

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

TÜRK CEZA MUHALEMESİ HUKUKUNDA
TELEKOMÜNİKASYON YOLUYLA YAPILAN
İLETİŞİMİN DENETLENMESİ

Yüksek Lisans Tezi
Burcu KULAKOĞLU

Ankara, 2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

TÜRK CEZA MUHALEMESİ HUKUKUNDA
TELEKOMÜNİKASYON YOLUYLA YAPILAN
İLETİŞİMİN DENETLENMESİ

Yüksek Lisans Tezi
Burcu KULAKOĞLU

Tez Danışmanı:
Doç. Dr. Fahri Gökçen TANER

Ankara, 2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

TÜRK CEZA MUHALEMESİ HUKUKUNDA
TELEKOMÜNİKASYON YOLUYLA YAPILAN
İLETİŞİMİN DENETLENMESİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Fahri Gökçen TANER

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

1- Doç. Dr. Fahri Gökçen TANER

2- Dr. Öğr. Üy. Burcu ERTEM

3- Dr. Öğr. Üy. Atacan KÖKSAL

Tez Savunması Tarihi

20/05/2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Doç. Dr. Fahri Gökçen TANER danışmanlığında hazırladığım " **TÜRK CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNDA TELEKOMÜNİKASYON YOLUYLA YAPILAN İLETİŞİMİN DENETLENMESİ (Ankara.2026)** " adlı yüksek lisans tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

17/06/2026

BURCU KULAKOĞLU

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
TEŞEKKÜR	iv
KISALTMALAR.....	v
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KORUMA TEDBİRİ KAVRAMI, ORTAK ÖZELLİKLERİ VE ÖN ŞARTLARI...2	
I. KORUMA TEDBİRİ KAVRAMI	2
II. KORUMA TEDBİRLERİNİN ORTAK ÖZELLİKLERİ	6
A. Araç Olma	7
B. İhtiyari Olma	8
C. Geçicilik.....	8
D. Zorlama/Rıza Dışı Olma	10
E. Temel Hak ve Hürriyetlere Müdahale Etme	11
III. KORUMA TEDBİRLERİNİN ÖN ŞARTLARI	12
A. Suç Şüphesinin Bulunması.....	13
B. Kanunla Düzenlenme	17
C. Gecikemezlik - Gereklilik.....	18
D. Görünüşte Haklılık	19
E. Ölçülülük.....	20
F. Yetkili Merci Tarafından Verilmiş Bir Kararın veya Emrin Bulunması.....	23
BÖLÜM 2: İLETİŞİMİN DENETLENMESİNİN YÖNTEMLERİ, KOŞULLARI, İCRASI VE KANUN YOLLARI.....25	
I. TEMEL BİLGİLER.....	25
A. Genel Çerçeve	25
B. “Telekomünikasyon” Kavramı.....	27
C. “İletişim” Kavramı.....	30
II. İLETİŞİMİN DENETLENMESİ TEDBİRİNİN AİHS’İN 8. MADDESİ VE ANAYASA’NIN 20. MADDESİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ.....31	
A. Genel Olarak.....	31
B. AİHS’in 8. Maddesi Bağlamında İletişimin Denetlenmesi Tedbiri.....	33
C. Anayasa’nın 22. Maddesi Bağlamında İletişimin Denetlenmesi Tedbiri	38
III. İLETİŞİMİN DENETLENMESİ YÖNTEMLERİ	41
A. İletişimin Dinlenmesi	43
B. İletişimin Kaydedilmesi.....	44
C. İletişimin Tespiti	45
D. Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi	48

E. Mobil Telefonun Yerinin Tespiti	50
IV. İLETİŞİMİN DENETLENMESİNİN KOŞULLARI	52
A. Tedbirin Uygulanacağı Kişi Yönünden.....	53
B. Tedbirin Uygulanacağı Suç Yönünden	62
C. Suçun İşlendiğinde Dair Kuvvetli Şüphe Sebeplerinin Varlığı	68
D. Başka Suretle Delil Elde Etme İmkânının Bulunmaması.....	72
V. İLETİŞİMİN DENETLENMESİ TEDBİRİNİN UYGULANMASINA KARAR VERİLMESİ.....	74
A. Denetimi Talep Etme Yetkisi	74
B. Talebin İçeriği.....	74
C. Denetim Kararı Verme Yetkisi.....	75
D. Kararın İçeriği.....	77
VI. İLETİŞİMİN DENETLENMESİ TEDBİRİNİN İCRASI.....	79
VII. TEDBİRİN SÜRESİ.....	82
VIII. TEDBİRİN SONA ERMESİ.....	84
A. Tedbir Süresinin Sona Ermesi.....	84
B. Tedbire İlişkin Şartların Ortadan Kalkması.....	84
C. Tedbire Son Verme Yetkisi	87
IX. TEDBİRE KAÇ DEFA BAŞVURULABİLECEĞİ HUSUSU.....	88
X. İLETİŞİM KAYITLARININ MUHAFAZA EDİLMESİ	89
XI. İLETİŞİM KAYITLARININ İMHA EDİLMESİ.....	90
A. İmha Kararı Verilmesi Gereken Durumlar.....	90
B. İmha Zamanı.....	91
C. İmha Kararı Verme Yetkisi ve İmha Usulü.....	92
XII. İLGİLİLERE İLETİŞİMİN DENETLENDİĞİNE İLİŞKİN BİLGİ VERİLMESİ	93
XIII. İLETİŞİMİN DENETLENMESİ KARARINA İTİRAZ.....	95
A. Tedbir Kararı Alınırken ve Tedbirin Uygulanması Sırasında İtiraz	95
B. Tedbir Uygulandıktan Sonra İtiraz	98
BÖLÜM 3: İLETİŞİMİN İÇERİĞİNİN DELİL NİTELİĞİ, İSPAT DEĞERİ, HUKUKA AYKIRI DENETLEME, TESADÜFEN ELDE EDİLEN DELİLLER VE TAZMİNAT	99
I. DELİL NİTELİĞİ.....	100
II. İSPAT DEĞERİ	102
III. İLETİŞİMİN İÇERİĞİNİN İKRAR NİTELİĞİNDE OLUP OLMAYACAĞI	107
IV. İLETİŞİMİN HUKUKA AYKIRI DENETLENMESİ VE BU ŞEKİLDE ELDE EDİLEN DELİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	110
A. Genel Olarak.....	110
B. Hukuka Aykırı Delillerin Uzak Etkisi.....	113
V. TESADÜFEN ELDE EDİLEN DELİLLER.....	115

A. Tesadüfen Elde Edilen Delil Kavramı.....	115
B. Tesadüfen Elde Edilen Delilin Cumhuriyet Savcısına Bildirilmesi.....	116
C. Tesadüfen Elde Edilen Delile Dayanarak Soruşturma Başlatılması.....	117
D. Tesadüfi Delile İlişkin Suçun Katalog Kapsamında Olması veya Olmaması.....	118
E. Bağlantılı Suçla İlgili Elde Edilen Deliller	121
F. İştirak İlişkisine Dair Elde Edilen Tesadüfi Deliller	121
G. Tedbire Konu Telekomünikasyon Aracının Üçüncü Kişiler Tarafından Kullanılması Sırasında Elde Edilen Deliller.....	122
H. Soruşturma Yapılması İzne Bağlı Olan Kişiler Bakımından Tesadüfi Delillerin Değerlendirilmesi.....	123
İ. Tanıklıktan Çekinme Hakkı Olanlar Bakımından Elde Edilen Tesadüfi Deliller	123
VI. TAZMİNAT	124
SONUÇ.....	132
KAYNAKÇA	140
ÖZET	148
ABSTRACT.....	149

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana yol gösteren ve bu tezin hazırlık sürecinde geçirdiğim zorlu süreçte benden yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. Fahri Gökçen TANER'e,

Yüksek lisans sürecinde TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı (BİDEB) 2210-A Genel Yurt İçi Yüksek Lisans Burs Programı kapsamında aldığım destek sebebiyle tüm katkı ve sağladıklarından ötürü TÜBİTAK'a,

Üzerimde sayısız emeği olan, her daim daha iyiye ulaşmam için uğraşan, bana kanat geren, her zaman için en büyük destekçim ve kendisi ile gurur duyduğum biricik anneme,

Katkılarından dolayı babama ve ablama,

Teşekkürler.

KISALTMALAR

AIHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AKSS	: Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
bkz	: Bakınız
BTK	: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
c	: Cilt
ÇASÖMK	: Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu
ÇASMKUY	: Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik
CD.	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
E.	: Esas Numarası
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
HTS	: Historical Traffic Search

İDY	: Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı Ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik
İnternet Kanunu	: İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun
JGK	: Jandarma Genel Komutanlığı
K.	: Karar Numarası
KYOK	: Kamu Adına Kovuşturma Yapılmasına Yer Olmadığına Dair Karar
m.	: Madde
MİT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
para.	: paragraf
PVSK	: Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu
S	: Sayı
s	: sayfa
T.	: Karar Tarihi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TTK	: Telgraf ve Telefon Kanunu
TİB	: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı

**TİB Yönetmeliği : Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Tespiti,
Dinlenmesi, Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi Ve Kayda
Alınmasına Dair Usul Ve Esaslar İle Telekomünikasyon
İletişim Başkanlığının Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkında
Yönetmelik**

vd. : ve devamı

Y : Yıl

GİRİŞ

Ceza muhakemesi sürecinde maddi gerçeğe ulaşılabilmesi adına, yargılama sona erdiğinde verilecek kararın uygulanabilmesi için koruma tedbirlerine başvurulur. Ancak bu tedbirler, aleyhine tedbire başvuru alan kişi bakımından temel hak ve özgürlüklere ciddi düzeyde müdahale oluşturmakta, dolayısıyla ceza muhakemesi hukukunun en önemli konularından birini oluşturmaktadır.

Gelişen teknoloji ile birlikte suçun ve suçluların ortaya çıkarılması için yeni koruma tedbirleri belirlenmiştir. İletişimin denetlenmesi koruma tedbiri de bu yeni tedbirlerden biri olup uygulamada önemli bir yere sahiptir. Söz konusu tedbir, temel hak ve özgürlüklere ağır müdahale oluşturmaya sebebiyle, kanunla düzenleme altına alınmış ve uygulanması sıkı şartlara tabi tutulmuştur. Ancak gerek tedbir ile ilgili kanuni düzenlemedeki sorunlar gerekse de yargı kararları arasındaki çelişkiler; teoride yorum çeşitliliğine, uygulamada ise keyfiliğe yol açmaktadır. Bu durum da tedbirin uygulanmasında AİHS ve Anayasa ile sağlanan güvencelerin ihlal edilmesine neden olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, iletişimin denetlenmesi tedbirinin kanuni düzenlemesinde yer alan eksiklikleri, uygulamada yapılan hak ihlallerini tespit etmek ve AİHM nezdinde Türkiye aleyhine verilebilecek ihlal kararlarının azaltılabilmesini sağlayarak insan haklarının ön planda olduğu bir yargı sisteminin benimsenmesine katkı sağlamaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde, koruma tedbirlerinin ön şartları ve ortak özellikleri açıklanacak, kavramsal çerçeve çizilecektir. İkinci bölümde, iletişimin denetlenmesi tedbirinin içerdiği kavramlar ve yöntemler ile tedbirin uygulanması ve sona erdirilmesi konuları ele alınacaktır. Üçüncü ve son bölümünde ise iletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanması sonucunda elde edilen delillerin niteliği ve ispat değeri, tesadüfen elde edilen delillerin akıbeti ve tedbirin haksız şekilde uygulanması sonucunda gündeme gelen tazminat konusu ayrıntılı şekilde incelenecektir.

BÖLÜM 1: KORUMA TEDBİRİ KAVRAMI, ORTAK ÖZELLİKLERİ VE ÖN ŞARTLARI

I. KORUMA TEDBİRİ KAVRAMI

Bir suçla konu fiilin gerçekleştirilmesinin ardından suçun ve suçlunun ortaya çıkarılması, suçlunun cezalandırılması adına soruşturma ve kovuşturma organları devreye girer. Ceza muhakemesi süreci sonunda suç oluşturan fiili gerçekleştirdiği belirlenen kişi veya kişilerin cezalandırılması yoluna gidilir. Ceza yargılamasının temelini oluşturan “*delilsiz mahkûmiyet olmaz*” ilkesi uyarınca bu mahkûmiyet hükmünün delillere dayandırılması gerekir. İşte bu delillerin toplanabilmesi için ceza muhakemesi hukukunda, maddi gerçeğe ulaşılmasını sağlayan ve delil elde etme süreçlerinde araç olan birtakım tedbirler öngörülmüştür. Bu bakımdan hüküm kurulmadan önce uygulanan, haklara müdahale özelliği taşıyan, ihtiyari ve geçici niteliğe haiz bu tedbirler koruma tedbirleridir.¹

Koruma tedbiri, hukukun diğer dallarında da rastlanılan bir müessese olup korkulan zarar ihtimaline karşı alınan tedbirlerdir. Somut olay anındaki mevcut durumu mümkün olduğu kadar muhafaza edip geçmişteki olayı hüküm anında yaşatabilmek ve hükmü yerine getirebilmek için çeşitli vasıtalarla başvurulması gereklidir. Muhakemeyi muhtemel bir gecikmeye tahammülü olmayan tehlikelerden koruyan bu vasıtalar koruma tedbirleridir.²

¹ ÜNVER, Yener - HAKERİ, Hakan: Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet Yayınevi, 18. Baskı, Ankara 2021, s.328.

² KUNTER, Nurullah: Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, Yayıncılık Matbaası, 9. Bası, 1989, s.655-656.

Koruma tedbirinin ifade ettiği değer, uygulanmasındaki amaç değerlendirilerek belirlenebilir.³ Koruma tedbirleri, muhakeme süreci devam ederken soruşturma ve kovuşturmanın ilerlemesi ya da yürütülmesinin daha kolay hale getirilmesi, delillere veya şüpheli ya da sanığa ulaşılması, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını güçleştirecek durumların engellenmesi, hızlı yargılama yapılması, yargılama sonucunda verilen hükmün infaz edilmesi amacıyla; uygulanmasında geç kalınırsa yargılamanın zorlaşacağı, görünüşte haklılığı yeterli olan, kanunla düzenlenen, temel hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı ve geçici nitelikteki araçlar şeklinde tanımlanabilir.⁴

Koruma tedbirlerine dair 1412 sayılı CMUK döneminde doktrinde farklı kavramlar kullanılmışsa da, 5271 sayılı CMK’da kullanılan koruma tedbiri kavramının sınıflandırılması da doktrinde farklı şekillerde yapılmaktadır.⁵ Bu sınıflandırmalardan, koruma tedbirleri ve nleme tedbirlerinin bir st kavramı olarak tehlike tedbirleri ele alınacak olursa bu tedbirler, uzak ya da yakın bir tehlike durumunda, tehlikenin varlığına ilişkin makul bir sebep varsa bu tehlikeyi ve sonuçlarını önlemek veya ortadan kaldırmak üzere uygulanır. Tehlike tedbirlerinin alt başlığı olan koruma tedbirleri, muhakeme sonunda somut olaya uygun ve yerine getirilebilir

³ ÖZBEK, Veli zer - DOğAN, Koray - BACAKSIZ, Pınar: Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 16. Baskı, 2023, s.233; KAYA GÖÇMEN, zen: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ve Ceza Muhakemesi Kanunu Kapsamında Yakalama Ve Gözaltı Koruma Tedbirleri, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2021, s.22.

⁴ KUNTER, Nurullah - YENİSEY, Feridun - NUHOğLU, Ayşe: Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, Birinci Kitap, Beta Yayıncılık, 18. Baskı, İstanbul, Ekim 2010, s.832; TOROSLU, Nevzat - FEYZİOğLU, Metin: Ceza Muhakemesi Hukuku, Savaş Yayınevi, 22. Baskı, 2023, s.253; CENTEL, Nur - ZAFER, Hamide: Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayınları, 21. Baskı, 2022, s.330; ÜNVER - HAKERİ: Ceza Muhakemesi Hukuku, s.328; ÖZEN, Mustafa: Ceza Muhakemesi Hukuku Temel Bilgiler, Adalet Yayınevi, 6. Baskı, Ankara 2022, s.403; TURHAN, Faruk: Ceza Muhakemesi Hukuku, Asil Yayın Dağıtım, 1. Baskı, 2006, s.197; YURTCAN, Erdener: Ceza Yargılaması Hukuku, 16. Bası, Ankara 2019, s.362; ÖZTÜRK, Bahri - TEZCAN, Durmuş - ERDEM, Mustafa Ruhan: Dijital Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2022, s.463; TURİNAY, Faruk Yasin: “Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirlerinin Sınıflandırılması” Ankara ni. Hukuk Fak. Dergisi, 70 (2) 2021, s.478-479; Yargıtay CGK; 2013/610 E.,2014/512 K., 25.11.2014 T. (www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 27.02.2026)

⁵ KAYA GÖÇMEN: s.21-24.

bir hüküm verebilmesi için zorunlu olup yargılama sürecini yakın tehlikelerden korumayı sağlamakta ve ceza muhakemesinin belkemiğini oluşturmaktadır.⁶

Koruma tedbirleri, muhakemeyi muhtemel tehlikelerden korumayı sağlamaktadır. Koruma tedbirlerini önleme tedbirlerinden ayıran birinci nokta, yakın tehlikenin mevcut olmasıdır. Bu nedenle koruma tedbirlerinde gecikmeksizin tedbir alma zorunluluğu vardır. İkinci nokta ise önleme tedbirlerinin bir hakkın korunması için uygulanması, koruma tedbirlerinin ise bir hakkı korumaya değil, muhakemeyi muhtemel tehlikelerden korumaya yönelik olarak uygulanmasıdır.⁷

Doktrinde, koruma tedbirlerinin adli ve idari olarak da sınıflandırılabilirliğini belirten görüşler mevcut olup bu görüşe göre, henüz işlenmiş bir suç mevcut değilken uygulanan ve gelecekteki tehlikeleri önlemeyi amaçlayan tedbirler idari tedbirler, suç şüphesi varlığında uygulanan ve yakın tehlikeyi önlemeyi amaçlayan tedbirler ise adli tedbirlerdir.⁸

Koruma tedbirlerini, tutucu ve önceleyici olmak üzere sınıflandırmak da mümkündür. Buna göre, mevcut durumu korumaya çalışan tedbirler tutucu koruma tedbirleri, gerçekleşecek bir durumu öngörerek oluşabilecek tehlikeleri önlemeyi sağlayan tedbirler ise önceleyici koruma tedbirleri olarak ifade edilebilir. Bunların geçmişe ve geleceğe yönelik koruma tedbiri şeklinde de adlandırabileceği doktrinde ifade edilmektedir.⁹

Bu ayrım, hükmün verileceği zamanın, hükme konu olan olayın gerçekleştiği andan her daim sonra olmasından kaynaklanmaktadır. Muhakemenin gerektirdiği bu süre zarfında meydana gelebilecek değişiklikleri mümkün olduğunca azaltmak gereklidir. Bunun ise iki

⁶ YENİSEY, Feridun - NUHOĞLU, Ayşe: Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 11. Baskı, 2023, s.291-292.

⁷ KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU: Birinci Kitap, s.833-834.

⁸ ÜNVER - HAKERİ: Ceza Muhakemesi Hukuku, s.328.

⁹ KUNTER: s.657; KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU: Birinci Kitap, s.835; YENİSEY - NUHOĞLU: s.331.

özüm yolu bulunmaktadır. İlki, olayın gerçekleştiğı an ile hükmün verildiğı tarih arasını olabildiğince kısaltmaktır ki buna “*muhakemenin yoğunlaşması*” denilmektedir. İkincisi ise muhakeme sırasında meydana gelen değışiklikleri dikkate almamak olup buna doktrinde “*kararın geçmişe uygulanırılığı*” denilmektedir. Tutucu koruma tedbirleri ile geçmişe yönelik olarak somut olaya uygun şekilde hüküm verilecek, önceleyici koruma tedbirleri ile ise geleceğe yönelik olarak verilen hükmün yerine getirilebilmesi sağlanacaktır.¹⁰

Koruma tedbirlerinin müdahale ettiği temel hak ve özgürlüğe göre sınıflandırılması da mümkündür. Buna göre koruma tedbirleri; özgürlüğe yönelik (yakalama, gözaltına alma, tutuklama), konut dokunulmazlığına yönelik (konut ve diğer kapalı alanlarda arama), mülkiyet hakkı ve zilyetliğe yönelik (el koyma), vücut dokunulmazlığına yönelik (üst araması, beden muayenesi) ve özel hayata müdahale niteliğı taşıyan tedbirler (iletişimin denetlenmesi, gizli soruşturmacı görevlendirme, teknik araçlarla izleme) olarak sınıflandırılmaktadır.¹¹

Koruma tedbirlerinin yalnızca elde edilen delili, faili ya da mağduru koruduğunu söylemek ise mümkün değildir. Zira özellikle bazı koruma tedbirleri, aslında birer delil elde etme aracıdır. Örneğın, tutuklamanın yalnızca koruma tedbiri özelliğı var iken, aramanın koruma tedbiri olmak yanında delil elde etmeye yönelik işlevi de mevcuttur, nitekim arama ile elde edilen delil, el koyma ile muhafaza altına alınarak korunmaktadır.¹² Koruma tedbirlerinin delil elde etme işlevi ise doğrudan olabileceğı gibi dolaylı şekilde de olabilir.¹³

Ceza yargılamasında hükmün verilmesinden önce uygulanan koruma tedbirleri, temel haklara müdahale edilmesini gerektirir ve bu müdahale, koruma tedbirlerine zorunluluk

¹⁰ **KUNTER:** s.657; **KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU:** Birinci Kitap, s.836.

¹¹ **ÖZEN, Mustafa:** s.403-404; **YURTCAN:** s.367.

¹² **DÜLGER, Murat Volkan - TAŞKIN, Şaban Cankat:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2023, s.344

¹³ **ŞAHİN, Cumhur - GÖKTÜRK, Neslihan:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 14. Baskı, 2023, s. 287.

olmadıkça başvurulmamasının da gerekçesidir. Dolayısıyla koruma tedbirleri kendi içinde nasıl bir sınıflandırmaya tabi tutulursa tutulsun, her halde söz konusu tedbirlerin, Anayasa'nın 13. maddesine göre kanunla düzenlenmiş olması, ilgili hakkın özüne dokunmaması ve “Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaması” gerektiği vurgulanmalıdır. Ayrıca, koruma tedbirlerinin insan haklarına doğrudan müdahale eden işlemler olması sebebiyle tüm ceza muhakemesi hukuku sistemlerinde uygulanmaları, belirli koşullara bağlanmıştır.¹⁴

Koruma tedbirlerinin uygulanmasının amacı, ceza muhakemesinin güvenli şekilde yürütülmesini sağlamak ve yargılama sonucunda verilen hükmün uygulanabilirliğini güvence altına almaktır. Maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için gereken delillerin toplanması, bunların muhafaza edilmesi veya hükmün infazını sağlamak adına bu tedbirlere başvurulabilir.¹⁵ Ayrıca koruma tedbirlerinin, muhakeme sırasında sarf edilen masrafların karşılanabilmesini sağlama amacı da bulunmaktadır.

II. KORUMA TEDBİRLERİNİN ORTAK ÖZELLİKLERİ

Koruma tedbirlerini, bünyelerinde barındırdıkları ortak özellikleri ışığında, “ceza muhakemesi sürecinde, beklenen fayda ile müdahalenin orantılı olması koşuluyla, şüpheli veya sanığın temel hak ve hürriyetlerine görünüşte haklı müdahale oluşturan, zamanında başvurulmadığı takdirde ceza muhakemesinin amaçlarına ulaşmasını tehlikeye sokan, bu amaçlara ulaşılabilmesinde araç konumunda bulunan, kanunla konulmuş, geçici nitelikteki tedbirler” olarak tarif edebiliriz.¹⁶ Bu açıdan koruma tedbirlerinin ortak özellikleri şu sıralanabilir:

¹⁴ TURİNAY: s. 480; FRİEDRİCH- SCHROEDER, Christian - VERREL, Torsten: Ceza Muhakemesi Hukuku, Çev. Salih Oktar, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 96 vd.

¹⁵ DÜLGER, TAŞKIN: s.344.

¹⁶ ÖZBEK, Veli Özer: İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Kararları Işığında Polis Hukuku, İnternet Hukuku ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Temel Haklara Müdahaleler ve Hukuka Aykırı

A. Araç Olma

Koruma tedbirleri, delil elde etme ve elde edilen delilleri yargılama sürecinde muhafaza etme fonksiyonuna sahip olup, bu yönüyle maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını ve sonuçta verilecek kararların uygulanabilmesini sağlamakta birer araçtır.¹⁷

Koruma tedbirlerinin araç olma özelliği, geniş ve dar anlamda olacak şekilde incelenebilir. Koruma tedbirlerinin geniş anlamda araç olması, ceza muhakemesinin amaçlarına ulaşılması bakımından araç olmasını ifade eder. Bir başka ifadeyle koruma tedbirlerine başvurulması, ceza muhakemesinin asıl amacı değil, amaca ulaşılmasında sadece bir araçtır. Koruma tedbirlerinin dar anlamda araç olması ise kendi aralarında araç olma özelliğini ifade eder. Bu yönüyle koruma tedbirlerinin birbirine aracılık etme özelliği de bulunmaktadır. Örneğin, yakalama tedbiri, gözaltı tedbirinin uygulanması için; gözaltı tedbiri ise tutuklama tedbirinin uygulanması için araç özelliğine sahiptir.¹⁸

Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, araç konumundaki koruma tedbiri hukuka aykırı ise araç olunan tedbirin de hukuka aykırı olup olmayacağı noktasındadır. Bu durum sonradan uygulanan tedbir bakımından her zaman hukuka aykırılığa yol açmaz. Ancak araç olan koruma tedbiri hukuka aykırı ise bu vesileyle elde edilen diğer deliller ve bu delillerden dolayı uygulanan yeni koruma tedbirleri de hukuka aykırı olacaktır.¹⁹

Müdahalelere Karşı Korunma Çareleri (Önleyici Tedbirler – Açık ve Gizli Koruma Tedbirleri – Delil Yasakları - Tazminat – Bireysel Başvuru), Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2023, s.178.; **ÖZTÜRK, Bahri - TEZCAN, Durmuş - ERDEM, Mustafa Ruhan - SIRMA GEZER, Özge - SAYGILAR, Yasemin F. - ALAN, Esra - ÖZAYDIN, Özdem - ERDEN TÜTÜNCÜ, Efser - TOK, Mehmet Can:** Ceza Muhakemesi Hukuku (Nazari Ve Uygulamalı), Seçkin Yayıncılık, 17. Baskı, 2023, s.443.

¹⁷ **ÜNVER-HAKERİ:** Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 329; **ÖZBEK - DOĞAN - BACAĞIZ:** s.234; **ÖZEN, Mustafa:** s.405, **TURHAN:** s.199.

¹⁸ **KUNTER:** s.658; **YURTCAN:** s.365; **CENTEL - ZAFER:** s.331; **YENİSEY - NUHOĞLU:** s. 332; **ÜNVER - HAKERİ:** s.329.; **ŞAHİN - GÖKTÜRK:** s.292.; **KIZILARSLAN, Hakan:** Türk Ceza Ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Tüzel Kişilere Özgü Koruma Ve Güvenlik Tedbirleri, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2020, s.182-183.; **KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU:** Birinci Kitap, s.837.

¹⁹ **ÜNVER - HAKERİ:** Ceza Muhakemesi Hukuku, s.329.

Bu çalışmanın konusu olan iletişimin denetlenmesi tedbiri için kanunda “başka surette delil elde edilmesi imkânının bulunmaması” şartının öngörülmesi, tedbirin delil elde etme aracı olduğunun bir göstergesidir. Tedbirin yöntemlerinden biri olan “mobil telefonun yerinin tespiti” ise şüpheli veya sanığın yakalanması amacıyla uygulanır. Görüleceği üzere tedbirin uygulanması amaç değil, amaca ulaşılması için kullanılan birer araçtır.

B. İhtiyari Olma

Ceza muhakemesi hukukunda, koruma tedbirlerinin uygulanması ihtiyari nitelikte olup zorunlu değildir. Bu doğrultuda, koruma tedbirlerinin uygulanıp uygulanmayacağı, uygulanacak ise hangi tedbirin uygulanacağı, her somut olayın şartlarına göre değerlendirilecektir.

İletişimin denetlenmesi koruma tedbiri bakımından ihtiyari olma, kanunda belirlenen tedbir koşullarının somut olayda oluşmasına karşın tedbirin uygulanmasına ilişkin kararın hâkimin takdirinde olmasını ifade eder. İhtiyari olan bu tedbir, muhakemeye konu olay bakımından kanunda belirlenen suçlar olsa da hâkimin tedbir kararı vermek için mecburiyetinin olmamasını ve bu koruma tedbirinin uygulanmasının gerçekten zorunlu olup olmadığını araştırmak durumunda olmasını ifade eder.²⁰

İhtiyari olma özelliği, koruma tedbirinin uygulanmasına karar verilirken peşin hükümlü, taraflı ve keyfi karar verebileceği anlamına gelmez. Özünde temel hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı özelliğe sahip olan koruma tedbirlerinin uygulanmasında büyük dikkat ve özen gösterilmesi zorunludur, zira keyfi karar verilmesi adalete ve hakkaniyete aykırı olur.

C. Geçicilik

²⁰ **YETİŞTİRİCİ, Volkan:** “Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbiri Olarak Tutuklama”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Kamu Hukuku Programı Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2013, s.8-9.

Koruma tedbirlerinin, suça konu olayın aydınlatılması için araç konumunda olmalarının doğal bir sonucu²¹ olarak; geçici olması, ihtiyaç duyulduğunda uygulanması ve ihtiyaç kalmadığında sona erdirilmesi gerekir. ²²

Koruma tedbirleri, ceza yargılaması sonucunda hukuka uygun hüküm kurulabilmesi için gerekli delillerin toplanması ve korunması, hakkaniyete uygun yargılama yapılabilmesi amacıyla sınırlı süreyle uygulanması gereken tedbirlerdir.²³ Uygulanabilmesi bakımından belirli düzeyde suç şüphesini de gerektiren koruma tedbirleri, bu özellikleri gereği geçici niteliği haizdir.

Koruma tedbirinin geçici niteliği haiz olması sebebiyle, gerçekleşmesine araç olduğu amaç gerçekleştiği anda ortadan kalkması gerekmektedir. Bu noktadan sonra uygulanmasına devam edilen tedbir, hukuka aykırı hale gelecektir.²⁴ Koruma tedbirlerinin uygulanması, başka tedbirin uygulanmaya başlanması ile veya koşullarının ortadan kalkması ile sona erebilir.²⁵ Örneğin Cumhuriyet savcısının gözaltı emri vermesi ile yakalama tedbirinin uygulanmasına son verilir. Koruma tedbirine başvurulmasını gerektiren koşullar ortadan kalktığında tedbire son verilmesi gerekir.

Koruma tedbirinin belirli bir süre uygulanmasının öngörüldüğü hallerde, bu sürenin sona ermesiyle tedbirin uygulanmasına son verilmesi gerekir. Bu durum sıklıkla kanunla belirlenen sürelerin geçmesi halinde karşımıza çıkar ve bu durumda tedbirin uygulanmasına son verilir.²⁶ Geçici oluş bir koruma tedbirinin sadece geri alınabilmesini gerektirmez. Tedbiri

²¹ **ÖZEN, Mustafa:** s.404; **ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM:** s.466.

²² **KUNTER:** s.659.

²³ **ÖZTÜRK, Bahri - KAZANCI, Behiye Eker - SOYER GÜLEÇ, Sesim:** Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, 2022, s.29; **YENİSEY - NUHOĞLU,** s.332; **ŞAHİN - GÖKTÜRK:** s.291; **ÜNVER – HAKERİ:** Ceza Muhakemesi Hukuku, s.315; **CENTEL - ZAFER,** s.331; **ÖZBEK – DOĞAN - BACAKSIZ:** s.233, **ÖZBEK:** s.178.

²⁴ **ŞAHİN - GÖKTÜRK:** s.291.

²⁵ **KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU:** Birinci Kitap, s.837.

²⁶ **ŞAHİN - GÖKTÜRK:** s.291.

haklı gösteren tehlikenin çoğalması veya azalması durumunda orantılılık ilkesi gereği önceden uygulanan koruma tedbiri, yerini farklı bir koruma tedbirine bırakabilir.²⁷

Çalışmamızın konusu olan iletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanması bakımından ise kanunda azami sürelerin belirlenmiş olması, tedbirin geçici mahiyette olduğunu gösterir.²⁸

D. Zorlama/Rıza Dışı Olma

Koruma tedbirleri, hakkında tedbir uygulanan kişinin rızası aranmaksızın uygulanan tedbirlerdir. Bu açıdan koruma tedbirlerinin uygulanması, muhatabının rızasına ya da onayına bağlı değildir.²⁹ Ancak koruma tedbirlerinin bir kısmı zorlayıcı, bir kısmı ise rıza dışı olma özelliğini gösterir. Örneğin, tutuklama tedbiri niteliği gereği muhatabı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya zorlamaktadır. Oysa iletişimin denetlenmesi, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi, teknik araçlarla izleme gibi tedbirler herhangi bir zorlama içermez ancak tedbirin amacına ulaşabilmesi için gizli uygulanması gerekmekte olup muhatap, hakkında tedbir uygulandığından haberdar olmaz.³⁰

Koruma tedbirleri, temel hak ve özgürlükleri sınırlayıcı nitelikte olduklarından zorlayıcıdır.³¹ Uygulamaya bakıldığında da verilen kararların gerekçesinde, koruma tedbirlerinin zorlayıcı olma özelliğine dikkat çekildiği görülmektedir. Örneğin AİHM, yakalama ve gözaltı koruma tedbirlerinin özgürlük ve güvenlik hakkını ihlal edip etmediği hususunda değerlendirme yaparken zorlama özelliğinin önemli bir unsur olduğunu

²⁷ **KUNTER:** s.659; **KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU:** Birinci Kitap, s.837; **YENİSEY - NUHOĞLU,** s.333; **KIZILARSLAN:** s.184.

²⁸ CMK madde 135/4 gereğince iletişimin dinlemesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbirleri bakımından tedbir kararı en çok iki ay için verilebilir; bu süre, bir ay daha uzatılabilir. Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim bu sürelere ek olarak her defasında bir aydan fazla olmamak ve toplam üç ayı geçmemek üzere uzatılmasına karar verebilir. Bu düzenlemeye göre örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarda iletişimin denetlenmesi tedbirinin en çok 6 ay uygulanması mümkündür. Mobil telefonun yerinin tespiti tedbiri bakımından ise tespit işlemi en çok iki ay için yapılabilir; bu süre, bir ay daha uzatılabilir. (CMK madde 135/5)

²⁹ **TOROSLU - FEYZİOĞLU:** s.253.

³⁰ **ÖZEN, Mustafa:** s.405.

³¹ **ÜNVER - HAKERİ:** Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 329.

vurgulamaktadır. Bu zorlama, koruma tedbirlerinin doğası gereği mevcut olsa da belirli bir ölçü çerçevesinde uygulanmalıdır.³² AİHM, zorlayıcılığın ölçülere uyulmaksızın uygulandığı durumlarda, ihlal kararları vermektedir.³³

E. Temel Hak ve Hürriyetlere Müdahale Etme

Tüm koruma tedbirleri, temel hak ve özgürlükleri kısıtlayıcıdır.³⁴ Örneğin; tutuklama koruma tedbiri kişi özgürlüğü temel hakkına müdahale niteliği taşıırken, iletişimin denetlenmesi koruma tedbiri özel hayatın ve aile hayatının gizliliği, haberleşme hürriyeti gibi temel haklara müdahale niteliği taşımaktadır. Bu doğrultuda, koruma tedbirlerini temel haklara müdahale üst terimi altında toplamak mümkündür.³⁵

Temel hak ve hürriyetlere müdahale eden koruma tedbirlerinin; CMK, Anayasa ve AİHS'teki temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin düzenlemeler birlikte dikkate alınarak uygulanması gerekmektedir. Anayasa'da, temel hak ve özgürlüklerin sınırlama ve durdurulma halleri düzenlenmiş olup³⁶ koruma tedbirleri bakımından da CMK'da ayrı ayrı koşullar belirlenmiştir. Örneğin özgürlük ve güvenlik hakkını sınırlayıcı nitelikte olan tutuklama koruma tedbiri, “kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması” durumunda uygulanabilecektir. AİHS'te de hangi durumlarda temel hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı tedbirler alınabileceği ve hangi kısıtlamaların AİHS'e uygun olarak nitelendirilebileceği düzenleme altına alınmıştır.³⁷ AİHS'in öngördüğü güvenceler, soruşturmanın başından yargılamanın sona erdiği ve kararın kesinleştiği ana kadar

³² **KAYA GÖÇMEN:** s.47.

³³ AİHM, *Fatma Akaltun Fırat v. Türkiye*, No 34010/06, 10 Eylül 2013, para. 35-36.; **KAYA GÖÇMEN:** s.47.

³⁴ Bu kısıtlamanın, doğrudan veya dolaylı şekilde olabileceği yönünde bkz. **ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM:** s.466.

³⁵ **ÖZBEK:** s.176.; **KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU:** Birinci Kitap, s.838.

³⁶ Örnek için bkz: T.C. Anayasası m.13,15,16.

³⁷ Örnek için bkz: AİHS m.15,16,17,18; **KAYA GÖÇMEN:** s.26-27.

koruma sağlamaktadır.³⁸ AİHS'te yer alan söz konusu düzenlemelerin hukukumuzdaki düzenlemelerle paralellik gösterdiği görülmektedir. Bu sebeple koruma tedbirleri, AİHS, Anayasa ve kanuna uygun şekilde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırıldığı tedbirler olup niteliğine göre, bir veya birden fazla hakka müdahale oluşturabilir. Bir koruma tedbiri, birden çok temel hak ve özgürlüğü kısıtlayıcı özelliğe sahip olabilir, ancak bu hakların farklılığı, koruma tedbirlerinin ayrıştırılması bakımından bir önem arz etmez.³⁹

III. KORUMA TEDBİRLERİNİN ÖN ŞARTLARI

Koruma tedbirlerinin uygulanmasına karar verilebilmesi için CMK'da düzenlenmiş tüm koşulların bir arada olması gerekmektedir. Kanunda yer alan şartlar her bir koruma tedbiri bakımından farklı şekilde düzenlenmişse de tüm tedbirler için ortak birtakım şartların somut olayda gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Bu şartların tamamı oluşmadan başvurulanan koruma tedbirleri, hukuka aykırı uygulanmış olur.⁴⁰

Koruma tedbirlerinin ön şartları, kaynağını Anayasa'nın 13. maddesinden alan ve her koruma tedbirinin özünde bulunan şartlardır. Anayasanın 13. maddesi; *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz"* şeklinde düzenlenmiştir. Bu sebeple CMK'da düzenlenen koruma tedbirlerinde ayrıca belirtilmemiş olmalarına karşın bu ön şartların her bir somut olayda var olup olmadığı mutlaka değerlendirilmeli ve tedbirler buna göre uygulanmalıdır.

³⁸ ÜNVER - HAKERİ: s. 327.

³⁹ KAYA GÖÇMEN: s.26.

⁴⁰ KUNTER: s.659. Yazara göre koruma tedbirlerinin üç ön şartı vardır: Gecikemezlik, haklı görünüş, orantılılık. Yazarın belirttikleri ve uygulama ile yaygın hale gelmiş güncel koruma tedbirlerinin ön şartları bu tezde birleştirilmeye çalışılarak açıklama yapılmıştır. ÜNVER - HAKERİ: Ceza Muhakemesi Hukuku, s.330-335.

Doktrinde koruma tedbirlerinin ön şartları; belirli bir suç şüphesinin bulunması, kanunla düzenlemiş olması, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde başvurulmasının zorunlu olması, tedbirin en azından başvurulduğu anda haklı olması, ölçülü olması ve yetkili mercilerce verilmiş bir karar veya emrin bulunması şeklinde sıralanmaktadır.⁴¹

Yargıtay, Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında koruma tedbirlerinin ön şartlarını açıklamış bulunmaktadır:

“Anayasamızın 13. maddesinin amir hükmü uyarınca kanunla düzenlenmesi gereken koruma tedbirleriyle çoğu zaman henüz gerçekten bir suçun işlenip işlenmediği ya da işleme muhatap olan şüpheli tarafından işlendiği yargı kararı ile sabit olmadığı halde gecikmesinde sakınca bulunmasından dolayı görünüşte haklılıkla yetilinilerek gerek şüphelinin gerekse şüpheli statüsünde olmayan üçüncü kişilerin temel hak ve özgürlükleri ihlal edilmektedir. Bu nedenle koruma tedbirlerine başvurulabilmesi için şu üç ön şartın birlikte bulunması gerekmektedir:

1-Gecikmede sakınca ya da tehlike bulunması,

2-Görünüşte haklılık,

3-Ölçülülük.”⁴²

Bu çalışmada, koruma tedbirlerinin ön şartları doktrinde çoğunlukla sıralandığı şekilde altı başlık altında incelenecektir.

A. Suç Şüphesinin Bulunması

⁴¹ ÜNVER - HAKERİ: Ceza Muhakemesi Hukuku, s.328.

⁴² Yargıtay CGK, 2013/610 E. 2014/512 K. 25.11.2014 T. (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 27.02.2026) Aynı yönde bkz: Yargıtay CGK 2019/442 E. 2022/390 K. 26.5.2022 T. (www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 07.05.2026)

Koruma tedbirlerinin uygulanabilirliği yönünden bulunması gereken şartlardan ilki, belirli düzeyde suç şüphesinin varlığıdır. Nitekim CMK'da düzenlenen her bir koruma tedbirinde suç şüphesinin varlığına ayrıca işaret edilmiştir.⁴³

Soruşturma evresinin başlaması ve sona ermesi bakımından şüphe kavramı önemlidir. Zira soruşturma evresi, başlangıç şüphesi ile başlar ve kovuşturma evresine geçilebilmesi için yeterli şüphe bulunmalıdır. Bu anlamda soruşturma evresinin sonunda, başlangıç şüphesinin yerini yeterli şüpheyne bıraktığı durumda kamu davası açılmasına karar verilir. Kovuşturma evresinde ise bu amacın yerini, şüpheden hareketle maddi gerçeğe ulaşmak almaktadır.⁴⁴

Muhakeme sürecinde başvuru tedbir için hangi şüphe yoğunluğunun aranması gerektiği, tedbirin temel hak ve özgürlükleri sınırlama ağırlığına göre kanun koyucu tarafından ayrıca belirlenmektedir.

Bu anlamda ceza muhakemesinde şüphe dereceleri bulunmaktadır ve uygulanacak ceza muhakemesi kurumları için farklı yoğunluktaki şüphe dereceleri öngörülmüştür. Basit şüphe veya başlangıç şüphesi; basit, az ve yeterli olmayan şüphe olup iddia makamının ihbar ya da başkaca bir vasıta ile aldığı habere ilişkin işi araştırmaya başlamasına yeten, bir suçun işlendiği izlenimi uyandıran durumu veya belirtiyi ifade etmektedir.⁴⁵ Bu anlamda basit şüphe,

⁴³ Örneğin CMK'da yakalama koruma tedbiri "*suçüstü hali veya tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren haller*"de; gözaltına alma koruma tedbiri "*kişinin bir suçu işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı*"nda; tutuklama koruma tedbiri "*kuvvetli suç şüphesi*" varlığında; iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınmasında "*bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebepleri*" altında; gizli soruşturmacı görevlendirilmesinde "*suçun işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin*" olduğu durumda ilgili koruma tedbirine başvurulabileceği düzenlenmiştir.

⁴⁴ ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM - SIRMA GEZER - SAYGILAR - ÖZAYDIN - ERDEN TÜRÜNCÜ - TOK: s.444.

⁴⁵ ÖZTÜRK - KAZANCI - SOYER GÜLEÇ: s.34; YAYLA, Mehmet: Ceza Muhakemesi Hukukunda İspat ve Şüphe, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2021, s.122; TOROSLU - FEYZİOĞLU: s.256; ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM - SIRMA GEZER - SAYGILAR - ÖZAYDIN - ERDEN TÜRÜNCÜ - TOK: s.445; ÖZBEK - DOĞAN - BACAĞIZ: s.234, DÜLGER - TAŞKIN: s.352; ÜNVER - HAKERİ: s.330-331; ÖZEN, Mustafa: s.405, TURHAN: s.198; ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM: s.465.

soruşturmanın başlaması için gerekli olsa da kamu davasının açılması veya mahkûmiyet hükmünün verilebilmesi için yeterli değildir.⁴⁶

Bir diğer şüphe derecesi makul şüphedir ve hayatın olağan akışına uygun olarak şüpheli ya da sanığın yakalanabileceği ya da suça ilişkin bilgi ve belgelerin elde edilebileceği izlenimi veren ve arama kararı verilebilmesine neden olan şüphe çeşididir.⁴⁷ Makul şüphenin varlığından bahsedilmesi için soruşturma başlatılmasına neden olan ihbar veya şikayeti destekleyen izler mevcut olmalıdır ve şüphenin somut dayanakları bulunmalıdır.⁴⁸

İddia makamının olaya ilişkin yaptığı araştırma neticesinde, fail hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmasının, beraat etmesine kıyasla daha olası olduğu durumlarda söz konusu olan şüphe çeşidi ise yeterli şüphedir.⁴⁹ Bu kapsamda yeterli şüphe, iddia makamının kamu davası açması için yeterli iz, belirti, emare veya delile ulaşmasını ifade etmektedir. İddianame düzenleyip uyuşmazlığı yargılama makamı önüne getirmek için basit şüphenin, yeterli şüphe yoğunluğuna ulaşması gerekmektedir.⁵⁰

CMK düzenlemelerine bakıldığında yeterli şüphe, koruma tedbirleri için aranan şüphe derecelerinden biri olmasa da 5651 sayılı İnternet Kanunu'nun 8. maddesi ile internet ortamında yapılan yayınlarla ilgili olarak içeriğin çıkarılması veya içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanması için yeterli şüphenin varlığı aranmıştır: *“İnternet ortamında yapılan ve içeriği aşağıdaki suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak içeriğin çıkarılmasına ve/veya erişimin engellenmesine karar verilir.”* Dolayısıyla yeterli

⁴⁶ ÖZBEK - DOĞAN - BACAĞSIZ: s.234

⁴⁷ YAYLA: s.124

⁴⁸ DÜLGER - TAŞKIN: s.352; ÖZBEK - DOĞAN - BACAĞSIZ: s.235.

⁴⁹ ÖZTÜRK - KAZANCI - SOYER GÜLEÇ: s.35; ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM - SIRMA GEZER - SAYGILAR - ÖZAYDIN - ERDEN TÜRÜNCÜ - TOK: s.445; ÖZBEK - DOĞAN - BACAĞSIZ: s.234; ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM: s.465.

⁵⁰ CENTEL - ZAFER: s.338; YAYLA: s.128; ÖZTÜRK - KAZANCI - SOYER GÜLEÇ: s.35; ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM - SIRMA GEZER - SAYGILAR - ÖZAYDIN - ERDEN TÜRÜNCÜ - TOK: s.445.

şüphenin, koruma tedbirlerine ilişkin bir şüphe derecesi olarak değerlendirilmemesi gerektiği yönündeki görüş⁵¹, bu açıdan kanuni düzenleme ile uygun düşmemektedir.

Şüphe derecelerinden bir diğeri olan kuvvetli şüphe, kanunda tanımlanmamış olsa da doktrinde dosyanın mevcut durumuna göre şüpheli veya sanığın muhakeme sonucunda mahkûm olmasının kuvvetle muhtemel olması olarak tanımlanmaktadır. Kuvvetli şüphe, suça ilişkin bir kesinlik arz etmese de günlük hayat deneyimlerine ve eldeki delillere göre olayın gerçekleştiğinin tartışmasız olması veya bu konuda kanaat oluşturmastır. Bu kanaatin, somut olay ve olgulara dayanması, olayın gerçekleştiği konusunda büyük bir ihtimal oluşturmastır. Burada önemle belirtmek gerekir ki, kişi hakkında tutuklama gibi özgürlükten yoksun bırakacak bir tedbirin uygulanmasında somut ve hukuka uygun delillerin var olması şarttır.⁵²

Doktrinde, “basit bir başlangıç şüphesinden daha yoğun ama yeterli ya da kuvvetli şüphe derecesine ulaşması zorunluluğu bulunmayan şüphe derecesi” olarak tanımlanan kuvvetli şüphe sebepleri ise “taşınmazlara hak ve alacaklara el koyma, bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve elkoyma, iletişimin denetlenmesi, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve teknik araçlarla izleme” koruma tedbirleri için varlığı aranan şüphe derecesidir.⁵³

Ceza muhakemesinde sürecin başından son anına kadar bu şüphe derecelerinin önemli bir yeri vardır. Kanunda her koruma tedbiri için farklı şüphe dereceleri öngörülmüş olup temel hak ve özgürlükleri kısıtlayan bu tedbirlerin uygulanmasında AİHS, Anayasa ve kanunun çizdiği sınırlara her daim riayet edilmelidir.⁵⁴

⁵¹ DÜLGER-TAŞKIN: s.352-353.

⁵² YAYLA: s.130; ÖZBEK: s.179; ÖZTÜRK - KAZANCI - SOYER GÜLEÇ: s.35; DÜLGER - TAŞKIN: s.353, TURHAN: s.198; ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM: s.465.

⁵³ ÖZBEK: s.179; ÖZBEK - DOĞAN - BACAKSIZ: s.235.

⁵⁴ “Ceza Muhakemesi Kanunu’nun, tutuklama için kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin varlığını gerekli gördüğü, kuvvetli şüpheden maksadın, eldeki somut verilere göre şüpheli veya sanığın, Kanunda suç olarak tanımlanmış bir eylemi gerçekleştirdiğine veya bu eyleme iştirak ettiğine ilişkin yüksek bir ihtimâlin varlığı olduğu,

B. Kanunla Düzenlenme

Koruma tedbirleri, temel hak ve hürriyetleri kısıtlar ve bu kısıtlama da ancak yasal bir dayanağı varsa hukuka uygun kabul edilir.⁵⁵ Zira Anayasa'nın 13. maddesinde "temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlandırılabilirliği" düzenlenmiştir. Bu nedenle bir koruma tedbiri uygulanmadan önce kanunla düzenlenen koşulların somut olayda var olup olmadığı değerlendirilmeli ve bu doğrultuda karar verilmelidir. Koruma tedbirlerinin bu özelliği sayesinde keyfilik engellenmekte ve hukuki belirlilik ilkesinin uygulanması sağlanmaktadır.

Kanunla düzenleme altına alınmamış bir tedbir, kanunla düzenlenen başka bir tedbire kıyasen uygulanamaz. Kanunda düzenlenen tedbirlerin kendi hükümleri arasında da kıyas uygulanması mümkün değildir.⁵⁶

Çalışmamızın konusu olan iletişimin denetlenmesi tedbirine ilişkin kanuni bir düzenleme bulunmadığı dönemde telefon, teleks, faks gibi araçlarla yapılan haberleşmenin denetlenmesi kıyas yoluyla postada elkoymaya ilişkin düzenlemelere tabi tutulmaktaydı. AİHM Türkiye hakkında verdiği bir kararında, kıyasen uygulanan telefon dinleme işleminin, Sözleşme'nin 8'inci maddesine aykırı olduğuna karar vermiştir.⁵⁷

bir kimsenin suçüstü hâlinde yakalanmasının bu duruma örnek olarak gösterilebileceği, burada dikkate alınacak kıstasın, şüpheli veya sanığın yapılacak yargılama sonucunda mahkûmiyet ihtimalinin yüksekliği değil, suçu işlediği konusundaki şüphenin yoğunluğu olduğu, kişiye yapılan isnadın ağırlığına rağmen, onun isnada konu fiili gerçekleştirdiği konusunda tereddütler olması ve şüphenin kuvvetli olmaması hâlinde hakkında tutuklama kararı verilemeyeceği, hem suçun işlendiği hem de kendisine suç isnat edilen şüpheli veya sanığın suçu işlediği konusunda kuvvetli bir suç şüphesinin varlığını gösteren olguların bulunmasının gerekli olduğu, kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren bu olguların tutuklama talebi ve tutuklama kararının gerekçesinde gösterilmesi gerektiği," (Yargıtay CGK; 2019/508 E. 2022/553 K. 15.9.2022 T., www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 06.05.2026); KAYA GÖÇMEN: s.41-43.

⁵⁵ TURHAN: s.198; ÜNVER - HAKERİ: Ceza Muhakemesi Hukuku, s.332, ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM - SIRMA GEZER - SAYGILAR - ÖZAYDIN - ERDEN TÜRÜNCÜ - TOK: s.444.

⁵⁶ ŞAHİN - GÖKTÜRK: s.291; DÜLGER - TAŞKIN: s.345, KIZILARSLAN: s. 185; ÖZEN, Mustafa: s.404.

⁵⁷ AİHM, Ağaoğlu v. Türkiye, No: 27310/95, 6 Aralık 2005. AİHM, mevcut başvuruda olayların meydana geldiği dönemde telefonların dinlenilmesine dair yazılı hiçbir kanun metninin mevcut olmadığı tespitinde bulunmakta, organize işlenmiş suçlarla mücadeleyle karşı 4422 sayılı Kanun'un uygulanmasına ilişkin düzenlemenin bu alanda yer aldığını eklemektedir. Olayların koşulları dikkate alındığında, telefon kayıtlarının dinlenilmesi kararını veren hâkim CMUK'un sanıklara gönderilen mektup, telgraf vesair mersulelerin zaptı hükümlerine kıyasen bu kararı almıştır. AİHM, söz konusu müdahalenin AİHS'in 8 § 2. maddesi uyarınca "kanunla öngörülme" koşulunu karşılamadığına itibar etmektedir. AİHS'in 8. maddesi bu bakımdan ihlal edilmiştir. Kararın Türkçe çevirisi için bkz: [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22itemid%22:\[%22001-173698%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22itemid%22:[%22001-173698%22]}), erişim tarihi: 09.04.2026.

C. Gecikemezlik - Gereklilik

Koruma tedbirleri, başvurulması zorunlu olan hallerde uygulanmalıdır. Bir başka ifadeyle koruma tedbirlerinin uygulanabilmesi için bu tedbirlere başvurulmazsa muhakeme sürecinin zarara uğrayacak olması gerekmektedir.⁵⁸ Bu zarar, maddi gerçeğin ortaya çıkmasının engellenmesi, delillerin toplanamaması ya da hükmün infazının zorlaşması veya imkansız hale gelmesi şeklinde olabilir. Kanunda yer alan “*gecikmede sakınca bulunması*” ifadesi de bu durumdan ileri gelmektedir.⁵⁹

Gecikmede tehlike bulunması, “derhal işlem yapılmadığı takdirde tedbirden beklenen faydanın elde edilemeyecek, ceza muhakemesinin gereği gibi ve amacına uygun biçimde yapılamayacak olması” nı ifade eder.⁶⁰ Koruma tedbirine de ancak böyle bir zorunluluk durumunda başvurulabilir. Diğer bir anlatımla işin ivedilikle yapılması lazım değilse, geçici bir önlem olan koruma tedbirine başvurulmasına da gerek yoktur.

Gecikmede tehlikenin yalnızca imkân dâhilinde olması yetmez, tehlikenin gerçekleşme ihtimalinin olması gerekmektedir. Bu durumda alelade bir muhtemel tehlike de yeterli sayılmayacaktır. Zira derhal harekete geçilmezse olası olumsuz sonuçların doğması ihtimalinin varlığına işaret eden somut bir tehlike bulunmalıdır.⁶¹

⁵⁸ CENTEL - ZAFER: s.340; ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM: s.466-467.

⁵⁹ ÖZTÜRK - KAZANCI - SOYER GÜLEÇ: s.37-38, ÖZBEK: s.180, ÖZBEK - DOĞAN - BACAĞIZ: s.235, ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM - SIRMA GEZER - SAYGILAR - ÖZAYDIN - ERDEN TÜRÜNCÜ - TOK: s.446; ÜNVER - HAKERİ: Ceza Muhakemesi Hukuku, s.332-333; TOROSLU - FEYZİOĞLU: s.259.

⁶⁰ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği m.4: “*Gecikmesinde sakınca bulunan hâl: Derhâl işlem yapılmadığı takdirde suçun iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin saptanamaması ihtimalinin ortaya çıkması hâlini, ... ifade eder.*” ; CENTEL-ZAFER: s.351.

⁶¹ KUNTER: s.660, yazara göre “gecikmede sakınca” tabiri isabetsizdir. Zira sakınca kelimesi, mahzur karşılığıdır ve tehlikeye nazaran çok geniştir. Görgü kurallarına aykırılıklar dahi sakınca kavramına dâhildir. Koruma tedbirleri için ön şart olan “periculum” ise daha dar bir ifade olup ancak ağır sakınca halini yani tehlikeyi karşılar. Tehlike sayılmayacak derecede olan mahzurları koruma tedbiri için yeterli görmek doğru olmayacağından yazar, “gecikmede tehlike” kavramını kullanmayı uygun bulmaktadır.; KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU: Birinci Kitap, s.838.

“Gecikmede tehlike” kavramı geniş bir kavram değildir. Nitekim gecikme ve tehlike durumunun, uygulanacak koruma tedbiri bakımından ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Bu açıdan gecikmesinde sakınca bulunan hal, her bir somut olayın barındırdığı özelliklere göre değerlendirilir.⁶² Tedbire karar veren merci, somut olayda gecikmede tehlike olup olmadığını takdir eder⁶³, fakat bu takdir yetkisi sonsuz değildir. Zira verilen karar denetime bağlıdır.⁶⁴

D. Görünüşte Haklılık

Koruma tedbirlerindeki yakın tehlike, gecikmeye müsaade etmediğinden; önleme tedbirlerinden farklı olarak koruma tedbirlerine başvurulurken haklı görünüşle yetinilmesi bir zorunluluktur.⁶⁵ Koruma tedbirlerinin uygulandığı sırada hukuka uygun olup olmadığı kesin bir şekilde belirlenememektedir. Nitekim maddi gerçeğe ulaşılabilmesi adına muhakemenin hızlı yürütülmesi lazımdır. Dolayısıyla koruma tedbirlerinin uygulandığı esnada “görünüşte haklı” olması yeterlidir. Bu uygulamanın sonucunda iki farklı durum ortaya çıkar: Birincisi, başlangıçta hukuka aykırı şekilde uygulanmasına karar verilen koruma tedbirinin sonradan hukuka uygun olduğunun ortaya çıkmasıdır. İkincisi ise hukuka uygun şekilde uygulanmaya başlanan bir tedbirin sonradan hukuka aykırı olduğu kanaatine varılmasıdır. İkinci durumda hakkında tedbir uygulanan kişinin maddi-manevi zarara uğraması gündeme gelir. Bu zararın

⁶² KUNTER: s.660; DÜLGER, TAŞKIN: s.347; KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU: Birinci Kitap, s.839.; YENİSEY-NUHOĞLU: s.333-334; KIZILARSLAN: s.186.;

⁶³ YURTCAN: s.363.

⁶⁴ “Arama tedbirinin ilk ön şartı gecikmede sakınca ya da tehlike bulunmasıdır. Bu şart hem arama tedbirine başvurulması hem de kim tarafından karar verilebileceğinin belirlenmesi bakımından önem arz etmektedir. Gecikmede sakınca ya da tehlike bulunması derhâl işlem yapılmadığı takdirde tedbirden beklenen faydanın elde edilemeyecek, ceza muhakemesinin gereği gibi ve amacına uygun biçimde yapılamayacak olmasıdır. Gecikmede sakınca bulunup bulunmadığını olayın özelliklerine göre tedbire karar vermeye yetkili mercii takdir edecektir.” (Yargıtay Ceza Genel Kurulu; 2018/220 E. 2021/328 K. 1.7.2021 T., www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 06.05.2026); “verilen tutukluğun devamına ilişkin kararların yargısal nitelikte kararlar oldukları ve nitelikleri itibariyle itiraza ve benzeri denetime tabi bulundukları,” (Yargıtay CGK; 2019/508 E. 2022/553 K. 15.9.2022 T., www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 06.05.2026); KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU: Birinci Kitap, s.839.

⁶⁵ KUNTER: s.661.

tazmini devletin yükümlülüklerinden biridir ve bu şekilde hakkında hukuka aykırı şekilde tedbir uygulanan kişilere, tazminat talep edebilmesi imkânı tanınmıştır.⁶⁶

Koruma tedbirlerinin haklılığı, uygulandıktan sonra yargılama sırasında veya nihayetinde belli olur. Fakat bu tedbirlere, haklılıkları henüz belli olmadan başvurma zorunluluğu bulunmaktadır. Zira koruma tedbirleri, maddi gerçeğe ulaşılması için bir vasıta ve sürekli olmayan niteliktedir. Temel hak ve özgürlüklere ciddi kısıtlama getirmesi sebebiyle koruma tedbirlerinin, en azından uygulandığı sırada haklı görünmesi gerekmektedir. Bu haklı olma durumu ise koruma tedbirlerinin niteliği gereği gerçekte veya özde değil “görünüşte” olacaktır.⁶⁷

Görünüşte haklılığın, mutlak bir haklılığı ifade etmemesi sebebiyle birçok koruma tedbiri kararına ilgilinin itirazı mümkün hale getirilmiştir. Ayrıca kanunda haksız şekilde koruma tedbirinin muhatabı olan kimselere, maddi-manevi zararlarını Devletten isteyebilmeleri için olanak sağlanmıştır. Çalışmamızın konusunu oluşturan iletişimin denetlenmesi tedbiri yönünden bu durum aşağıda “Tazminat” başlığı altında detaylı şekilde ele alınacaktır.

E. Ölçülülük

Koruma tedbirlerinin başta temel hak ve özgürlükleri kısıtlama, araç olma ve geçici nitelik taşıma özellikleri sebebiyle bu koruma tedbirlerinin uygulanmasında orantılılık ilkesi

⁶⁶ **KORKMAZ, Muzaffer:** Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Davaları Ve Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2019, s.13.

⁶⁷ “Arama tedbirinin ikinci ön şartı ise görünüşte haklılıktır. Buna göre arama tedbirine ancak bir hakkın tehlikede olduğunu gösteren olaylar mevcut olduğu takdirde başvurulabilecektir. Hakkın bulunup bulunmadığının araştırılması zaman alacağından ve tehlike gecikmeye müsaade etmediğinden haklı görünüşte yetinilmek zorunludur. Bu nedenle arama tedbirlerinde yanılma her zaman mümkün olup, haksızlık ihtimali daima vardır. Arama tedbirine başvurulmasının gerçekten haklı olup olmadığı yapılacak muhakemenin sonunda anlaşılabilir. Bu bağlamda bir ihlal ya da suç işlendiği hususunda şüphe bulunmalıdır. (Buck/Almanya, 28.04.2005; Başvuru no:41604) Görünüşte haklılık ön şartının gereği olarak arama tedbirine müracaat edilebilmesi için soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve tedbire müracaat edilmesinde yarar bulunduğuna ilişkin “makul” şüphenin bulunması aranır.” (Yargıtay CGK, 2016/701 E. 2018/415 K. 9.10.2018 T., www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 06.05.2026); **ÜNVER - HAKERİ:** Ceza Muhakemesi Hukuku, s.333, **ÖZBEK:** s.179, **ŞAHİN - GÖKTÜRK:** s.292, **YENİSEY - NUHOĞLU:** s.334; **DÜLGER - TAŞKIN:** s.348; **KIZILARSLAN:** s.187-188.

gözetilmeli, bu tedbirlere başvurularak elde edilecek fayda ile bu tedbirlerin muhatabı nezdindeki sonuçları arasında bir denge bulunması gerekmektedir.⁶⁸ Bu sayede başvurulabilecek daha hafif bir tedbir varsa o uygulanmalı, ikincilik ilkesi gözetilerek aşırılık yasağına uyulmalıdır.⁶⁹

Temel hak ve özgürlüklere müdahale, Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca ölçülülük prensibine aykırı olamayacaktır. Ölçülülük ilkesinin esas fonksiyonu, “koruma tedbirine muhatap olacak kişilerin temel hak ve özgürlüklerini güvence altına almak için kullanılacak kamu gücünü, hak ve özgürlükler lehine sınırlandırmak, müdahalelerde aşırılığa gidilmesini ve buna bağlı olarak doğabilecek mağduriyetleri önleyebilmek” şeklinde ifade edilmektedir.⁷⁰ Bu ilke kaynağını anayasadan alır ve unsurları; elverişlilik, gereklilik ve orantılılıktır. Elverişlilik; “söz konusu tedbirin ulaşılmak istenen amaca uygunluğunu veya elverişliliğini”, gereklilik; “belli bir amacın elde edilmesinde aynı derecede elverişli olan birden çok sayıdaki tedbir arasından temel hak ve özgürlükleri en az sınırlayan tedbirin seçilerek kullanılmasını,” dar anlamda ölçülülük olarak da ifade edilen orantılılık ise; “tedbirin ilgililere ölçsüz bir yükümlülük getirmemesini ve katlanılamaz nitelikte olmaması gerektiğini” belirtmektedir.⁷¹

⁶⁸ “Ölçülülük ilkesi, amaç ve araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunması gereğini ifade eder. Ölçülülük, aynı zamanda yasal önlemin sınırlama amacına ulaşmaya elverişli olmasını, amaç ve aracın ölçülü bir oranı kapsamaması ve sınırlayıcı önlemin zorunluluk taşımasını da içerir. Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişilerin, belirtilen koşullara ve sebeplere uygun olarak tutuklanabilmesi, adil ve etkili bir yargılamanın sağlanması amacıyla demokratik toplum düzeni bakımından alınması gereken zorunlu tedbirlerdendir. Nitekim tüm çağdaş demokratik devletlerin mevzuatında ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde bu tedbire özgürlük ve güvenlik hakkını sınırlayan bir istisna olarak yer verilmiştir. Ancak tutuklama tedbirinin demokratik toplumda gerekli olması yeterli olmayıp ölçülü de olması gerekir. Bu çerçevede adil ve etkili bir yargılamanın sağlanması şeklindeki kamu yararı ile kişilerin özgürlük ve güvenlik hakkı arasında makul bir dengenin kurulması ve tutuklama tedbirinin kişi yönünden bir cezaya dönüşecek şekilde orantısız olarak uygulanmasına izin verilmemesi gerekir.” AYM iptal kararı: 04.07.2013 T., 2012/100 E., 2013/84 K., s.43, karar için bkz: (<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2013/84>, erişim tarihi: 27.02.2026); **KUNTER**: s.662; **ÖZTÜRK - KAZANCI - SOYER GÜLEÇ**: s.39; **ÜNVER - HAKERİ**: Ceza Muhakemesi Hukuku, s.333; **ÖZBEK**: s.180; **ÖZBEK - DOĞAN - BACAKSIZ**: s.235; **ÖZTÜRK**, : s.447; **ŞAHİN - GÖKTÜRK**: s.293; **YENİSEY-NUHOĞLU**: s.334-335; **KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU**: Birinci Kitap, s.841.

⁶⁹ **ÖZBEK**: s.180.

⁷⁰ **ÜNVER - HAKERİ**: Ceza Muhakemesi Hukuku, s.334.

⁷¹ *A.A. ve diğerleri*, 10.06.2021, B. No: 2017/31079, § 43. AYM'nin benzer yöndeki kararları için bkz. E. 2016/13, K. 2016/127, 22/6/2016 T., § 18; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38.

AİHM de müdahale ve ulaşılmak istenen amacın birbiriyle orantılı olması gerektiği kanaatindedir.⁷²

Orantılılık ilkesi genel anlamıyla; “temel hak ve özgürlüklere müdahale söz konusu olduğunda, sınırlamada başvurulacak aracın, amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, bu aracın amaç için gerekli olmasını ve araçla amacın ölçüsüz bir oran içinde bulunmamasını” ifade etmektedir.⁷³ Koruma tedbirlerinin muhakeme yönünden doğuracağından korkulan zararın ağırlığı ve bunun gerçekleşmesi ihtimalinin yoğunluğu ile orantılı olması gerekir.⁷⁴ Koruma tedbirlerinde orantılılık koşulu, koruma tedbirine karar verilirken dikkate alınacak orantılılık ve bu tedbirin uygulanmasında orantılık şeklinde iki biçimde anlaşılmalıdır. Her iki biçim de orantılılık, yani dar anlamda ölçülülük ilkesinin bir gereğidir.

Bazı durumlarda bu ölçüyü, kanun koyucu belirler.⁷⁵ Ancak somut olayda koruma tedbirlerinin koşulları bulunsa dahi, mahkemenin bu koşulları masumiyet karinesi ve ölçülülük ilkesi kapsamında değerlendirmesi gerekir. Örneğin tutukluluğa veya tutukluluğun devamına karar verilirken tutuklama nedenlerinin varlığını gösterir somut nedenlere dayanılmalıdır. Mahkemenin tutuklama kararı somut olaydaki mevcut delil ve koşullar değerlendirildiğinde hukuksal açıdan savunulabilir nitelikte değilse, keyfi olarak karar verildiği kabul edilebilir. Bu durumda, ya mevcut kanuni düzenlemeler yanlış yorumlanıp uygulanmıştır ya da hukuken kabul edilemez bir biçimde uygulanmıştır.⁷⁶

Orantılılık, yalnızca tedbire başvurmadan önce değil, tedbirin devamında da değerlendirilmelidir. Muhakeme savunma süjesi lehine gelişir, bir başka ifadeyle tedbir ile elde

⁷² AİHM, *Buck v. Almanya*, No: 41604/98, 28 Nisan 2005; *Smirnov v. Rusya*, No: 71362/01, 07 Haziran 2007; Yargıtay CGK, 2013/610 E., 2014/512 K., 25.11.2014 T.

⁷³ **KIZILARSLAN:** s. 191, **TURHAN:** s.200.

⁷⁴ **TOROSLU - FEYZİOĞLU:** s.254.

⁷⁵ Bkz. CMK m.100/1, 100/4, Çocuk Koruma Kanunu m.21.

⁷⁶ **ÜNVER - HAKERİ:** Ceza Muhakemesi Hukuku, s.334.

edilen fayda ve tedbir sonucunda oluşması mümkün zarar arasındaki denge zarar aleyhine değişirse ya tedbir kararı geri alınır ya da daha hafif bir tedbire başvurulur. Keza muhakemenin gidişatı şüpheli veya sanık aleyhine olduğunda da uygulanan koruma tedbiri, yerini daha ağırına bırakacaktır.⁷⁷

F. Yetkili Merci Tarafından Verilmiş Bir Kararın veya Emrin Bulunması

Koruma tedbirleri, temel hak ve özgürlüklere müdahale etmesi sebebiyle mutlaka yetkili merci tarafından verilmiş bir karara dayanmalıdır. Koruma tedbirlerinin uygulanmasında hâkim kararının bulunması, bazı koruma tedbirleri (örneğin tutuklama) açısından mutlaklıdır. Ancak kanunda düzenlenen pek çok durumda hâkim kararı aransa da bazı tedbirler bakımından (örneğin çalışmamızın konusu olan iletişimin denetlenmesi tedbiri) Cumhuriyet savcısının da karar verme yetkisi bulunmaktadır.⁷⁸ Bazı durumlarda ise kanunda öngörülen şartlarla sınırlı olmak üzere kolluğun da karar verme yetkisi bulunmaktadır.⁷⁹

Koruma tedbirlerine dair kararların, yetkili olmayan merci tarafından verilmiş ve uygulanmış olması durumunda ise hem tedbirin uygulanması hem de bu tedbirin uygulanması neticesinde ulaşılan delil, hukuka aykırı olur.⁸⁰

⁷⁷ YENİSEY - NUHOĞLU: s.335-336.

⁷⁸ Bkz. CMK m.129/1: “Suçun delillerini oluşturduğundan şüphe edilen ve gerçeğin ortaya çıkarılması için soruşturma ve kovuşturmada adliyenin eli altında olması zorunlu sayılıp, posta hizmeti veren her türlü resmî veya özel kuruluştaki bulunan gönderilere, hâkimin veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararı ile elkonulabilir.”

⁷⁹ Bkz. CMK m. 91/1,4; m. 119/1; m. 127/1.

⁸⁰ “16.04.2023 tarihli olay tutanağı içeriğinde, sanıklar ... ve ... bulunduğu aracın konsolunun üzerinde, gözle görülebilir vaziyette üç adet kırmızı renkli kutu görüldüğü, sanık ...'un söz konusu kutuları rızaen kolluk güçlerine teslim edip, kutuların içinde uyuşturucu madde olduğunu beyan etmesi üzerine kolluk güçlerince kutuların açılıp suç konusu uyuşturucu maddelerin ele geçtiği, kolluğun eyleminin arama işlemi olduğu, bu eyleme ilişkin olarak 5271 sayılı CMK'nın 116, 117 ve 119. maddelerine uygun şekilde verilmiş "adli arama kararı" ya da "yazılı arama emri" bulunmaması nedeniyle ele geçirilen uyuşturucu maddelerin hukuka aykırı delil niteliğinde olduğundan hükme esas alınamayacağı ... anlaşılmakla, sanıkların eylemlerinin "kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma" suçunu oluşturduğu gözetilmeden "uyuşturucu madde ticareti yapma" suçundan mahkûmiyetlerine karar verilmesi, ..." (Yargıtay 10. CD. 2024/6538 E. 2025/336 K. 13.01.2025 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, erişim tarihi: 06.05.2026)

Doktrinde çoğu soruşturma işlemi için hâkim kararının aranması, Cumhuriyet savcısının görevi ve sorumlulukları ile bağdaşmaması nedeniyle eleştirilmektedir. Bu görüşe göre soruşturmanın esas yetkilisi ve delil elde ederek araştırma yapmakta sorumlusu olan, bu gerekliliklere uymadığında hazırladığı iddianame kabul edilmeyen Cumhuriyet savcısı olduğundan soruşturma evresindeki bu işlemlerde Cumhuriyet savcısının yetkili kılınmasının daha doğru olduğu savunulmaktadır.⁸¹ Kanaatimizce de şüphelinin leh ve aleyhindeki her türlü delili toplamakla görevli bulunan Cumhuriyet savcısının bu görevi yerine getirirken sahip olduğu yetkilerinin gözden geçirilmesi gerekmektedir.

⁸¹ ÖZTÜRK - KAZANCI - SOYER GÜLEÇ: s.38.

BÖLÜM 2: İLETİŞİMİN DENETLENMESİNİN YÖNTEMLERİ, KOŞULLARI, İCRASI VE KANUN YOLLARI

I. TEMEL BİLGİLER

A. Genel Çerçeve

Türk ceza muhakemesi hukukunda CMK'nın 135. vd. maddelerinde yer alan düzenleme öncesinde iletişimin denetimine dair bir düzenleme bulunmamakta idi. Bu süreçte postada elkoyma hükümleri (1412 Sayılı CMUK m. 91) kıyas yoluyla uygulanmış ve kişilerin iletişimleri denetlenmiştir.⁸² 30.7.1999 tarihinde 4422 sayılı ÇASÖMK kabul edilmiş ve örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından bu tedbirin ilk kanuni düzenlemesi yapılmıştır. ÇASÖMK'deki tedbir “*iletişimin denetlenmesi, tespiti*” olarak adlandırılmıştır.

Doktrinde iletişimin denetlenmesi tedbirine dair farklı terimler kullanılmıştır. “*Telefon konuşmalarının koruma tedbiri olarak gizli dinlenmesi*”,⁸³ “*haberleşme araçlarının dinlemeye alınması*”,⁸⁴ “*uzakla haberleşmenin kontrol edilmesi*”,⁸⁵ “*telefon, faks, teleks, bilgisayar gibi araçlarla yapılan haberleşmenin gizlice denetlenmesi*”⁸⁶ gibi ifadeler bunlardan bazılarıdır. Ancak belirtmek gerekir ki gelişen teknoloji ile birlikte değişen iletişim yöntemlerinin

⁸² Bu kıyas uygulaması hakkında AİHM'in Türkiye aleyhine verdiği ihlal kararı için yukarıda bkz: s.18, 57. dipnot.

⁸³ TOSUN, Öztekin: “Ceza Muhakemesinde Koruma Tedbiri Olarak Gizli Dinleme”, İHFM, C.41, 1976, s.531.

⁸⁴ YURTCAN: s.451.

⁸⁵ YENİSEY, Feridun: “Hazırlık Soruşturması ve Polis”, Beta Yayınları, İstanbul 1987, s.138.

⁸⁶ ÖZTÜRK, Bahri: “CMUK Reformu ve Delil Yasakları”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 4, S. 1-2 (Haziran 1994), s. 41.

bulunması sebebiyle iletişim araçlarının belirtildiği “*telefon, faks, teleks, bilgisayar*” gibi kısıtlayıcı terimlerin kullanılması isabetli değildir.

“İletişimin dinlenmesi, izlenmesi veya kontrol edilmesi” gibi ifadelerin kullanılması da iletişimin denetlenmesi tedbirinin içeriğinde uygulanan yöntemlerin bütününe ifade etmek için yeterli değildir. Ayrıca telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişim yalnızca dinlenebilen bir iletişim de olmayıp “iletişimin dinlenmesi” ifadesi açıklayıcı değildir. Örneğin faks ve e-posta gibi araçlar, içeriği yalnızca okunabilen iletişim araçlarıdır. Ek olarak bu terimler, iletişimin tespitini ve kayıt edilmesini kapsamaması nedeniyle de tedbiri ifade etmek için uygun değildir.

Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu Tasarısında (2003) tedbirin düzenlendiği bölüm “*telekomünikasyon yoluyla yapılan haberleşmeye girme*” başlığını taşıırken tedbirin düzenlendiği 107. maddenin başlığı ise “*dinleme ve kayda alma*” şeklinde düzenlenmişti. Bahsi geçen başlıklar arasında uyumsuzluk olduğunu belirtmekle beraber bu terimlerin de tedbiri açıklamaya elverişli olmadığını ifade etmek gerekir. Nitekim “*girme*” ifadesi, iletişimin kaydedilmesi ve tespitini tam olarak karşılayamamaktadır. Ayrıca tedbirin yalnızca dinleme ve kayıt etmekten ibaret olmaması sebebiyle de bu ifadelerin kullanılması isabetli olmamıştır.

5271 sayılı CMK’da tedbiri belirtmek adına “*telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi*” terimi kullanılmıştır. Bu ifadenin diğerlerine kıyasla daha yerinde olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim tedbire esas olan iletişim araçlarının “*telekomünikasyon*” araçları olduğu bu ifadeden net bir şekilde anlaşılmaktadır ki bu durum tedbire dâhil olan ve olmayan iletişim araçlarının belirlenmesinde önem arz eder. Ancak telekomünikasyon aracı olsa da tedbir kapsamında olmayan radyo ve televizyon gibi araçlarla gerçekleştirilen iletişimin denetlenmesi CMK’ nın 135. maddesinde belirlenen şartlara tabi değildir. Doktrinde tedbirin kapsamındaki iletişimin, kamuya kapalı ve özel hayat içindeki iletişim olması sebebiyle “*telekomünikasyon yoluyla yapılan bireysel iletişimin denetlenmesi*”

teriminin kullanılmasının daha yerinde olacağı savunulmaktadır.⁸⁷ Fakat tedbire konu iletişimin özel hayat kapsamında bulunan ve kamuya açık olmayan iletişim olması sebebiyle böyle bir değişikliğe gerek olmadığı kanaatindeyiz. “Denetim” kelimesinin kullanılması da tedbirin içeriğini oluşturan dinleme, kaydetme, tespit etme gibi tedbirleri kapsayıcı nitelikte olmuştur.

Söz konusu koruma tedbirinin düzenleme altına alındığı bölüm “*telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi*” şeklinde başlık altına alınmış iken CMK’nın 135. maddesinin başlığı, “*iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması*” şeklindedir. Başlıklar arasındaki bu farklılık, doktrinde eleştirilmektedir.⁸⁸ Ayrıca, maddede düzenleme altına alınan diğer tedbirlere başlıkta değinilmemiş olması da eksiklik olarak değerlendirilmekte, kapsayıcı ve birbirleriyle uyumlu başlıkların kullanılmasının yararlı olacağı belirtilmektedir.⁸⁹ Kanaatimizce de başlıklar arasında farklılıkların bulunması ve madde başlığının “*iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması*” şeklinde kısıtlayıcı biçimde düzenlenmesi doğru değildir. Madde başlığının “*Tedbirin uygulanma yöntemlerine ilişkin usul ve esaslar*” şeklinde düzenlenmesi, maddenin sistematigi ile daha uyumlu ve kapsayıcı nitelikte olacaktır.

B. “Telekomünikasyon” Kavramı

406 sayılı TTK’nın 1. maddesinde “telekomünikasyon” terimi tanımlanmıştır. Bu tanıma göre telekomünikasyon, “*her türlü işaret, sembol, ses ve görüntünün ve elektrik sinyallerine dönüştürülebilen her türlü verinin kablo, telsiz, optik, elektrik, manyetik, elektro manyetik, elektrokimyasal, elektro mekanik ve diğer iletim sistemleri vasıtasıyla iletilmesi, gönderilmesi ve alınmasını*” ifade etmektedir.

⁸⁷ **KAYMAZ, Seydi:** Ceza Muhakemesinde Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Seçkin Yayıncılık, 5.Baskı, 2025, s.32.

⁸⁸ **ÜNVER - HAKERİ:** Ceza Muhakemesi Hukuku, s.441.

⁸⁹ **ÖZBEK - DOĞAN - BACAĞIZ:** s.380; **KAYMAZ:** s.32.

İletişim anlamına gelen “komünikasyon” kavramını da içeren “telekomünikasyon” kavramı; “tel, radyo, optik ve başka elektromanyetik sistemlerle yapılan iletişim” anlamına gelmektedir. Ancak, CMK'da bölümün başlığındaki "telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi” ifadesindeki telekomünikasyon kelimesi; “ses, görüntü ve işaretleri kablo, radyo, optik veya başka elektromanyetik sistemlerle iletmeye yarayan araçlar” anlamında kullanılmıştır.⁹⁰

Telekomünikasyon araçları ile yapılan ve tedbire konu olan iletişim; iki veya ikiden fazla kişi arasında yapılan ve kamuya açık olmayan iletişimdir. Yukarıda da belirtildiği üzere CMK'nın 135. vd. düzenlemeleri uyarınca tedbir, özel haberleşmeye konu iletişimi kapsar. Kitle iletişim aracı olan radyo ve televizyonda yapılan yayınların denetlenmesinin herhangi bir kişinin özel hayatının gizliliğini ihlal etmesi söz konusu değildir. Burada yapılan iletişim, bir şarta bağlı olmaksızın ceza muhakemesinde delil olarak kullanılabilir.

Tedbirin düzenlenmesinde "telekomünikasyon" kapsamında olduğu kabul edilen araçlar ile ilgili bir sınırlama yapılmadığından teknolojinin imkân sağladığı ve şu anda henüz mevcut olmayan iletişim araçları da tedbir kapsamındadır.

Bu noktada telsiz ile yapılan iletişimin tedbir kapsamında olup olmadığı ayrıca incelenmelidir. İletişim araçlarından telsiz, “*aralarında herhangi bir fiziki bağlantı olmaksızın elektromanyetik dalgalar yoluyla açık, kodlu veya kriptolu ses ve veri vermeye, almaya veya yalnızca vermeye veya almaya yarayan sistemleri*” ifade eder. (5809 Sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu m.3/ss) 5809 sayılı Kanun’un “Spektrum Yönetimi” başlıklı üçüncü kısmı ise telsiz yoluyla yapılan iletişimin kontrole tabi olduğunu açıklar ve bu hususta Devlet tarafından yapılacakları düzenler. Bu sebeptendir ki telsiz yoluyla yapılan iletişimin gizli olarak

⁹⁰ **İPEK, Ali İhsan - PARLAK, Engin - SEZER, Yasin:** Temmuz 2012 Değişiklikleriyle, Adli Ve Önlem Amaçlı İletişimin Denetlenmesi Gizli Soruşturmacı, Teknik Araçlarla İzleme, Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı, 2012, s.77.

kabul edilip edilmeyeceği, özel hayatın gizliliği ve haberleşme özgürlüğünün sağladığı hukuki korumaların kapsamında olup olmadığı hususu ayrıca incelemeye muhtaç durumdadır.

5809 sayılı Kanun'un 37.maddesi uyarınca, *“işletilmesi için frekans tahsisine ihtiyaç gösteren telsiz cihaz veya sistemi kullanıcıları, telsiz kurma ile kullanma izni ve telsiz ruhsatnamesi almak zorundadır.”* (m.37/1, 1.cümle) Bu doğrultuda, telsiz kullanımının ruhsatlı olup olmamasına göre farklı durumlar ortaya çıkar. Ruhsatsız bir frekans üzerinde yapılan kablosuz iletişimde, aynı frekansa başkalarının da girme ihtimali bulunur. Bu durumda iletişimin taraflarının gizlilik beklentisi içinde olmadığı kabul edilmelidir. Ruhsatlı telsiz kullanımında ise iletişimin yapıldığı frekans belirleyicidir. İletişimin yapıldığı frekans, kablosuz radyo dalgaları üzerindeyse ve herhangi bir kişi bu frekansı ayarlamak suretiyle bulabilecek ise yine gizlilik beklentisinden söz edilemez. Ancak frekansın belirli bir kişi ile bağlantılı hale getirilmesi, örneğin frekansa yalnızca belirlenmiş bir şifre üzerinden girilebilmesi sağlanmışsa, bu frekans üzerindeki iletişimin gizli olduğu ve özel hayat kapsamında bulunduğu, denetlenmesinin CMK m.135 vd. maddelerine göre yapılması gerektiği kabul edilmelidir.⁹¹

Telekomünikasyon araçları kullanılarak internet yoluyla gerçekleştirilen iletişimin, CMK m. 135 kapsamında olup olmadığı da bir başka tartışma konusudur. İnternet uygulamaları (WhatsApp, facetime gibi çevrimiçi, kriptolu veya kriptosuz uygulamalar) üzerinden yapılan iletişimin denetlenmesinde hem teknik hem de kanuni problemler mevcuttur.⁹²

Nitekim internet uygulamaları üzerinden yapılan iletişimin casus yazılım veya çerez kullanılmadan anlık olarak denetlenmesi mümkün değildir. Casus yazılım veya çerez kullanılması bakımından ise kanunda açık bir düzenlemeye yer verilmemiş olması sebebiyle

⁹¹ **KAYMAZ:** s. 97-98.

⁹² **BİRTEK, Fatih:** *“İnternet veya Diğer Ağlar Üzerinden Yapılan İletişimin Uzaktan Erişim, Casus Yazılım veya Çerez Kullanılarak Denetlenip Denetlenemeyeceği Sorunu”*, Hacettepe HFD, S. 16(1) Türk Ceza Kanunu'nun 20. Yılı Özel Sayısı, 2026, s.70.

hukuki belirlilik ilkesinin ihlali gündeme gelir.⁹³ Doktrinde ağırlıklı olarak internet yoluyla yapılan iletişimin denetlenebileceği kabul edilmekte olup aksini savunan yazarlar da vardır.

Kanaatimizce kanuni düzenlemede, denetlemeye tabi olacak araç bakımından bir sınırlama yapılmadığından CMK m. 135 vd. hükümlerinin internet uygulamaları üzerinden yapılan iletişim için uygulanması mümkündür. Ancak her durumda, teknolojinin de gelişmesiyle birlikte, kanunda internet uygulamaları ile yapılan iletişimin denetlenmesine dair açıklayıcı bir düzenlemeye ihtiyaç olduğu aşikârdır.

C. “İletişim” Kavramı

İletişim; “bilgi, fikir, duygu ve düşüncelerin ortak semboller yardımıyla bir başka kişiye aktarıldığı süreci” ifade eder. Bu bakımdan iletişim, farklı yöntemlerle yapılabilir. Çalışmamızın konusu olan tedbir kapsamındaki iletişim, telekomünikasyon araçları ile yapılan iletişimdir.

ÇASÖMKUY'nin 4. maddesine göre iletişim; *"telefon, faks ve bilgi- sayar gibi kablolu, kablosuz veya diğer elektromanyetik sistemlerle veya tek yönlü sistemlerle alınan veya iletilen sinyaller, yazılar, resimler, görüntü veya sesler ve diğer nitelikteki verilerin nakledilmesi"* dir. İletişim kavramının CMK' da tanımı ayrıca yapılmamıştır. Uygulamada AİHM içtihatları, teknolojik gelişmeleri de göz önünde bulundurarak haberleşme kavramını geniş tanımlama eğilimindedir.⁹⁴

Bu çalışmada incelenen konu, telekomünikasyon araçları ile gerçekleştirilen iletişimin denetimi olduğundan, kişilerin arada herhangi bir araç olmaksızın yaptıkları konuşmaların gizli veya açık olarak dinlenmesi ve kaydedilmesi durumu, incelememizin dışında kalmaktadır. Bir

⁹³ BİRTEK: s. 86-88.

⁹⁴ KILKELLY, Ursula: Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Müd. İnsan Hakları El Kitapları, Ankara 2007, s.22.

telekomünikasyon aracı kullanılmaksızın, yüz yüze ve sözlü iletişimin dinlenmesi, kaydedilmesi daha çok CMK'nın 139 vd. maddelerinde düzenlenen tedbirlerin kapsamında olur. Fakat aynı yerde bulunan kişilerin bir telekomünikasyon aracı ile iletişim kurması halinde bu iletişim, CMK'nın 135. maddesi kapsamında denetime tabi olur. Ek olarak, bir kuruluş vasıtasıyla gönderilen posta gönderilerinin ele geçirilmesi ve içeriğine ulaşılması, postada elkoyma hükümleri kapsamında olup çalışma alanımızın dışındadır.

II. İLETİŞİMİN DENETLENMESİ TEDBİRİNİN AİHS'İN 8. MADDESİ VE ANAYASA'NIN 20. MADDESİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

A. Genel Olarak

Teknolojinin her geçen gün daha da ilerlemesinin bir sonucu olarak teknolojik imkânların suç işlemekte kullanılması yaygınlaşmıştır. Ceza muhakemesine konu olayların aydınlatılması ve özellikle örgüt kapsamında yürütülen suça konu faaliyetlerin açıklığa kavuşturulabilmesi için yeni koruma tedbirlerine gereksinim duyulmuştur. CMK'da düzenlenen iletişimin denetlenmesi tedbiri bu yeni tedbirlerden biridir.

Koruma tedbirlerine önleyici amaçla da başvurulduğunu yukarıda belirtmiştik. Bu bakımdan idare hukuku kapsamında olan bu önleyici koruma tedbirlerine iş bu çalışmada yer verilmeyecektir. Bu çalışmanın konusu olan koruma tedbiri, işlenmiş bir suçun aydınlatılmasında kullanılan ve ceza muhakemesi hukuku kapsamında bulunan koruma tedbiridir.

Devletin uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ceza soruşturmasını gerekli kıldığı durumlarda, olayın sorumlularının belirlenerek bu kişilerin cezalandırılması için etkili bir soruşturma yürütülmelidir. Zira ceza soruşturmasının amacı, kişilerin temel hak ve özgürlüklerini koruyan hukuki düzenlemelerin

etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamaktır.⁹⁵ Diğer yandan devletin bu yükümlülüğünün ceza muhakemesi yürütülmesini gerekli kılması, suç şüphesi altında olan kişiler hakkında mutlaka mahkûmiyet hükmünün verilmesini zorunlu hâle getirmez. Aynı zamanda bireylere bir suç nedeniyle üçüncü kişilerin yargılanmasını ve mahkûm edilmesini talep etme hakkı da sağlamaz. Zira burada devletin yükümlülüğü sonuç değil, usul yükümlülüğüdür. Ancak her durumda söz konusu muhakeme sistemlerinin etkili şekilde yürütülmesi ve yetkili mercilerce ulaşılan tüm neticelerin temel hakların sahip olduğu güvenceleri koruyacak şekilde gerekçesiyle açıklanması gerekir.⁹⁶

Bu çalışmaya konu iletişimin denetlenmesi tedbiri bakımından temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın hukuka uygunluğu konusunda özel hayatın gizliliği ve aile hayatına saygı hakkını düzenleyen AİHS'in 8. maddesi gündeme gelir. İletişimin denetlenmesi tedbiri, haberleşme hürriyetinin de kısıtlanmasına neden olmaktadır. Haberleşme hürriyeti, iletişimin gizliliğini de ifade eden bir kavram olup, kamu makamları bireylerin haberleşme hürriyetine keyfi olarak müdahale edemez. Ancak haberleşme hürriyeti mutlak nitelikte olmadığından belirli şartlar dâhilinde müdahale edilebilir. Dolayısıyla kanunda öngörülen şartlar çerçevesinde bireylerin haberleşme hürriyetine müdahale edilmesi mümkün hale gelmektedir.

Kanuni çerçeveye uyularak ulaşılan bir delilin değerlendirilmesinin hukuka uygun olması her zaman mümkün değildir. Zira maddi gerçeğe ulaşılması için kullanılan tedbirin, bireyin temel haklarına orantısız şekilde müdahale etmesi durumunda hukuka uygun olsa dahi bu tedbir ile elde edilen delilin değerlendirmeye alınmaması gereklidir.⁹⁷

⁹⁵ Mehmet Seyfi Oktay [GK] Başvurusu, B. No: 2013/6367, 10/12/2015, §§ 57, 66.

⁹⁶ Ali Çığır Başvurusu, Başvuru Numarası: 2015/19298, § 35; Erol Kumcu Başvurusu, Başvuru Numarası: 2015/18988, § 35.

⁹⁷ KUNTER: s.663.

İletişimin denetlenmesi tedbiri bakımından gündeme gelen temel hak, haberleşme özgürlüğü ve özel hayatın gizliliğidir. Haberleşme özgürlüğü ve gizliliği, mutlak bir hak olsa da sınırsız değildir. Özgürlüklerin sınırsız olması, toplum içinde karışıklığa yol açar, diğer kişilerin haklarını tehlikeye düşürür. Bu sebeptir ki bu hakların sınırlandırılması toplumsal düzenin sağlanabilmesi için bir gerekliliktir. Uluslararası sözleşme, anayasa ve kanunlarda bir hakkın kullanımı ile sınırlandırılmasının bir arada düzenlenme sebebi de budur. Günümüzde gelişen teknolojinin sağladığı imkânların suç işlemede de araç olarak kullanılması karşısında devletin bu araçlarla yapılan iletişimi denetlemesi kaçınılmazdır. Diğer tüm haklarda olduğu gibi iletişimin gizliliğine yapılan sınırlamanın sebep ve koşullarının kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.⁹⁸

B. AİHS'in 8. Maddesi Bağlamında İletişimin Denetlenmesi Tedbiri

AİHS'in 8/1. hükmü; *“herkesin özel hayatına, aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahip olduğu”* şeklindedir. Düzenlemenin 2. fıkrasında, *“bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için,*

⁹⁸ “17. Anayasa’nın 13. maddesinde “Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” denilmektedir. Buna göre ifade özgürlüğüne sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması gerekmektedir.

18. Bu kapsamda ifade özgürlüğünü sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

19. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa’nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa’nın 13. Maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa’nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.” (AYM İptal Kararı, 2024/75 E. 2025/134 K. 17/6/2025 T., <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>, erişim tarihi: 06.05.2026)

demokratik bir toplumda zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir” denilmiştir. Madde düzenlemesinin geniş ve yoruma açık olması⁹⁹ sebebiyle çalışmamıza konu iletişimin denetlenmesi tedbiri ile temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlama sorununun AİHM tarafından ne şekilde değerlendirildiğinin açıklanmasında fayda vardır.

İngiliz yargıç Stanley Burnton tarafından AİHS’in 8.maddesindeki haklar, “*Sözleşme’ de yer alan haklar arasında en az tanımlanmış ve başa çıkılması en zor olan haklar*” olarak tanımlanmıştır.¹⁰⁰ AİHM tarafından içtihat edildiği üzere 8. madde dört menfaati kapsamaktadır. Her biri özerk bir kavram olan bu dört menfaat -özel hayat, aile yaşamı, konut ve haberleşme- AİHS’te tanımlanmamış olduğundan birer yorum konusudur. AİHM, korunan bu menfaatlerin tanımlarına ilişkin sınırlayıcı olmayan bir yaklaşım benimsemiştir ki hükmün sağladığı korumanın kapsamı genişlemeye devam etmektedir.¹⁰¹ AİHS’in 8/2. maddesinde yer alan düzenleme, “devletin herkesin özel ve aile yaşamına, konutuna ve haberleşmesine keyfi müdahalelerden kaçınması gerektiğini” açıklığa kavuşturmaktadır. AİHM tarafından devletin klasik anlamda negatif yükümlülüğü, 8.maddenin “asli amacı” olarak tanımlanmaktadır.¹⁰² AİHS’in 8.maddesi kapsamında bireylerin her bir menfaatin kendisine saygı gösterilmesi hakkından etkili bir şekilde yararlanmasını sağlamak ise devletin pozitif yükümlülüğüdür.¹⁰³

⁹⁹ **HARRIS, David- O’BOYLE, Michael- BATES, Ed- BUCKLEY, Carla:** Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hukuku (Çeviri: Mehveş Bingöllü Kılıcı - Ulaş Karan), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, Ağustos 2021, s.483.

¹⁰⁰ **HARRIS - O’BOYLE - BATES - BUCKLEY;**, s.475.

¹⁰¹ **HARRIS - O’BOYLE - BATES - BUCKLEY;**, s.475.

¹⁰² *Kroon ve Diğerleri v. Hollanda*, No: 18535/91, para. 31.

¹⁰³ *Marckx v. Belçika*, No: 6833/74.

“Özel hayata/mahremiyete saygı beklentisi (makul mahremiyet beklentisi)” ölçütüne göre AİHM, 8. maddeye konu ihlal başvurularını değerlendirirken başvurucunun özel hayata saygı beklentisinin var olmasını ve bu beklentinin makul olmasını dikkate almaktadır.¹⁰⁴

AİHM özel hayat hakkının hangi şartlarda sınırlanabileceğine ilişkin olarak AİHS’in 8/2. maddesini göz önünde bulundurarak iletişimin denetlenmesi bakımından bazı kriterler belirlemiştir. Buna göre Mahkeme, iletişimin denetlenmesine konu suç ve kişilerin belirlenmesini, tedbirin son çare olma özelliğini, iletişimin denetlenmesine ilişkin sürenin belirlenmesi gerekliliğini, tedbirin uygulanması ile toplanan verilerin muhafazasını ve yok edilmesini, iletişimin denetlenmesine ilişkin etkin denetim mekanizmaları oluşturulmasını, şartları oluştuğunda ilgilinin tedbirden haberdar edilmesini, tedbire yetkili merci tarafından karar verilmesini önemle vurgulamıştır.¹⁰⁵

AİHM’ in 8. madde şikâyetlerine ilişkin incelemesinin ilk aşamasını, şikâyetin Sözleşme’nin 8/1. maddesine girip girmediğini belirlemek oluşturur. Eğer giriyorsa Mahkeme, davanın negatif veya pozitif yükümlülükler açısından değerlendirilmesinin gerekip gerekmediğini inceler. İkinci aşamada Mahkeme, devletin 8/1. maddeye uygun davranıp davranmadığına karar verir. Şikâyete konu olay devletin negatif yükümlülüğüne ilişkin ise Mahkeme, müdahalenin 8/2. maddeye uygun olup olmadığına bakar. Pozitif bir yükümlülük söz konusu olduğunda ise Mahkeme, diğer menfaatler arasındaki dengeyi de göz önünde bulundurarak menfaatin öneminin devlet açısından geçerli olup olmadığını inceler. “Takdir

¹⁰⁴ Mahkeme daha önce, bir gözetleme rejiminin varlığının gizliliğe müdahale edebileceğine karar vermiş olsa da, bunun bir hak ihlali yarattığı iddiasının yalnızca bir kişinin gerçekten hukuka aykırı gözetlemeye maruz kalmış olma ihtimalinin “makul” olması durumunda yargılanabilir olduğunu belirtmiştir (bkz. *Esbester v. Birleşik Krallık*, No: 18601/91 , 2 Nisan 1993 tarihli Komisyon kararı, *Redgrave v. Birleşik Krallık* , No: 20271/92 , 1 Eylül 1993 tarihli Komisyon kararı ve *Matthews v. Birleşik Krallık* , No. 28576/95 , 16 Ekim 1996 tarihli Komisyon kararı, *Roman Zakharov v. Rusya*, No: 47143/06, 4 Aralık 2015, [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-159324%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-159324%22]})).

¹⁰⁵ *Roman Zakharov v. Rusya*, No: 47143/06, 4 Aralık 2015, [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-159324%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-159324%22]}).

yetkisi” doktrini¹⁰⁶, 8. madde ile ilgili davalarda önemli rol oynar.¹⁰⁷ Mahkeme, 8. maddedeki hakları “*fazlasıyla kişisel ve devredilemez*” olarak tanımlamıştır. Buna göre hakkı ihlal edildiği iddia edilen kişinin ölümünden sonra, yalnızca söz konusu müdahaleden kişisel olarak etkilenen en yakın akrabaları tarafından bu hakka dayanılması mümkündür.¹⁰⁸

AIHM, ihlal iddiasına konu koruma tedbirlerinin haklı şekilde uygulanıp uygulanmadığını incelerken AIHS’in 8/2. düzenlemesinde kullanılan “*dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi*” terimlerinden yola çıkmaktadır. Bu doğrultuda Mahkeme tarafından sınırlamanın, toplum düzeninin muhafazası için zorunluluğu değerlendirilmektedir. AIHM içtihatlarında, delil elde edilmesine yönelik olarak iletişimin denetlenmesi tedbirlerinin uygulanmasını AIHS’in 8/2. maddesinde yer alan meşru sınırlama sebepleri içinde değerlendirmiştir.¹⁰⁹

AIHS’in 8/2. maddesi ve Anayasa’nın 22. maddesinde yer alan “kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi” sebepleri, iletişimin denetlenmesinin uluslararası ve

¹⁰⁶ Takdir marjı, AIHS’in öngörmediği ancak uygulamada bazı ihtiyaçları karşılamak amacıyla kabul edilen bir doktrindir. Detaylı açıklama için bkz: **KESKİN, Erdoğan:** “*Aihm’nin Türkiye Hakkında İfade Hürriyetine İlişkin Verdiği Kararlarda Takdir Marjı*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 69,sy.3(Aralık 2020), s. 1380, <https://doi.org/10.33629/auhfd.848991>.

¹⁰⁷ **HARRIS - O’BOYLE - BATES - BUCKLEY:**, s.477.

¹⁰⁸ AIHM, *Petrova v. Letonya*, No: 4605/05, 24 Haziran 2014, paragraf 55, [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22002-9531%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22002-9531%22]}), erişim Tarihi: 11.09.2025.

¹⁰⁹ AIHM, *Malone/Birleşik Krallık* davasında, suçun soruşturulması işlerine yardımcı olmak üzere polise iletişimin izlenmesi yetkisi veren bir hukukun bulunmasının, Sözleşmenin 8/2. fıkrası anlamında düzensizliğin veya suçun önlenmesi amacıyla demokratik toplumda gerekli olabileceğine hükmetmiştir. Mahkemeye göre genel olarak demokratik toplumda 8. madde için gerekli olanın ne olduğu, ölçülülük ilkesinin uygulanmasıyla bireysel haklar ve kamu yararı arasında oluşturulan dengeye göre belirlenmektedir : “*Kuşkusuz, polisin suçları soruşturma ve tespit etme görevine yardımcı olmak için iletişimin dinlenmesi yetkisi veren bir kanunun varlığı, 8. maddenin 2. fıkrası (md. 8-2) anlamında "demokratik bir toplumda ... düzensizliğin veya suçun önlenmesi için gerekli" olabilir (bkz. mutatis mutandis, yukarıda bahsi geçen Klass ve Diğerleri kararı, Seri A no. 28, s. 23, paragraf 48). Mahkeme, örneğin, Hükümetin Beyaz Bülteni'ndeki (paragraf 21) şu iddiayı kabul etmektedir: Büyük Britanya'da "suçun ve özellikle organize suçun artışı, suçluların giderek daha karmaşık hale gelmesi ve hareket etme kolaylığı ve hızı, telefon dinlemeyi ciddi suçların soruşturulması ve önlenmesinde vazgeçilmez bir araç haline getirmiştir." Ancak, bu tür yetkilerin kullanımı, özünde gizli olması nedeniyle, bireysel durumlarda potansiyel olarak kolay olan ve demokratik toplumun tamamı için zararlı sonuçlar doğurabilecek türden bir suistimal tehlikesini beraberinde getirir (ibid., s. 26, paragraf 56). Bu durumda, ortaya çıkan müdahale, ancak benimsenen özel gizli gözetleme sistemi suistimale karşı yeterli güvenceler içeriyorsa "demokratik bir toplumda gerekli" olarak kabul edilebilir (ibid., s. 23, paragraf 49-50)."* (*Malone v. Birleşik Krallık*, No: 8691/79, 2 Ağustos 1984, para.81, [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-57533%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-57533%22]}) (Erişim Tarihi: 11.09.2025)).

ulusal düzeyde dayanakları olup kamu düzeni, kavramsal olarak sınırlı veya dar değildir. AYM kamu düzenini, “kamu hizmetlerinin iyi yapılmasını, devletin emniyet ve asayişini ve kişiler arasındaki ilişkilerde huzuru ve ahlak kurallarına uygunluğu temine yarayan kurum ve kuralların hepsi” olarak belirtmiştir.¹¹⁰ Bu bakımından iletişimin denetlenmesi tedbiri için kamu düzeni, suçların aydınlatılmasına ve suça ait delillerin elde edilmesine dayanak teşkil eder.

AİHM, AİHS’ te sınırlamanın sınırını ifade eden “*demokratik toplum düzeninin gerekleri*” teriminin kapsamını belirlemekten kaçınsa da demokratik toplumların açık fikirlilik ve hoşgörülülük zemini üzerinde olduğunu, ölçülülük prensibi dikkate alınarak insan hakları ve kamu yararı arasındaki oranın gözetilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Bir iddianın AİHS’in 8/1. maddesi kapsamında incelenebilmesi için şikâyetin söz konusu maddede belirtilen dört menfaatten -özel hayat, aile yaşamı, konut ve haberleşme- en az birine girdiğinin kanıtlanması gerekir. Telefon dinlemeye ilişkin şikâyetler genellikle özel hayat ve haberleşmeye (bazen de konuta) yönelik bir müdahaleye neden olur.¹¹¹

Telefon dinleme ile ilgili mevzuatın kanunilik ilkesine uygun kabul edilebilmesi için düzenlemede şu hususlara yer verilmiş olması gerekmektedir: Telefonları dinlenebilecek kişilerin kimler olduğu, telefon dinleme kararına konu olabilecek suçların niteliği,¹¹² dinlemenin süresi, elde edilen verilerin kullanılmasında ve saklanması izlenecek usul, veriler iletilirken alınacak tedbirler ve kayıtların imha edilmesi gereken durumlar.¹¹³

¹¹⁰ “*Anayasa Mahkemesinin bir kararında da belirtildiği gibi, kamu düzeni deyimi, belli edilmesi güç bir anlam taşımakla birlikte, toplumun huzur ve sükûnunun sağlanmasını, devletin ve devlet teşkilâtının korunmasını amaç alan herşeyi ifade eder. Bir başka deyimle toplumun her alandaki düzeninin temelini oluşturan bütün kuralları kapsar (Anayasa Mahkemesi 28/1/1964 günlü, E: 1963/28, K: 1964/8, Kararlar Dergisi, Sayı: 2, Sayfa: 47).*” (AYM, 1976/27 E. 1976/51 K. 18-22/11/1976 T. Resmi Gazete tarih/sayı:16.5.1977/15939, s.12)

¹¹¹ **HARRIS - O'BOYLE - BATES - BUCKLEY:** s.477.

¹¹² Ancak kanunun telefon dinlemeye konu olabilecek belirli suçları sınırlayıcı şekilde sayması gerektiğine ilişkin bkz: *Kennedy v. Birleşik Krallık*, No: 26839/05, 18 Mayıs 2010, para. 120-121. ([https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-98473%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-98473%22]}))

¹¹³ *Roman Zakharov v. Rusya*, No: 47143/06, 4 Aralık 2015, [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-159324%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-159324%22]}).

AİHM tarafından telefon dinlemesinin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığı ayrıca değerlendirilirken dinleme rejiminin bağımsız denetimine ilişkin düzenlemeler dikkate alınmaktadır.¹¹⁴

Özel hayatın gizliliği, aile hayatına saygı hakkı gibi temel haklara müdahale niteliği taşıyan CMK'nın 135. vd. maddeler, AİHS düzenlemeleri ve AİHM içtihatlarının aradığı güvenceleri büyük oranla karşılamaktadır. Öyle ki; “iletişimin denetlenmesinin şüpheli ve sanıkla sınırlı tutulması, sadece belirli suçlarla ilgili olarak uygulanabilmesi, uygulanmasında süre sınırlamasının getirilmiş olması, son çare ilkesinin kabul edilmesi, hâkim kararının aranması, verilerin korunması ve bilgilerin kullanılması ile ilgili düzenlemelerin getirilmiş olması, iletişimi denetlenen kişiye tedbirin sonunda bildirim yapılması gerekliliği, tanıklıktan çekinme hakkına sahip olanlar ve müdafiler bakımından iletişimin denetlenmesinin yasak olması” gibi hususlar bu durumu açıkça göstermektedir.¹¹⁵

C. Anayasa'nın 22. Maddesi Bağlamında İletişimin Denetlenmesi Tedbiri

Haberleşme özgürlüğünü düzenleme altına alan Anayasa'nın 22. maddesinde, hakkın kullanılmasına müdahale edilebilecek haller arasında “..suç işlenmesinin önlenmesi” ifadesine yer verilmiştir. Anayasa'nın 13. maddesi ile temel hak ve özgürlüklere yapılacak her bir müdahalenin “ölçülülük ilkesi” esas alınarak yapılacağı öngörülmüştür. Bu düzenlemeler ışığında iletişimin denetlenmesi tedbirine müracaat edilebilmesi için gerekli şartlar kanunda sıralanırken “bir suç nedeniyle,.. suçun işlendiğine dair delil ve emare bulunması” ifadelerine yer verilmiştir.

¹¹⁴ **HARRIS - O'BOYLE - BATES - BUCKLEY**;, s.477. Bu yönde kararlar için bkz: *Roman Zakharov v. Rusya*, No: 47143/06, 4 Aralık 2015, [https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:\[%22001-159324%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:[%22001-159324%22])}, *Telegraaf Media Nederland Landelijke Media BV ve Diğerleri v. Hollanda*, No: 39315/06, 22 Kasım 2013, [https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:\[%22001-114439%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:[%22001-114439%22])}.

¹¹⁵ **ÖZTÜRK**: s.228.

2001 yılında Anayasa'nın 13. maddesinde yapılan değişiklik¹¹⁶, temel hak ve özgürlüklerde kısıtlama yapılabilmesinin de ancak belirli koşullar çerçevesinde mümkün olabileceğini hüküm altına almıştır. Bu bakımdan kanunda benimsen hakkın özü ölçütü uyarınca, yapılan kısıtlamanın öze dokunması yasaktır. Bu açıdan hakkın özünün belirlenmesi ve öze dokunan durumların açıklanması gerekir.

Bir hak ve hürriyetin özü genellikle, “o hak ve hürriyetin vazgeçilmez unsuru, dokunulduğu takdirde o hak ve hürriyeti anlamsız kılacak olan asli çekirdeği” şeklinde açıklanmaktadır. Bu bakımdan “öze dokunma yasağı”nın kapsadığı alanın ne olduğu yani “objektif temel hak normu” ya da “bu normun kişiye sağladığı subjektif hak”tan hangisini koruduğu tartışmalara neden olmuştur. Bu hususta objektif ve subjektif kuram karşımıza çıkar. Bu kuramlara göre “eğer öz güvencesi salt objektif temel hak normuna koruma sağlıyorsa kişilerin somut olayda subjektif hakkının ortadan kalkmasına yol açabilecek bir sınırlama, o temel hakkın fonksiyonunu etkilemedikçe hakkın özüne dokunulmuş olmaz. Buna karşılık öz güvencesi subjektif kamu hakkını koruyorsa, tek bir kişi açısından dahi sınırlama derecesi, öze dokunma yasağının ihlaline yol açabilir.”¹¹⁷

Anayasa Mahkemesine göre; “*bir hakkın ya da hürriyetin kullanılmasını açıkça yasaklayıcı veya örtülü şekilde kullanılmaz hale koyucu veya ciddi surette güçleştirici ve amacına ulaşmasını önleyici ve etkisini ortadan kaldıracı hükümler o hak ve hürriyetin özüne dokunur.*”¹¹⁸ Ek olarak, tüm hak ve özgürlüklerin özünün neyi ifade ettiğini ve içeriğini

¹¹⁶ 03.10.2001 kabul tarihli ve 4709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun ile Anayasa'nın 13.maddesi değiştirilerek günümüzde var olan haline getirilmiştir.

¹¹⁷ GÜNHAN, Osman Göktürk - HASOĞLU, Kevser Afra: “Çekirdeğe Doğru: Hakkın Özü Bağlamında Mülkiyet Hakkına İlişkin Güncel Bir Değerlendirme”, TİHEK Akademik Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 10, 2023, 19-20.

¹¹⁸ Özü, Anayasa Mahkemesi'nin çeşitli kararlarından hareketle şöyle bir sonuç çıkarmıştır: “Bir hak ve özgürlüğün a) Gayesine uygun şekilde kullanılmasını son derece zorlaştırıcı veya imkânsızlaştırıcı, b) onu kullanılmaz duruma düşüren kayıtlara tâbi tutucu, c) açıkça yasaklayıcı, d) örtülü bir şekilde yapılamaz hale koyucu, e) ciddi surette güçleştirici, f) amacına ulaşmasını önleyici, h) hürriyetten faydalanmayı genel surette izin alınmasına bağlı tutucu, i) ne ifade ettiği açıkça anlaşılamayan ve her türlü yoruma elverişli bulunan terimlerle belirtilen hükümlerle sınırlayıcı, j) hakkı genel olarak ortadan kaldıracı, k) yararlanmayı yok edecek derecede önleyici veya engelleyici anlamda dolaylı ya da dolaysız etkileyici, biçimde sınırlandırılması o hak ve özgürlüğün

belirlemek mümkün değildir. Bu noktada özün, her hak ve özgürlüğün özelliklerine göre belirlenmesi gerekir.

CMK'nın 135. maddesinde düzenlenen “iletişimin denetlenmesi” tedbirinin uygulanması, kişilerin haberleşme hürriyetine, aile ve özel hayata saygı hakkına açık bir sınırlama niteliğindedir. Bu tedbire, “bir suç dolasıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması” durumunda başvurulabilir. Bu yönüyle iletişimin denetlenmesi tedbirinin AİHM ve Anayasa Mahkemesi tarafından dikkate alınan ölçütler doğrultusunda hukuka uygun bir delil elde etme aracı olduğu, hakkın özüne dokunma yasağını ihlal etmediği kanaatindeyiz.

Yargıtay, suçun işlendiğini gösterir somut olgulara dayanan kuvvetli suç şüphesinin bulunması, elde edilen delilin keyfi ve açıkça dayanaktan yoksun olmayıp denetlenebilmesi, toplum düzenine aykırılık teşkil eden bir fiil olan suçun açıklığa kavuşturulmamasının ve yaptırımsız kalmasının, toplumun dirlik ve düzeninin bozulması sonucunu doğuracağı hususları göz önünde bulundurulduğunda iletişimin denetlenmesi yönünde gerçekleştirilen işlemin “demokratik bir ülkede gereklilik” ve “orantılılık” ilkelerine uygun olduğu yönünde karar vermiştir.¹¹⁹

özüne dokunur, sayılmaktadır.” (ÖRÜCÜ, Esin: “1961 Anayasası ve Anayasa Mahkemesine Göre Hakkın Özü Kavramı ve Mülkiyet Hakkının Özü”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 41(3-4), 1975, s.157)

¹¹⁹ “Ceza Yargılama sistemimize göre, soruşturma/yargılama konusu olayın açıklığa kavuşturulması ve maddi gerçeğe ulaşılabilmesi için ispat amacıyla kullanılan ve hukuka uygun olarak elde edilen her araç delil olarak kabul edilir. Bu manada esas olan, delilin denetlenebilir olması, keyfi ve açıkça dayanaktan yoksun olacak şekilde sanık aleyhine kullanılmaması ve yargılamanın bir bütün olarak adil yapılmasıdır.

Bu açıklamalar doğrultusunda somut olay irdelendiğinde; suçun işlendiğini gösterir somut olgulara dayanan kuvvetli suç şüphesinin bulunması, elde edilen delilin keyfi ve açıkça dayanaktan yoksun olmayıp denetlenebilmesi, kamu düzenini bozan bir eylem olarak işlenen suçun aydınlatılamamasının ve cezasız kalmasının, toplumun dirlik ve düzeninin bozulması sonucunu doğuracağına tereddüt olmaması hususları dikkate alındığında;

Demokratik kurumlara, hukuk devletine, demokrasiye ve insan haklarına karşı, 15.07.2016 tarihli darbe teşebbüsünü gerçekleştiren, pek çok insanın ölümüne ve yaralanmasına sebebiyet verip bir çok ağır suçu organize şekilde işleyen FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün, çok büyük bir önem verdiği ... silahlı kanadını oluşturan askeri mahrem yapılanmasına yönelik yapılan soruşturmada, şüpheliler ve suç delillerine ulaşılması amacıyla Ankara merkezli ve diğer illerde Cumhuriyet Başsavcılıklarının yasal yetkisine dayanarak hakim kararıyla geçmişe dönük elde ettiği “iletişimin tespiti (HTS)” kayıtlarının, “hukuka uygun bir delil olarak hükme esas alınmasında herhangi bir hukuki isabetsizlik bulunmadığı, yapılan işlemin “demokratik bir ülkede gereklilik” ve “orantılılık” ilkelerine

III. İLETİŞİMİN DENETLENMESİ YÖNTEMLERİ

İletişimin denetlenmesi koruma tedbirinin sınırlarının çizilmesinde, “denetim” kavramının kapsamını belirlemek büyük önem taşımaktadır. CMK’da yer verilen “denetim” kavramının karşılığı olarak diğer hukuk sistemlerinde “interception” kavramı kullanılmaktadır ve bu kavrama daha geniş bir anlam verilmektedir. “Bir yerden bir yere giden eşya veya kişiyi durdurmak veya yakalamak” anlamına gelen “interception” terimi, CMK’daki “denetim” kavramının kapsamından farklı olarak; Amerika’da “araya bir vasıta sokulmadan yapılan konuşmaların dinlenilmesi ve kaydedilmesini”¹²⁰, İngiltere’de ise “diğer posta gönderilerine müdahale edilebilmesini” ifade etmektedir. Bir başka deyişle “interception” terimi, iletişimin içeriğine ulaşılması için yapılan işlemler bakımından daha geniş bir anlama sahip olsa da “yalnızca iletişimin yapılması esnasında iletişimin içeriğinin; dinlemek, kaydetmek veya okumak suretiyle öğrenilmesi veya ele geçirilmesi için yapılan işlemleri” ifade etmek üzere kullanılmaktadır. Buna göre yalnızca yapılmakta olan iletişimin ele geçirilmesi “interception” kapsamında kabul edilmektedir.¹²¹

Yalnızca iletişimin yapıldığı sıradaki denetimi ifade eden “interception” teriminin, daha geniş bir anlama sahip olması, terim olarak kullanıldığı ülkelerde denetlenen iletişimin zamanının da geniş yorumlanmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim İngiltere’de Soruşturma

uygun” olduğu, somut olay kapsamında da, kanunda yazılı esas ve usullere göre bu tedbire başvurulmasının “iletişim özgürlüğü” hakkının özünü ortadan kaldırmayacağı kanaatine varılmıştır.” (Yargıtay 16. CD 2018/5526 E. 2019/6842 K. 13.11.2019 T., www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 02.03.2026)

¹²⁰ Amerika Birleşik Devletleri Federal Kanununun 18.bölümünün 2510. (4).maddesine göre denetim (intercept); sesli veya kablolu veya elektronik yöntemlerle yapılan iletişimin, elektronik, mekanik veya diğer araçlarla ele geçirilmesini ifade eder. Madde metni için bkz: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/2510>.

¹²¹ İngiltere’de telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi, 2000 yılında Regulation of Investigatory Powers Act (RIPA) (Soruşturma Yetkilerinin Düzenlenmesi Kanunu) isimli kanunla düzenlenmiş olup 2016 tarihinde kabul edilen Investigatory Powers Act (IPA), RIPA’nın birçok maddesini yürürlükten kaldırmıştır. Kanunun büyük bölümü ise 14.12.2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Cliff Stanford ve George Nelson Liddell, 2005 yılında RIPA kapsamındaki suçlamaları kabul ettiler. Redbus Interhouse adlı şirketteki e-postaları ele geçirdikleri tespit edildi. Stanford, iki yıl süreyle ertelenmiş altı aylık hapis cezasına ve 20.000 £ para cezasına çarptırıldı. Stanford’ın, Dame Shirley Porter ile John Porter (Redbus Interhouse’un Başkanı) arasındaki e-postaları ele geçirdiği iddia edilmişti. Davaya ilişkin detaylar için bkz: <https://www.pinsentmasons.com/out-law/news/redbus-and-demon-founder-appears-in-court..>

Yetkilerinin Düzenlenmesi Kanunu’nun 2/7. maddesi uyarınca; “iletişim olmakta iken, olmaya devam etmekte iken, iletişimin yapılmakta olduğu zamana dâhil olduğu gibi, iletişimin yapılmakta olduğu zaman, iletilen verinin alıcı tarafından toplanması veya diğer yöntemlerle ulaşılması amacıyla depolandığı zamanı da içermektedir.” Bu açıdan İngiltere’de “elektronik posta, SMS gibi sistem üzerinde depolanmış bilgilerin ele geçirilmesi” de interception kapsamındadır.¹²²

AKSS’nin Açıklayıcı Raporunda, Sözleşmenin 19. maddesinin izahında, “alıcının kendi bilgisayar sistemine indirilinceye kadar, internet hizmeti sağlayıcının posta kutusunda bekleyen elektronik postaların depolanmış bilgisayar verisi mi, yoksa halen akış durumunda olan veri olarak mı kabul edileceği” hususu her ülkenin kendi iç hukukundaki düzenlemelere bırakılmıştır.¹²³ Türk hukukunda CMK’da “iletişimin yapılmakta olduğu zaman” a dair bir düzenleme yapılmadığından doktrinde, sunucunun saklama alanında bulunup alıcı tarafından henüz çağırılmamış elektronik postaların akış halinde kabul edilemeyeceği savunulmaktadır. Aksi görüşün kabulü halinde kanunda ilgili koruma tedbiri için öngörülen sürenin ihlal edileceğini savunan bu görüşe göre tedbir kararından önce gönderilen ve alıcısının henüz açmadığı elektronik postaların elde edilmesi hukuka aykırıdır.¹²⁴

CMK’nın 135. maddesinde “denetim” ifadesinin içeriğine dair bir düzenleme yapılmamıştır. Maddenin ilk cümlesi “*Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, hâkim veya*

¹²² IPA’nın 4.maddesinde tanımlanan iletişimin gerçekleştiği sırada ifadesine, iletişimin yöneltildiği kişi tarafından alınması için sistemde stoklandığı zaman aşaması da dâhildir. bkz: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2016/25/section/4>

¹²³ bkz: <https://www.coe.int/en/web/cybercrime/the-budapest-convention>, Sözleşme’nin internet hizmet/servis sağlayıcılarına (Internet Service Providers – ISP) birçok verinin muhafazası gerektiğinden fazla ağır bir yük getirdiği yönünde bkz: **ÖNOK, Murat:** “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi Işığında Siber Suçlarla Mücadelede Uluslararası İşbirliği”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Cilt: 19 Sayı: 2, 1246.

¹²⁴ **KAYMAZ:** s.46.

gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir.” şeklinde düzenlenmiş olup maddenin 5. fıkrasında ise yakalama amacıyla bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında aranan kişinin telefonunun yerinin tespit edilebileceğine ilişkin düzenleme yer almaktadır.

Bu doğrultuda iletişimin denetlenmesi koruma tedbirinin yöntemleri; “iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve mobil telefonun yerinin tespiti” olarak belirlenmiştir.

A. İletişimin Dinlenmesi

İletişimin dinlenmesinden, “iletişimin gerçekleştiği araç ve ortamda yapılan konuşmaların canlı olarak izlenmesi, duyulması” anlaşılmalıdır. Ancak, İDY’nin 9/1 hükmünde “*dinleme, iletişimin kayda alınması suretiyle yapılır*” denilmiştir. Buna göre iletişimin dinlenmesi, iletişimin canlı olarak duyulması ve aynı zamanda kaydedilmesi yoluyla yapılmaktadır.¹²⁵ Bu durumda, dinleme ve kayda almanın ayrımını da belirlemek lazımdır. İletişimin dinlenmesi, konuşmaların yapıldığı anda izlenmesi ve ayrıca kayıt edilmesi iken; kayda alma, iletişimin canlı olarak işitilmesi söz konusu olmadan yalnızca veri taşıyıcısına kaydedilmesi suretiyle yapılmaktadır.¹²⁶

İletişimin dinlenmesi sırasında kaydedilmesi, uygulanan koruma tedbiri ile saptanan suça ait delili elde etmeyi kolaylaştırmakta, elde edilen suç delillerini de somut bir zemine oturtmaktadır. Zira dinlemeyi yapan görevlinin, duyduklarını hatırlaması ve birebir tutanağa geçirebilmesi veya bilmediği bir dille yapılan iletişimi anlayabilmesi ve doğru aktarabilmesi oldukça güçtür. Ayrıca iletişimi dinlenmekte olan kişiler arasında yapılacak olası bir şifreli

¹²⁵ KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU: İkinci Kitap: s.51.

¹²⁶ YENİSEY, Feridun - NUHOĞLU, Ayşe: Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 13. Baskı, 2025, s.486. İDY madde 9/1 sebebiyle “dinleme” deyiminin kendine özgü bir anlamının kalmadığı yönünde bkz. ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM: s.614.

konuşmanın da çözümlenmesi, şifrelerin saptanabilmesi ve suç işlendiğinin tespit edilebilmesi için de konuşmaların dinlenirken aynı zamanda kaydedilmesi elzemdir.¹²⁷

İletişimin dinlenmesi sırasında kayıt da yapılacak olması, bu hususun kararda açıkça belirtilmesini gerektirmektedir. Kaydedilen iletişimin sonradan dinlenmesi de CMK m.135 kapsamında kabul edilmez. Zira madde kapsamındaki dinleme, iletişimin yapıldığı anda canlı olarak duymak ve izlemektir.

Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin dinlenmesi, iletişimin yapıldığı sırada, iletimin yapıldığı telekomünikasyon aracına ait sisteme girilmek suretiyle iletişime konu seslerin uygun bir araç yoluyla işitilmesidir. Bu kapsamda kişilerin araç kullanmaksızın yaptıkları konuşmanın dinlenmesi yukarıda da belirtildiği üzere, CMK m.135 kapsamında değildir, CMK' nın 139 vd. maddelerindeki tedbirler kapsamındadır.

B. İletişimin Kaydedilmesi

İletişimin kayda alınması, “telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişime ilişkin verinin, kopyası çıkarılarak uygun teknik araçlarla uygun bir ortama kaydedilmesi” ni ifade eder.¹²⁸ Telekomünikasyon araçları ile yapılan iletişimlerin sistem üzerinde olağan izler bırakması sebebiyle buradaki “kaydetme”, iletişimin gerçekleşmesi sırasında yapılan kaydetmeden farklıdır, tedbir ile elde edilen delillerin muhafazası için iletişimin içeriğinin kaydedilmesidir.¹²⁹

¹²⁷ KAYMAZ: s.126.

¹²⁸ ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM: s.614.

¹²⁹ YENİSEY - NUHOĞLU: 2025, s.487.

Telefon haricinde iletişimin denetlenmesi tedbiri genellikle kaydetme şeklinde olmaktadır. Örneğin, gönderilen bir elektronik postanın ele geçirilmesi, ancak bir kopyasının kaydedilmesi ile mümkündür.¹³⁰

C. İletişimin Tespiti

İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliğinin 3/i hükmü uyarınca iletişimin tespiti “*iletişimin içeriğine müdahale etmeden iletişim araçlarının diğer iletişim araçlarıyla kurduğu iletişime ilişkin arama, aranma, yer bilgisi ve kimlik bilgilerinin tespit edilmesine yönelik işlemleri*” ifade eder. Dolayısıyla bu tedbir, iletişimi yapan kişilerin, yerin ve zamanının tayin edilmesi olup iletişimin içeriğinden bağımsızdır. Bu tedbir kapsamında telefon görüşmeleri bakımından, çağrının yönlendirildiği cihazın kapalı olması veya çağrıya yanıt verilmemesi gibi nedenlerle başarısız olan arama girişimlerinin tespiti de yapılır. İletişim sırasında başka numaralara yapılan yönlendirmelerin de tespiti mümkündür.¹³¹

CMK m.135/5 ve m.135/6’da düzenlenen tedbirler arasındaki farkı saptamak bu noktada önem taşımaktadır. Her iki tedbirde de “tespit” tabiri kullanılmışsa da CMK m. 135/6’daki iletişimin tespiti, delil elde etme amacıyla uygulanmaktayken, CMK m. 135/5’ teki tedbir, şüpheli veya sanığın yerinin tespit edilerek yakalanması için uygulanır.

Doktrinde bazı yazarlar, iletişimin tespiti sonucu elde edilen verilerin “detay bilgileri” veya “dış bağlantı verileri” olarak adlandırmakta, bu verilere ulaşılmasının CMK’nın 135. maddesi kapsamındaki koşullara tabi olmadığını, Cumhuriyet savcısının genel soruşturma yetkisi kapsamında olduğunu ileri sürmektedir.¹³² Ancak bu görüşe katılmak mümkün değildir. Zira iletişimin içeriğine müdahale niteliği taşımasa dahi temelde haberleşme hürriyetini

¹³⁰ **KESKİN, Serap:** “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi Bağlamında Avrupa Siber Suç Politikasının Ana İlkeleri”, İHFM, C.LIX, S1-2, 2001, s.173.

¹³¹ **KAYMAZ:** s.129.

¹³² **ÖZTÜRK, Bahri - ERDEM, M. Ruhan:** Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 12. Baskı, Ankara 2008, s.637; **ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM:** s.614-615; **TURHAN:** s.266.

kısıtlayan bu tedbirin uygulanabilmesi için hâkim kararının aranması gerekir. Bu doğrultuda yapılan iletişimin içeriğine müdahale etmeksizin iletişimin taraflarının, yapıldığı yerin ve süresinin tespit edilebilmesi için de kanun uyarınca “hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararı” bulunmalıdır.¹³³

Yargıtay, bu hususta “*iletişimin tespiti için CMK m.135 uyarınca hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararının bulunması gerektiğine*” karar vermiştir.¹³⁴ Ancak Yargıtay’ın aksi yöndeki kararları ise “*Cumhuriyet savcısının CMK m.160 ve 161 kapsamındaki genel soruşturma yetkisi çerçevesinde hâkim kararı olmaksızın iletişimin tespitine ilişkin kayıtları ilgili kurumlardan isteyebileceği*” yönündedir.¹³⁵

Cumhuriyet savcısının genel soruşturma yetkisi kapsamında iletişimin tespiti bilgilerine ulaşabilmesi imkân dâhilinde olsa da CMK m.135/1 hükmü, tedbir için hâkim kararını gerekli kılmaktadır. Nitekim geçmişe dönük olarak yapılmış iletişimin tespitinde gecikmesinde sakınca bulunan bir durum olmadığından Cumhuriyet savcısının iletişimin tespit bilgilerine hâkim kararı olmaksızın ulaşabilmesi mümkün değildir.

Şüpheli veya sanığın iletişiminin tespiti bakımından hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararı aranmaktaysa da mağdurun talebi üzerine mağdurun iletişiminin tespitinde hâkim veya Cumhuriyet savcısı kararı aranmamakta, Cumhuriyet savcısının BTK’dan bu yönde bir talepte bulunması kâfi görülmektedir.¹³⁶

¹³³ İPEK - PARLAK - SEZER: s.81.

¹³⁴ Yargıtay 5. CD., 1.10.2005 T., 2005/14969 E. 2005/20489 K. (www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 02.03.2026).

¹³⁵ Yargıtay 8. CD., 23.11.2007 T., 2007/8616 E., 2007/8160 K. (www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 02.03.2026).

¹³⁶ ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM: s.615. Yargıtay, mağdurun talebi üzerine iletişim kayıtlarının istenmesinin, bu kayıtların maddi gerçeğin ortaya çıkarılması bakımından zorunlu olup olmadığına bakılmaksızın CMK’nın 160 ve 161. maddelerindeki soruşturma görev ve yetkisi kapsamında değerlendirmiştir: “*Yargıtay’ımızın istikrar bulmuş içtihatları uyarınca, 5237 sayılı TCK’nın 26. maddesinde “ilgilinin rızası” hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmesi ve 5271 sayılı CMK’nın 135. maddesinde “şüpheli veya sanığın” iletişiminin tespitinden söz etmesi karşısında müşteki, mağdurun iletişiminin tespiti işlemi, 5271 sayılı CMK’nın 135. maddesi kapsamında değil,*

AIHM, "metering" (Türkçedeki karşılığı "ölçüm" veya "sayaçlama" şeklindedir) şeklinde ifade ettiği; iletişimin tarafları, yeri ve süresine ilişkin verilerin kaydedilmesini, iletişimin bütünleyicisi olarak görmektedir ve Mahkemeye göre bu bilgiler gizlilik kapsamındadır. AIHM'e göre sayaç kontrol yazıcısı, telefon hizmeti sağlayıcısının ilke olarak meşru bir şekilde elde edebileceği bilgileri kaydeder. Bu bilgiler, özellikle abonenin doğru şekilde ücretlendirilmesini sağlamak, şikâyetleri veya hizmetin olası suistimallerini araştırmak amacıyla kullanılır. Doğası gereği, ölçümleme, demokratik bir toplumda haklı bir gerekçe olmadıkça istenmeyen ve meşru olmayan iletişim dinleme faaliyetinden ayırt edilmelidir. Ancak AIHM, ölçümden elde edilen verilerin, koşullar ve amaçlar ne olursa olsun, AIHS'in 8. maddesi kapsamında bir sorun teşkil ettiği görüşündedir. Ölçüm kayıtları, telefonla yapılan iletişimlerin ayrılmaz bir parçası olan bilgileri ihtiva eder. Dolayısıyla abonenin rızası olmaksızın bu bilgilerin polise verilmesi, AIHM'e göre, 8. maddenin ihlali anlamına gelir.¹³⁷

CMK'nın 135. maddesi, 2005 yılındaki değişiklik¹³⁸ öncesinde "*bu madde hükümleri ancak aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir*" şeklindeyken, yapılan değişiklik sonrası "*Bu madde kapsamında dinleme, kayda alma ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin hükümler ancak aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir*" şeklinde değiştirilmiştir. Maddenin değiştirilen hükmünde "iletişimin tespiti ve mobil telefonun yerinin tespiti"nden bahsedilmemiş olması, bu tedbirlerin katalog suçlar dışındaki suçlar bakımından da uygulanabileceğini göstermektedir. Bu düzenleme sebebiyle "iletişimin tespiti ve mobil

Cumhuriyet Savcısı ve mahkemelerin genel soruşturma ve delil toplama yetkisi çerçevesinde değerlendirilmesinde zorunluluk vardır. (Yargıtay 13. CD., E.2012/13892, 2012/15988 K., 10.07.2012 T., www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 02.03.2026)

¹³⁷ *Malone v. İngiltere*, 8691/79, 02 Ağustos 1984, [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22itemid%22:\[%22001-57533%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22itemid%22:[%22001-57533%22]})

¹³⁸ Kanun değişikliği, 25.05.2005 kabul tarihli 5353 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılmıştır.

telefonun yerinin tespiti” tedbirlerine kanunda belirtilen usule uyulmak koşuluyla tüm suçlar bakımından başvurulması mümkündür.¹³⁹

İletişimin tespiti kararının verildiği tarihten önceki yapılmış iletişime ait kayıtları mı yoksa karardan sonra yapılacak iletişime dair kayıtları mı kapsadığı konusunda hem Kanunda hem de ilgili Yönetmeliklerde herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Pratikte, geçmişe dönük veya gerçek zamanlı kayıtlar istenebilmektedir. Ancak kararda hangi döneme ait kayıtların istendiğinin açıkça belirtilmesi lazımdır. Zira BTK, tarih aralığının belirtilmediği iletişimin tespitine ilişkin kararları, CMK’nın 135/6 hükmüne aykırı görerek yerine getirmemektedir.¹⁴⁰

D. Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi

Baz istasyonu, cep telefonu ile haberleşmede çift yönlü bir mobil ağ sisteminde yayın yapan, hem sinyal alan hem de sinyal gönderen birimdir. GSM operatörleri tarafından kurulan baz istasyonlarının kapsadığı alan içindeki cihazlar, istasyon ile sürekli olarak sinyal alışverişi yapar. Haberleşmenin sağlanması da telefonun gönderdiği bu sinyale baz istasyonunun cevap vermesi ile mümkün olmaktadır. Sinyal bilgileri; telefon numarası, cihaz seri numarası, çağrının yapıldığı yer ile iletişimin taraflarına ait verileri kapsar. TİB Yönetmeliği’nin madde 3/p hükmüne göre sinyal bilgisi, “*bir şebekede haberleşmenin iletimi veya faturalama amacıyla işlenen her türlü veriyi*” ifade etmektedir. Kanunda tedbirin içeriğinden ne anlaşılması gerektiği belirtilmemiştir. Danıştay tarafından iptal edilen İDY’de ise sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbiri, “*iletişimin içeriğine müdahale niteliğinde olmayıp yetkili makamdan alınan karar kapsamında sinyal bilgilerinin iletişim sistemleri üzerinde bıraktığı izlerin tespit edilerek, bunlardan anlamlandırılan sonuçlar çıkarmak üzere gerçekleştirilen değerlendirme*

¹³⁹ KAYMAZ: s. 135; İPEK - PARLAK - SEZER: s.81.

¹⁴⁰ İPEK - PARLAK - SEZER: s.80; ŞEN, Ersan: “İletişimin Denetlenmesi Tedbiri”, Ceza Hukuku Dergisi, Yıl:2, S.4, 2007, s.135; KAYMAZ: s. 136-139; ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM: s.616.

işlemleri” olarak belirtilmişti. (İDY madde 4/h-1) Bu doğrultuda tedbir, “iletişim sistemleri üzerinde telekomünikasyon araçlarının bıraktığı izlerin tespiti ve elde edilen bu bilgilerin değerlendirilmesini” ifade eder ve iletişimin içeriğine müdahale etmez.¹⁴¹

Bu tedbirin uygulanması CMK’nın 135/8. maddesindeki katalog suçlarla sınırlıdır. Kanun veya yönetmelikte tedbirin kapsayacağı döneme dair bir düzenleme bulunmasa da tedbir kararından önceki sinyal bilgileri talep edilmekte ve bu bilgiler ışığında maddi gerçeğe ulaşılmaya çalışılmaktadır.

Sinyal bilgilerinin değerlendirilebilmesi için ceza muhakemesine konu edilen olayın yaşandığı zamanda olay yerine en yakın bulunan baz istasyonlarına gönderilen sinyal bilgilerinin tamamı dosya içerisine alınmaktadır. Dolayısıyla soruşturma veya kovuşturma kapsamında olmayan kişilerin de sinyal bilgileri tespit edilmektedir. Bu durum, söz konusu tedbirin hukuka uygunluğu ve orantılı olup olmadığı konusunda tartışmalara yol açmaktadır. CMK m. 135/2¹⁴² ve m. 135/4¹⁴³ hükümleri uyarınca, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin alınan kararda da tedbire tabi tutulan telefon numarası ve numaralara ait isimlerin belirtilmesi gerekmekte olup uygulamada da belirsiz sayıda kişinin sinyal verilerinin istenmesi yönündeki talepler BTK tarafından yerine getirilmemektedir.¹⁴⁴

¹⁴¹ **İPEK - PARLAK - SEZER:** s.86; “Belli bir zaman diliminde, belli bir yerde yapılan tüm görüşmelere ilişkin detayların temin (Türkcell, Vodafone ve Avea'dan belli zaman diliminde ve belli bir yerde yapılan tüm görüşmelere ait tüm arama - aranma saati ve sürelerine ilişkin bilgiler ile arayan - aranan abonelerin tümünün kimlik ve adres bilgileri ...) edilip, görüşme yapanlar arasında - hırsızlıktan - sabıkalı var mı? irtibatla bulundukları kişiler kimler? vb diye eleme yapma ve bu kişiler üzerinde araştırmayı yoğunlaştırma işlemi, iletişimin tespiti değil, tipik bir sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi işlemidir. İletişimin (veya mobil telefonun yerinin) tespitinde, somut telefon numarası ya da numaraları söz konusu iken sinyal bilgilerinin değerlendirilmesinde, somut bir telefon numarası yoktur.” (Yargıtay CGK, 15.11.2011 2011/6-140 E, 2011/222 K) (Aynı yönde bkz. Yargıtay 13. CD, 31.10.2012, 2011/19838 E, 2012/22352 K., bu karar AYM içtihadında da yerini almıştır: AYM, Başvuru No: 2014/16877, 22.3.2018 T., www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 05.05.2026)

¹⁴² “Talepte bulunulurken hakkında bu madde uyarınca tedbir kararı verilecek hattın veya iletişim aracının sahibini ve biliniyorsa kullanıcıyı gösterir belge veya rapor eklenir.”

¹⁴³ “Birinci fıkra hükmüne göre verilen kararda, yüklenen suçun türü, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, telefon numarası veya iletişim bağlantısını tespiti imkân veren kodu, tedbirin türü, kapsamı ve süresi belirtilir. ...”

¹⁴⁴ **KAYMAZ:** s.145-146.

E. Mobil Telefonun Yerinin Tespiti

Esasında şüpheli ya da sanığın yerini tespit etmeye yönelik olarak uygulanan bu tedbir ile mobil telefonun¹⁴⁵ en son hangi baz istasyonuna veri gönderdiği saptanmakta ve bu konum doğrultusunda şüpheli veya sanığa ulaşılmaktadır. Madde metni değişmeden önce şüpheli veya sanığın yerinin tayini için “*kullanmakta olduğu mobil telefonun yerinin*” belirlenmesinden bahsedilmişti. 2005 yılında yapılan kanun değişikliği sonrasında “*kullanmakta olduğu*” ifadesi metinden kaldırılmıştır. Bu düzenleme ile yalnız şüpheli veya sanığın adına olan veya bu kişilerin kullandığı mobil telefonlar değil, şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için faydalı olacak kişilerin de mobil telefonunun yeri tespit edilebilmektedir.¹⁴⁶

Şüpheli veya sanığın yakalanması için muhakeme dışındaki kişilerin kullandığı telefonun yerinin tespiti durumunda tedbir, üçüncü kişilere yönelik olacaktır. Ancak suç şüphesi altında olmayan kişiler hakkında tedbir uygulanamaz. Bu sebeple, maddedeki değişikliğe rağmen doktrinde, şüpheli veya sanığın yakalanması amacına matuf olarak üçüncü kişilerin telefonlarının yerinin tespiti için tedbire başvurulmasının hukuka aykırı olduğu düşünülmektedir.¹⁴⁷ Biz de üçüncü kişiler bakımından koruma tedbirlerinin uygulanamayacağı, dolayısıyla yalnızca şüpheli veya sanık adına kayıtlı ya da bu kişiler tarafından kullanılan telefonun tedbire konu edilebileceği kanaatindeyiz.

CMK m. 135/5 uyarınca “mobil telefonun yeri, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararına istinaden” tespit edilebilir. Kanunda diğer

¹⁴⁵ **ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM:** s.616; **TURHAN:** s.267; **İPEK – PARLAK - SEZER:** s.94, 5353 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucunda bu tedbirin uygulanabilmesi için söz konusu telefonun şüpheli veya sanık adına kayıtlı olmasına gerek yoktur, bu kişilerce kullanılması yeterlidir. Kunter/Yenisey/Nuhoğlu, şüpheli veya sanık adına kayıtlı olmayan telefonun izlenmesinin mümkün olmadığı görüşündedir. bkz: **KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU:** İkinci Kitap, s.41.

¹⁴⁶ “Yargıtay da aynı görüştedir: “Suç tarihinde yürürlükte bulunan hâli ile maddenin ... dördüncü fıkrasında şüpheli veya sanığa ulaşılabilmesini sağlayabilecek olan diğer kişilerin mobil telefonunun yerinin tespiti imkânı getirilmiş, ...” (Yargıtay CGK., 2018/126 E. 2023/130 K. 08.03.2023 T., www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 06.05.2026)

¹⁴⁷ **KAYMAZ:** s.148.

iletişimin denetlenmesi tedbirleri bakımından “gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının verdiği kararın en geç yirmi dört saat içinde hâkim onayına sunulması” gerekliliği düzenlenmişken, mobil telefonun yerinin tespitinde böyle bir durum öngörülmemiştir. Cumhuriyet savcısı kararının hâkime sunulmasına kadar beklenmesinin, şüphelinin yerinin tespit edilememesine sebep olacağı hallerde Cumhuriyet savcısının kararına dayalı olarak işlem yapılabilmesi, aksi durumlarda ise hâkim kararının beklenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bu durumda hâkim kararı alınması için yeterli zaman geçmesine karşın tedbirin uygulanmasının sürdürülmesinin hukuka aykırı olduğunu savunan, bu durumun bir yaptırımının bulunmamasını da eleştiren yazarlar bulunmaktadır.¹⁴⁸ Bu tedbirin iletişimin içeriğine ilişkin olmaması ve şüpheli veya sanığın yakalanması için her zaman uygulanan bir tedbir olduğu ileri sürülerek düzenlemede “hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararı” aranmasının yerinde olmadığını savunan yazarlar da vardır.¹⁴⁹

Bu tedbirin mahiyeti gereği 135. madde içinde düzenlenmesi de eleştirilen bir diğer husustur. Eleştiriye göre tedbirin esas itibarıyla delil elde etmeye yönelik olmaması ve tedbirin amacı, karar verme yetkisi, kararın içeriği ve tedbirin süresi gibi hususların fıkra da ayrıca düzenlenmiş olmasının bu tedbirin diğerlerinden farklı olduğunu düşündürmesi sebebiyle ayrı bir maddede düzenlenebileceği ileri sürülmüştür.¹⁵⁰

Yukarıda iletişimin tespiti bölümünde bahsedildiği üzere; “iletişimin tespiti ve mobil telefonun yerinin tespiti” koruma tedbirlerinin, her suç için uygulanması mümkündür.¹⁵¹

¹⁴⁸ KAYMAZ: s.149.

¹⁴⁹ ÖZTÜRK - ERDEM: s.636.

¹⁵⁰ ÖZBEK - DOĞAN - BACAŞIZ: s.112.

¹⁵¹ ÜNVER, Yener - HAKERİ, Hakan: “Sorularla Ceza Muhakemesi Hukuku”, Türkiye Barolar Birliği Yayını, Ankara 2006, S. 104, Şen Matbaa, s.172. (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://medya.barobirlik.org.tr/tbbkitaplari/TBBBooks/sorularla_cmek.pdf) Aksi yönde tedbirin yalnızca katalog suçlarla ilgili uygulanabileceğine dair bkz: TAMÖZ, Mehmet - KOCABEY, Hüseyin: Türk Hukukunda Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan Önleme ve Adli Amaçlı İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi Teknik Araçlarla İzleme, Yaklaşım Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2009, s. 46.

CMK'nın 135/5. maddesinde, “şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için, mobil telefonun yerinin, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararına istinaden tespit edilebileceği, verilen kararda, mobil telefon numarası ve tespit işleminin süresi belirtileceği, tespit işleminin üç ay için yapılabileceği ve bu sürenin bir defa daha uzatılabileceği” belirtilmiştir. Ancak tedbirin uygulanması için gerekli şartlar belirtilmemiştir.

Doktrinde CMK'nın 135/1. maddesi, delil toplamak için uygulanan tedbirlere dair olduğundan, şüpheli veya sanığın yakalanmasına yönelik olan bu tedbir bakımından yakalamaya ilişkin şartların aranması gerektiği ileri sürülmektedir.¹⁵² Aksi görüşteki yazarlara göre, yakalanma amacını taşısa dahi bu tedbirin uygulanabilmesi için somut olayda CMK'nın 135. maddesindeki koşullar bulunmalıdır.¹⁵³ CMK'nın 135/1. maddesinde bu tedbire yer verilmemiş olup kanaatimizce madde kapsamında aranan şartlar bu tedbir bakımından geçerli değildir.

IV. İLETİŞİMİN DENETLENMESİNİN KOŞULLARI

Ceza muhakemesi hukukunda koruma tedbirleri, muhakemenin gecikmeksizin yapılabilmesini, yargılama neticesinde verilecek kararın uygulanabilmesini sağlamaya yönelik geçici olarak uygulanan tedbirler olup, delil toplama, şüpheli veya sanığın yakalanması, muhakeme sonucunda verilecek kararın yerine getirilebilmesi gibi amaçlarla uygulanmaktadır. İletişimin denetlenmesi koruma tedbiri ise esasında delil elde etme amacına yönelik olup

¹⁵² Bu görüşe göre mobil telefonun yerinin tespiti şüpheli veya sanığın yakalanması amacına yönelik olduğuna göre, öncelikle şüpheli veya sanığın aranması, soruşturma veya kovuşturma makamlarından kaçan bir kişi olması, hakkında CMK'nın 98. maddesinde düzenlenen yakalama emri düzenlenmesini gerektiren nedenlerin ve hatta yakalama emrinin bulunması gerekmektedir. Yazara göre, davet edildiğinde soruşturma veya kovuşturma makamlarının huzuruna gelen veyahut davet edilmediği için gelip gelmeyeceği belli olmayan şüpheli veya sanığın yakalanması için mobil telefonun yerinin tespiti tedbirine başvurulması bu tedbirin amacına aykırı olur. O nedenle, mobil telefonun yerinin tespiti istenen şüpheli veya sanık hakkında CMK'nın 98. maddesine göre düzenlenmiş bir yakalama emrinin bulunması gerektiği, kendisinden mobil telefonun yerinin tespiti talep edilen hâkimin de bu hususta karar vermeden önce hakkında tedbir istenen şüpheli veya sanık hakkında usulüne uygun olarak verilmiş bir yakalama emrinin bulunup bulunmadığını araştırması gerektiği savunulmaktadır. Bkz: **KAYMAZ**: s.151-152.

¹⁵³ **ÖZBEK - DOĞAN - BACAŞIZ**: s.399,400.

yukarıda bahsedildiği üzere mobil telefonun yerinin tespiti tedbiri doğrultusunda yakalama için de uygulanmaktadır.

İletişimin denetlenmesi tedbirine başvurulabilmesi için belirli şartların karşılanmış olması gerekir. Bu tedbire başvurulabilmesi için işlenmiş ve soruşturması başlamış bir suç bulunmalıdır. Bu suçun, kanunda belirlenen katalog suçlardan olması lazımdır. CMK uyarınca, iletişimin denetlenmesi için “suç işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması” gereklidir. Söz konusu tedbirin uygulanması bakımından karar vermeye yetkili kişi hâkim olup gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı da yetkili kılınmıştır. Yapılan iletişimde taraflardan birinin Türkiye’de bulunması yetki yönünden yeterli olup, soruşturma ve kovuşturma bakımından Türk makamları yetkilidir. Çalışmanın bu başlığında, tedbirin uygulanması bakımından sıralanan bu koşullar ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

A. Tedbirin Uygulanacağı Kişi Yönünden

1. Şüpheli ve Sanık

a. Şüpheli

CMK madde 135/1 uyarınca, iletişimin denetlenmesi için bir suç kapsamında başlatılan soruşturma veya kovuşturma bulunmalıdır. Soruşturma; “yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesiyle başlayıp iddianamenin kabulüne kadar evreyi”, şüpheli ise “soruşturma evresinde suç şüphesi altında bulunan kişi” yi ifade eder. Cumhuriyet savcısının KYOK kararı vermesi halinde uygulanmaya başlanmış olan iletişimin denetlenmesi tedbirinin, Kanunda öngörülen azami süre bitmemiş olsa da uygulanmasına son verilmelidir. Zira bu halde hakkında soruşturma yürütülen bir şüpheli bulunmamaktadır.¹⁵⁴

¹⁵⁴ **SAYDAM, Mehmet:** Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2011, s. 59.

İşlenmiş bir suç kapsamında soruşturma başlatılmış olmasına karşın suç şüphesi altında soruşturulan bir şüphelinin bulunmaması durumunda; belirli bir şüpheli hakkında uygulanması öngörülen koruma tedbirleri uygulanamayacaktır. Dolayısıyla iletişimin denetlenmesi tedbirleri bu halde uygulanamayacaktır. Bir an için sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbirinin bu halde uygulanabileceği düşünülse de doktrinde isabetli şekilde kanunda ayrıca bir istisna öngörülmediği belirtilerek CMK'nın 135/1.maddesinin bu durumda da geçerli olduğu, dolayısıyla şüphelinin belirli olmadığı durumda sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbirinin de uygulanmayacağı savunulmaktadır.¹⁵⁵

Mobil telefonun yerinin tespiti tedbiri bakımından ise tedbirin asıl amacının şüphelinin yakalanması olduğu ve şüpheli olmayan kişilerin de verileri kullanıldığı için hakkında tedbir uygulanan kişinin şüpheli olması şartı aranmaz.

b. Sanık

“Kovuşturmanın başından itibaren hükmün kesinleşmesine kadar olan süreçte suç şüphesi altında bulunan kişi” sanık, “iddianamenin kabulü ile başlayan ve hükmün kesinleşmesine kadar olan evre” kovuşturma evresidir. 5353 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik öncesi hükümde yer almayan “sanık” kavramı, yapılan değişiklik ile hükme dâhil edilmiş ve bu sayede sanıklar hakkında da iletişimin denetlenmesi koruma tedbirine başvurulabileceğine ilişkin Kanunda düzenleme yapılmıştır. Ancak doktrinde, tedbirin yalnızca şüpheli hakkında uygulanabileceği ileri sürülmüştür.¹⁵⁶ Kanaatimizce kanun değişikliği ile bu tartışmaya son verilmek istenmiş ve tedbirin kovuşturma evresinde de uygulanabileceği yönünde bir düzenleme yapılmış olup iletişimin denetlenmesi tedbiri yalnızca şüpheli değil sanık hakkında da uygulanabilen bir tedbirdir.

¹⁵⁵ İPEK - PARLAK - SEZER: s.115., KAYMAZ: s.188; CENTEL - ZAFER: s. 410; ÖZEN, Muharrem: "5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Hukukunda Gizli Soruşturma Tedbirleri", TCK- CMK-Kabahatler Kanunu ve İlgili Yönetmeliklerin Uygulamalarının Değerlendirilmesi Semineri Tebliği, 10-11 Şubat 2006, Ankara 2006, s. 309.

¹⁵⁶ CENTEL - ZAFER: s. 410; ÖZEN, Muharrem: s. 309.

2. Diğer Kişiler

a. İletişim Aracının Sahibi veya Aracı Olan Kimseler

Kanunda sadece şüpheli veya sanık bakımından iletişiminin denetlenmesi hususu düzenlenmiş olup bu kişiler dışındaki kimselerin iletişiminin denetlenip denetlenemeyeceğine değinilmemiştir. İletişimin denetlenmesi yöntemlerinden sadece mobil telefonun yerinin tespiti tedbirinde şüpheli ve sanık dışındaki kişilerin iletişiminin denetlenmesi mümkündür. Fakat diğer tedbirler bakımından şüpheli veya sanık dışındaki kişilerin iletişiminin denetlenmesi söz konusu değildir. Ancak bu durum, şüpheli veya sanık dışındaki kimselere ait “iletişim araçlarının” denetlenmeyeceği anlamına gelmez.¹⁵⁷

Bu doğrultuda şüpheli veya sanığın kullanmakta olduğu, örneğin kaldığı evin sahibinin telefonu veya devamlı surette gittiği internet kafedeki bilgisayar, başkasına ait olsa dahi bu araçlarla yapılan iletişim, denetim tedbirine konu olur.¹⁵⁸

Şüpheli veya sanığın yaptığı iletişime aracılık ettiği belirlenen kişilerin iletişiminin denetimi bakımından ise bu kişilerin suça iştirak iradesinin olup olmadığına bakılmalıdır. İletişime aracı olan kişinin, bilerek ve isteyerek suç işlenmesi için aracılık etmesi, yardımda bulunmuş veya bulunmakta olması halinde aracılık eden kişi, yardım etme suretiyle suça iştirak etmiş olacağından bizzat şüpheli konumunda olur ve iletişiminin denetime tabi olması yönünde yetkili mercilerce karar verilmesi mümkündür.¹⁵⁹

Hâlihazırda verilmiş bir tedbir kararı varken üçüncü bir kişinin suça iştirak ettiğinin tedbir sırasında fark edilmesi durumu ise aşağıda yer alan “Tasadüfen Elde Edilen Deliller” başlığı altında ayrıntılı şekilde ele alınacaktır.

¹⁵⁷ ÜNVER - HAKERİ: Ceza Muhakemesi Hukuku, s.456.

¹⁵⁸ KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU: İkinci Kitap, s.41.

¹⁵⁹ ÜNVER-HAKERİ: Ceza Muhakemesi Hukuku, s.457; KAYMAZ: s.192.

b. Şikâyet Eden veya Mağdur

İletişimin denetlenmesi koruma tedbiri, şüpheli veya sanık dışındaki şikâyetçi veya mağdur kimseler hakkında uygulanamaz. CMK'da şikâyetçi veya mağdurun iletişiminin denetlenmesi hakkında bir düzenleme yoktur. Ancak doktrinde, mağdurun talebi üzerine Kanundaki koşullara uyularak iletişiminin denetlenebileceği savunulmaktadır.¹⁶⁰ Doktrinde aksini savunan yazarlar da bulunmaktadır.¹⁶¹ Yargıtay, mağdurun talebi üzerine Cumhuriyet savcısının genel soruşturma yetkisi kapsamında mağdurun iletişiminin tespitine karar verebileceğine hükmetmiştir.¹⁶²

Kanaatimizce de mağdurun istemi üzerine, onun iletişiminin tespiti, Cumhuriyet savcısının genel soruşturma yetkisi çerçevesinde mümkündür.

3. İletişiminin Denetlenmesi Yasak Olan Kişiler

İletişimin denetlenmesi tedbiri, esasında şüpheli veya sanığa ilişkin olsa da bu kişilerin denetim sırasında iletişim kurduğu kişiler de tedbire maruz kalmaktadır. Bu sebeple iletişimin denetlenmesi koruma tedbirine bazı kişiler bakımından Kanunla sınırlama getirilmiştir.

¹⁶⁰ **KAYMAZ:** s.194, **ÖZBEK - DOĞAN - BACAŞIZ:** s.399,401, **YENİSEY, Feridun - ALTUNÇ, Sinan:** “İletişimin Denetlenmesi Hakkında”, Sulhi Dönmezer Armağanı, Türk Ceza Hukuku Derneği ve Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Yayını, C.II, Ankara 2008, s. 1318.

¹⁶¹ Yazarlara göre kanunda bulunmayan yeni bir durumun Yönetmelikle yaratılmaya çalışılması, normlar hiyerarşisine aykırıdır, telefon görüşmesinin çift taraflı olması sebebiyle salt mağdurun rızasının bulunması yeterli değildir. Detaylı açıklama için bkz: **İPEK - PARLAK - SEZER:** s.99.

¹⁶² “Yargıtay’ımızın istikrar bulmuş içtihatları uyarınca, 5237 sayılı TCK’nın 26. maddesinde “ilgilinin rızası” hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmesi ve 5271 sayılı CMK’nın 135. maddesinde “şüpheli veya tanığın” iletişiminin tespitinden söz etmesi karşısında müşteki, mağdurun iletişiminin tespiti işlemi, 5271 sayılı CMK’nın 135. maddesi kapsamında değil, Cumhuriyet Savcısı ve mahkemelerin genel soruşturma ve delil toplama yetkisi çerçevesinde değerlendirilmesinde zorunluluk vardır.

Kaldı ki hırsızlık suçuna ilişkin somut olayımızda, tanık Edibe Kelekçioğlu aşamalarda, sanığın 11 yıllık gayriresmi eşi olduğunu hatta müşterek çocuklarının bulunduğunu, sanığın kendi adına hiç hattının bulunmadığını, olay günü de sanığın bahse konu telefonu kullandığını beyan etmesi karşısında hattın başkasına ait olması söz konusu olsa dahi bu süre zarfında sanık tarafından da kullanılıyor olması nedeniyle mağdur veya tanığın değil sanığın iletişiminin tespiti olarak değerlendirilmesi gerekir.” (Yargıtay 13. CD., 2012/13892 E. 2012/15988 K. 10.07.2012 T.) (www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 05.03.2026)

Bu kişiler tanıklıktan çekinme hakkı olanlar ve şüpheli veya sanığın müdafii olan kişilerdir.

a. Tanıklıktan Çekinme Hakkı Olanlar

CMK m. 135/3 hükmü “*Şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişimi kayda alınamaz. Kayda alma gerçekleşikten sonra bu durumun anlaşılması hâlinde, alınan kayıtlar derhâl yok edilir.*” olarak düzenlenmiştir.

CMK’nın 45. maddesine göre; “*şüpheli veya sanığın nişanlısı, evlilik bağı kalmasa bile eşi, kan hısımlığından üstsoy veya altsoy, üçüncü derece dâhil kan veya ikinci derece dâhil kayın hısımları ve şüpheli veya sanıkla aralarında evlatlık bağı bulunanlar*” tanıklıktan çekinebilir. Bu kişilerin şüpheli veya sanık ile yaptığı iletişiminin kayda alınması Kanuna aykırıdır. Bu düzenlemenin dayanağını AİHS ve Anayasa ile koruma altına alınan “aile hayatına saygı hakkı” oluşturmaktadır. Bu kapsamda, “resmî makamların özel hayata ve aile hayatına müdahale edememesi ile kişinin ferdî ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesi gereğini” ifade eden aile hayatına saygı hakkı¹⁶³, aile hayatı içindeki bireylerin haberleşme özgürlüğünü de koruma altına alır. Bu durumun iletişimin denetlenmesi tedbiri yönünden yansması ise tanıklıktan çekinebilecek kişilerle şüpheli veya sanığın yaptığı iletişimin kayda alınamamasıdır.

Doktrinde bazı yazarlar tarafından iletişimi kayda alınamayacak kişilerin Kanunda oldukça geniş şekilde belirlendiği ileri sürülmekte, şüpheli veya sanığın CMK’nın 45. maddesinde sayılan yakınları ile arasındaki iletişim bakımından denetim yasağının haklı bir sebebinin bulunmadığı savunulmaktadır.¹⁶⁴ Gerçekten de “*Hiç kimse kendisini ve kanunda*

¹⁶³ **KOZAN, Ali - GEDİK, Ömer:** Özel Hayata ve Aile hayatına Saygı Hakkı Rehberi, Anayasa Yargısı Araştırmaları Merkezi, 2023, s. 105; Murat Atılğan, B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 22; Melahat Karkin, B. No: 2014/17751, 13/10/2016, §36(www.anayasa.gov.tr/media/8904/ozel_hayata_ve_aile_hayatina_saygi_hakki_rehberi.pdf erişim tarihi: 09.04.2026)

¹⁶⁴ **KUNTER - YENİSEY- NUHOĞLU:** İkinci Kitap, s.43, **KAYMAZ:** s.200-201.

gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.” şeklinde düzenlenen Anayasa madde 38/5 hükmünün dayanak gösterilmesi bile söz konusu denetim yasağını haklı kılmaz. Zira iletişimin denetlenmesi sırasında kimse bir beyanda bulunmaya zorlanmamaktadır, bir zorlama olmasa da söz konusu denetim yasağı koruma tedbirinin uygulama alanını oldukça kısıtlamaktadır.

Tanıklıktan çekinebilecek kişiler bakımından tedbirin uygulanması mümkün olmasa da bu kişilerin suç şüphesi altında olmaları halinde şüpheli veya sanık ile yaptıkları iletişimleri denetime tabi olur. Ancak doktrinde, suça iştirak etme şüphesi altında olsa da tanıklıktan çekinme hakkı bulunanların iletişiminin denetime tabi olmaması gerektiğini savunan yazarlar da bulunmaktadır.¹⁶⁵

CMK’nın 45.maddesinde kişisel nedenlerle tanıklıktan çekinebilecek kişiler düzenlenmiş olup 46. maddede meslek sırrı sebebiyle tanıklık yapmama hakkı bulunanlar belirlenmiştir ve bu kişilerin şüpheli veya sanık ile yaptığı iletişiminin denetlenmesi yasaktır:

“a) Avukatlar veya stajyerleri veya yardımcılarının, bu sıfatları dolayısıyla veya yüklendikleri yargı görevi sebebiyle öğrendikleri bilgiler.

b) Hekimler, diş hekimleri, eczacılar, ebeler ve bunların yardımcıları ve diğer bütün tıp meslek veya sanatları mensuplarının, bu sıfatları dolayısıyla hastaları ve bunların yakınları hakkında öğrendikleri bilgiler.

c) Malî işlerde görevlendirilmiş müşavirler ve noterlerin bu sıfatları dolayısıyla hizmet verdikleri kişiler hakkında öğrendikleri bilgiler. “

¹⁶⁵ ÜNVER - HAKERİ: Ceza Muhakemesi Hukuku, s.457.

Bu noktada değinilmesi gereken önemli bir nokta, denetimi yasak olan kişilerin iletişiminin kayda alınmadan dinlenip dinlenemeyeceği, dinlenirse de bu dinlemeden elde edilen delillerin değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususudur.

Lafzi yorum yapan doktrindeki bir kısım yazarlara göre, şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinme hakkı olan kişilerle yaptığı iletişimin yalnızca “kayda alınması” yasak olup iletişimin “dinlenmesi” bakımından herhangi bir yasak mevcut değildir. Denetimi yapan kolluk görevlileri denetimi yasak olan iletişimi dinleyebilir ve duydukları hakkında duruşmada tanık olarak dahi dinlenebilir.¹⁶⁶

Tanıklıktan çekinme hakkı bulunan kişilerle şüpheli veya sanığın yaptığı iletişimin dinlenilmesinin hukuka aykırı olduğunu savunan yazarlar, tedbirin kötüye kullanılmaması adına dinlemeyi yapan kişilerin durumu fark ettiklerinde derhal dinlemeye son vermeleri gerektiğini ve bu yönde bir kanuni düzenleme yapılmasının isabetli olacağını ileri sürmektedirler. Bu düşünceyi savunan yazarlar, dinleme yoluyla elde edilen delillerin hukuka aykırı olacağını ve bu delillerin yargılamada kullanılmasının olanaklı olmadığını savunmaktadır.¹⁶⁷

Şüpheli veya sanığın yaptığı iletişimin tanıklıktan çekinme hakkı olan kişilerle olup olmadığının belirlenebilmesi için mecburen dinlenmesi gerektiğini ileri süren yazarlara göre ise denetimi yasak olan bu iletişimin dinlenmesi kanuna aykırı değildir. Ancak durumun fark edilmesi halinde dinlemeye son verilmesi gerektiği şeklindeki düzenlemenin kanunda yer alması yararlı olacaktır.¹⁶⁸ Bu yazarlara göre kanuni düzenlemede iletişimin dinlenmesini

¹⁶⁶ KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU: İkinci Kitap, s.43. DÜLGER - TAŞKIN: s.492, İPEK – PARLAK - SEZER: s.145.

¹⁶⁷ ÜNVER - HAKERİ: Ceza Muhakemesi Hukuku, s.458., ERDEM, M.Ruhan: “5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi”, Hukuki Perspektifler Dergisi, S.3, Nisan 2005, s.101., ŞEN: s.156.

¹⁶⁸ KAYMAZ: s.205-206.

yasaklayıcı bir hüküm bulunmasa da denetimi yapan kamu görevlisinin, şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinme hakkı bulunanlarla iletişimde olduğunu fark ettiğinde dinlemeye devam etmesi mümkün değildir. Aksi bir uygulama kanun maddesinin düzenlenme amacına aykırı olur. Bu bakımdan iletişimin tanıklıktan çekinme hakkına sahip biriyle yapıldığının tespitinden önce toplanan delillerin yargılamada kullanılamayacağı, dinlemeyi yapan görevlinin bu sırada elde ettiği deliller kapsamında yargılama esnasında tanık olarak da dinlenemeyeceği savunulmaktadır.¹⁶⁹

Biz de tanıklıktan çekinme hakkı bulunan kişilerle şüpheli veya sanığın iletişiminin dinlenmesinin fiilen zorunlu olduğu ancak iletişimin bu kişiler arasında yapıldığının tespiti halinde dinlemenin ve kaydetmenin derhal durdurularak alınan kayıtların derhal yok edilmesi gerektiği, dinlemeyi yapan görevlinin de bu hususlarda tanık olarak dinlenemeyeceği kanaatindeyiz. Ancak tanıklıktan çekinme hakkı bulunsada dahi suç işleme veya suça iştirak şüphesi altında olduğu başka delillerle tespit edilen kimselerin iletişiminin denetlenmesinin de hukuka uygun olduğu unutulmamalıdır. Aksi halde bu kişilerin şüpheli veya sanık ile aynı suçu işlemesinin kanun koyucu tarafından korunduğu sonucuna ulaşılır ki bu durum kabul edilemezdir.¹⁷⁰

¹⁶⁹ **KAYMAZ:** s.206.

¹⁷⁰ Nitekim Yargıtay da aynı görüştedir: “...Şüpheli ya da sanıkların, birlikte suç işleme şüphesi bulunmayan tanıklıktan çekinebilecek kişilerle yaptıkları görüşmelerin kanuni delil olmadığı konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Bu konuda sorun, akrabalık ilişkilerinin sağladığı kolaylıklardan yararlanarak şüpheli ya da sanıkların birlikte suç işleme kuşkusu altında bulunan kişilerle yaptıkları iletişimin dinlenmesi ve kayda alınmasında doğmaktadır.

.... CMK'nın 135/2. maddesi hükmünün birlikte suç işleme şüphesi altında bulunan kişileri kapsamayacağı, tanıklıktan çekinme hakkına sahip kişinin suça katıldığı daha önceden başka delillerle belirlenmiş ise artık bu noktada CMK'nın 135/2. maddesi kapsamına giren bir dinleme ve kayıt yasağından söz edilemeyeceği, çünkü konuşması kayıt altına alınan kişinin, tanıklıktan çekinme hakkına sahip kişi sıfatını o kayıttan önce kaybettiği kabul edilmektedir. (...)Bu açıklamalar ışığında uyumsuzluk konusu ele alındığında; Sanık A. K. ile yeğeni olan sanık M. K. ve kardeşi olan sanık H. K. arasında yapılan ve mahkeme kararıyla dinlenilmesi ve kayda alınmasına karar verilen telefon konuşmaları, bu kişilerin suça katıldıklarının daha önceden başka delillerle belirlenmesi ve bunlar hakkında da mahkeme kararıyla iletişimin tespiti ve kayda alınmasına karar verilmiş olması nedeniyle kanuni delil olarak kullanılabileceğinin kabulü gerekmektedir. Aksi halde; tanıklıktan çekinme hakkına sahip kişilerin, aynı suçu birlikte işlemelerinin kanun koyucu tarafından himaye edildiği sonucuna ulaşılır ki bunun kabulü de mümkün değildir...” (Yargıtay CGK, 19/2/2013, 2011/5.MD-137 E, 2013/58 K) (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 05.03.2026)

Tanıklıktan çekinme hakkı bulunan kimseler bakımından denetim yasağını öngören CMK'nın 135/3. hükmünde bu kişilerin şüpheli veya sanıkla yaptığı iletişimin yalnızca “kayda alınamayacağını” düzenlenmiş olması, diğer denetim şekilleri bakımından herhangi bir yasağın bulunmadığını düşündürmektedir. Bu açıdan lafzi yorum yapılacak olursa diğer denetim şekillerinin tanıklıktan çekinme hakkı bulunan kişiler hakkında uygulanması mümkündür. Amaçsal yorum yapılacak olursa da maddenin düzenlenme amacı, aile hayatına ve özel hayata saygı hakkının, yaşam hakkı ve savunma hakkının ihlalinin önüne geçmek olduğundan bu haklara doğrudan müdahale niteliği taşımayan tedbirler bakımından şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinme hakkı bulunan kimselerle olan iletişiminin denetlenmesi mümkündür. İletişimin dinlenmesi ve kayda alınmasında bu hakların ihlali gündeme gelirken; iletişimin tespiti, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve mobil telefonun yerinin tespiti tedbirlerinde bu hakların ihlalinin söz konusu olmadığı, dolayısıyla tanıklıktan çekinme hakkı bulunan kimseler hakkında bu tedbirlerin uygulanabileceği kanaatindeyiz.

b. Şüpheli veya Sanığın Müdafii

CMK'nın 136.maddesi; “*Şüpheli veya sanığa yüklenen suç dolayısıyla müdafinin bürosu, konutu ve yerleşim yerindeki telekomünikasyon araçları hakkında, 135 inci madde hükmü uygulanamaz.*” şeklinde düzenlenmiştir. CMK m. 2/c hükmü uyarınca müdafii, “*şüpheli veya sanığın ceza muhakemesinde savunmasını yapan avukatı*” ifade eder. CMK'nın 136. maddesinde yer alan düzenlemeye göre şüpheli veya sanığın müdafii hakkında, şüpheli veya sanığa yüklenen suç sebebiyle hiçbir iletişimin denetlenmesi tedbiri uygulanamaz.

Kanun maddesinde “*müdafinin bürosu, konutu ve yerleşim yerindeki telekomünikasyon araçları hakkında*” şeklinde bir belirleme yapılmış olması, müdafinin mobil telefonu bakımından iletişimin denetlenmesi yasağının bulunup bulunmadığı sorusunu akla getirmektedir. CMK madde 136'da yer alan düzenlemeye göre “müdafinin bürosu, konutu ve yerleşim yerindeki sabit telefonlarla yaptığı iletişim” dinlenemez, kaydedilemez ve tespit

edilemez. Müdafiler, CMK'nın 46. maddesi uyarınca tanıklıktan çekinme hakkına sahiptirler ve CMK madde 135/3 gereği mobil telefonla yaptıkları iletişimin kaydedilmesi de mümkün değildir. Bu belirtilenler dışında kanunda açık bir düzenleme yer almadığından, müdafinin “mobil telefonla yaptığı iletişimin tespiti, mobil telefonunun yerinin tespiti, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi” mümkün görünmektedir. Ancak böyle bir uygulamanın, maddenin düzenlenme amacına hizmet etmediği, savunma hakkı ile meslek sırrını korumayı amaçlayan maddenin düzenlenme amacıyla da çeliştiği, hatta maddi gerçeğe ulaşılması bakımından anlamsız ve yararsız olduğu kanaatindeyiz.¹⁷¹

AİHM, “avukatın müvekkili ile arasındaki güvene dayalı ilişkinin korunabilmesi için avukatın bürosundan yapılan tüm görüşmelerin meslek sırrı olarak kabul edilmesi gerektiği” gerekçesi ile üzerinde şüphe bulunmayan avukatın bürosundaki telefonların dinlenmesinin AİHS'in 8. maddesinin ihlali niteliğinde bulunduğuna karar vermiştir.¹⁷²

Şüpheli veya sanığın işlediği suçta avukatın iştirak etmesi halinde, buradaki avukatın şüpheli veya sanığın müdafii konumunda olmaması, şüpheli veya sanık sıfatı ile müdafilik sıfatının birleşmemesi sebebiyle müdafiler hakkında uygulanan iletişimin denetlenmesi yasağından faydalanması mümkün değildir.¹⁷³

B. Tedbirin Uygulanacağı Suç Yönünden

Başta özel hayatın gizliliği olmak üzere birden fazla temel hak ve özgürlüğü sınırlayıcı nitelikte olan iletişimin denetlenmesi tedbirinin, diğer birçok Kıta Avrupası ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de belirli suçlar bakımından uygulanmasına olanak tanınmıştır.¹⁷⁴

¹⁷¹ Aynı yönde bkz: **KAYMAZ:** s.211-215, **İPEK - PARLAK - SEZER:** s.147; **TURHAN:** s.269-270.

¹⁷² *Koop v. İsviçre*, No: 23224/94, 25 Mart 1998, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-58144%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-58144%22]}).

¹⁷³ **KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU:** Birinci Kitap, s.412.; **KAYMAZ:** s.220.

¹⁷⁴ Örneğin Portekiz, Hollanda, Almanya ve Kanada'da denetime tabi suçlar tek tek sayılmıştır, bkz: **KAYMAZ:** s.163- 168.

1. Katalogda Yer Alan Suçlar

CMK madde 135/8 uyarınca “iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin hükümler ancak aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir:

a) *Türk Ceza Kanununda yer alan;*

1. *Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (madde 79, 80) ile organ veya doku ticareti (madde 91),*

2. *Kasten öldürme (madde 81, 82, 83),*

3. *İşkence (madde 94, 95),*

4. *Cinsel saldırı (birinci fıkra hariç, madde 102),*

5. *Çocukların cinsel istismarı (madde 103),*

6. *(Ek: 21/2/2014 – 6526/12 md.) Nitelikli hırsızlık (madde 142) ve yağma (madde 148, 149) ile nitelikli dolandırıcılık (madde 158),*

7. *Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),*

8. *Parada sahtecilik (madde 197),*

9. *(Mülga: 21/2/2014 – 6526/12 md.; Yeniden düzenleme: 24/11/2016-6763/26 md.) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (madde 220, fıkra üç),*

10. *(Ek: 25/5/2005 – 5353/17 md.) Fuhuş (madde 227),*

11. *İhaleye fesat karıştırma (madde 235),*

12. *(Ek: 24/11/2016-6763/26 md.) Tefecilik (madde 241),*

13. *Rüşvet (madde 252),*

14. *Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (madde 282),*

15. (Değişik: 2/12/2014-6572/42 md.) Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak (madde 302) ,

16. (Ek: 2/12/2014-6572/42 md.) Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 311, 312, 313, 314, 315, 316),

17. Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk (madde 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337) suçları.

b) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları.

c) (Ek: 25/5/2005 – 5353/17 md.) Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında tanımlanan zimmet suçu,

d) Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.

e) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar.”

İletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin kanuni düzenlemelerin uygulanabilmesi için yukarıda belirtilen suçlardan birinin işlenmiş olması gereklidir.

Kanunda tedbirin uygulanması için soruşturma veya kovuşturmayla konu suçlar açıkça belirlendiğinden, bu hükümlerin kıyasen başka tedbirler hakkında uygulanması veya başka tedbirler için öngörülen suçların iletişimin denetlenmesi tedbiri için kıyasen uygulanması mümkün değildir. Ancak yukarıda da açıklandığı üzere katalog suçlar, “iletişimin tespiti ve mobil telefonun yerinin tespiti” tedbirleri bakımından uygulanmaz, bu tedbirlere bütün suçlar için başvurulabilmesi mümkündür.

İletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanabilmesi için katalog suçlardan birinin işlenmesi veya teşebbüs aşamasına ulaşması gereklidir.¹⁷⁵ Yargıtay tarafından teşebbüs aşamasına ulaşmayan suç bakımından iletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanamayacağı kabul edilmektedir.¹⁷⁶

Katalog kapsamındaki suçun birçok kişi tarafından işlenmesi halinde; müşterek failin, suçun azmettiricisi veya suça yardım eden kişinin iletişiminin denetlenmesi mümkündür. Suç işlendikten sonra yardım edilmesi halinde ise yardımın ayrıca bir suç oluşturması ve bu suçun da katalog suçlardan biri olmaması durumunda bu kişi hakkında iletişimin denetlenmesi tedbiri uygulanamaz.¹⁷⁷

Katalogda yer alan bir suçun, katalogda olmayan başka bir suçla birlikte işlenmesi durumunda denetim kararı verilebilmesi ve tedbirin uygulanması sonucunda ulaşılan delillerin katalog kapsamında olmayan suç açısından değerlendirilip değerlendirilemeyeceği, fikri içtima kapsamındaki suçlar bakımından tedbirin uygulanması halinde elde edilen delillerin

¹⁷⁵ Hazırlık hareketlerinin icrasında tedbirin uygulanamayacağına ilişkin bkz: **ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM:** s.631. Katalogda yer alan bir suçun hazırlık aşamasında işlenen fakat katalogda yer almayan suç bakımından iletişimin denetlenebileceğine ilişkin bkz: **TURHAN:** s.267. Kanaatimizce tedbirin uygulanabilmesi için katalogda yer alan bir suçun en azından teşebbüs aşamasına ulaşması gerektiğinden, bu durumda tedbire başvurulabilmesi mümkün değildir.

¹⁷⁶ Yargıtay CGK, 16.4.1984, 1-14/149. Güncel ve aynı yöndeki karar için bkz: “Tanık ...'ın 18.06.2019 tarihinde Emniyet Müdürlüğü'ne müracaat ederek, sanıklar ... ve ...'nın kendisi ile görüştiklerini, sanık ...'nin oğlu olan ...'nin ölümünden dolayı sorumlu olduklarını düşündükleri müştekilerin öldürülmesi için kendisine para vereceklerini, kendisinin kaçmasını sağlayacaklarını belirtmesi üzerine sanıklar hakkında soruşturmaya başlandığı ve alınan iletişimin tespiti kararları üzerine sanıkların telefon görüşmelerinin dinlendiği ve bu kapsamda sanıklar ..., ... ve ...'nin fikir ve eylem birliği içerisinde müştekileri öldürmek için diğer sanık ... vasıtasıyla adam tuttukları, tuttukları bu adama müştekilerin fotoğraflarını verdikleri, suça kullanmak üzere motosiklet ve bıçak alması için bir miktar para verdikleri, yine şüphelilerin bir çok kez müştekilerin evlerinde ve tarlalarında keşif yaptıkları, şüphelilerin icra hareketlerine başladıkları ancak 18.07.2019 tarihli Konya 4. Sulh Ceza Hakimliğinin 2019/3402 D.İş sayılı şüpheliler; ..., ... ve ... hakkında iletişimin dinlenilmesi kararına istinaden yapılan dinleme esnasında 24.07.2019 tarihinde polisin operasyon yapması ile eylemlerini tamamlayamadıkları, bu nedenle eylemin teşebbüs aşamasında kaldığı, polisler müdahale etmeseydi kararlı bir şekilde ..., ..., ... ve ...'ı öldürecekleri böylelikle üzerlerine atılı kasten adam öldürmeye teşebbüs suçunu işledikleri iddiası ile kamu davası açılmış ise de; suçun hazırlık hareketleri safhasında kaldığı teşebbüs safhasına geçmediği, hazırlık hareketlerinin kanunda ayrıca suç sayılmadığı anlaşılmıştır.” (Yargıtay 1. CD. 2022/6598 E. 2023/2541 K. 02.05.2023 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, erişim tarihi: 01.04.2026)

¹⁷⁷ **HAKERİ, Hakan:** “Yeni Ceza Muhakemesi Kanununda İletişimin Tespiti, Dinlenmesi ve Kayda Alınması”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.I, S.1, 2006, s.24.

değerlendirilmesi ayrı bir tartışma konusudur. Bu konu aşağıda “*Tesadüfen Elde Edilen Deliller*” başlığında ele alınacaktır.

2. Suç Vasfının Değişmesi

Bir veya birden fazla suça ilişkin yürütülen soruşturma veya kovuşturmada, elde edilen deliller ile birlikte suç vasfının değişmesi mümkündür. Niteliği değişen suç bakımından telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanması için gereken koşullarının oluşup oluşmadığı hususunun yeniden değerlendirilmesi lazımdır. Değişen suçun katalog suçlardan biri olması durumunda o ana kadar toplanılan delillerin değerlendirilmesi mümkündür. Katalog kapsamında olmaması halinde ise tedbire derhal son verilmelidir.¹⁷⁸ Soruşturma evresinde bu durumun fark edilmesi halinde Cumhuriyet savcısı tarafından yetkili hâkimden tedbire son verilmesi talep edilmelidir. Bu durum ile kovuşturma evresinde karşılaşılmaması halinde ise yargılamayı yapan mahkeme, tedbire son verir.

Sonradan oluşan suçun katalog suçlardan olmaması halinde o ana kadar toplanılan delillerin hukuka aykırılığının değerlendirilmesi konusunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bizim de savunduğumuz çoğunluk görüşüne göre temel hak ve özgürlükleri sınırlayıcı nitelikteki bu koruma tedbirinin ancak katalog kapsamındaki suçlar bakımından delil olarak kabul edilebileceği dolayısıyla suç vasfının değişmesi halinde gündeme gelen yeni suçun katalog kapsamında olmaması halinde ulaşılan delillerin hukuka aykırı olduğu kabul edilerek delil olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir. Zira kanuni düzenlemenin boşluklarından faydalanmak ve istenmeyen sonuçları engellemek amacıyla ceza muhakemesine konu suçun tedbir uygulanmasına imkân sağlayacak şekilde nitelendirilerek tedbir uygulanabileceği ihtimali vardır. Bu ihtimal göz önünde bulundurulduğunda, o ana kadar iletişimin denetlenmesi

¹⁷⁸ ÜNVER - HAKERİ: Ceza Muhakemesi Hukuku, s.453-454; ŞEN: s.115-116.

tedbiri sonucu ulaşılan delillerin değerlendirilme dışı tutulması gereklidir.¹⁷⁹ Yargıtay tarafından geçmişte içtihat farklılıkları olsa da günümüzde, suç vasfının değişmesi durumunda dönüşen suçun katalog kapsamında olmaması durumunda o ana kadar elde edilen iletişimin denetlenmesi delillerinin hukuka aykırı olduğu ve delil olarak değerlendirilmemesi gerektiği görüşü benimsenmiştir.¹⁸⁰

Doktrinde bu görüşün aksini savunan yazarlar, soruşturma veya kovuşturma evresinde elde edilen mevcut delillerin tedbir kararına konu suçun olduğu sonucuna ulaşmayı haklı kılmasının yeterli olduğunu, suçun vasfının değişmesinin o ana kadar elde edilen delilleri hukuka aykırı hale getirmeyeceğini savunmaktadır. CMK'nın 226. maddesi ve devamı maddeleri uyarınca mahkeme, iddianamedeki niteleme ile bağlı değildir. Dolayısıyla soruşturma evresinde oluştuğuna kanaat getirilen ve kamu davası açılan suça ilişkin iletişimin

¹⁷⁹ **TEZCAN - DURMUŞ - ERDEM:** s. 557; **ÜNVER - HAKERİ:** Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 466. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin kararına konu olan bir olayda, yasadışı PKK/Kongra- Gel terör örgütüne yönelik olarak sürdürülen çalışmalarda; şahıslar ve organize şekilde yürüttükleri göçmen kaçakçılığı olayında olayın organize boyutlarının görülebilmesi ve bağlantılarının ortaya çıkarılması, olaya iştirak eden ve/veya yardım ve yataklık yapan tüm şüphelilerin suç unsuru silahlarla birlikte yakalanarak adli makamlara sevkinin sağlanmasının başka bir tedbir ile mümkün olmadığı gerekçesiyle toplam sekiz adet telefonun 4422 sayılı yasanın 2 ve 16. maddesi uyarınca dinlenmesine karar verilmiştir. Ancak sanıklar hakkında terör suçuna ilişkin bir soruşturma yapılmamış, bu suça ilişkin herhangi bir karar verilmemiştir. Karara muhalif olan üye Hamdi Yaver Aktan, katalog kapsamında bulunmayan göçmen kaçakçılığı suçunun ortaya çıkarılması için önce terör suçu kapsamında bir izlenim yaratılarak dinleme kararı alınıp göçmen kaçakçılığı suçuna ilişkin delil elde edilmesinin kanuna karşı hile yoluna gitmek olduğundan elde edilen delillerin hukuka aykırı olduğunu ve yargılamada delil olarak değerlendirilemeyeceğini savunmuştur. Muhalif görüşün ilgili kısmı şu şekildedir: "*Kaldı ki dinlemeye elverişli olmayan göçmen kaçakçılığı suçunu ortaya çıkarabilmek için önce terör suçu kapsamında soruşturma yapılacaktı gibi bir izlenim verip dinleme kararı talep edilmesi ve buna göre de dinleme kararı verilmesi kanuna karşı hile yoluna gitmektir. Ayrıca görülmektedir ki dosyada, terör suçuna hiçbir soruşturma mevcut bulunmamaktadır...*" (Yargıtay 8.CD. 23.1.2007, 2006/8117 E, 2007/320 K) (www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 05.03.2026)

¹⁸⁰ "*Dairemizce de benimsenen Yargıtay Ceza Genel Kurulunun, 24.12.2019 tarihli, 2016/5-1440 Esas ve 2019/719 sayılı Kararında da belirtildiği üzere 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (5271 sayılı Kanun) 138/2. maddesindeki açık düzenleme uyarınca katalog suçlardan birinin, katalog olmayan bir suça dönüşmesi halinde "iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması" tedbiri uygulanmak suretiyle elde edilen delillerin suçun ispatında kullanılmasına ve kurulan hükme dayanak yapılmasına yasal olanak bulunmadığı, bu anlamda kamu davasının katalog suçlardan birinden açılmış olup olmaması veya dönüştürmenin soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı veya kovuşturma evresinde mahkeme tarafından yapılması arasında herhangi bir fark bulunmadığı, aksi düşüncenin kabulünün, kanunda yer alan katalog kısıtlamasını dolanmak niyetiyle katalog suç görüntüsü altında tedbire başlanıp deliller elde edildikten sonra bu delillerin katalog dışı bir suç için kullanılması sonucunu doğuracağı hususları birlikte değerlendirildiğinde; dosya kapsamında alınan iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması kararının "örgütlü hırsızlık" suçundan verildiği, gerçekleştirilen iletişimin denetlenmesi sırasında elde edilen delillerin katalog suçlar arasında yer verilmeyen görevi kötüye kullanma suçunun ispatında kullanılmasına yasal olanak bulunmadığı," (Yargıtay 5. CD. 2021/14059 E. 2024/9633 K. 26.9.2024 T.) (www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 05.05.2026)*

denetlenmesi tedbiri uygulandıktan sonra mahkemece davaya konu fiilin başka bir suça vücut verdiğine kanaat edilmesi mümkündür. Bu halde dönüşen suçun katalog kapsamında olmaması halinde iletişimin denetlenmesine ilişkin delillerin yargılamada delil olarak kullanılabileceği savunulmaktadır. Yazarlar, kanun hükümlerinin bertaraf edilmesi amacıyla başlangıçta yanlış nitelendirme yapılmasının tedbir kararının başından itibaren hukuka aykırı olması sonucunu doğuracağını da ileri sürmektedir.¹⁸¹

Kanaatimizce bu görüşün temeli “meşru olmayan bir amaca, meşru bir araçla varılmasının, amacı da meşru kılacağı” önermesi olsa da görüşün tarafımızca kabulü mümkün görünmemektedir. Zira temel hak ve özgürlüklere önemli ölçüde müdahale niteliği taşıyan bu tedbirin uygulanması sonucu ulaşılan delillerin, yargılamaya konu suçun vasfının değişmesi ve dönüşen suçun tedbir kapsamında olmaması durumunda kullanılabilmesi yargılama makamları açısından ciddi şekilde keyfiyete yol açacaktır. Nitekim yargılamayı yürüten makamların kanun hükümlerini bertaraf etme amacıyla tedbirin uygulanmasına karar verip vermediğinin tespit edilmesi her zaman mümkün değildir. Dolayısıyla iletişimin denetlenmesi tedbirinde suç vasfının değişmesi halinde elde edilen delillerin, yargılama makamının amacına göre delil olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceğini savunmak tutarlı olmayıp hukuki belirlilik ilkesine aykırılık teşkil eder.

C. Suçun İşlendiğinde Dair Kuvvetli Şüphe Sebeplerinin Varlığı

1. İletişimin dinlenmesi, kaydedilmesi ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbirleri bakımından

CMK’nın 135/1. maddesi uyarınca iletişimin dinlenmesi, kaydedilmesi ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbirleri bakımından “suç işlendiğine ilişkin somut delillere

¹⁸¹ KAYMAZ: s.497-499., ÜNVER - HAKERİ: Sorularla CMK, s.238.

dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı” aranmaktadır. Ancak doktrinde “*kuvvetli şüphe sebepleri*” teriminden ne anlaşılması gerektiği konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür.

İletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanabilmesi için “somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı” ve “başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması” gereklidir. Kanunda öngörülen diğer koruma tedbirleri incelendiğinde kanun koyucunun şüphe bakımından başka tabirler kullandığı görülmektedir. Örneğin tutuklamanın uygulanabilmesi için “*kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların*” bulunması lazımdır.

Bu düzenlemenin iletişimin denetlenmesine ilişkin düzenlemeden farklı olduğunu savunan yazarlara göre, tutuklama tedbiri uygulanacak kadar suç şüphesi varsa, iletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanabilmesi için gerekli olan “başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması” şartının sağlanmayacağı, zira bu durumda başka suretle elde edilen delillerin mevcut olacağı ileri sürülmektedir. Bu yazarlar, “kuvvetli şüphe sebepleri” teriminin “suç işlendiğinde ilişkin belirtilerin kuvvetli olması” olarak anlaşılması gerektiğini, dolayısıyla “basit fakat makul şüpheden öte, soruşturmaya başlamak için gerekli olan başlangıç şüphesinden daha yoğun, yeterli veya kuvvetli şüphe derecesinde ulaşmayan”¹⁸² bir şüphenin yeterli olduğunu savunmaktadır.¹⁸³ Nitekim kuvvetli şüphe varsa, hâlihazırda başka suretle ulaşılan deliller dosyada var demektir. Bu durumda iletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanması halinde denetim ve denetim sonucu elde edilen deliller hukuka aykırı olur ve yargılamada delil olarak değerlendirilemez.¹⁸⁴ Bu görüşteki yazarlar, maddede “belirti” yerine “şüphe” teriminin kullanılmasının özel bir amacının olup olmadığının anlaşılmadığını, tedbirin

¹⁸² ÖZBEK - DOĞAN - BACAŞIZ: s.384.

¹⁸³ KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU: İkinci Kitap, s.48-49.

¹⁸⁴ ÖZBEK - DOĞAN - BACAŞIZ: s.384.

kötüye kullanılmasını engellemek amacını taşıyan bu düzenlemenin tedbiri uygulanamaz hale getirmemesi gerektiğini savunmaktadır.¹⁸⁵

Doktrindeki bazı yazarlar ise maddedeki bu terimin “kuvvetli şüphe” anlamına geldiğini, özel hayatın gizliliğine önemli bir kısıtlama niteliği taşıyan bu tedbirin uygulanabilmesi için basit şüphe ile yetinilmesinin hukuka aykırı olacağını, şüphenin belirli bir yoğunluğa ulaşması gerektiğini, bu yönüyle de iletişimin denetiminin diğer tedbirlerinden farklı özelliklerinin olduğunu ileri sürmektedir.¹⁸⁶

Kanaatimizce kanun koyucunun iletişimin denetlenmesi tedbiri bakımından diğer koruma tedbirlerinden farklı olarak “*kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı*” tabirini kullanmış olması, bu tedbirin uygulanması için kuvvetli şüphe derecesine varmayan fakat basit ve makul şüpheden de fazla nitelikli bir şüphenin mevcut olmasını gerektirmektedir. Kuvvetli şüphenin aranması halinde iletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanması oldukça güç hale gelir. Ancak somut olayda şüphenin yoğunluğunu mutlak suretle belirlemek çoğunlukla mümkün değildir. Bu sebeple kanun maddesindeki düzenlemenin “*başlangıç şüphesinden daha yoğun, ancak yeterli ya da kuvvetli şüphe düzeyine ulaşması gerekmeyen, kuvvetli belirtilere, somut olaylara ve bulgulara dayalı bir şüphenin varlığı*” şeklinde değiştirilmesi isabetli olacaktır.¹⁸⁷

¹⁸⁵ **ERDEM:** s.100; **ŞEN:** s.98; **TURHAN:** s.257, Turhan’a göre iletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanabilmesi için kuvvetli şüphenin aranması, tedbiri uygulanamaz hale getirecek niteliktedir. Ancak doktrinde ileri sürülen “basit şüpheden yoğun ancak kuvvetli şüphe derecesine ulaşması gerekmeyen şüphenin aranması gerektiği” görüşüne de kanundaki ifade ile bağdaşmaması sebebiyle katılmayan yazar, Alman hukukunda iletişimin denetlenmesi için somut olaylara dayanan başlangıç şüphesinin yeterli olduğunu belirtmiştir.

¹⁸⁶ **ŞAHİN - GÖKTÜRK:** s.378; **AKKAŞ, Hulusi:** “Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi Koruma Tedbirinin Şartlarında 6526 Sayılı Kanun İle Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, Adalet Akademisi Dergisi, Yı:6, Sayı:21, Nisan 2015, s.471; **SOYASLAN, Doğan:** Ceza Muhakemesi Hukuku, 8. Baskı, Ankara, 2020, s.282; **ŞAHBAZ, İbrahim:** “Ceza Muhakemesinde Mobil Telefon/ Akıllı Telefona Elkoyma Ve Müdahale İmkanları”, İzmir Barosu Dergisi, Yıl: 87, Sayı:1, Ocak 2022, s.94; **ÜNVER - HAKERİ:** Sorularla CMK, s.239; **ERYILMAZ, Mesut Bedri:** “Suçla Mücadele Politikası Açısından Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu”, Ceza Hukuku Dergisi, S.1, Eylül 2006, s.224.

¹⁸⁷ **KAYMAZ:** s.250-251.

2. İletişimin Tespiti Bakımından

CMK madde 135/1’de “iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi” bakımından şüphe derecesine ilişkin düzenleme yapılmış olmasına karşın, iletişimin tespiti düzenleyen CMK madde 135/6’da şüphe derecesi bakımından düzenlemeye yer verilmemiştir. Doktrinde bir kısım yazarlar iletişimin tespiti tedbiri bakımından CMK m.135/1 hükmünde öngörülen şüphe derecesinin aranması gerektiğini savunmaktadırlar.¹⁸⁸ İletişimin tespitinin, “özel hayatın gizliliği”ne diğer tedbirlere nazaran daha az müdahale niteliğini taşıması nedeniyle diğer tedbirler ile aynı şüphe derecesinin aranmaması gerektiğini savunan yazarlar ise esasen basit şüphenin yeterli olduğunu ancak en uygun çözümün kanun koyucunun iletişimin tespiti koşullarını açıkça düzenlemesi olduğunu ileri sürmektedir.¹⁸⁹ Biz de iletişimin tespiti tedbirinin, iletişimin içeriğine müdahale niteliği taşıması sebebiyle uygulanabilmesi için basit şüphenin aranmasının yeterli olduğu ancak bu hususta kanuni bir düzenleme yapılması gerektiği kanaatindeyiz.

3. Mobil Telefonun Yerinin Tespiti Bakımından

Bu tedbir bakımından aranan şüphe derecesi, kanunda açıkça düzenlenmemiştir. Doktrinde bu tedbir bakımından yakalama koruma tedbirine ilişkin koşulların aranması gerektiğini savunan yazarlar, tedbirin uygulanması için kuvvetli şüphenin bulunmasını gerekli görmektedir.¹⁹⁰ Kanaatimizce de esasen şüpheli veya sanığın yakalanması için uygulanan bu tedbire başvurulabilmesi için yakalama koruma tedbirinde aranan şüphe derecesi aranmalıdır. Ancak bu hususta kanunda ayrıca bir düzenleme yapılması, uygulamadaki olası karışıklıkların önlenmesi adına yerinde olacaktır.

¹⁸⁸ YENİSEY - NUHOĞLU: s.472., ÖZBEK - DOĞAN - BACAĞIZ: s.401.

¹⁸⁹ KAYMAZ: s.254.

¹⁹⁰ KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU: İkinci Kitap, s.110., KAYMAZ: s.255.

D. Başka Suretle Delil Elde Etme İmkânının Bulunmaması

“Oranlılık ilkesi” ve bu ilkenin kapsadığı ilke olan “ikincillik ilkesi” gereği suça ilişkin delillerin elde edilmesinde kişi hak ve özgürlüklerine daha az müdahale eden tedbirler varken daha ağır tedbirlerin uygulanmaması gerekmektedir. Bu sebeple iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi bakımından CMK madde 135/1’de başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması şartının öngörülmesi, tedbiri diğer tedbirlere göre ikincil sırada kılmaktadır. Dolayısıyla suça ilişkin delillerin elde edilmesi için iletişimin denetlenmesi tedbirinden daha az şekilde müdahale edici tedbir var ise öncelikle bu tedbirin uygulanması lazımdır.¹⁹¹

“Başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması”, “diğer tedbirler ile delil elde edilmesinin önemli ölçüde güç veya imkânsız olmasını” ifade etmektedir. Başka tedbirlerle delil elde edilmesinin güç olduğu konusunda kanaat edilmesi yeterlidir, ayrıca tedbirlerin uygulanmasına ve olumsuz sonuç alınmasına gerek yoktur.¹⁹²

Diğer tedbirlerin uygulanması ile yeterli delillerin toplanabileceği konusunda kanaatin olmaması veya kanaat bulunsa bile bu tedbirlerin uygulanması için gösterilecek çabanın elde edilecek sonuca kıyasla fazla olması halinde de iletişimin denetlenmesi tedbirine başvurulabilir.¹⁹³

¹⁹¹ **YURTCAN:** s.454; **KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU:** İkinci Kitap, s.49-50; **ÜNVER - HAKERİ:** Sorularla CMK, s.239.

¹⁹² **KAYMAZ:** s.259.

¹⁹³ **KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU:** İkinci Kitap, s.50.; Danıştay Onuncu Dairesinin 09/03/2017 tarihli ve Esas No:2012/1001; Karar No: 2017/1361 sayılı kararı ile iptaline karar verilen, daha sonra Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 20/5/2019 tarihli ve Esas No: 2017/2123; Karar No: 2019/2471 kararı ile iptalinin onanmasına karar verilen “*Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*” in 6.maddesi uyarınca başka suretle delil elde edilmesi imkanının bulunmaması hâli; soruşturma veya kovuşturma sırasında diğer tedbirlere başvurulmuş olsa bile sonuç alınamayacağı hususunda bir beklentinin varlığı veya başka yöntemlerden biri veya birkaçının uygulanmasına rağmen delil elde edilememesi ve delillere ancak bu Yönetmelikte düzenlenen tedbirlerle ulaşılabilecek olmasını ifade eder.

“Teknik araçlarla izleme (CMK madde 140)” ve “gizli soruşturmacı görevlendirilmesi (CMK madde 139)” tedbirleri bakımından da kanun koyucu tarafından “başka suretle delil elde etme imkânının bulunmaması” şartı öngörülmüş olup iletişimin denetlenmesi tedbiri de dâhil olmak üzere bu üç tedbir arasında bir uygulama sırası bulunup bulunmadığı ayrı bir tartışma konusudur. Bu bakımdan her somut olayın kendi içinde değerlendirilmesi ve hâkimin uygulanma imkânına sahip tedbirlerden hangisi daha az kısıtlayıcı ise onun uygulanmasına karar vermesi uygun olur. Maddi gerçeğe ulaşılması bakımından üç tedbirin de birlikte uygulanması gerektiği kanaatine varılırsa hepsinin birlikte uygulanması da mümkün kabul edilmelidir.¹⁹⁴ Biz de bu üç koruma tedbiri arasında bir sıralamanın mevcut olmadığı, somut olayın özelliklerine göre karar verilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

¹⁹⁴ **ERDEM:** s.100., **ÖZTÜRK - ERDEM:** s.632., **KAYMAZ:**s.260-262.

Yargıtay, bu tedbirler arasında öncelik-sonralık ilişkisinin bulunduğu, tedbirlere aynı anda ve birlikte başvurulmasının mümkün olmadığı kanaatinde: “5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda düzenlenen özel koruma tedbirlerinden iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması başlıklı 1. fıkrasında “başka suretle delil elde edilmesi imkanının bulunmaması...” ibaresinin gizli soruşturmacı görevlendirmesine ilişkin teknik araçlarla izlemeye ait bulunmaması ve anılan maddelerde “başka suretle delil elde edilememesi halinde”ki düzenlemeler ile soruşturma ve kovuşturma evreleri ve kapsadıkları suçlar yönünden aralarında öncelik-sonralık ilişkisi olduğu, bu bağlamda öncelikle diğer iki koruma tedbirine nazaran öncelik aldığı, sonuç alınamaması halinde ancak örgütün mevcudiyeti halinde ise başvurulabileceği gözetildiğinde, her üç koruma tedbirine aynı anda ve birlikte karar verilemeyeceği gözetildiğinde; Somut olayda; Sanıklar hakkında öncelikle suç işlendiklerine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkanının bulunmaması nedeniyle, özel koruma tedbirinin uygulandığı tarih itibarıyla de katalog suçlardan olan “suç işlemek amacıyla örgüt kurma, yönetme” ve “insan ticareti” suçlarından CMK’nın 135. maddesine göre iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınmasına ilişkin koruma tedbirinin uygulanması kararının verildiği, sonrasında yeterli delil elde edilememesi üzerine, kuvvetli şüphe sebeplerinin ve başka suretle delil elde edilememesi halinin de varlığını devam ettirmesi nedeniyle CMK’nın 140. maddesine göre, sanıkların kamuya açık yerlerdeki faaliyetlerinin ve işyerlerinin teknik araçlarla izlenmesine, ses veya görüntü kayıtlarının alınmasına yönelik teknik araçlarla izlemeye ilişkin koruma tedbirinin uygulanmasına karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığına, üyeler H...ve Ö... muhalefetleriyle oy çokluğuyla karar verilerek işin esasına geçildi.” (Yargıtay 18. CD. 2015/29744 E. 2015/4468 K. 09.07.2015 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, erişim tarihi: 08.03.2026)

Yargıtay yakın tarihli kararlarında da CMK m.135 ve 140 maddelerine konu tedbirlere başvurulmaksızın CMK m.139’da düzenlenen gizli soruşturmacı görevlendirilmesi koruma tedbirine başvurulmasını hukuka aykırı bulmuş ve bu yolla elde edilen delillerin hukuka aykırı olduğuna hükmetmiştir:

“Kolluk görevlilerinin kimliği, adresi ve suçu işleme yöntemi belirlenen sanığı genel soruşturma usulleri ile takip ederek ya da 5271 sayılı Kanun’un 135 inci maddesi uyarınca iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması veya aynı Kanun’un 140 inci maddesinde yazılı teknik araçlarla izlenme koruma tedbirlerine başvurarak suça ilişkin delilleri elde etmeleri mümkün olduğu halde öncelikle şüphelisi belli olmayan suçun işlendiği hususunda delil toplamaya yönelik uygulanması gereken gizli soruşturmacı kararına dayanarak delil toplamaları hukuka uygun olmadığı gibi gizli soruşturmacı olarak görevlendirilen kamu görevlisinin adli kolluk görevlisi olduğu kabul edilse dahi, kolluk görevlisinin suç teşkil eden fiilleri yalnız pasif davranışlarla izleyip tespit etmek yerine, ikametini camını tıklatarak uyuşturucu madde satın alma iradesini ortaya koyduğu, yani kanıt toplamak amacıyla sanığın suç teşkil eden bir eylem hazırlığında olmadığı aşamada suça teşvik edecek nitelikte uyuşturucu madde isteyerek

V. İLETİŞİMİN DENETLENMESİ TEDBİRİNİN UYGULANMASINA KARAR VERİLMESİ

A. Denetimi Talep Etme Yetkisi

CMK madde 162 gereği, yürütülen bir soruşturmada tedbir kararı verilmesini talep ve yetkisi Cumhuriyet savcısına aittir. CMK madde 163/1¹⁹⁵ uyarınca sulh ceza hâkimi, yürüttüğü soruşturmada Cumhuriyet savcısının bu yetkisini kullanarak bir başka sulh ceza hâkiminden talep edebilir, “gecikmesinde sakınca bulunan” hallerde talep bulunmaksızın denetim kararı verebilir.¹⁹⁶

B. Talebin İçeriği

CMK madde 135/2, “*Talepte bulunulurken hakkında bu madde uyarınca tedbir kararı verilecek hattın veya iletişim aracının sahibini ve biliniyorsa kullanıcıyı gösterir belge veya rapor eklenir.*” şeklinde düzenlenmiştir. Düzenleme, Danıştay tarafından iptal edilen İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliğine¹⁹⁷ nazaran yetersiz kalmaktadır. Bu sebeple iptal edilmesine rağmen uygulamada yönetmelik hükümleri doğrultusunda hareket edildiği görülmektedir.

sanığın iradesi üzerinde etkili olduğu ve bu nedenle elde edilen delilin hukuka aykırı delil niteliğinde olduğu, Anayasa'nın 38 inci maddesinin altıncı fıkrası ve 5271 sayılı Kanun'un 206 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi uyarınca hukuka aykırı delilin hükme esas alınamayacağı gözetilmeden, sanığın beraati yerine mahkûmiyetine karar verilmesi hukuka aykırı görülmüştür.” (Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2020/13699 E. 2024/17883 K. 24.04.2024 T.; <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, erişim tarihi: 08.03.2026)

¹⁹⁵ Suçüstü hâli ile gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, Cumhuriyet savcısına erişilemiyorsa veya olay genişliği itibarıyla Cumhuriyet savcısının iş gücünü aşıyorsa, sulh ceza hâkimi de bütün soruşturma işlemlerini yapabilir.

¹⁹⁶ **CENTEL - ZAFER:** s.170; **KAYMAZ:** s.276; **ÜNVER - HAKERİ:** Sorularla CMK, s.283.

¹⁹⁷ “*Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*” in 6.maddesi ile denetim talebinin ve kararının içermesi gereken unsurlar ayrıntılı olarak düzenlenmişti:

“(1) İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması veya sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin talepler ile hâkim ve Cumhuriyet savcısı kararlarında, aşağıda belirtilen hususlar yer alır:

- a) Soruşturma numarası veya kovuşturmayla geçilmişse mahkeme esas numarası,
- b) Kararın hangi suçun soruşturulması için istendiği, bu suça ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin neler olduğu,
- c) Başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmadığı hakkındaki açıklama, bilgi veya belgeler,
- ç) Hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği,
- d) İletişim aracının türü ile numarası veya iletişim bağlantısının tespitine imkân veren kodu,

Yönetmelikte “mobil telefonun yerinin tespiti” hariç diğer denetim yöntemleri kapsama alınmıştır. “Mobil telefonun yerinin tespiti” bakımından bu yönde bir düzenlemenin bulunmamasının altında, başka kişilerin araçları üzerinde tedbir uygulanması sonucunda şüpheli veya sanığın yerinin tespit edilebileceği düşüncesinin bulunduğu savunulmaktadır.¹⁹⁸

C. Denetim Kararı Verme Yetkisi

CMK madde 135/1 uyarınca “*hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Cumhuriyet savcısı kararını derhâl hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl kaldırılır.*”

Tedbirin muhatabı olan kişinin bu durumdan haberdar olmaması ve tedbirin temel hakları önemli ölçüde sınırlandırıcı olması karşısında tedbirin uygulanması için hâkim kararının, Cumhuriyet savcısının kararında ise hâkim onayının aranması isabetlidir. Bu durum, hukuk devleti esaslarına uygun, önleyici bir hukuksal koruma sağlamaktadır.¹⁹⁹

İletişimin denetlenmesi tedbirine ilişkin karar verme yetkisine sahip mercilerin belirlenmesi açısından soruşturma ve kovuşturma evrelerinin ayrı ayrı ele alınması faydalı olur:

e) Tedbirin türü,

f) Tedbirin kapsamı,

g) Tedbirin süresi.

(2) Şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için mobil telefonun yerinin tespitine ilişkin talep ve kararda mobil telefonun numarasının ve tespit işleminin süresinin belirtilmesi yeterlidir.

(3) İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması veya sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi hususunda uzatmaya ilişkin talep ve kararlarda ise birinci fıkradaki unsurlarla birlikte uzatılan kararı veren mahkemenin adı ile karar tarihi ve numarası da belirtilir.”

¹⁹⁸ İPEK - PARLAK - SEZER: s.136; KAYMAZ: s.271.

¹⁹⁹ ERDEM, M.Ruhan: Ceza Muhakemesinde Organize Suçlulukla Mücadelede Gizli Soruşturma Tedbirleri, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2001, s.334.

1. Soruşturma Evresi

Yürütülen bir soruşturma kapsamında iletişimin denetlenmesi kararını vermeye yetkili hâkim, madde metninde açıkça belirtilmemişse de CMK madde 162²⁰⁰ uyarınca sulh ceza hâkimidir. Kanuni düzenlemeye göre bu hususta yer bakımından yetkili hâkim, işlemin yapılacağı yer sulh ceza hâkimidir. Ancak başka yerde bulunan hâkimden talepte bulunulmasının zaman kaybına neden olacağı durumlarda, günümüz teknolojik imkânların da elverdiği ölçüde denetim kararının, soruşturmayı yapan savcılığın bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimi tarafından verilmesinin ve denetimin soruşturmayı yürüten savcılığa bağlı kolluk birimleri tarafından yapılmasının hukuka uygun kabul edilmesi gerekir.²⁰¹ Yetkili savcılık ile mahkeme ise TCK'nın 8. maddesi, CMK'ın 12. vd. maddelerine göre belirlenir.

“Gecikmesinde sakınca bulunan” hallerde Cumhuriyet savcısı da tedbir kararı verebilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hal, “hâkime başvurulması halinde oluşacak gecikme nedeniyle tedbirin amacına ulaşılamaması veya ulaşılmamasının tehlikeye girmesini” ifade eder. Mobil telefonun yerinin tespiti tedbirinin uygulanması için “gecikmesinde sakınca bulunan hal” den, şüpheli veya sanığın kaçması veya yakalanamaması ihtimalinin olması anlaşılmalıdır.²⁰²

Koşulları bulunması halinde tedbirin uygulanmasına Cumhuriyet savcısı karar verebilir ancak kararın derhâl hâkimin onayına sunulması ve hâkimin, kararını en geç 24 saat içinde vermesi lazımdır. Sürenin dolması veya hâkim tarafından kararın kabul edilmemesi hâlinde Cumhuriyet savcısı tedbire son verir.

²⁰⁰ Cumhuriyet savcısı, ancak hâkim tarafından yapılabilecek olan bir soruşturma işlemine gerek görürse, istemlerini bu işlemin yapılacağı yerin sulh ceza hâkimine bildirir. Sulh ceza hâkimi istenilen işlem hakkında, kanuna uygun olup olmadığını inceleyerek karar verir ve gereğini yerine getirir.

²⁰¹ **KAYMAZ**: s.287-288.

²⁰² Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 4 uyarınca gecikmesinde sakınca bulunan hal, derhâl işlem yapılmadığı takdirde suçun iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin saptanamaması ihtimalinin ortaya çıkması hâlini ifade eder.

Cumhuriyet savcısının verdiği tedbir kararını “derhal” hâkime sunması gerekli olup kanunda bu hususta belirli bir süre öngörülmemiştir. Ancak üst norm niteliğindeki Anayasa’nın 22.maddesi; “*Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.*” şeklinde düzenlenmiş olup Cumhuriyet savcısı, verdiği tedbir kararını yirmi dört saati geçmeden, derhal hâkim onayına sunmalıdır.

2. Kovuşturma Evresi

CMK madde 135 ile yalnızca soruşturma evresindeki karar verme yetkisi düzenlenmiş olup kovuşturma evresi için ayrıca bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kovuşturma evresinde yargılamayı yürüten mahkeme; re’ sen delil toplama ve soruşturma işlemlerini yapma yetkisini haiz olduğundan iletişimin denetlenmesi tedbirine de karar verme yetkisine sahiptir. Dolayısıyla kovuşturma evresinde tedbirin uygulanmasına karar vermeye yetkili merci, yargılamayı yapan mahkemedir.²⁰³

D. Kararın İçeriği

İletişimin denetlenmesi tedbiri, özel hayatın gizliliğine önemli ölçüde müdahale niteliği taşıdığından tedbirin uygulanması bakımından gerekli kararın detaylı olarak hazırlanması gerekmektedir. CMK madde 135/4. ve 135/6. hükümleri uyarınca “iletişimin dinlenmesi, kayda alınması, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve iletişimin tespitine ilişkin kararda yüklenen

²⁰³ **ÜNVER - HAKERİ:** Sorularla CMK, s.179; **KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU:** İkinci Kitap: s.53; **KAYMAZ:** s.284-286.

suçun türü, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği²⁰⁴, iletişim aracının türü, telefon numarası veya iletişim bağlantısını tespiti imkân veren kodu, tedbirin türü, kapsamı ve süresi belirtilir.”

“İletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi” tedbirleri bakımından “suçun işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması” hususunun da tedbir kararında gerekçeli şekilde açıklanması lazımdır.²⁰⁵

²⁰⁴ İletişimin dinlenmesi için yazılan talep yazılarında ve denetim kararlarında hakkında tedbir uygulanacak kişinin bizzat kimlik bilgilerine yer verilmemesinin hukuka aykırı olacağı, Anayasa Mahkemesi tarafından karara bağlanmıştır:

“64. Somut olayda ise, başvurucular hakkında uygulanan dinleme tedbirlerine dayanak teşkil eden talep yazıları ve mahkeme kararlarında, başvurucuların kimlik bilgileri yerine birtakım kod isimlere yer verildiği görülmekte olup, bu hususun 2937 sayılı Kanun’un 6. maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı olduğu, dolayısıyla başvurucuların haberleşmelerinin gizliliğine yönelik müdahalenin kanuni olmadığı açıktır.

65. Açıklanan nedenlerle başvurucuların, Anayasa’nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.” (Yasemin Çongar ve Diğerleri Başvurusu, Başvuru No:2013/7054, 6.1.2015).

²⁰⁵ Yargıtay 16. Ceza Dairesi 2015/5406 E. 2016/3084 K. Sayılı 26.04.2016 tarihli kararı ile, denetim kararında hangi ihtiyaca binaen ve hangi deliller değerlendirildikten sonra karar verildiğinin, suçun işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphenin hangi delillere dayandığının belirtilmesi gerektiğine hükmetmiştir:

“Önemle belirtmek gerekir ki, iletişimin dinlenilmesi ve kayda alınmasına yönelik kararın verilebilmesinin, kararı veren mercii ve katalog suç şeklindeki objektif koşullarının yanında olaya göre değişen subjektif nitelikteki "suç işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde etme imkanının" bulunmaması koşullarının kanun koyucunun amaçladığı dengeyi sağlayabilmesi için hakim tarafından dikkatle incelenmesi zorunludur.

Bu bakımdan Ceza Muhakemesi Hukukumuzda herhangi bir şekilde dosyaya alınmış iletişim tespit tutanağının CMK’nın 206/2-a ve 217/2. maddeleri anlamında hukuka uygun delil değeri kazanabilmesi için CMK 135. maddeye göre verilmiş bulunan kararın maddenin 1. cümlesinde düzenlenmiş şartlara uygun olarak verilmiş bir karar gerekmekte olup, kararı veren mercii kendisine sunulan talebi bu koşullar açısından değerlendirirken, yargılamayı yapan mahkemede öncelikle iletişimin dinlenilmesine ilişkin kararın hukuka uygunluğunu denetleyecektir.

Bunun gibi özgürlüklere ağır şekilde müdahale edilmesi sonucunu doğurması itibarıyla; teknik araçlarla izleme kararın da, kime ve hangi suça ilişkin olduğunun, hangi tarihten hangi tarihe kadar geçerli olduğunun, hangi ihtiyaca binaen ve hangi deliller değerlendirildikten sonra verildiğinin, suçun işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphenin hangi delillere dayandığının, ilk kararın icrası suretiyle elde edilen delillerin neler olduğunun ve uzatma kararına niçin ihtiyaç duyulduğunun açık ve hiçbir duraksamaya neden olmayacak şekilde belirtilmesi gerekir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, erişim tarihi: 09.04.2026).

VI. İLETİŞİMİN DENETLENMESİ TEDBİRİNİN İCRASI

A. İcra Etme Görevi ve Biçimi

İletişimin denetlenmesi kararlarının icrasını esasında kolluk görevlileri yapar. CMK madde 137; “135 inci maddeye göre verilecek karar gereğince Cumhuriyet savcısı veya görevlendireceği adli kolluk görevlisi, telekomünikasyon hizmeti veren kurum ve kuruluşların yetkililerinden iletişimin tespiti, dinlenmesi veya kayda alınması işlemlerinin yapılmasını ve bu amaçla cihazların yerleştirilmesini yazılı olarak istediğinde, bu istem derhâl yerine getirilir; yerine getirilmemesi hâlinde zor kullanılabilir. İşlemin başladığı ve bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapanın kimliği bir tutanakla saptanır.” şeklinde düzenlenmiş olup Cumhuriyet savcısı veya görevlendireceği kolluk görevlisi, gerekli işlemlerin yapılmasını ilgili kurum ve kuruluş yetkililerinden ister. Kovuşturma evresinde hâkim veya mahkeme iletişimin tespiti için doğrudan BTK' dan talepte bulunabilir. Zira CMK madde 36 bu durumu düzenleme altına almıştır: “Mahkeme başkanı veya hâkim, her türlü tebligatı, tüm gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri veya kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili yazışmaları yapma yetkisine sahiptir.”

Günümüzde görev ve yetkileri Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na devredilen Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı, işlemlerin tek elden yapılması ve hukuka aykırı uygulamaların önlenmesi amacıyla kurulmuş olup 6757 Sayılı Kanun (671 Sayılı KHK) ile kaldırılmıştır. BTK' da; MİT, EGM ve JGK'nın ilgili birimlerinden personeller bulunmakta olup bu personeller, kolluk ile BTK arasındaki bağlantıyı kolaylaştırmaktadır. Bu sayede kolluk birimleri ile BTK' daki ilgili personeller iş birliği içinde denetim kararlarını yerine getirir.²⁰⁶

İlgili kolluk birimi tarafından BTK' ya gönderilen tedbir kararları, BTK' daki uzmanlarca denetlenir. Yönetmelik hükümleri uyarınca; “Kanuni düzenlemelere aykırı

²⁰⁶ “Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespiti, dinlenmesi, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınmasına yönelik iş ve işlemler 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun ek 7 nci maddesi ile Kurum bünyesinde, Kurum Başkanına doğrudan bağlı olarak kurulan Telekomünikasyon İletişim Başkanlığınca yürütülür.” (Bilgi Teknolojileri Ve İletişim Kurumu Teşkilât Yönetmeliği madde 18/1).

olmadığı belirlenen kararlar elektronik ortamda teknik uzmanlara havale edilir. İlgili operatör santralleri üzerinde teknik uzmanlarca denetlenen numaralar sisteme tanıtıldıktan sonra; dinleme, kayda alma işlemleri kolluk görevlileri tarafından ilgili kolluk birimlerinin kendi bünyelerinde gerçekleşir. İşlemin başladığı, bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapanın kimliği bir tutanakla saptanır. BTK bünyesinde herhangi bir dinleme faaliyetinde bulunulmaz.”

Sinyal bilgilerinin tespitine ilişkin BTK’ dan alınan kayıtların kolluk birimi tarafından Cumhuriyet savcısına veya mahkemeye gönderilmesi üzerine bu kayıtlar ilgili merci tarafından değerlendirilir. Mobil telefonun yerinin tespiti bakımından ise Kanun veya TİB Yönetmeliğinde herhangi bir düzenleme yapılmamış olup uygulamada bu tedbirler ile ilgili işlemler, suçun işlendiği yer ile tedbirin muhatabının bulunduğu yerdeki kolluk birimleri tarafından birlikte icra edilir.

CMK m. 137/2 uyarınca; *“135 inci maddeye göre verilen karar gereğince tutulan kayıtlar, Cumhuriyet Savcılığınca görevlendirilen kişiler tarafından çözümlenerek metin hâline getirilir. Yabancı dildeki kayıtlar, tercüman aracılığı ile Türkçe’ye çevrilir.”* İletişimin içeriğini metin haline getirme hususunda bilirkişi görevlendirilir. İşleminin detaylarını, iptal edilen İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği’nin 9. maddesi düzenlemekte olup uygulamada halen aynı usul izlenmektedir.²⁰⁷

²⁰⁷ “(1) Dinleme, iletişimin kayda alınması suretiyle yapılır ve gizlilik kurallarına tam uyularak gerçekleştirilir.

(2) Bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesine uygun olarak;

a) İletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ile ilgili alınan kararlar, yerine getirilmek üzere soruşturma ve kovuşturmanın yürütüldüğü yer dikkate alınarak Cumhuriyet savcısınca ilgili kolluk birimine gönderilir. Kolluk birimi, bu tedbirlere ilişkin karar ile işlemi yapmakla görevlendirilen kolluk personelinin aidiyet numarasını Başkanlığa bildirir ve işlemler bildirilen aidiyet numaralı personel tarafından yerine getirilir.

b) İletişimin tespiti kararı ile ilgili işlemlerin icrasını Cumhuriyet savcısı doğrudan veya kolluk birimi aracılığıyla Başkanlıktan talep eder. Tedbirlere ilişkin kararlar işletmecilere gönderilmez.

c) Karar olmadan ve aidiyet numarası bildirilmeden Başkanlıkça işlem başlatılmaz.

(3) Başkanlık işletmecilerle ilgili tüm çalışmaları yaparak, bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesine göre düzenlenmiş kararlar doğrultusunda verilere erişim ile ilgili işlemleri yürütür. İletişimin tespitine ilişkin veriler ceza

Uygulamada, kolluk görevlilerince yalnızca suç olduğu değerlendirilen kayıtların, tüm kayıtlardan ayrı bir bellek içerisinde tedbirin uygulanmasını talep eden makama gönderildiğine rastlanmaktadır ki bu durum hukuka ve kanuna aykırıdır. Zira kolluk görevlilerinin iletişimin denetlenmesi tedbiri bakımından görevi, ilgili kayıtları elde ederek talepte bulunan makama göndermektir. Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde ise davaya bakan mahkeme, bu kayıtları değerlendirir. Kolluk görevlilerinin değerlendirme yetkisini haiz makamlar yerine işlem tesis etmesi ise ciddi hak ihlallerine yol açacaktır ve bu durumun kabulü mümkün değildir.²⁰⁸

B. Tedbirin Gizli Uygulanması

CMK madde 135/7 uyarınca; *“Bu madde hükümlerine göre alınan karar ve yapılan işlemler, tedbir süresince gizli tutulur.”*

İletişimin denetlenmesi tedbirinden fayda sağlanabilmesi için hakkında tedbir uygulanan kişinin bu durumdan haberdar olmaması gereklidir. Ancak müdafinin “dosya inceleme ve istediği belgenin bir örneğini harçsız olarak alma” yetkisi bulunmaktadır. (CMK madde 153/1) Bu yetki sebebiyle şüpheli veya sanığın ilgili tedbirden haberdar olabilme

muhakemesinde kullanılmak üzere 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda belirlenen dava zamanaşımı hükümleri dikkate alınmak suretiyle Başkanlıkça arşivlenir.

(4) İşlemin başladığı, bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapanın kimliği bir tutanakla saptanır.

(5) İşleme kararda belirtilen süre dolmadan son verildiğinde, bu durum Cumhuriyet savcısı tarafından gereği yapılmak üzere derhal Başkanlığa bildirilir. Kolluk aracılığıyla uygulanan tedbirlerde durumdan kolluk haberdar edilir.

(6) Dinleme ve kayda alma işleminde kullanılan esas veri taşıyıcısındaki tüm veriler, Cumhuriyet savcısınca görevlendirilen adli kolluk birimi personeline ayrı bir alt veri taşıyıcısına nakledilir ve tamamı bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-1 sayılı İletişimin Dinlenmesi ve Kayda Alınmasına İlişkin Tutanağa kaydedilir. Bu kayıtların çözümünün uzun süre alacağını tespit edilmesi durumunda Cumhuriyet savcısı tarafından ilgili kolluk görevlilerine yeterli süre verilir. Bu hususta Cumhuriyet savcısı bilirkişi de görevlendirebilir.

(7) Dinleme ve kayda almaya ilişkin alt veri taşıyıcısına nakledilen tüm kayıtlar, görevlendirilen kolluk birimi personeline Cumhuriyet başsavcılığına teslim edilir.

(8) Tespit veya sinyal bilgisi değerlendirme sonuçları dökümü de, görevlendirilen kolluk birimi personeline Cumhuriyet başsavcılığına teslim edilir.” (Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik madde 9).

²⁰⁸ KAYMAZ: s.385-387.

ihhtimali ortaya çıkmaktadır ki CMK'nın 153/2. maddesi, bu yetkinin kısıtlanabilme durumunu düzenleme altına almıştır: “*Müdafîin dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisi, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim kararıyla kısıtlanabilir.*” Ancak kovuşturma evresinde gizliliği koruma imkânı neredeyse yoktur. Zira Kanunda gizli olan tedbirlere ilişkin evrakların dosyadan çıkarılmasını öngören bir hüküm bulunmadığından, dava dosyasından herhangi bir belgenin çıkarılması da mümkün değildir.

Mağdurun talebi üzerine kendi iletişiminin denetlenmesi durumunun ise gizlilik açısından tedbirin amacı ile bağdaşmadığı kanaatindeyiz. Zira mağdurun talebi üzerine başvurulacak tedbirin gizli uygulanabilmesi mümkün olmayıp bu durum, şüpheli veya sanığın temel hak ve özgürlükleri bağlamında açık ihlal niteliğindedir.

Tedbiire ilişkin karar ve tedbir sonucu elde edilen kayıtlardan, tedbiri uygulayan görevliden başka bir görevli dahi bilgi sahibi olmamalıdır. Bu sebeple tedbiire ilişkin evrakların kapalı ve mühürlü zarf içerisinde tutanak altına alınarak ilgisine teslim edilmesi gerekmektedir.²⁰⁹

VII. TEDBİRİN SÜRESİ

CMK madde 135/4 gereğince “iletişimin dinlemesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi” tedbirleri bakımından “*tedbir kararı en çok iki ay için verilebilir; bu süre, bir ay daha uzatılabilir. Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim bu sürelere ek olarak her defasında bir aydan fazla*

²⁰⁹ “Dinleme ve kayda alma yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesinde, ülke çapındaki evrakın tamamının kolluk merkezlerindeki sistemden görülmesi, CMK'nın 157.maddesinde belirtilen soruşturmanın gizliliğine aykırılık teşkil etmektedir.” (Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunun 17.2.2010 tarih ve 2010/3 sayılı, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının 2006 - 2007 ve 2008 Yılları Faaliyet ve İşlemlerinin Denetlenmesine İlişkin Raporu, s.338., chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.memurlar.net/common/news/documents/163059/ddk35.pdf).

olmamak ve toplam üç ayı geçmemek üzere uzatılmasına karar verebilir.” Bu düzenlemeye göre örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarda iletişimin denetlenmesi tedbirinin en çok 6 ay uygulanması mümkündür. “Mobil telefonun yerinin tespiti” tedbiri bakımından ise “tespit işlemi en çok iki ay için yapılabilir; bu süre, bir ay daha uzatılabilir.” (CMK madde 135/5)

Yukarıda belirtilen sürelerin başlama anı konusunda Kanunda bir düzenleme yapılmadığı gibi, iptal edilen İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliğinde de çelişkilerin mevcut olması²¹⁰ sebebiyle bu konuda çeşitli görüşler ileri sürülmektedir.

Tedbir kararının BTK’ ya ulaştığı anda sürenin başlayacağı kabul edilirse,²¹¹ sürenin başlangıcı ilgili kolluk görevlisinin girişimine bağlı olur ki bu durum, tedbirin uygulanmasının keyfi olarak ertelenebilmesine yol açar ve tedbirin süreli uygulanmasını öngören kanuni düzenleme ile bağdaşmaz. İletişimin denetlenmesi kararının BTK’ daki sisteme tanıtıldığı tarihte ilgili sürenin başlayacağını kabul etmek de tedbirin uygulanmasını geciktirme ihtimali sebebiyle mümkün değildir.

Bizim savunduğumuz ve doktrinde de çoğunlukla ileri sürülen görüşe göre tedbir için öngörülen sürenin başlangıcı, kararın verildiği tarihtir.²¹² BTK uygulaması da bu şekildedir. Nitekim tedbire ilişkin gerekli koşulların var olup olmadığı hususu hâkim tarafından karar tarihi itibarıyla tespit edilmiştir²¹³ ve kanunda bir açıklık bulunmaması sebebiyle de bu durum şüpheli veya sanık lehine yorumlanmalı, ²¹⁴ tedbir süresinin karar tarihi ile başladığı kabul edilmelidir.

²¹⁰ Yönetmeliğin 5/3.maddesinde “*Talep veya karar, hâkim veya Başkanlığa ulaştığı anda süreler başlar.*” denilmektedirken 12/4.maddesi “*Dinleme veya mobil telefonun yerinin tespiti kararlarında süre, kararın Başkanlıkta sisteme tanıtıldığı andan itibaren başlar.*” şeklindedir. Yönetmeliğin 12/4.maddesi, tedbir kararının ilgili kuruma gönderilmemesi halinde sürenin başlamayacak olmasından dolayı hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle Danıştay 10. Dairesi tarafından E. 2007/2795 K. 2010/1399 22/02/2010 T. Sayılı karar ile iptal edilmiş olup sonrasında da yönetmelik iptal edilmiştir.

²¹¹ İPEK – PARLAK - SEZER: s.141.

²¹² TURHAN: s.270.

²¹³ ŞEN: s.129.

²¹⁴ KAYMAZ: s.365.

Tedbir kararında sürenin başlangıcının mutlaka belirtilmesi gerektiğini savunan yazarlar da bulunmakta olup, temel hakları sınırlayıcı özellikteki bu tedbirin uygulanmasına ilişkin başlangıç anının kanun ile netleştirilmesi lazımdır.

Sürenin başlangıcı; iletişimin dinlenmesi, kayda alınması bakımından önem arz etse de iletişimin tespiti ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbirlerinde esasen geçmiş kayıtların dosyaya kazandırılması söz konusu olduğundan Kanunda bir süre öngörülmemiş olması²¹⁵ yerindedir.

İptal edilen İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliğinin 12/5. maddesi, uygulamada dikkate alınmakta olup hüküm uyarınca dinleme kesintisiz olarak devam etmektedir.

VIII. TEDBİRİN SONA ERMESİ

İletişimin denetlenmesi tedbiri, kişi hak ve özgürlüklerine müdahale niteliği taşıması sebebiyle; sürenin bitiminde kendiliğinden sona erebileceği gibi şartları ortadan kalktığında tedbirin uygulanmasına son verilmesi de söz konusu olabilir. İlgili durumlar aşağıda detaylı şekilde incelenecektir.

A. Tedbir Süresinin Sona Ermesi

Yukarıda belirtildiği üzere iletişimin denetlenmesi tedbirine belirli bir zaman için başvurulabilir ve sürelerin bitmesi ile tedbir kendiliğinden sona erer.

B. Tedbire İlişkin Şartların Ortadan Kalkması

1. Şüphenin Ortadan Kalkması

İletişimin denetlenmesi tedbiri ancak “suç işlendiğine dair kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı” halinde uygulanabilir ve şüphe sona erdiğinde tedbire son verilmelidir. “*Cumhuriyet savcısının, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak*

²¹⁵ FEYZİOĞLU, Metin - TANER, Fahri Gökçen: Şematik Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2025, s. 98.

delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermesi” (CMK madde 172/1) durumunda iletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanmasına CMK m. 137/3 uyarınca derhal son verilir.

Kovuşturma evresi sonunda sanık hakkında da beraat kararı verilmesi durumunda tedbire hemen son verilmelidir. Bu durumda tedbirin dayanağını oluşturan şüphenin ortadan kalkmış olması sebebiyle tedbirin kendiliğinden sona erdiğini söylemek de mümkündür. Ayrıca tedbirin kendiliğinden sona erdiği bir diğer durum ise yargılamanın sonucunda sanığın suçu işlediğinin sabit olduğunun belirlenmesi ve mahkemece bu yönde hüküm kurulmasıdır. Bu durumda hükmün verilmesi ile tedbirin uygulanmasına son verilir.²¹⁶

2. Suç Vasfının Değişmesi

Soruşturma veya kovuşturma devam ederken suça konu fiilin, CMK madde 135/8’ de sayılan katalog suçlardan olmadığı kanaatine varılabilir. Bu durumda şartları oluşmayan iletişimin tespiti tedbirine derhal son verilmesi gerekmektedir.²¹⁷

Katalog suçlardan birine ilişkin yürütülen soruşturma veya kovuşturmada iletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanması esnasında, suça konu fiilin katalogda sayılan başka nitelikteki bir suçu oluşturduğu da tespit edilebilir. Bu durumda tedbirin sona ermesinden önce bu hususta tekrar bir tedbir kararı alınması gereklidir. Hâkim, niteliği belirlenen yeni suç bakımından şartların oluştuğuna dair kanaat getirirse iletişimin denetlenmesi tedbirine ayrıca karar verir. Bu tedbirin uygulanma süresi, suç vasfı değişmeden önce uygulanan tedbirin süresine bağlıdır, azami süre önceki suça ilişkin tedbir bakımından bittiğinde, yeni suça dair tedbir süresi de sona erer.²¹⁸

²¹⁶ İPEK - PARLAK - SEZER: s.131, KAYMAZ: s.376.

²¹⁷ İPEK - PARLAK - SEZER: s.149.

²¹⁸ KAYMAZ: s.378.

3. Cumhuriyet Savcısının Tedbir Kararının Onaylanmaması

CMK madde 135/1 uyarınca “*gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tedbir kararını derhâl hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl kaldırılır*” ve CMK’nın 137/3. maddesi gereği tedbirin uygulanmasına derhâl son verilir.

Cumhuriyet savcısının tedbir kararının süresinde onaylanmaması veya hâkim tarafından tedbir kararının yerinde olmadığına ve kararın kaldırılması gerektiğine dair karar verilmesi halinde tedbirin kendiliğinden sona erdiği kabul edilmelidir. Zira Cumhuriyet savcısının bu hususta tekrar bir karar vermesi gerektiğini kabul etmek, tedbir kararının hâkim onayına bağlı olması ile çelişki oluşturur. Ancak bu durumda tedbirin sona erdiğinin Cumhuriyet savcısı tarafından BTK’ ya bildirilmesi gerekmektedir.

Burada değinilmesi gereken bir diğer nokta, Cumhuriyet savcısının -Anayasa madde 22 ve CMK madde 135/1 uyarınca- toplam 48 saat içinde hâkim onayına dair kararı BTK’ ya bildirmemesi halinde, BTK tarafından tedbirin uygulanmasına devam edilip edilmeyeceği hususudur. TİB Yönetmeliğinin 15/1. maddesinde “*Kararın uygulanması sırasında şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi ya da gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar hakkında hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde, tedbirin kaldırıldığı Cumhuriyet savcısı tarafından veya Cumhuriyet savcısının talimatı ile kolluk vasıtasıyla derhal BTK’ ye bildirilmesi gerektiği*” belirtilmektedir. Yine aynı maddenin 2. fıkrasında yer alan düzenlemeye göre “*Cumhuriyet savcısı tarafından verilen karar, süresi içinde hâkim tarafından onaylanarak Başkanlığa gönderilmemiş ise kararın uygulanmasına Başkanlık tarafından derhal son verilir.*” Bu doğrultuda süresi içinde Cumhuriyet savcısı tarafından hâkim onayına dair bir bilgi verilmemiş

ise BTK, tedbirin uygulanmasını sonlandırır.²¹⁹ Bu süreçte elde edilen belge ve bilgiler ise delil olarak değerlendirilmemelidir.²²⁰

C. Tedbire Son Verme Yetkisi

Bir suça ilişkin yürütülen soruşturmada, Cumhuriyet savcısı tarafından KYOK kararı verilmesi ya da Cumhuriyet savcısının iletişimin denetlenmesine ilişkin kararının hâkimce süresinde onaylanmaması veya aksi yönde karar verilmesi durumlarında tedbir kendiliğinden sona erer. Bu durumda Cumhuriyet savcısı tarafından BTK' ya tedbirin sona erdiğinin bildirilmesi lazımdır. Süresinde hâkim kararının BTK' ya bildirilmemesi halinde ise BTK, tedbirin uygulamasına son verir.

Bu gibi tedbirin kendiliğinden sona ermesi hallerinin dışında, tedbirin sonlandırılması için ayrıca karar verilmesini gerektiren örneğin fiilin katalogda yer almayan bir suça ilişkin olduğunun tespiti gibi durumlarda ise soruşturma evresinde sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde ise davaya bakan mahkeme tarafından tedbire son verildiğine dair karar verilir. Ancak soruşturma evresinde tedbirin koşullarının ortadan kalktığı hallerde, Cumhuriyet savcısının tedbirin uygulanmasına son verilmesi için ayrıca hâkime başvurusunun gerekli olmadığı da doktrinde savunulmaktadır.²²¹ Kanaatimizce kişi hak ve özgürlüklerine müdahale niteliğindeki iletişimin denetlenmesi tedbiri bakımından soruşturma evresinde tedbire son verilmesinde Cumhuriyet savcısının da yetkili olduğunun kabulü gerekmektedir. Bununla birlikte Cumhuriyet savcısı, tedbire son vermek yerine sulh ceza hâkiminden bu hususta karar vermesini isteyebilir.²²²

²¹⁹ KAYMAZ: s.380-381.

²²⁰ TURHAN: s.269.

²²¹ TAMÖZ - KOCABEY: s.104.

²²² Tutuklama koruma tedbiri bakımından CMK madde 103 uyarınca soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı adli kontrol veya tutuklamanın artık gereksiz olduğu kanısına varacak olursa, şüpheliyi re'sen serbest bırakır. Kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verildiğinde şüpheli serbest kalır. Bu konuda Cumhuriyet savcısının sulh ceza hâkiminden talepte bulunmasına gerek yoktur. İletişimin denetlenmesi tedbiri bakımından ise Kanunda böyle bir

“Mobil telefonun yerinin tespiti” tedbirinin sona erdiği an ise suç şüphesi altındaki kişinin yakalandığı andır.

IX. TEDBİRE KAÇ DEFA BAŞVURULABİLECEĞİ HUSUSU

CMK’ da kaç defa iletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanabileceği konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Doktrinde, azami sürenin sonunda kendiliğinden sona eren tedbire daha sonra tekrar başvurulamayacağını, azami süre henüz dolmadan tedbir sona erdirilmişse de azami süreler aşılmamak kaydıyla koşulları oluşan tedbire birden fazla kez başvurulabileceğini savunan yazarlar bulunmaktadır.²²³

Bu yazarlara göre örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar bakımından da ilk tedbir kararından sonra tedbire ara verilmesi halinde koşullar mevcutken tekrar tedbir kararı verilebileceği, azami altı aylık süre aşılmadığı takdirde tedbir kararları arasında kesinti olmasının tekrar tedbire başvurulmasını engellemeyeceği savunulmaktadır.²²⁴

Kanaatimizce de iletişimin denetlenmesi tedbirine aynı tür denetim şekli bakımından azami sürenin aşılmaması kaydıyla birden fazla kez başvurulabilmesi mümkündür. Birbirinden farklı denetim tedbirleri bakımından azami sürenin ayrı ayrı hesaplanması ve tedbirlerin buna göre uygulanması gerekmektedir. Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının iletişimin denetlenmesi tedbirine ilişkin kararının hâkim tarafından onaylanmaması veya kovuşturma evresinde Cumhuriyet savcısının tedbir talebinin mahkemece reddedilmesi, tedbire bir daha başvurulamayacağı anlamına gelmemektedir. Zira bu aşamadan sonra tedbire ilişkin koşulların oluşması halinde tedbir kararı verilmesi mümkündür.

düzenleme bulunmamaktadır. Ancak temel hak ve özgürlüklere ağır müdahale niteliği taşıyan bu tedbirlerin uygulanması için hâkim kararının varlığı gerekse de sona ermesi için mutlaka hâkim kararının aranmasının, tedbirlerin son çare olma özelliği ile bağdaşmadığı, dolayısıyla soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının iletişimin denetlenmesi tedbirini re’sen sonlandırabileceği kanaatindeyiz.

²²³ ÖZTÜRK - ERDEM: s.559., KAYMAZ: s.387-388., ÜNVER - HAKERİ: Sorularla CMK: s.215.

²²⁴ KAYMAZ: s.388.

X. İLETİŞİM KAYITLARININ MUHAFAZA EDİLMESİ

CMK’ da tedbir ile elde edilen iletişim kayıtlarının ve bu kayıtların çözümlerinin hangi merci tarafından, nerede ve nasıl muhafaza edileceği belirlenmemiştir. Ancak TİB Yönetmeliği’nin 21/f hükmüne göre “*yapılan kayıtları, iletişimin içeriğini, içeriğin dışında kalan iletişime ait bilgilerle birlikte tedbir devam ettiği sürece saklama görevi*” Teknik İşletme Daire Başkanlığına aittir. Günümüzde söz konusu görev, BTK’ ya aittir. Bu görevin kapsamı, BTK bünyesindeki kayıtlara ilişkindir. Denetime ilişkin tedbir kararında belirtilen iletişim aracı, BTK tarafından sisteme tanıtılmakta ve denetim kapsamında dinleme ve kayıt alma görevini suçun işlendiği yer kolluk görevlileri yerine getirmektedir. Bu sebeple tedbir uygulanırken iletişim kayıtlarını muhafaza etme görevi esasında kolluk görevlilerine aittir.

Tedbir uygulandıktan sonra kayıtları hangi makamın muhafaza edeceği hususu ise CMK’ da düzenlenmemiştir. Bu hususta kanunda bir düzenleme olmaması, doktrinde eleştirilmektedir. AİHM de tedbirin uygulanması sonucu elde edilen kayıtların gizliliği ve korunmasına ilişkin koşulların yapılan düzenlemelerde belirli olmamasının AİHS’ in 8. maddesinin ihlaline yol açtığına hükmetmiştir.²²⁵ Tedbirin uygulanması sonrasında ilgili kayıtların Cumhuriyet Başsavcılığına veya mahkemeye gönderilecek olması sebebiyle muhafaza görevinin, tedbir kararının muhatabı olan Cumhuriyet Başsavcılığı veya mahkemeye ait olduğunun kabulü gerekir.

Bu kayıtların ne kadar süreyle muhafaza edileceği konusunda da Kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği’nde, “*iletişim kayıtlarının 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda belirlenen dava zamanaşımı hükümleri dikkate alınarak TİB*

²²⁵ *Huvig v. Fransa*, 11105/84, 24 Nisan 1990, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57627%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57627%22]}) (Erişim tarihi: 19.08.2025), Aynı yönde; *Kruslin v. Fransa*, 11801/85, 24 Nisan 1990, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57626%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57626%22]}) (Erişim tarihi: 20.08.2025).

tarafından arşivleneceği” düzenlenmişti.²²⁶ Bu doğrultuda Yönetmelik hükümlerinden da yola çıkılarak, dava zamanaşımı süresi sona erene kadar kayıtların muhafaza edilmesinde fayda olduğu sonucuna varılmalıdır. Zira soruşturma yapılması, soruşturma sonunda kamu davası açılması, açılan dava sonucunda hüküm verilmesi, verilen hüküm üzerine olağan ve olağanüstü kanun yollarına başvurulması gibi durumlarda, hakkaniyete uygun bir yargılama yapılabilmesi için mevcut delillerin halen muhafaza ediliyor olması ve kararı verecek mahkeme tarafından değerlendirilebilmesi lazımdır. Ancak Yönetmelikte yer alan düzenlemenin belirsiz ve yetersiz olduğu dikkate alındığında, ceza muhakemesinde kullanılacak delillerin saklanması ve imha edilmesine ilişkin hükümlerin kanunla düzenlenmesi bir zorunluluktur.

İletişimin denetlenmesi sonucu oluşturulan iletişim kayıtlarının ne şekilde muhafaza edileceği hususunda Kanunda bir hüküm bulunmasa da söz konusu kayıtlara güven duyulabilmesi bakımından, gizliliğinin korunması şarttır. Bu sebeple adliyelerde bu kayıtlara özel alanlar inşa edilmesi ve bu kayıtların diğer suç delil ve eşyalarından ayrı bir yerde bulunması sağlanmalıdır. İletişim kayıtlarına müdahale edilmesinin önlenmesi bakımından da kayıtların bir zarf içine konulması ve bu zarfın mühürlenmesi lazımdır.

XI. İLETİŞİM KAYITLARININ İMHA EDİLMESİ

A. İmha Kararı Verilmesi Gereken Durumlar

İletişimin denetlenmesi ile oluşturulan kayıtlara ihtiyaç duyulmadığı noktada imha edilmeleri gereklidir. Ancak imha edilecek durum ve zamanın tespiti oldukça önemlidir. Zira imha edilmemesi gereken bir kaydın imhası veya kayıtların vakitsiz şekilde imha edilmesi, hakkaniyete uygun bir yargılama yapılabilmesini engeller.

²²⁶ “Başkanlık işletmecilerle ilgili tüm çalışmaları yaparak, bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesine göre düzenlenmiş kararlar doğrultusunda verilere erişim ile ilgili işlemleri yürütür. İletişimin tespitine ilişkin veriler ceza muhakemesinde kullanılmak üzere 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda belirlenen dava zamanaşımı hükümleri dikkate alınmak suretiyle Başkanlıkça arşivlenir.” (Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik madde 9/3).

CMK m. 137/3 hükmünde “*soruşturma evresi sonunda Cumhuriyet savcısı tarafından kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar verilmesi, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının verdiği tedbir kararının hâkim tarafından kaldırılması ve yargılama sonucunda iletişimi denetlenen sanık hakkında beraat kararı verilmesi hallerinde, iletişimin tespiti ve dinlenmesine ilişkin kayıtların yok edilmesi gerektiği*” düzenlenmiştir. Bu madde hükmünde kanun koyucu tarafından yalnızca “*iletişimin tespiti ve dinlenmesi*” tabirinin kullanılmasının bilinçli olup olmadığı ise belirsizdir. Zira maddenin kaleme alınış biçimi bu hususta tereddüde yer vermeyecek şekilde özenli değildir. Ancak amaçsal yorum yapılacak olursa bu maddede belirtilen ve imhası gereken kayıtların, ceza muhakemesi için artık ihtiyaç duyulmayan tüm kayıt ve verileri ifade ettiği kabul edilmelidir.²²⁷

CMK’ nın 135/3. maddesi gereğince “*şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişim kayda alındıktan sonra durumun anlaşılması hâlinde alınan kayıtlar derhâl yok edilir.*” Burada tüm denetim şekillerine ilişkin kayıtların imhasının gerekip gerekmediği sorusu akla gelebilir. Dinleme sırasında kayda alınan iletişimin imha edilmesi gerektiği açıktır. Ancak “iletişimin kaydedilmesi” dışındaki tedbirlerle oluşturulan kayıtların imha edilip edilmeyeceği hususu Kanunda açıkça belirtilmemiştir. Doktrinde, tespiti yapılan iletişim kayıtları ve saptanan sinyal bilgilerinin imhasına gerek olmadığı ancak mobil telefonun yerinin tespiti bakımından elde edilen kayıtların savunma hakkı bağlamında imha edilmesi gerektiği savunulmaktadır.²²⁸

B. İmha Zamanı

İletişimin denetlenmesi tedbirine ilişkin kayıtların ne zaman imha edileceği hususu, muhakemenin hakkaniyete uygun olması bakımından oldukça önemlidir. CMK madde 137/3

²²⁷ **KAYMAZ:** s.406-408. Aksi yönde, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin kayıtların yok edilmesinin kanunda öngörülmediği ve iş bu kayıtların servis sağlayıcıları tarafından tutulmaya devam ettiği dolayısıyla yok edilmesinde de pratik bir fayda olmadığına ilişkin bkz: **İPEK - PARLAK - SEZER:** s.149-150.

²²⁸ **KAYMAZ:** s.409.

hükmüne göre “kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi ya da Cumhuriyet savcısının tedbir kararının hâkim tarafından onaylanmaması halinde, yapılan tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtlar Cumhuriyet savcısının denetimi altında en geç on gün içinde yok edilerek, durum bir tutanakla tespit edilir.” Her ne kadar madde hükmünün lafzına bakıldığında, kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesinin ardından on gün içinde söz konusu kayıtların imha edileceği düşünülebilirse de denetime açık olan bu kararın kesinleşmesi beklenmeksizin iletişim kayıtlarının imha edilmesi hakkaniyete uygun olmaz. Bu sebeple kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın itiraz süresinin sona ermesinin beklenmesi, süresi içinde itiraz edilecek olursa bu itirazın itiraz mercii tarafından incelenmesinin ardından kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kesinleşmesi halinde söz konusu kayıtların imhasının 10 gün içinde belirtilen usullerle yapılması gereklidir. Beraat kararı verildiği durumda da kararın kesinleşmesi beklenmeli ve karar kesinleştikten sonra iletişim kayıtları en kısa sürede imha edilmelidir. Ancak beraat kararına karşı olağanüstü kanun yollarına başvurulması halinde iletişim kayıtlarının imha edilmiş olması, dosyadaki delillerin yeniden yargılama yapan mahkemece değerlendirilememesine yol açar. Bu sebeple kanaatimizce imha zamanı bakımından dava zamanaşımı süresi dikkate alınmalı, bu süre dolduktan sonra ilgili kayıtlar derhal imha edilmelidir.

CMK madde 135/3. hükmünde, “şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişimi bakımından alınan kayıtların derhâl yok edileceği” düzenlenmiştir. Buradaki “derhal” ifadesi de mümkün olan en kısa zaman olarak anlaşılmalıdır.

C. İmha Kararı Verme Yetkisi ve İmha Usulü

Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde ise davaya bakan mahkeme, imha hususunda karar verir. Herhalde imha işleminin Cumhuriyet savcısının denetimi altında gerçekleştirilmesi lazımdır. (CMK madde 137/3, c.2)

Kayıtların imha edilmesi işlemi, “Cumhuriyet savcısının denetiminde, imha edilen kayıtların hangi tedbir kararına dayalı olarak elde edildiği, imha edilen materyalin cinsi, adedi ve ne şekilde imha edildiği belirtilerek tutanak altına alınmak suretiyle gerçekleştirilir.”²²⁹

İmha usulü bakımından iletişim kayıtlarının yer aldığı veri taşıyıcısından verilerin silinmesi, veri taşıyıcısının kırılması veya ezilmesi gibi yöntemler; kâğıt üzerine yazılı delillerin veya kayıt çözüm tutanaklarının ise yakılması, yırtılması gibi yöntemler kullanılarak imha edilmesi mümkündür.

XII. İLGİLİLERE İLETİŞİMİN DENETLENDİĞİNE İLİŞKİN BİLGİ VERİLMESİ

İletişimin denetlenmesi koruma tedbiri, gizli uygulanmasına karşın tedbirin uygulandığı bilgisinin ilgisine bildirilmesi lazımdır. Bu durum Anayasa madde 36 ve 40/1 ile düzenlenen “hak arama hürriyeti” nin ve AİHS’in 6.maddesinde güvence altına alınan “adil yargılanma hakkı” nın bir gereğidir.²³⁰ Bu sayede tedbirin muhatabı olan kimse, tedbirin uygulanmasına karşı yasal haklarını kullanabilmekte ve tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesini isteme hakkına sahip olmaktadır. Muhakemeye aktif olarak katılma hakkı bulunan savunma süjesinin

²²⁹ Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik madde 13:

(1) Tedbir kararının uygulanması sırasında şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi ya da gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararın hâkim tarafından onaylanmaması hâlinde, tedbirin uygulanmasına Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl son verilir ve durum Başkanlığa bildirilir. Bu durumda yapılan tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtlar, Cumhuriyet savcısının denetimi altında en geç 10 gün içinde yok edilir ve durum bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-2 sayılı İmha Tutanağına kaydedilir.

(2) Veri taşıyıcısının Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesinden sonra, gerekmesi hâlinde imha işlemi Cumhuriyet savcısının belirleyeceği yöntemle gerçekleştirilir.

(3) Veri taşıyıcısının üzerindeki kayıtların silinmesi suretiyle de birinci fıkra hükümleri yerine getirilebilir.

(4) Tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtların yok edilmesi hâlinde, soruşturmanın sona ermesinden itibaren en geç 15 gün içinde Cumhuriyet başsavcılığı tedbirin nedeni, kapsamı, süresi ve sonucu hakkında ilgisine yazılı olarak bilgi verir.

²³⁰ “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.” (Anayasa madde 36) “Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.” (Anayasa madde 40/1).

hakkında tedbir uygulandığından ve bu yolla elde edilen delillerden haberdar edilmemesi ve bu delilin yargılamada kullanılması adil yargılanma hakkının ihlal edilmesine yol açar. Bu sebeple esasında gizlilik ilkesine tabi olan bu tedbirin amacına zarar verilmemesi şartıyla²³¹ ilgisine bilgi verilmesi AİHS ve Anayasa uyarınca bir zorunluluktur.

CMK madde 137/4'e göre *“tespit ve dinlemeye ilişkin kayıtların yok edilmesi halinde soruşturma veya kovuşturma evresinin bitiminden itibaren, en geç on beş gün içinde, Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkeme, tedbirin nedeni, kapsamı, süresi ve sonucu hakkında ilgisine yazılı olarak bilgi verir.”*

Bu düzenlemede bilgi verilecek zamanın *“soruşturma veya kovuşturma evresinin bitimi”* olarak belirlenmiş olması birtakım sıkıntılara yol açmaktadır. Zira soruşturma evresinin KYOK kararı üzerine bitmesi, suçun mağdurunun bu karara karşı itiraz kanun yoluna başvurması ve itirazının mahkeme tarafından kabul edilmesi sonucunda kamu davası açılması halinde iletişim kayıtlarının yok edilmiş olması yargılama sırasında bu delillerin kullanılmasını ve hakkaniyete uygun yargılama yapılmasını engeller. Ayrıca bu durumda kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmesinin ardından en geç iki hafta içinde şüpheliye hakkında iletişimin tespiti tedbirinin uygulandığı bilgisinin de verilmiş olması, şüphelinin aleyhine olan delilleri karartma eğiliminde olması sebebiyle yargılamanın akıbetini de olumsuz etkiler. Birden fazla şüphelinin bulunduğu soruşturma evresinin sonunda bir kısım şüpheliler hakkında KYOK kararı verilmesi, diğer şüpheliler hakkında ise ceza davasının açılması durumunda da yargılamanın olumsuz etkilenmesi mümkündür. Bu sebeple kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmesinin ardından tedbirin muhatabına bilgi verilmesinin,

²³¹ AİHM, Almanya'ya karşı açılan bir davada, soruşturmanın amacının tehlikeye girmemesi bakımından haber verme yükümlülüğüne getirilen sınırlamaların AİHS'nin 13.maddesine aykırılık oluşturmadığına hükmetmiştir. (*Klass ve Diğerleri v. Almanya*, 5029/71, 6 Eylül 1978, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-57510%22%7D>) (Erişim tarihi: 25.08.2025)).

yargılamada delil toplanmasını tehlikeye sokmayacak aşamaya gelene kadar ertelenebilmesi gereklidir.²³²

XIII. İLETİŞİMİN DENETLENMESİ KARARINA İTİRAZ

Kanunda düzenlenen diğer koruma tedbirlerinin aksine iletişimin denetlenmesi tedbirine karşı mevcut kanun yolları, tedbire ilişkin düzenlenen maddelerde belirtilmemiştir. Bu hususta CMK’ da yer alan genel hükümlerden ve Danıştay tarafından iptal edilen İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliğinden yola çıkılarak birtakım sonuçlara varmak mümkündür.

A. Tedbir Kararı Alınırken ve Tedbirin Uygulanması Sırasında İtiraz

CMK madde 267 ve 268 hükümleri uyarınca *“hâkim kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir, hâkim veya mahkeme kararına karşı itiraz, kanunun ayrıca hüküm koymadığı hâllerde ilgililerin kararı öğrendiği günden itibaren iki hafta içinde kararı veren mercie verilecek bir dilekçe veya tutanağa geçirilmek koşulu ile zabıt kâtibine beyanda bulunmak suretiyle yapılır.”*

İletişimin Denetlenmesi Yönetmeliği madde 10/1 hükmü, iletişimin denetlenmesi tedbirine karşı itiraz yolunu ve karara kimlerin itiraz edebileceğini de düzenlemiştir: *“Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesindeki hükümlere aykırı olarak verilen kararlar ile bu Yönetmelikte sayılan ve tanımlanan iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi işlemleri dışındaki talepleri içerdiği açıkça anlaşılan kararlara karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık, katılan, suçtan zarar gören, müdafî, vekil, şüpheli veya sanığın yasal temsilcisi ve eşi ile Başkanlık tarafından itiraz edilebilir.”*

CMK’ nın 260, 261 ve 262. maddelerinde sayılan ve itiraz kanun yoluna başvurma hakkı bulunan kimseler; “Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık, katılan, suçtan zarar gören, müdafî, vekil, şüpheli veya sanığın yasal temsilcisi ve eşi”dir. Ancak yönetmelikte ayrıca TİB yani

²³² ÜNVER - HAKERİ: Sorularla CMK, s.223; KAYMAZ: s.421.

BTK' ya itiraz yetkisi tanınmış olup bu durum doktrinde eleştirilmektedir. Bizim de katıldığımız çoğunluk görüşüne göre tedbirin tarafı olmayan, yalnızca tedbiri uygulamakla görevli bulunan BTK' nın tedbire itiraz yetkisinin olduğunu kabul etmek hukuka uygun değildir.²³³ Nitekim Danıştay tarafından söz konusu Yönetmeliğin Adalet Bakanlığı'nın adli makamların görev alanına ilişkin olarak yönetmelik çıkarma yetkisinin bulunmadığı gerekçesiyle yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiş ve ardından Yönetmelik tümüyle iptal edilmiştir.²³⁴ CMK' nın uygulanmasını göstermek üzere yönetmelik çıkarılmasının da kanunilik ilkesine ve hukuka aykırı olması sebebiyle iş bu Yönetmeliğin ilgili hükmünün uygulanamayacağı dolayısıyla BTK' nın tedbir kararına itiraz yetkisinin bulunmadığı kanaatindeyiz.²³⁵

Ancak tedbir kararının verilmesi ve uygulanması aşamasında, hakkında tedbir kararı verilen ve uygulanan kimselerin bundan haberinin olmaması sebebiyle başka bir kurumun tedbirin hukuka uygun olup olmadığını, kişilerin özel hayatın gizliliğine hukuka aykırı bir müdahale bulunup bulunmadığını denetlenmesi gereklidir. AİHM' e göre bu denetimin tercihen bağımsız ve tarafsız yargısal bir makam tarafından yapılması mümkün olup yetkili kılınan başka kurumlarca da yapılması mümkündür Bu durum AİHS'in 8.maddesine aykırılık oluşturmaz.²³⁶ Günümüzde BTK' nın esas görevi tedbir kararlarının yerine getirilmesidir. Bu

²³³ **KAYMAZ:** s.434.

²³⁴ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 6.12.2012 tarih, 2012/578 YD Sayılı kararının ardından Danıştay Onuncu Dairesinin 09/03/2017 tarihli ve Esas No:2012/1001; Karar No: 2017/1361 sayılı kararı ile iptaline karar verilmiş, daha sonra Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 20/5/2019 tarihli ve Esas No: 2017/2123; Karar No: 2019/2471 kararı ile iptalinin onanmasına karar verilmiştir.

²³⁵ CMK' nın uygulanmasını göstermek üzere çıkarılan yönetmeliğin yok hükmünde olduğu yönünde bkz: **ŞAHBAZ:** s75 vd, **HAFIZOĞULLARI, Zeki:** "24 Mayıs 2003 Tarih Ve 25117 Sayılı Resmi Gazetede Yayınlanarak Yürürlüğe Konan "Adli Ve Önleme Aramaları Yönetmeliği Adli Zabıt Ve Aramalar Yönünden Yok Hükmündedir", Ankara Barosu Dergisi, S.3,2004, s.14.

²³⁶ *Leander v. İsveç*, No: 9248/81, 26 Mart 1987, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57519%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57519%22]}) (Erişim Tarihi: 01.09.2025).

sebeple bağımsız bir kurum tarafından BTK'nin idari işlem ve eylemlerinin denetiminin yapılması gerektiği savunulmaktadır.²³⁷

İtirazın konusu hâkim kararı olup Cumhuriyet savcısının kararına itiraz edilmesi mümkün değildir. Ancak Cumhuriyet savcısının “gecikmesinde sakınca bulunan hallerde” verdiği kararın hâkim onayına sunulmasından sonra artık ortada bir hâkim kararı bulunacağından bu noktada tedbire itiraz edilmesi mümkündür. Cumhuriyet savcısının tedbir kararının hâkim tarafından onaylanmaması durumunda ise Cumhuriyet savcısının itiraz yetkisinin bulunup bulunmadığı hususunda duraksamalar mevcuttur. Bir kısım yazarlar Cumhuriyet savcısının itiraz yetkisinin olmadığını savunurken²³⁸ bir kısım yazarlar ise aksini savunmaktadır.²³⁹ Esasında ortada bir hâkim kararı bulunduğundan Cumhuriyet savcısının itiraz yetkisinin olduğunu kabul etmek gereklidir.²⁴⁰

“Kararına itiraz edilen hâkim veya mahkeme, itirazı yerinde görürse kararını düzeltir; yerinde görmezse en çok üç gün içinde, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir.” (CMK madde 268/2) CMK'nın 268/3 maddesinde “itiraz mercileri” belirtilmiştir.²⁴¹

²³⁷ Devlet Denetleme Kurulu tarafından “Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının denetiminin, Kurumun hassasiyeti ve özerkliği dikkate alınarak yasa ile belirli bir yöntemle bağlanması ve yüksek yargı organları temsilcilerinden ve Başbakanlık, Adalet ve Mülkiye Müfettişlerinden oluşturulacak bir komisyon tarafından uygulamaların her yıl denetlenmesi, denetim sonuçlarının Başbakanlığa ve ilişkili Bakanlığa bildirilmesi ve kamuoyu ile paylaşılmasına yönelik düzenleme yapılması” önerilmektedir. (Devlet Denetleme Kurulu Raporu, s.340).

²³⁸ DÜLGER - TAŞKIN: s.119; ŞEN: s.116.

²³⁹ KAYMAZ: s.438.

²⁴⁰ Yargıtay, Cumhuriyet savcısının tedbir kararının onaylanmaması üzerine itiraz kanun yo luna başvurduğu, itiraz mercisinin de itirazın reddine karar verdiği durumda kanun yararına bozma talebinde bulunan Cumhuriyet savcısının talebini esastan incelemiştir: “Bu itibarla, bu hususta Sulh Ceza Mahkemesi'nden iletişimin tesbiti yolunda istemde bulunulması neticesinde Sulh Ceza Mahkemesi'nin "istemin reddine" dair kararı ile bu karara itiraz üzerine verilen 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 22.06.2007 tarih ve 2007/60 Müt. sayılı "itirazın reddine" ilişkin kararının sonucu itibarıyla yerinde olduğu anlaşıldığından; dolayısıyla Yargıtay C.Başsavcılığı'nın düzenlediği tebliğnamedeki düşünce yerinde görülmediğinden yasa yararına bozma isteğinin REDDİNE, 06.11.2007 tarihinde oybirliği ile karar verildi.” (Yargıtay 4. Ceza Dairesi E. 2007/8700, K. 2007/8903, T. 6.11.2007)

²⁴¹ Sulh Ceza Hakimliklerinin kararlarına karşı itiraz mercileri CMK madde 268/3,a,b hükümlerinde düzenlenmiştir:

a) (Değişik: 18/6/2014-6545/74 md.) Sulh ceza hâkimliği kararlarına yapılan itirazların incelenmesi, o yerde birden fazla sulh ceza hâkimliğinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen hâkimliğe; son numaralı

Yapılan itirazlar, mercii tarafından esas ve usul yönünden incelenir ve bir karara bağlanır. İtirazın incelenmesi sonucu verilen kararlar kesin olup kararın türü, somut olayın özelliklerine göre farklılık gösterir. Tedbir kararının koşullarının oluşmadığı itirazı üzerine itirazın kabulüne karar verebilir ki bu durumda uygulanmasına başlanan tedbire derhal son verilir. İtirazın reddine karar verildiği durumda ise tedbirin uygulanmasına devam edilir. Cumhuriyet savcısının tedbir talebinin reddine karşı itiraz yoluna başvurusu halinde itiraz mercii, tedbirin uygulanması için gerekli koşulların oluştuğuna kanaat getirirse itirazın kabul eder ve tedbir kararı verir. Tedbir uygulanacak kişi ve telekomünikasyon araçları veya tedbirin türü hakkında gerekli bilgilerin tamamının kararda yer almaması durumunda ise itiraz mercii itirazı kabul ederek eksik hususları belirtir. Bu durumda kararı veren hâkim tarafından yeniden tedbir kararı alınması gereklidir.

B. Tedbir Uygulandıktan Sonra İtiraz

İletişimin denetlenmesi tedbirine ilişkin kararın hukuka aykırı olduğu yönündeki itiraz, sonradan haberdar olunması durumunda, tedbir uygulandıktan sonra da ileri sürülebilir.²⁴² İtirazın, dosyadaki mevcut kayıtlar yönünden yapılabileceği, imha edilen kayıtlar yönünden itiraz yoluna gidilmesinin fiilen mümkün olmadığı kabul edilmelidir. İtirazın kabul edilmesi halinde mevcut kayıtların dosyadan çıkarılması gerektiği, bu kayıtların ayrıca imha edilmelerinin mümkün olmadığı doktrinde savunulmaktadır. Zira mahkemece tedbirin hukuka aykırı olduğunun tespit edilmesi, Kanunda sayılan imha nedenlerinden biri değildir.²⁴³

hâkimlik için bir numaralı hâkimliği; ağır ceza mahkemesinin bulunmadığı yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine; ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, en yakın ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine aittir.

b) (Değişik:8/7/2021-7331/24 md.) Sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adli kontrole ilişkin verdiği kararlara karşı yapılan itirazların incelenmesi, yargı çevresinde bulunduğu asliye ceza mahkemesi hâkimine aittir. İtirazı incelemeye yetkili mercilerin farklı olduğu hâllerde, itirazların gecikmeksizin incelenmesi amacıyla, kararına itiraz edilen sulh ceza hâkimliği tarafından gerekli tedbirler alınır. Sulh ceza hâkimliği işleri, asliye ceza hâkimi tarafından görülüyorsa itirazı inceleme yetkisi ağır ceza mahkemesi başkanına aittir.” (CMK madde 268/3,a,b)

²⁴² İPEK- PARLAK-SEZER: s.185.

²⁴³ KAYMAZ: s.445.

BÖLÜM 3: İLETİŞİMİN İÇERİĞİNİN DELİL NİTELİĞİ, İSPAT DEĞERİ, HUKUKA AYKIRI DENETLEME, TESADÜFEN ELDE EDİLEN DELİLLER VE TAZMİNAT

Maddi gerçeğin aydınlatılması için yargılama sırasında çeşitli delil elde etme yöntemlerine başvurulur. Vicdani delil sisteminin kabul edildiği hukukumuzda hukuka uygun şekilde elde edilen ve mahkeme huzurunda tartışılan deliller, hâkim tarafından vicdani kanaate göre değerlendirilir. Maddi uyuşmazlığı çözmeye yetkili makamın, son soruşturmada, muhakeme faaliyeti sonucunda, hukuki usul ve esaslar çerçevesinde akıl yoluyla ilerleyip maddi olayın oluş biçimine dair ulaştığı, kendi açısından şüpheyi yer vermeyen kanaatine vicdani kanaat denir. Vicdani kanaatin oluşmasında önemli rol oynayan delillerin, hukuka uygun şekilde elde edilmesi gereklidir.²⁴⁴

Dosyadaki delillerin tarafların bilgisine sunulup hâkim önünde tartışılması, çelişme ve silahların eşitliği ilkelerinin bir gereğidir. Kovuşturma evresine iddia makamının sanık lehine ve aleyhine topladığı delilleri savunmaya açıklama yükümlülüğü vardır. Devlet sırlarına ve ulusal güvenliğe ilişkin sorunlar kamu makamlarına, şüphelinin dosyada yer alan delillere erişmesini engelleme hususunda yetki vermez, dosyayı ve delilleri gösterme yükümlülüğünü kendiliğinden ortadan kaldırmaz. Sanığın hakkaniyete uygun şekilde yargılandığından söz

²⁴⁴ **FEYZİOĞLU, Metin:** Vicdani Kanaat, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2002, s.109.

edilebilmesi için savunma hakkını sınırlayan güçlükler, yargı makamları tarafından dengelenmiş olmalıdır.²⁴⁵

İletişimin denetlenmesi tedbiri bakımından tedbir kararlarının duruşmada okunması, hukuka uygunluğunun mahkeme önünde tartışılması ve kanaatin hükümde gerekçeleri ile birlikte açıklanması lazımdır.²⁴⁶ İletişimin denetlenmesi sonucu elde edilen kayıtlardan suçun ispatı bakımından delil niteliğinde olan kayıtların duruşmada okunması yeterlidir. Suç delili olmayan kayıtların okunması, özel hayatın gizliliğine ihlal teşkil eder.

I. DELİL NİTELİĞİ

İletişimin denetlenmesi sonucunda ulaşılan bilgi ve belgelerin delil türlerinden hangisine karşılık geldiği hususunda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Kunter/Yenisey/Nuhoğlu'na göre deliller; beyan, belge ve belirti olmak üzere üçe ayrılır ve iletişimin içeriğinin kaydı, belirti delilidir.²⁴⁷ Kaydın yazıya dökülmüş hali ise ses tespit eden belge niteliğindedir.²⁴⁸ İletişim içeriğine ait kaydın belirti delili olarak kabul edilmesinin nedeni, banttaki sesin hangi kişiye ait olduğu, ekleme veya çıkarma yapıp yapılmadığının

²⁴⁵ **TANER, Fahri Gökçen:** Ceza Muhakemesi Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Çelişme ve Silahların Eşitliği, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2021, s.493.

²⁴⁶ "10.11.2005 tarihinde 25989 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 'Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Tespiti, Dinlenmesi, Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi ve Kayda Alınmasına Dair Usul ve Esaslar ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmelik' ve sonradan 14.02.2007 tarih 26434 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren yönetmelik hükümlerinde ayrıntıların saptandığı, TC. Anayasasının özel hayatın gizliliği ve haberleşme hürriyetini düzenleyen 20 ve 22. maddeleri ve Türkiye'nin de tarafı olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8. maddesi ile koruma altına alınan haberleşme hakkının ihlali suretiyle delil elde edilmesi ancak kanunla belirlenen yöntem ve esaslara uyulması koşuluyla hukuka uygun sayılacağı öngörüldüğü halde, hükümlülük kararında kanıt olarak kabul edilen iletişimin tespitine dair belgelerin yasal dayanağını oluşturan kararların dosyaya getirtilip duruşmada okunmadığı, iletişimin tespitinin kim hakkında, hangi suça ilişkin olarak ve hangi süreyle gerçekleştirildiği, hukuka uygun ya da aykırı olarak elde edilip edilmediği hususlarının tartışılıp değerlendirilerek gerekçeye yansıtılmadığı," (Yargıtay CGK., 2010/154 E. 2011/38 K. 05.04.2011 T.) (www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 07.05.2026)

²⁴⁷ **KUNTER:** s.653-654; **KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU:** Birinci Kitap, s.687; **SCHROEDER, Friedrich Christian - YENİSEY, Feridun - Peukert, WOLFGANG:** Ceza muhakemesinde "Fair Trial" İlkesi, İstanbul Barosu, 1999, s.74.

²⁴⁸ **KUNTER:** s.653-654; **KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU:** Birinci Kitap, s.686.

ayrıca tespiti gerektirir. Bu sebeple yazarlara göre, iletişim kaydı belirti delili olarak kabul edilirken ses bandından elde edilen yazılar belge delili olarak kabul edilmelidir.²⁴⁹

Öztürk'e göre esasında yazılı açıklamalar olan bu kayıtlardan usulüne uygun olarak alınan ve muhafaza edilenler belge delili, usulüne uygun olarak alınmayan ve muhafaza edilmeyenler ise belirti olarak kabul edilmelidir.²⁵⁰

Özbek/Doğan/Bacaksız, usulüne uygun olarak alınan ve muhafaza edilen iletişim kayıtlarının birer delil olduğunu, fakat bu kayıtların tek başına mahkûmiyet için kâfi olarak kabul edilmemesi gerektiğini, bu sebeple de belirti delili olduğunu ileri sürmektedir.²⁵¹

Kanaatimizce usulüne uygun tedbir kararı üzerine iletişimin denetlenmesine ilişkin yetkili makamlar tarafından elde edilen, üzerinde tahrifat yapılmayan, ekleme veya çıkarma sonucu oluşmayan ve gerçeğe uygun olarak muhafaza edilen her türlü kaydın delil olarak kabul edilmesi gereklidir. Fakat tek başına mahkûmiyete yeter nitelikte olmadığını kabul ettiğimiz bu deliller bizce de belirti delili olarak değerlendirilmelidir. Kayıtlar üzerinde tahrifat yapıldığı veya kaydın sahte olduğu yönünde bir itiraz olması halinde ise keşif yapılarak ilgili kayıtlar incelenmelidir.²⁵² Kaydedilen iletişimin şüpheli veya sanığa ait olup olmadığı hususunda bir

²⁴⁹ SCHROEDER - YENİSEY - WOLFGANG: s.74-76; Aynı yönde bkz: YENİSEY - ALTUNÇ:, s. 1308.

²⁵⁰ ÖZTÜRK, Bahri: “Ses ve/veya Görüntü Kaydeden Araçlarla Yapılan Tespitlerin Ceza Muhakemesi Hukukundaki Yeri”, Prof. Dr. Seyfullah Edis’e Armağan, İzmir, 2000, s.226; ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM - SİRMA GEZER - SAYGILAR - ÖZAYDIN - ERDEN TÜRÜNCÜ - TOK: s.330.

²⁵¹ ÖZBEK - DOĞAN - BACAKSIZ: Ceza Muhakemesi Hukuku, s.399.

²⁵² Amerika’da görülen ve McKeever Davası olarak bilinen davada mahkeme, iletişim kayıtlarının delil olarak kullanılabilmesinin şartlarını sıralamıştır:

“Yetkili mercilerin kararlarının incelenmesi, bir ses kaydının delil olarak kabul edilmesinden önce aşağıdaki hususların ortaya konulması suretiyle bir dayanak (temel) oluşturulması gerektiği sonucuna götürmektedir:

- 1- Kayıt cihazının, şu anda delil olarak sunulan konuşmayı kaydedebilecek nitelikte olduğunun gösterilmesi,
- 2- Cihazı kullanan kişinin, söz konusu cihazı çalıştırmak için yeterli bilgi ve beceriye sahip olduğunun gösterilmesi,
- 3- Kayıtların gerçek (otantik) ve doğru olduğunun kanıtlanması,
- 4- Kayıta herhangi bir değişiklik, ekleme veya silme yapılmadığının ortaya konulması,
- 5- Kayıtların mahkemeye sunulduğu şekliyle uygun biçimde muhafaza edildiğinin gösterilmesi,
- 6- Konuşmacıların kimliklerinin tespit edilmiş olması,

tereddüt olması halinde ise ses analizi yapılarak iletişimin taraflarının tespit edilmesi gereklidir.²⁵³

II. İSPAT DEĞERİ

Maddi gerçeğe ulaşılmasını amaçlayan ceza muhakemesinin ilkelerinden biri, Latincesi “*in dubio pro reo*” olan ve hukukumuzda “*şüpheden sanık yararlanır*” olarak ifade edilen ilkedir. Bu ilkenin bir gereği olarak muhakeme sürecinde mevcut olan her şüphe, sanık lehine değerlendirilir. Sanık hakkında mahkûmiyet hükmü verilebilmesi için suçu sanığın işlediğinin ve işleme şeklinin şüpheye mahal vermeyecek şekilde belirlenmesi gerekir. Şüphenin bulunduğu ve tamamen aydınlatılamayan her durum sanık lehine yorumlanmalıdır. Yüksek bile olsa bir ihtimale veya şüpheye dayalı olarak mahkûmiyet hükmü kurulması, başta lekelenmeme hakkı olmak üzere savunma süjesinin sahip olduğu temel hak ve özgürlüklerin ihlaline yol açar.²⁵⁴

Bu açıklamalar ışığında telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesine ilişkin delillerin, sanık hakkında mahkûmiyet hükmü verilebilmesi için tek başına yeterli olup olmadığı ayrıca değerlendirilmelidir. CMK madde 135/1 uyarınca bu tedbirin uygulanabilmesi için “kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı” gerekli olduğundan tedbire ilişkin delillerin

7- *Kayda alınan konuşmanın, herhangi bir teşvik veya yönlendirme olmaksızın, gönüllü ve iyi niyetli biçimde yapılmış olduğunun ispat edilmesi.*”

(United States v. McKeever, Court: District Court, S.D. New York, Date filed: 1958-11-17, <https://www.cetient.com/case/united-states-v-mckeever-1409636>, Erişim Tarihi:11.09.2025).

²⁵³ “Sanıklar ... ve ...'in hükme dayanak yapılan telefon görüşmelerinin kendilerine ait olmadığını savunmaları karşısında; suç kanıtı olabilecek ses kayıtları sanıklara dinletilerek diyeceklerinin sorulması, görüşmelerin kendilerine ait olmadığını belirtmeleri halinde ses örneklerinin alınması ve bu kayıtların sanıklara ait olup olmadığı konusunda Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesinde veya uzman bir kurum ya da kuruluşa ses analizi yaptırılarak rapor alınması, tapelerdeki konuşmalarda geçen konuların sanıklara açıklattırılması ve detaylı savunmalarının tespiti ile tüm ihale evrakının dosya arasına alınmasından sonra hasıl olacak sonuca göre sanıkların hukuki durumlarının takdir ve tayini gerekirken eksik inceleme sonucu yazılı şekilde hükümler kurulması,” (Yargıtay 5. CD. 2021/938 E. 2023/7179 K. 06.06.2023 T.) (www.karararama.yargitay.gov.tr, erişim tarihi: 07.05.2026).

²⁵⁴ Yargıtay 8. CD. 2016/11680 E. 2018/6262 K. 31.05.2018 T. (www.karararama.yargitay.gov.tr, erişim tarihi: 09.03.2026).

yargılamada tek başına delil olması pratikte pek mümkün görünmemektedir. Ancak sanık aleyhindeki tek delilin iletişiminin denetlenmesinden elde edilen deliller olması halinde bu deliller dayanak gösterilerek sanık hakkında mahkûmiyet hükmü verilir verilemeyeceği konusu doktrinde ve yargı kararlarında tartışmalıdır.

Bir kısım yazarlar, iletişim kayıtlarının sanık hakkında mahkûmiyet hükmü verilebilmesi için tek başına yeterli olmadığını, bu delillerin başkaca deliller ile desteklenmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Görüşün dayanaklarından biri, iletişimin denetlenmesi sonucu elde edilen bilgi ve belgelerin “belirti delili” niteliğinde olduğu, dolayısıyla temsil kabiliyeti genel nitelikte olan bu delillerin tek başına ispata yeter olmadığı yönündedir.²⁵⁵ Görüşün diğer dayanağına göre ise iletişimin denetlenmesi tedbiri, yeni soruşturma işlemlerinin yapılıp yapılmayacağı konusunda ipuçları elde etmeye yöneliktir, dolayısıyla tedbirden elde edilen deliller tek başına ispat aracı değildir.²⁵⁶

Esasen ispat niteliği bakımından telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi kapsamındaki her bir tedbirin ayrı ayrı değerlendirilmesi daha uygun olur. Ayrıca somut olayın özellikleri de bu delillerin ispat niteliğinin belirlenmesi bakımından önem arz etmektedir.

İletişimin tespiti sonucunda elde edilen kayıtlar, sanık hakkında mahkûmiyet hükmü verilebilmesi için tek başına yeterli değildir. Zira kişinin kiminle, ne kadar süreyle ve ne zaman görüştüğüne dair kayıtlar, başka delillerle beraber anlam ifade eder ve hükümde değerlendirilir. Yargıtay da çeşitli kararlarında iletişimin denetlenmesi sonucu elde edilen delillerin genel mahiyette olduğunu ve somut olayı temsil etmediğini dolayısıyla ispat kuvvetinin

²⁵⁵ YENİSEY - ALTUNÇ: s.1319., CENTEL - ZAFER: s.498.

²⁵⁶ Ancak yazarlar nadir de olsa iletişimin denetlenmesi tedbiri sonucu elde edilen delillerin hüküm verirken doğrudan kullanılabileceğini de belirtmektedirler. bkz: KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU: İkinci Kitap: s.61.; KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU: Birinci Kitap: s.687.

bulunmadığını belirtmiştir. Yargıtay CGK, iletişimin tespiti kayıtlarının tek başına olayı aydınlatmak için yeterli olmadığına hükmetmiştir:

“Somut olay bu açıklamalar ışığında ele alındığında; Sanık M.Y.’ın suça konu iki adet tabancayı inceleme dışı bırakılan sanık E. E.’den satın aldığı ve sanık M.G.’in de silahları sanık E.’den teslim alarak sanık M. Y.’a yardım etmek suretiyle eyleme katıldığı sabit olup, yerel mahkeme direnme kararında belirtildiği şekilde sanık M.Y.’ın kişisel ihtiyacı dışında silah ticareti yapmak amacıyla sanık E. E.’den sürekli olarak silah satın aldığı konusunda 6136 sayılı Yasaya aykırılık suçunun özelliği de göz önüne alındığında tek başına olayı nitelendirmeye yarayacak bilgileri içermeyen iletişimin tespiti tutanakları dışında delil elde edilememiş olduğundan, sanık M. Y.’ın eyleminin kişisel ihtiyaç amacıyla silah satın almak ve sanık M. G.’in eyleminin ise, kişisel ihtiyaç amacıyla silah satın almak suçuna yardım etmek olarak kabulü gerekmektedir.”

(Yargıtay CGK 2010/8-125 E. 2010/189 K. 05.10.2010 T.)²⁵⁷

Sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbiri bakımından da sanığın belirtilen zamanda suçun işlendiği bölgede olmasının, hakkında mahkûmiyet kurulması için tek başına yeterli olmayacağı değerlendirilmelidir. Yargıtay bir kararında sanıkların telefonlarının aynı baz istasyonundan sinyal vermesinin iştirak iradesinin ispatı için yeterli olmadığına hükmetmiştir:

“Cep telefonları ile yapılan görüşmeler, baz istasyonları ile cep telefonları arasında karşılıklı gönderilen elektromanyetik dalgalarla sağlanmaktadır. Özellikleri gereği bir baz istasyonundan aynı anda birçok cep telefonu yararlanmakta ve bu baz

²⁵⁷ www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 11.03.2026. Yargıtay, güncel tarihli kararlarında da aynı yönde hüküm kurmaya devam etmektedir: “iletişimin tespitine konu olan telefon görüşmeleri dışında hangi delillerin suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna dayanak yapıldığı, telefon görüşme kayıtlarının başka deliller ile doğrulanmadıkça faillerin cezalandırılması açısından tek başına yeterli delil niteliğinde olmadığı hususları da dikkate alınıp, tüm deliller toplanıp ortaya konulduktan sonra sanıkların suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve bu amaçla kurulan örgüte üye olma suçunu işleyip işlemediklerinin tespit edilmesi, suçu işlediklerinin kabulü halinde ise cezalarında cezayı aleyhe değiştirme yasağı da gözetilerek, 5237 sayılı Kanun’un 79/2. maddesi uyarınca artırım yapılması gerektiğinin gözetilmemesi,” (Yargıtay 4. CD. 2025/2075 E. 2025/9188 K. 15.05.2025 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, erişim tarihi: 01.04.2026).

istasyonunun vasıtasıyla görüşme yapabilmektedir. Nüfusu kalabalık olan yerleşim bölgelerinde ise bu sayı daha da artmakta, aynı anda pek çok cep telefonu aynı baz istasyonundan sinyal verebilmektedir. Bu nedenle, farklı kişiler tarafından kullanılan cep telefonlarının aynı baz istasyonu kapsama alanında bulunması ve sinyal vermesi tek başına o kişilerin bir araya geldikleri veya buluştukları anlamına gelmeyecektir. ...

Somut olayda da, sanık ... kolluk kuvvetlerince şüphe üzerine durdurulduğunda üzerinde 75 adet sahte 100 TL'lik banknot ile yakalandığı hususu sabit olup diğer sanıkların atılı suça iştirak ettiklerine dair sanık ...'ın suç atmadan öteye gitmeyen ve somut hiçbir yan delille desteklenmeyen soyut iddiası dışında delil bulunmamaktadır.”

(Yargıtay 8. Ceza Dairesi – 2016/11680 E. 2018/6262 K. 31.05.2018 T.) ²⁵⁸

Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi tedbirlerinden ispat bakımından tek başına mahkûmiyete esas nitelik taşıyıp taşımadığı hususunda tereddüt oluşabilecek tedbirler iletişimin dinlenmesi ve kaydedilmesi tedbirleridir. Zira bu tedbirlerin uygulanması sonucunda suçun aydınlatılmasına yönelik önemli bilgilere ulaşılması mümkündür. Kanaatimizce iletişimin denetlenmesi sonucu elde edilen deliller, somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmelidir. Ancak bu delillerin belirti niteliğinde olması ve somut olayı temsil etmemesi nedeniyle iletişimin dinlenmesi veya kaydedilmesi tedbirleri sonucu elde edilen delillerin, mahkûmiyet hükmü kurulması için tek başına yeterli olmadığı, bu delillerin mutlaka başka delillerle desteklenmesi gerektiği görüşündeyiz.

AYM bu konuda verdiği 1971 tarihli bir kararında “ses kayıtlarının tek başına delil niteliği teşkil etmediği” ne hükmetmiştir:

²⁵⁸ www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 11.03.2026. Güncel Yargıtay içtihatları da aynı yöndedir: “Sanığın örgütün sivil imamı olduğu iddiasıyla haklarında soruşturma ve kovuşturma olan kişilerle baz çakışması tespit edilmişse de baz çakışmasının yol güzergahlarına yakın yerlerden olması da dikkate alındığında sanığın bu kişilerle görüştüğü hususunu her türlü şüpheden uzak şekilde ispatlayamadığı anlaşıldığından bu delile itibar edilmemiştir.” (Yargıtay CGK, CGK., 2023/295 E. 2024/49 K. 13.2.2024 T., www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 07.05.2026).

“Başkaca inandırıcı ve pekiştirici kanıtlar bulunmadıkça yalnızca ses bantlarının ve gizli ajan raporlarının, bir yurttaşa yapılan "Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını teğyir ve tebdile ve bu yasa ile kurulmuş Türkiye Büyük Millet Meclisini İskata veya görevini yapmaktan men'e cebren teşebbüs gayesiyle gizlice ittifak kurmak" gibi çok ağır bir isnada yasama dokunulmazlığının kaldırılması yönünden ciddilik kazandırabilmesi bir hukuk Devletinde düşünülemez.” (AYM, 1971/41 E. 1971/67 K. 19.08.1971 T.)²⁵⁹

Doktrinde iletişimin denetlenmesi ile elde edilen delillerin kendi başına ispata yeter olmadığını savunan yazarlar görüşlerini Anayasa Mahkemesi’nin bu kararına dayandırmaktadırlar. Ancak kararda bahsi geçen ve hukukiliği tartışılan ses bantları, iletişimin denetlenmesine ilişkin olmayıp ortam dinlemeleri sırasında edinilen ses kayıtlarıdır. Ayrıca Anayasa Mahkemesi tarafından bu kararın verildiği esnada iletişimin denetlenmesine ilişkin henüz kanuni bir düzenleme yapılmamış bulunmaktadır. Ancak kararda ileri sürülen gerekçelerin, CMK madde 135 kapsamında geçerli olmadığını savunmak da mümkün değildir. Zira somut olayın özelliklerine uygun düştüğü ölçüde CMK madde 135 kapsamında elde edilen deliller, sanık hakkında mahkûmiyet hükmü kurulması için yeterli değildir ve mutlaka diğer delillerle desteklenmelidir.²⁶⁰

Öte yandan iletişimin dinlenmesi ve kaydedilmesi bakımından, denetime esas olan iletişimin kimler tarafından yapıldığı şüpheye yer vermeyecek şekilde saptanmalıdır. Zira

²⁵⁹ <https://anayasa.gov.tr/media/6824/1971-67-nrm.pdf>, erişim tarihi: 11.03.2026.

²⁶⁰ Nitekim Yargıtay’ın güncel içtihatları da aynı yöndedir: “04.10.2013 tarihinde yolcu otobüsünde gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında alınan arama kararına istinaden yolcu olarak bulunan ...'e ait bez çantalar ve poşetlerde toplam 53 karton kaçak sigara ele geçirilen olayda, ... ile sanıklar ..., ... ve ...'in birlikte sigara kaçakçılığı yaptıklarına dair iletişimin tespiti ile bilgi edinilmesi üzerine dava açıldığı, ... ile sanık ... arasında sigara siparişine ilişkin görüşmelerin bulunduğu, ancak sanık ...'in üzerine atılı suçu kabul etmemesi ve tüm dosya kapsamına göre sanık ...'in kaçak sigaraları tape kayıtlarından ticari maksatla sipariş verdiğine ilişkin mahkûmiyetine yeter her türlü şüpheden uzak kesin delil elde edilemediği gözetilmeden atılı suçtan beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi hukuka aykırı bulunmuştur.” (Yargıtay 7. CD., 2021/11537 E. 2025/6791 K. 12.5.2025 T., www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 08.05.2026).

iletişime esas olan kayıtların kime ait olduğunun ayrıca belirlenmesi lazımdır. İletişimin denetlenmesi için görevlendirilen personelin, iletişimi yapan kişilerin kim olduğunu bilmesi mümkün değildir. Bu sebeple denetlenen iletişim aracını kimin kullandığının ses analizi yöntemleri²⁶¹ veya tanık beyanları²⁶² ile açığa kavuşturulması gereklidir. İletişimin denetlenmesi tedbiri ile elde edilen bilgi ve belgelerin bu şekilde diğer delillerle desteklenmesi, bu delillerin ispat gücünün olmadığı anlamına gelmez. Nitekim burada amaç, iletişimin denetlenmesi sonucu elde edilen delillerin analiz edilerek suça ve suçu işleyen kişilere şüpheye yer vermeyecek şekilde ulaşmaktır.

III. İLETİŞİMİN İÇERİĞİNİN İKRAR NİTELİĞİNDE OLUP OLMAYACAĞI

İletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanması sırasında ulaşılan delillerin, ikrar niteliğinde olup olmadığı hususu ayrıca ele alınması gereken bir konudur.

CMK' nın 135. maddesinin gerekçesinin bir kısmı şu şekildedir:

²⁶¹ Ses teşhisi için bir veri tabanının oluşturulması lazımdır. Ses teşhisi için öncelikle, kimliği denetlenecek kişi veya kişilerin belirli kelimeleri telaffuz etmeleri istenir ve ses kayıtları alınır. Bundan sonra, soruşturma bakımından kime ait olduğu tespit edilmesi gereken sesin denetlenecek kişiye ait olup olmadığının belirlenmesi amacıyla kişiden bazı kelimeleri telaffuz etmesi istenir ve söz konusu şahsın kayıtlarda mevcut bulunan kişilerden biri olup olmadığı tespit edilmeye çalışılır. (ER, Cüneyd: Biyometrik Yöntemler ve Özel Hayatın Gizliliği Hakkı, Yetkin Yayınları, Ankara 2007, s. 65) Ses analizi ile teşhis yapılmadan mahkemece hüküm kurulması bozma sebebidir:

"Sanıklar ... ve ...'in hükme dayanak yapılan telefon görüşmelerinin kendilerine ait olmadığını savunmaları karşısında; suç kanıtı olabilecek ses kayıtları sanıklara dinletilerek diyeceklerinin sorulması, görüşmelerin kendilerine ait olmadığını belirtmeleri halinde ses örneklerinin alınması ve bu kayıtların sanıklara ait olup olmadığı konusunda Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesinde veya uzman bir kurum ya da kuruluşa ses analizi yaptırılarak rapor alınması, tapelerdeki konuşmalarda geçen konuların sanıklara açıklattırılması ve detaylı savunmalarının tespiti ile tüm ihale evrakının dosya arasına alınmasından sonra hasil olacak sonuca göre sanıkların hukuki durumlarının takdir ve tayini gerekirken eksik inceleme sonucu yazılı şekilde hükümler kurulması," (Yargıtay 5. CD. 2021/938 E. 2023/7179 K. 06.06.2023 T.) (www.karararama.yargitay.gov.tr, erişim tarihi: 07.05.2026)

²⁶² "1- Olay, işyeri ve ev arama, zaptetme ile telefon görüşme tutanakları içeriğine, Turkcell A.Ş. yazılarına, sanıkların savunmaları ve tüm dosya kapsamına göre, hakkındaki hüküm temyize konu olmayan diğer sanık (Hakan U)'ın, 21/07/2004 tarihli telefon görüşme tutanağında görüşme yaptığı şahısa "Yusuf" şeklinde hitap edip etmediği, bu telefon görüşmesinden, görüşmenin sanık (Yusuf H) ile yapıldığının anlaşılıp anlaşılmadığı hususunun tutanağı düzenleyen görevliler dinlenerek belirlenmesinden ve ayrıca 0 537 880 16 17 no.lu telefon aboneliği olan (Ömer M) isimli gerçek bir kişinin olup olmadığı, dosyadaki nüfus cüzdanı fotokopisindeki bilgilerine göre araştırılarak tespiti halinde, anılan şahısa söz konusu telefon hattını adı geçen sanık (Yusuf H)'ya verip vermediği sorulduktan sonra sonucuna göre, sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken eksik soruşturmaya dayalı yazılı şekilde karar verilmesi,..." (Yargıtay 10. CD. 06/02/2007, 2006/5702 E. 2007/1191 K. https://karararama.yargitay.gov.tr, erişim tarihi:12.03.2026).

*“Gerçekten gerek ikrar, gerek işlenen suça ait diğer delil, iz, eser ve emareler, suçu işleyen, şerikleri, yataklık edenler ile diğer kişiler arasında cereyan eden telefon muhaverelerinin (karşılıklı konuşmaların) dinlenmesi veya sinyalleri, yazıları, resimleri, görüntü veya sesleri veya diğer nitelikteki bilgileri kablo, radyo veya diğer elektromanyetik sistemlerle veya tek yönlü sistemlerle alan ve ileten araçlara girilerek elde edilebilir. Modern teknik bu hususta kolaylıklar ve olanaklar sağlamış bulunmaktadır.”*²⁶³

Madde gerekçesinde iletişimin denetlenmesi tedbiri ile ulaşılanların; suça ilişkin iz, eser ve emareler olduğu belirtilmiş ve bunların yanında “ikrar” dan da söz edilmiştir. Bu noktada denetime konu iletişim sırasında suç işlediğini beyan eden bir kimsenin bu beyanının ikrar olarak kabul edilip edilemeyeceğinin değerlendirilmesi gerekir.

Ceza muhakemesinde ikrar, “aleyhe hukuki sonuç doğuran bir olay veya vakianın kendisi tarafından işlendiğinin şüpheli veya sanık tarafından kabul edilmesi” dir. İkrarın ne şekilde yapılabileceği hususu burada ayrıca önem arz etmektedir. CMK’nın 213/1. maddesi, ikrarın ne şekilde yapılacağını düzenlemiştir: “*Aralarında çelişki bulunması halinde; sanığın, hâkim veya mahkeme huzurunda yaptığı açıklamalar ile Cumhuriyet savcısı tarafından alınan veya müdafinin hazır bulunduğu kolluk ifadesine ilişkin tutanaklar duruşmada okunabilir.*” CMK madde 314/1,c hükmüne göre yargılamanın yenilenmesi sebeplerinden biri de; “Sanığın beraat ettikten sonra suçla ilgili olarak hâkim önünde güvenilebilir nitelikte ikrarda bulunması” dır.

Bu düzenlemeler ışığında CMK’ da benimsenen ikrar ancak “hâkim veya mahkeme huzurunda, Cumhuriyet savcısı tarafından alınan veya müdafinin hazır bulunduğu kolluk ifadesinde” yapılabilir. Dolayısıyla iletişimin denetlenmesi sırasında yapılan ikrarın hukuken geçerli bir ikrar olmadığı kanaatindeyiz. Nitekim şüpheli veya sanığın haberi olmaksızın

²⁶³ ARTUK, Mehmet Emin - GÖKCEN, Ahmet: Gerekçeli Ceza Kanunları, Adalet Yayınevi, 2025, s.498.

uygulanen bu tedbir sırasında kişiye kanuni hakları hatırlatılmadan kişinin suçu itiraf etmesinin ikrar olarak kabul edilmesi ve sanığa bu yönde bir ceza verilmesi AİHS ve Anayasa çerçevesinde hukuka aykırılık teşkil eder.²⁶⁴

Yargıtay; ikrarın gerçekleştiği zaman, ikrarı yapan kişinin iradesi, ikrarın sonuçlarından haberdar olup olmadığı, başka delillerin ikrarı destekleyip desteklemediği gibi hususların dikkate alınarak somut olaydaki ikrarın niteliğinin ortaya konulması ve sorunun çözülmesi gerektiğine hükmetmiştir.²⁶⁵

Bir başka kararında ise Yargıtay, iletişimin denetlenmesi sırasındaki ikrarın “*mahkeme dışı ikrar*” olduğunu belirterek ikrarın tek başına delil niteliği taşımadığı, suçun katalog kapsamında da bulunmadığı gerekçesiyle sanık hakkında verilen beraat hükmünü onamıştır.²⁶⁶

²⁶⁴ **ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM - SIRMA GEZER - SAYGILAR - ÖZAYDIN - ERDEN TÜRÜNCÜ - TOK:** s.330; **ÜNVER - HAKERİ:** Sorularla CMK: s.181; **KAYMAZ:** s.475-477.

²⁶⁵ “Alınan iletişimin denetlenmesi kararının, CMK’nın 135/8. madde ve fıkrasındaki katalog suçlardan olan uyuşturucu madde ticareti suçuna ilişkin, iddianameye konu edilen telefon görüşmelerinin ise tesadüfen elde edilen delil niteliğinde olduğu, Ceza Genel Kurulunun 03/07/2018 gün ve 2015/1-396; 2018/323 sayılı Kararında da belirtildiği üzere; telefon dinlemesi sırasında tesadüfen elde edilen kanıtların dikkate alınabilmesi için, söz konusu suçun da 135. maddede sayılan katalog suçlardan birisine uygun olmasının gerektiği, sanığa isnat edilen tefecilik suçu suç tarihi itibarıyla CMK’nın 135/8. madde ve fıkrasında belirtilen katalog suçlardan olmadığından aynı Kanunun 138/2. madde ve fıkrası gereğince iletişimin tespiti tutanaklarının bu suçun delili olarak kullanılamayacağı, elde edildikleri tarihte yürürlükte bulunan kanunlara uygun olarak tespit edilmeyen kanıtların hukuka uygun delil olduklarından söz edilemeyeceği, Ceza Genel Kurulunun 26/01/2016 gün ve 2015/9-669; 2016/38 sayılı Kararında işaret edildiği üzere, ikrarın hangi aşamada gerçekleştiği ve özgür iradeye dayalı olup olmadığı, ikrarda bulunan beyanın ciddiyetini ve bundan doğacak sonuçları bilip bilmediği, ikrarın başkaca deliller veya emarelerle desteklenip desteklenmediği, hayatın olağan akışına uygun düşüp düşmediği, şüpheden arınmışlığını ve belirliliğini zayıflatarak biçimde ikrardan dönülüp dönülmediği gibi hususlar da göz önünde bulundurulmak suretiyle somut olaydaki ikrarın delil değerinin ortaya konulması ve ispat sorununun bu şekilde çözülmesinin gerektiği nazara alındığında, iletişimin tespiti tutanaklarına istinaden alınan ikrarın da, kanunda gösterilen hukuka uygun yöntemlerle tespit edilmediğinden, suçun sübutunda delil olarak değerlendirilemeyeceği, ikrar dışındaki diğer delillerin de suçun sübutuna yeterli olmadığı gözetilerek tebliğnamedeki bozma isteyen düşünceye iştirak edilmediği gibi katılan vekilinin temyiz itirazları da yerinde görülmediğinden reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA, karar verilmiştir” (Yargıtay 5. CD. 2015/2305 E. 2019/2218 K. 19.02.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, erişim tarihi: 05.03.2026)

²⁶⁶ “Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına konu olan ...Ağır Ceza Mahkemesinin kesinleşen kararında da belirtildiği üzere telefon dinleme kayıtlarının tek başlarına kesin delil niteliğinde olmadıkları, suçun telefonda ikrar edilmesi halinin “mahkeme dışı ikrar” niteliğinde bulunduğu, “ikrarında mahkeme huzurunda dahi yapılmış olmasının” mahkumiyet için tek başına yeterli olmadığı dikkate alındığında, sadece telefon dinleme kaydına dayanılarak ceza verilemeyeceği sonucuna ulaşılmaktadır. Telefon konuşmalarının mutlak şekilde maddi ve destekleyici yan deliller ile kuvvetlendirilmesi gerekmektedir. Yargıtay kararlarında “ses ve görüntü kayıtlarının tek başlarına delil olmayacağı, güvenilirliğinin kuşku olduğu ve ancak diğer deliller ile desteklenmeleri halinde hükme dayanak oluşturabilecekleri de sık sık vurgulanmıştır. 5271 sayılı CMK’nın 135/6.maddesinde telefon dinlemesi yapılabilecek suçların neler olduğu tek tek belirtilmiş, örneğin terör suçu kapsamında veya ihaleye fesat karıştırma gibi katalogda yer alan suçlardan soruşturma yapılacak izlenimi verilerek, buna göre dinleme kararı

Mahkeme huzurunda yapılmamış bir beyanın ikrar niteliği taşıması sebebiyle Yargıtay tarafından “mahkeme dışı ikrar” olarak adlandırılan bu beyanın hukuken bir geçerliliğinin bulunmadığı, iletişimin denetlenmesi sırasında işlendiği beyan edilen suçun katalog kapsamında bulunsaydı dahi bu beyanın ikrar niteliğinde olmayacağı kanaatindeyiz.

IV. İLETİŞİMİN HUKUKA AYKIRI DENETLENMESİ VE BU ŞEKİLDE ELDE EDİLEN DELİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Genel Olarak

CMK’nın 288/1. maddesi uyarınca hukuka aykırılık, “bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması” dır. Hükümde yer alan “hukuk kuralı” ifadesi ise Anayasa, uluslararası sözleşmeler, kanun dâhil olmak üzere tüm hukuk düzeninde yer alan düzenlemeleri kapsamaktadır. Bu açıdan iletişimin denetlenmesi tedbirinin bütün hukuk düzenine aykırılık oluşturmada uygulanması halinde hukuka uygun olduğu kabul edilir.²⁶⁷

Hukuka aykırı delil, “hukuk sistemine, dolayısıyla da hukuk kurallarına aykırı biçimde elde edilmiş delil” şeklinde tanımlanır. “Yürürlükteki hukuk kuralları ile açıkça yasaklanmış yöntemlerle elde edilen deliller, tartışmasız biçimde hukuka aykırı olduğu gibi, açık bir

verilmesinin ve bu tespitlerin katalogda bulunmayan bir suç nedeni için delil olarak kullanılmasının kanuna karşı hile olduğu da doktrinde ve yargı kararlarında dile getirilmiştir.

Yapılan yargılama sonunda, yüklenen suçun sanıklar tarafından işlendiğinin sabit olmadığı, sanıkların üzerlerine atılı suçu işlediklerine dair her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı, gerekçeleri gösterilerek mahkemece kabul ve takdir kılınmış olduğundan, katılan vekilinin, eksik inceleme ve araştırma ile karar verildiğine ilişkin temyiz itirazlarının reddiyle, beraate ilişkin hükmün isteme uygun olarak ONANMASINA, 26/05/2015 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.” (Yargıtay 12. CD. 2014/10402 E. 2015/8984 K. 26.05.2015 T.) (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, erişim tarihi:12.03.2026)

“dosya kapsamında alınan iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması kararının "örgütlü hırsızlık" suçundan verildiği, gerçekleştirilen iletişimin denetlenmesi sırasında elde edilen delillerin katalog suçlar arasında yer verilmeyen görevi kötüye kullanma suçunun ispatında kullanılmasına yasal olanak bulunmadığı, iletişimin tespiti tutanaklarına istinaden alınan ikrarların da kanunda gösterilen hukuka uygun yöntemlerle tespit edilmediğinden suçun sübutunda delil olarak değerlendirilemeyeceği ve 5271 sayılı Kanun’un 217/2. maddesine göre hükme esas alınamayacağı,” (Yargıtay 5. CD. 2021/14059 E. 2024/9633 K. 26.9.2024 T.) (www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 05.05.2026).

²⁶⁷ DÖNMEZER, Sulhi - ERMAN, Sahir: Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C.II, 9. Bası, İstanbul 1986, s.2.

yasaklama olmasa da ilgili usul kurallarına aykırı biçimde elde edilen deliller” de hukuka aykırı kabul edilir.²⁶⁸

Ceza muhakemesinde delilleri elde etmek amacıyla kullanılan soruşturma işlemleri ve koruma tedbirleri, kişilerin temel hak ve özgürlüğüne müdahale niteliği taşır. Dolayısıyla suçun aydınlatılması ve bireylerin temel hak ve özgürlüklerine müdahale edilmesi arasında denge kurulmalıdır. Maddi gerçeğin açığa çıkarılması adına insan onuru ve insan haklarından ödün verilemez.²⁶⁹ Bu sebeple delil serbestliği ilkesine, “delil yasakları” olarak adlandırılan bazı sınırlamalar getirilmiştir. Delil yasakları; “delil elde etme” ve “değerlendirme” yasakları olarak ikiye ayrılmaktadır. “Delillerin elde edilme şekline ilişkin” yasaklara “delil elde etme yasakları”, “hukuka uygun olarak elde edilmiş olsa bile bir delilin yargı mercii tarafından değerlendirilebilmesine ilişkin” yasaklara ise “delil değerlendirme yasakları” denilmektedir.²⁷⁰

İletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanması için gerekli şartlar, tedbirin uygulanma şekli ve elde edilen delillerin muhafaza edilme koşulları yukarıda detaylı şekilde açıklanmıştır. Bu doğrultuda tedbirin uygulanması için gerekli şartların sağlanmamış olması, tedbirin usulüne uygun şekilde uygulanmaması veya elde edilen delillerin hukuk kurallarına uygun şekilde muhafaza edilmemesi halinde hukuka aykırılık gündeme gelir.²⁷¹

²⁶⁸ KUNTER - YENİSEY - NUHOĞLU: İkinci Kitap, s.399.

²⁶⁹ DÜLGER, Murat Volkan: Ceza Muhakemesi Hukukunda Dışlama Kuralı ve Hukuka Aykırı Delillerin Uzak Etkisi, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s. 38.

²⁷⁰ “Maddi gerçeğin araştırılması aşamasında kişisel ya da toplumsal değerlerin korunması zorunludur. Bu değerlerin korunması amacıyla kanun koyucu delillerin serbestliği ilkesine “delil yasakları” olarak adlandırılan bir takım sınırlamalar getirmiştir. Delil yasakları, “delil elde etme” ve “delil değerlendirme” yasağı olarak ikiye ayrılmaktadır. Delillerin elde edilme şekline ilişkin yasaklara “delil elde etme yasakları”, hukuka uygun elde edilmiş olsa bile o delilin yargılamada ortaya konulup değerlendirilebilmesine ilişkin yasaklara ise “delil değerlendirme yasakları” denilmektedir.” (Yargıtay 6. CD., 2023/20838 E. 2025/7334 K. 8.9.2025 T., www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 07.05.2026)

²⁷¹ “İstanbul (Kapatılan) Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK’nın 250. maddesi ile görevli) 2010/1139 soruşturma numaralı dosyasında sanık ve inceleme dışı sanıkların kullandığı GSM hatlarının suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve ihaleye fesat karıştırma suçlarından CMK’nın 135 ve 137. maddeleri uyarınca iletişimin denetlenmesine karar verilmesinden sonra sanık hakkında suç işlemek amacıyla silahlı örgüt kurma, nitelikli yağma ve ihaleye fesat karıştırma suçlarından kamu davası açıldığı, yapılan yargılama sonucunda sanığın her üç suç yönünden de mahkûmiyetine hükmedildiği anlaşılan dosyada; sanığın nitelikli yağma suçunu işlediği şüphesini uyandırabilecek delillerin tesadüfi delil niteliği taşıdığı, iletişimin denetlenmesi tedbiri bakımından elde edilen bu tesadüfi delilin,

Bu noktada önem arz eden husus, hukuka aykırı delillerin değerlendirilmesidir. Ceza muhakemesinde benimsenen “vicdani delil sistemi” uyarınca hâkim, “duruşmaya getirilen ve huzurunda tartışılan delilleri” değerlendirir. Ancak hukuka aykırı delillerin hâkim tarafından serbestçe takdir edilmesi mümkün değildir. Delil yasakları doğrultusunda hâkimin delilleri değerlendirme yetkisi sınırlandırılmış bulunmaktadır.

“*Kanuna aykırı elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemeyeceği*” (Anayasa m. 38/6); “*Yüklenen suçun, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebileceği*” (CMK m. 217/2) “*kanuna aykırı olarak elde edilmiş olan delillerin ortaya konulmasının reddolunacağı*” (CMK m. 206/2-a) düzenlemeleri uyarınca yargılamayı yapan mahkemeye, “delillerin hukuka uygun olup olmadığını, daha yargılamanın başında değerlendirme ve hukuka aykırı elde edilmiş olan delillerin duruşmada tartışılmasını reddetme” görevi verilmiştir. Bu nedenle hukuka aykırı bir biçimde elde edildiği anlaşılan delillerin, duruşmada ortaya konmaması, okunup tartışılmaması, dosyadan ayrılarak ayrı bir yerde muhafaza edilmesi gerekmektedir.

AİHS’ te, hukuka aykırı delillerin değerlendirilip değerlendirilmeyeceğine ilişkin bir hüküm yer almamaktadır. AİHM, başvurucunun adil yargılanma hakkının doğrudan ihlal edilmediği durumlarda kanuna aykırı delillerin yargılamadaki yerini; “*in abstracto*” yani “*mücerret*” veya “*soyut*” şeklinde kabul etmenin ve her olayın kendi içinde

CMK’nın 135. maddesinde sayılan katalog suçlardan olan suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve ihaleye fesat karıştırma suçları ile ilgili soruşturma aşamasında hâkim kararı ile yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında elde edilmesi sebebiyle yasal delil niteliğinde olduğu, ancak tesadüfen elde edilen bu delillerin hukuka uygun olarak kullanılabilmesi için ortaya çıkardığı suç veya suçların da katalog suçlar arasında yer alması gerektiği, sanığın eylemlerinin sabit olduğunun kabul edilmesi durumunda müşnet suçun TCK’nın 149. maddesinde düzenlenen nitelikli yağma suçunu oluşturacağı ve elde edilen bu delillerin suç tarihi itibarıyla katalog suçlar arasında sayılmayan söz konusu suçun ispatında kullanılmasının yasal olarak kabul edilemeyeceği, dolayısıyla CMK’nın 217. maddesinin ikinci fıkrasına göre hükme esas alınamayacağı kabul edilmelidir.” (Yargıtay CGK, 2024/28 E. 2025/40 K. 22.1.2025 T., www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 07.05.2026).

değerlendirilmesinin doğru olduğuna, bu konuda genelleme yapmanın mümkün olmadığına karar vermiştir.²⁷²

B. Hukuka Aykırı Delillerin Uzak Etkisi

Anayasa'nın 38/6. hükmü uyarınca “*kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak değerlendirilemez*”. CMK'nın 206/2-a hükmü gereği “*kanuna aykırı olarak elde edilen deliller reddedilir*”, madde 217/2 gereği “*yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir*”. CMK'nın 289. maddesine göre de “*hükmün hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delile dayanması*” temyiz incelemesi bakımından hukuka kesin aykırılık halidir. Bütün bu düzenlemeler ve hukukumuzda benimsenen “*zehirli ağacın meyvesi de zehirlidir*” ilkesi doğrultusunda, hukuka aykırı delillerin ve bu deliller aracılığıyla ulaşılan diğer delillerin hüküm kurulurken değerlendirilmesi mümkün değildir.²⁷³

İletişimin denetlenmesi tedbiri bakımından katalogda yer almayan bir suç için yürütülen soruşturma veya kovuşturmada tedbire başvurulması hukuka aykırıdır. Bu durumda elde edilen deliller de hukuka aykırı olup değerlendirme dışı tutulması gereklidir. Ancak tedbirin uygulanmasının ardından soruşturma veya kovuşturmayla konu suçun katalog kapsamında alınması, tedbiri ve bu yolla elde edilen delilleri hukuka uygun hale getirecek midir? Bu

²⁷² AİHM, delillerin elde edilme yöntemi de dâhil olmak üzere yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmadığını inceleyerek adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda bir karar vermektedir, bkz: Schenk v. İsviçre, 10862/84, 12 Temmuz 1988, <https://hudoc.echr.coe.int/tur#%7B%22itemid%22%3A%22001-57572%22%7D>

²⁷³ “Çerkezköy Sulh Ceza Mahkemesinin 28/12/2009 gün ve 2009/680 ile Çerkezköy Sulh Ceza Mahkemesinin 02/04/2010 gün ve 2010/203 sayılı Kararları ile sanıklar ... ve ...'in kullandığı telefon numaraları ile ilgili olarak uyuşturucu madde ticareti, suç örgütü kurma, yönetme ve bu örgüte üye olma suçlarından iletişimin tespitine karar verildiği, yapılan dinleme esnasında haklarında dinleme kararı verilen sanıklar ile diğer sanıklar ..., ..., ... ve ... arasında rüşvet ve resmi belgede sahtecilik suçlarına ilişkin konuşmaların yapıldığının tespit edildiği, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi tedbirinin 5271 sayılı CMK'nın 135. maddesinde, bu yolla elde edilen tesadüfî delillerin hukuki durumunun ise aynı Kanunun 138/2. maddesinde düzenlendiği, buna göre telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında, yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan ve ancak 135. maddenin altıncı fıkrasında sayılan suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse bu delilin muhafaza altına alınacağı ve durumun Cumhuriyet savcılığına derhal bildirileceğinin belirtilmesi karşısında, hükme dayanak yapılan görüşmelere ait iletişimin tespiti tutanaklarının yasak delil niteliğinde olduğu nazara alınıp, yasaya aykırılığı saptanan bu kanıtların dışlanması ve dosyada mevcut diğer delillerin karar yerinde tartışılıp değerlendirilmesinden sonra sonucuna göre tüm sanıkların hukuki durumlarının takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hükümler kurulması, ...” (Yargıtay 5. CD. 2015/1307 E. 2020/3134 K. 5.2.2020 T., www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 8.5.2026).

durumda tedbir kararının usulüne uygun olup olmadığı, kararın verildiği andaki duruma göre değerlendirilmelidir. Dolayısıyla katalog kapsamında bulunmayan bir suç için tedbire başvurulması hukuka aykırıdır. Ceza yargılaması devam ederken söz konusu suçun katalog kapsamına alınması, tedbir ile elde edilen delilleri hukuka uygun hale getirmez. Bu delillerin dosyadan çıkarılması ve imha edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Şüpheli veya sanığın leh ya da aleyhine olup olmaması açısından hukuka aykırı delillerde, Anayasa ve kanun hükümlerinde bir ayırım yapılması yoluna gidilmemiştir. Bu noktada şüpheli veya sanığın lehine fakat hukuka aykırı olan delillerin değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusu akla gelir. Doktrinde “hukuka aykırı delillerin şüpheli veya sanık lehine dahi olsa kullanılmaması gerektiği” savunulmaktadır. Aksi yöndeki görüşe göre hukuka aykırı şekilde yapılan uygulamaların genellikle şüpheli veya sanık aleyhinde olması sebebiyle lehe olduğu durumun kanunda ayrıca düzenlenmemiş olması, bu delillerin değerlendirilmeyeceği anlamına gelmez. Bu bakımdan yalnızca şüpheli veya sanığın sahip olduğu bir hakka müdahale olmasına karşın şüpheli veya sanığın hukuka aykırı delilin değerlendirilmesini talep etmesi durumunda söz konusu delil değerlendirilmelidir.²⁷⁴ Kanaatimizce hukuka aykırı usulde elde edilen lehe veya aleyhe olan her türlü delil, yargılama sonucunda verilen hükme esas teşkil etmemeli ve bu deliller değerlendirme dışı tutulmalıdır.²⁷⁵

²⁷⁴ **KAYMAZ:** s. 509-510; **ŞEN:** s.201-202.

²⁷⁵ İletişimin denetlenmesi tedbiri bakımından uygulamada da zehirli ağacın meyvesinin zehirli olduğu görüşü benimsenmekte ve hukuka aykırı deliller aracılığıyla ulaşılan delillerin hükme esas alınamayacağı yönünde kararlar verilmektedir. Yargıtay, iletişimin denetlenmesi tedbiri sonucunda elde edilen delillerin tek başına mahkûmiyete yeter değerde olmadığı yönündeki görüşümüzü destekler nitelikte verdiği bir kararda, usulüne uygun arama kararı olmaksızın elde edilen delilin hukuka aykırı olduğuna ve delilin hükme esas alınamayacağına hükmetmiştir: “İletişimin tespiti kararı kapsamında açık kimlik bilgileri bilinen sanığın, uyuşturucu ticareti yapacağı yönünde kuvvetli şüphe oluşması üzerine fiziki takip sonucunda, sanığın kullanıcılar ... ve ...'un aracından inerken görüldüğü 23.03.2018 tarihli olayda, "... Valiliğince verilen önleme arama kararı okutulduktan sonra, ...'un üst yoklaması yapılacağı sırada cüzdanından çıkardığı 2 paketi içinde uyuşturucu madde olduğunu söyleyerek rızaen teslim ettiği"; adli aramayı gerektiren bu olayda önleme arama kararına dayanılarak yapılan aramanın hukuka aykırı olduğu, bu arama ile elde edilen delilin hükme esas alınamayacağı, ...'un suç baskısı altında uyuşturucu maddeyi kamu görevlilerine teslim etmesinin gerçek anlamda rızaen teslim olmadığı anlaşılmakla; mahkûmiyetine yeterli başkaca delil bulunmayan sanığın beraati yerine mahkûmiyetine karar verilmesi hukuka aykırı görülmüştür.” (Yargıtay 10. CD, 21.06.2023 tarihli ve 2022/3830 E., 2023/5837 K.).

V. TESADÜFEN ELDE EDİLEN DELİLLER

A. Tesadüfen Elde Edilen Delil Kavramı

Soruşturma veya kovuşturma ile bağlantısız fakat başka bir suçun işlendiğine dair şüphe barındıran deliller, “tesadüfen elde edilen deliller” dir. Bu durum; “arama, elkoyma ve iletişimin denetlenmesi” koruma tedbirlerinin uygulanması sırasında karşımıza çıkar. CMK’nın 138. maddesi uyarınca arama ve el koymada ortaya çıkan tesadüfi deliller, herhangi bir koşula bağlı olmaksızın kullanılabilirken, iletişimin denetlenmesi tedbirinde bu delillerin kullanılabilme durumu sınırlandırılmıştır.²⁷⁶

İletişimin denetlenmesi tedbirinde “tesadüfi delil” in ne olduğunu açıklamak için CMK’nın 138/2. maddesi değerlendirilmelidir. Öncelikle bu delil, “tedbire konu suç ile ilgili olmayan ve bir başka suç şüphesi uyandıran bir delil” olmalıdır. İkinci olarak tesadüfi delil CMK’nın 135/8. maddesinde yer alan katalogdaki suçlardan biri olmalıdır. İletişimin denetlenmesi ile ulaşılan deliller, yalnızca kararda belirtilen suç ve şüpheli veya sanık için kullanılabilir.²⁷⁷ Bu sebeple şüpheli veya sanık hakkında uygulanan tedbirde, ilgili tedbirin konusu olsun veya olmasın üçüncü kişinin bir suç ile ilişkisini gösteren delillere rastlanması halinde bu deliller kullanılamaz. Bu kuralın kanunî istisnası ise tesadüfi delillerdir. Ancak bu tesadüfi delilin değerlendirilebilmesi için de üçüncü kişinin, suça iştirak iradesi olmadığı durumda, tanıklıktan çekinebilecek kişiler veya müdafî dışında biri olması gerekmektedir.²⁷⁸

CMK’nın 138/2. hükmü uyarınca “*Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında, yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan ve ancak, 135 inci maddenin altıncı fıkrasında sayılan suçlardan birinin işlendiği şüphesini*

²⁷⁶ **KARAKAYA, M. Süheyl:** “İletişimin Denetlenmesi Tedbiri Esnasında Elde Edilen Tesadüfi Deliller”, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C.21, Özel S., 2019, s. 1493.

²⁷⁷ **SAYDAM:** s. 121.

²⁷⁸ **TURHAN:** s.266.

uyandırabilecek bir delil elde edilirse; bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet Savcılığına derhâl bildirilir.” Bu düzenlemeye göre tesadüfi delil, ancak kanunda sayılı suçlara ilişkin ise ilgili soruşturma ve kovuşturmada delil olarak kullanılabilir. Buna karşın katalogda olmayan suçlara ilişkin kayıtların delil olarak kullanılması mümkün değildir. Kanunda ancak belirli ağırlıktaki suçlar için uygulanması hukuka uygun kabul edilen iletişimin denetlenmesi tedbiri için ulaşılan tesadüfi delilin de kanunda belirtilen suçlardan olması hukuki bir gerekliliktir.²⁷⁹ Kanuni düzenlemeye uyulmuş olması, uygulanmanın her daim hukuka uygun olduğunu göstermez. Bu durumlardan biri de tesadüfi delillerdir.²⁸⁰

B. Tesadüfen Elde Edilen Delilin Cumhuriyet Savcısına Bildirilmesi

CMK'nın 138/2. maddesi kapsamında bir delil elde edilirse Kanun “*bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet Savcılığına derhâl bildirilir*” demektedir. Buradaki ‘*derhal*’ ifadesine nasıl bir anlam yükleneceği önemlidir. Burada Kanunun müsaade ettiği delil, aslında tedbir genel olarak uygulanırken, yalnızca ‘tek bir görüşme’ esnasında “tesadüf edilen delil”dir. Çünkü kanun metninde geçen ‘*derhal*’ ifadesi, “artık hakkında bir kere tesadüfen delil elde edilmiş olan suçla ilgili bir şeyler yapılması gerektiğini” ifade eder. ‘*Derhal*’ harekete geçilmezse, “diğer oturumlardan veya görüşmelerden elde edilecek diğer delillerin hukuka aykırı olacağı” anlamına gelir.²⁸¹

²⁷⁹ Doktrindeki yazarlara göre iletişimin denetlenmesinin her türlü sonucu için bir hukuka uygunluk sebebi olduğunu söylemek, dinleme tedbirini adeta denize atılan bir ağa, dinlenen kişileri de ceza muhakemesinin birer objesi haline getirecektir, bkz: **KARAKAYA:** s.1495-1496; **CENTEL - ZAFER:** s. 441; **MERCAN, Necati:** Adli ve Önleme Amaçlı İletişimin Denetlenmesi- Gizli Soruşturmacı ve Takip, Ankara, 2009, s. 215.

²⁸⁰ **KARAKAYA:** s.1496.

²⁸¹ **ÜNVER - HAKERİ:** Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 469; **ÖZBEK - DOĞAN - BACAĞIZ:** s. 403; **KAYMAZ:** s. 515; **KARAKAYA:** s.1500. Yargıtay içtihatları da bu yöndedir: “Kaldı ki, 5271 sayılı CMY.nın 138. maddesine göre de bu tutanağa yasal bir kanıt değeri verilmesi olanaksızdır. Zira, tesadüfen elde edilen bu kanıt üzerine, ilk görüşmenin tespitinden sonra değil, bütün görüşmeler kayıt edildikten sonra durum Cumhuriyet savcısına bildirilmiş, sanık hakkında herhangi bir iletişimin tespiti kararı olmaksızın tespit yapılmış olduğundan, bu tutanaklar yasa dışı elde edilmiş kanıt niteliğindedir.” (Yargıtay CGK. 03.07.2007, 5-23/167., www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 05.03.2026).

Bu şekilde bir defada tesadüf edilen delillerin, muhakeme sürecinde kullanılması, hüküm kurulurken dikkate alınması mümkündür. Bu durum, tedbir ile ulaşılan delillerin yargılamada kullanılabilmesi için aranan hâkim kararı şartının bir istisnasıdır. Bir defada elde edilen ve kanunda sayılı suç kapsamında bulunan bu delil, hukuka uygun kabul edilir ve duruşmada okunarak tartışıldığı yargılamada kullanılması adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde değildir.²⁸²

C. Tesadüfen Elde Edilen Delile Dayanarak Soruşturma Başlatılması

İletişimin denetlenmesi tedbirinde, tesadüfi delil ya CMK'nın 135/8. maddesindeki suç kataloğundan veya katalog dışından bir suça ilişkin olacaktır. Katalog suç olduğu durumda, tedbire ilişkin diğer şartlar da mevcut ise bu tesadüfi delilin kullanılması mümkündür. Bu noktada asıl sorun, kanunda sayılı suçlardan olmayan başka bir suça ilişkin delile tesadüf edilmesidir. Böyle bir delilin, hükümde kullanılması mümkün değildir.²⁸³ Ancak bu delilin yeni bir soruşturmanın başlatılması için gerekli olan başlangıç şüphesine esas olup olamayacağı tartışmalıdır.

Katalogda sayılmayan suça ilişkin tesadüfi delilin yargılamada kullanılması, kanuna aykırılık teşkil eder, bu delilin muhakemeden ayrılması ve değerlendirilmemesi gerekmektedir. Ancak bazı yazarlar, elde edilen bu delillerin katalog dışındaki suçlara dair olması durumunda bile hukuka uygun olduğunu, zira hukuka uygun şekilde uygulanan bir tedbir sırasında bu delile tesadüf edildiğini savunmaktadırlar.²⁸⁴

Hukuka aykırı delilin yeni bir soruşturma başlatılması için kullanılıp kullanılamayacağı hususunda da tartışma mevcuttur. Doktrindeki çoğunluk görüş, “bu delillerin hükme esas

²⁸² **KARAKAYA:** s.1500.

²⁸³ **KAYMAZ:** s.530.

²⁸⁴ **ATAMAN, Ahmet:** Ceza Yargılaması Hukukunda İletişimin Denetlenmesi Tedbiri, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s.305-310; **KAYMAZ:** s.512.

alınmayacağını, bununla birlikte Cumhuriyet savcısına ihbar olarak suç şüphesinin bildirilmesi ve soruşturmanın açılması gerektiğini” söyler.²⁸⁵ Bizim de katıldığımız diğer görüş ise, katalog içindeki suçun varlığı öne sürülerek katalog dışı suçlara dair delil elde edilme imkânı kötüye kullanılabileceğini, bu sebeple elde edilen bu delillerin başlangıç şüphesine bile temel oluşturmaması gerektiğini düşünmektedir.²⁸⁶

Katalogda bulunmayan suçlara ilişkin delillerin elde edilmesi durumunda “kolluk görevlilerinin delili Cumhuriyet savcısına bildirim yükümlülüğü” de doktrinde tartışılmıştır. Bir görüşe göre, “böyle bir durumda bu hukuka aykırı tesadüfi delil, delil başlangıcı olarak esas alınıp ihbar kabul edileceği için, kolluğun delilleri bildirim zorunluluğu vardır ancak tesadüfi deliller gibi bu delillerin derhal bildirilme zorunluluğu yoktur.”²⁸⁷ Bu görüşe karşı olarak, bizim de katıldığımız görüş ile CMK’nın 138/2. maddesinin yalnızca katalogda yer alan delillerde bildirim yükü yüklediği, “katalog dışı suçlara dair elde edilen delillerin bildirilme zorunluluğunun da olmadığı” belirtilmiştir.²⁸⁸

D. Tesadüfi Delile İlişkin Suçun Katalog Kapsamında Olması veya Olmaması

İletişimin denetlenmesi sırasında tesadüfen elde edilen delil, şüpheli veya sanığın ya da üçüncü kişinin katalogdaki bir suçu işlediğine ilişkin ise Cumhuriyet savcısına derhal haber verilir ve bu yeni suç bakımından şüpheli veya sanık için yeni bir tedbir kararı alınması gerekir. Üçüncü kişi için ise yapılacak soruşturmada koşullar sağlanıyorsa tedbir kararı alınmalıdır.

²⁸⁵ **ÖZBEK - DOĞAN - BACAŞIZ:** s. 403; **KAYMAZ:** s. 512; Alman hukukunda da yaklaşımın bu yönde olduğuna dair: **YENİSEY - ALTUNÇ:** s. 1313; **TURGUTALP, Mehmet Ali:** “*Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi (5271 Sy. CMK’nın 135. Maddesi)*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2011, s. 94. , KARAKAYA’ya göre bu, sadece savcıyı şüpheye sevk eden bir haberdur, ilgili delilin sadece başlangıç delili olarak kullanılması adeta bir uzay mekiğini hareket ettirdikten sonra ayrılıp düşen roket güçlendiricisinin işlevine benzer, soruşturmayı başlatan bu delil artık ne yargılamada ne de hükümde kullanılmayacaktır. (**KARAKAYA:** s.1502-1503.)

²⁸⁶ **TEZCAN - DURMUŞ - ERDEM:** s. 557; **ÜNVER - HAKERİ,** Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 470; **ERDEM:** “*5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Hukukunda Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi*”, s. 101.

²⁸⁷ **KAYMAZ:** s.512.

²⁸⁸ **ŞAHİN:** s. 1112, **ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM - SİRMA GEZER - SAYGILAR - ÖZAYDIN - ERDEN TÜRÜNCÜ - TOK:** s. 557;

Üçüncü kişinin tedbir konusu suça iştirak ettiğine dair elde edilen tesadüfi delil ile tedbirle hiç alakası olmayan katalogdaki diğer suçlarına dair elde edilen tesadüfi delillerin nitelik olarak birbirinden farklı değerlendirilmesi gerektiği ve tesadüfi delilin üçüncü kişi açısından daha sınırlı olarak kullanılmasının daha uygun olduğu savunulmaktadır.²⁸⁹

Bu noktada üçüncü kişi bakımından elde edilen tesadüfi delilin ne şekilde değerlendirileceği konusu gündeme gelir ve bu hususta doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre burada tesadüfi delil, yalnızca soruşturma başlangıç şüphesine dayanak teşkil eder, ayrıca delil olarak değerlendirilmez.²⁹⁰ Bu husustaki diğer görüş ise, üçüncü kişiye dair elde edilen bu delilin ayrıca açılacak soruşturma ve kovuşturmada her türlü şekilde kullanılabileceğini ileri sürmektedir.²⁹¹ Doktrinde savunulan bir diğer görüş ise “üçüncü kişinin işlediğine inanılan katalog içi suç hakkında yeni bir tedbir alındığında, önceden tek bir görüşmeyle sınırlı olarak elde edilmiş olan bu delilin hukuka uygun bir tesadüfi delil haline geleceği”, bu sebeple söz konusu delilin soruşturmada ve kovuşturmada serbestçe kullanılabileceği yönündedir.²⁹²

Tesadüfen elde edilen delilin katalog kapsamında olmaması durumunun da şüpheli veya sanık ile üçüncü kişiler bakımından ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir. Şüpheli veya sanığın kanunda sayılan suçlardan başka bir suçu işlediğine ilişkin delile, bu kişi hakkında usulüne uygun uygulanan bir tedbir sırasında ulaşılması halinde bu delil, hukuka aykırı olur.²⁹³

²⁸⁹ **KARAKAYA:** s.1506.

²⁹⁰ **ÖZBEK - DOĞAN - BACAŞIZ:** s. 403.

²⁹¹ **ÜNVER - HAKERİ:** Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 470 - 471.

²⁹² **KARAKAYA:** s.1505-1506.

²⁹³ “Dosya kapsamında alınan dinleme kararları incelendiğinde kararlarda yüklenen suçun uyuşturucu madde ticareti ve sigara kaçakçılığı suçları olarak gösterildiği, böylece sanıkların tapelere yansıyan görüşmelerinin tesadüfen elde edilen delil olarak değerlendirilmesi gerektiği, sanıklara atılı eylemlerin suç tarihleri ve ele geçen eşyanın niteliğine göre, 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun'a (4733 sayılı Kanun) muhalefet suçunu oluşturduğu, sanıkların suç tarihinde yürürlükte bulunan 4733 sayılı Kanun'un 8 inci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca mahkûmiyetlerine karar verildiği, bu suçun da katalog suçlar arasında bulunmaması karşısında tapelerin tesadüfen elde edilen delil olarak da kabul edilmesinin mümkün olmadığı, bu suretle adı geçen sanıklar yönüyle iletişimin tespiti tutanaklarının delil olarak kabul edilemeyeceği

Doktrinde bir görüş, “elde edilen delillerin ancak katalog içindeki suçları takipte kullanılabileceği, şüpheli veya sanığın ve üçüncü kişiyle alakalı, katalog dışı suçlara dair elde edilen delillerin soruşturma başlangıç şüphesine bile temel teşkil etmemesi gerektiği” yönündedir.²⁹⁴ Aksi görüşe göre ise, “şüpheli, sanık veya üçüncü kişi ayrımı yapmaksızın katalog dışı suçlara dair tesadüfen elde edilen delillerin soruşturma başlangıç şüphesine temel teşkil edebileceği” savunulmaktadır.²⁹⁵ Kanaatimizce elde edilen bu tesadüfi deliller hukuka aykırı olmakla birlikte şüpheli veya sanık hakkında yeni bir soruşturma için basit şüpheyne esas oluşturur. Zira ortada şüpheli veya sanık hakkında hukuka uygun şekilde alınmış bir tedbir kararı ve bu yolla elde edilen bir delil mevcuttur.

İletişimin denetlenmesi tedbiri sırasında üçüncü kişi hakkında katalog dışı bir suça ilişkin tesadüfi delil elde edilmesi konusunda da doktrinde tartışma bulunmaktadır. Görüşlerden biri, “üçüncü kişi aleyhinde olan bu delillerin başlangıç şüphesine bile temel oluşturamaması gerektiği” yönündedir.²⁹⁶ Diğer görüş ise “ilgili delilin muhafaza edilmemesini ve bununla birlikte Cumhuriyet savcısına ihbar olarak suç şüphesinin bildirilmesini ve soruşturmanın açılması gerektiğini” savunmaktadır.²⁹⁷ Bizim kanaatimizce ise kanunda belirtilen suçlar haricinde bir suça ilişkin delil, üçüncü kişinin tedbirin risk alanında bile olmaması sebebiyle

anlaşıldığından, sanıkların üzerlerine atılı suçlamayı kabul etmedikleri yönündeki savunmalarının aksine suça iştirak ettiklerine ilişkin cezalandırılmalarına yeterli, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği gözetilerek beraatleri yerine yazılı şekilde mahkûmiyetlerine karar verilmesi hukuka aykırı bulunmuştur.” (Yargıtay 7. CD., 2021/11113 E. 2024/1093 K. 8.2.2024 T., www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 8.5.2026)

²⁹⁴ **ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM - SIRMA GEZER - SAYGILAR - ÖZAYDIN - ERDEN TÜRÜNCÜ - TOK:** s. 557; **ÜNVER - HAKERİ:** Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 470. Bu delillerin, CMK m. 138/2 hükmündeki, katalog suçtan olma şartını sağlamadığı için hukuka aykırı olduğu ancak, şüpheli veya sanık için bu delilin soruşturma başlangıç şüphesine temel olabileceğini savunan yazarlar da mevcuttur. bkz: **KARAKAYA:** s. 1508., **CENTEL - ZAFER:** s.452.

²⁹⁵ **ŞEN:** s.224.

²⁹⁶ **ÜNVER - HAKERİ:** Ceza Muhakemesi Hukuku, s.471-472; **ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM - SIRMA GEZER - SAYGILAR - ÖZAYDIN - ERDEN TÜRÜNCÜ - TOK:** s.556.

²⁹⁷ **ŞEN:** s.222.

hukuka aykırıdır ve delilin Cumhuriyet savcısına bildirilmesi, denetiminde de imha edilmesi lazımdır.

E. Bağlantılı Suçla İlgili Elde Edilen Deliller

Bağlantılı suçlara dair elde edilen tesadüfi delillerin niteliği ve delil değerinin ne olduğu doktrinde tartışılmalıdır. Bu konudaki görüşlerden biri, “bir suçu işlemek, gizlemek veya diğerinden fayda sağlamak için veyahut o suç vesilesiyle bir başka suç işlenmesi, keza suçlardan birinin bir diğerinin unsuru veya cezasına etki eden bir nedenini teşkil etmesi halinde ilgili delilin kullanılabileceği” kanaatindedir.²⁹⁸

Bizim de katıldığımız diğer görüş ise “bağlantılı suçları, kendiliğinden soruşturmayla ilgili saymamakta ancak bağlantılı suçun katalog kapsamındaki suçlardan olması halinde tesadüfi delil olarak kullanılabileceğini” savunmaktadır.²⁹⁹

F. İştirak İlişkisine Dair Elde Edilen Tesadüfi Deliller

İletişimin denetlenmesi tedbiri sırasında, tedbire konu suça bir üçüncü kişinin iştirak ettiği yönünde delil elde edilirse elde edilen bu delilin üçüncü kişi aleyhine kullanılıp kullanılamayacağı hususunda doktrinde tartışma mevcuttur. Görüşlerden biri, “bu delilin

²⁹⁸ **KAYMAZ:** s.500. Yargıtay, istisnai bir kararında bu görüşe benzer bir yaklaşım sergilemiştir. Karara konu olayda şüpheliler hakkında katalogda yer alan uyuşturucu ticareti suçundan soruşturma başlatılmış ayrıca tedbir sırasında katalogda yer almayan ancak bağlantılı suç kabul edilen uyuşturucu madde kullanma suçuna dair deliller de elde edilmiştir. Yargılama sonucunda bir sanığa, tedbir kararına esas olan suçtan beraat, bağlantılı suç hakkında ise diğer delillere de dayanılarak hapis cezası verilmiştir. (bkz: Yargıtay 10. CD. 29.11.2006 T., 2006/11643 E, 2006/13413 K., www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 09.04.2026).

Yargıtay’ın aksi yönde de kararları bulunmaktadır: “İncelenen dosyada sanığın, katalog kapsamındaki “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” suçu ile ilgili olarak Gaziantep 6. Sulh Ceza Mahkemesinin iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınmasına yönelik kararlarının uygulanması sırasında sanık hakkında hırsızlığa teşebbüs, konut dokunulmazlığını ihlal ve mala zarar verme suçları ile ilgili konuşma içerikleri elde edilmiş ise de yukarıda yapılan açıklamalar karşısında, konut dokunulmazlığını ihlal ve mala zarar verme suçunun, suç tarihi itibarıyla hırsızlık suçunun CMK’nın 135/8. maddesi kapsamında bulunmaması nedeniyle anılan dinleme kayıtlarının aynı Kanun’un 138/2. maddesi gereğince bu suçların delili olarak kullanılamayacağı...” (Yargıtay 2. CD., E. 2014/35334, K. 2017/5788, T. 18.05.2017, www.lexpera.com.tr, erişim tarihi: 09.04.2026).

²⁹⁹ Kanunun soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olan suça dair delil teriminden kastettiği şeyle, CMK sisteminin dar ve geniş bağlantı kavramlarının bir alakası olmadığını ileri sürerek tesadüfi delillerin yalnızca soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan suçlara dair delilleri düzenlediğini savunan görüşün eleştirisi için bkz: **KARAKAYA:** s.1510-1512.

üçüncü kişi aleyhine sınırsız şekilde kullanılabileceğini, zira tedbire konu suça iştirakin tam olarak da söz konusu suç ile ilgili olduğunu, dolayısıyla bu delilin tesadüfi delil olmadığını, yeni bir denetim kararına ihtiyaç duymadan, normal delil sistemi içinde herhangi sınırlamaya tabi olmaksızın kullanılabileceğini” savunmaktadır.³⁰⁰ Diğer bir görüş ise, “bu şekilde elde edilen delilin üçüncü kişi aleyhine kullanılabilmesi için ilgili delilin derhal savcıya iletilmesi ve üçüncü kişi hakkında ayrı bir iletişimin denetlenmesi tedbiri alınması gerektiğini” ileri sürmektedir.³⁰¹ Bizim de katıldığımız bu görüşe göre bu delillerin hüküm kurulurken değerlendirilebilmesi yalnızca kanuni şartların meydana geldiği halde mümkündür. Bu sebeple üçüncü kişi hakkında derhal ayrıca bir tedbir kararı alınmalıdır.

G. Tedbire Konu Telekomünikasyon Aracının Üçüncü Kişiler Tarafından Kullanılması Sırasında Elde Edilen Deliller

İletişimin denetlenmesi tedbiri uygulanan telefonun, üçüncü bir kişi tarafından kullanılması halinde elde edilen delillerin kullanılıp kullanılamayacağı tartışmalıdır. Bizim de katıldığımız görüş, üçüncü kişinin bu şekilde yaptığı görüşmeden ulaşılan delillerin “tesadüf edilen hukuka aykırı deliller” değil, yalnızca “hukuka aykırı deliller” olduğunu savunmaktadır.³⁰² Bu delillerin tesadüfi deliller kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini savunan ikinci görüşe göre ise telefonun sürekli olarak üçüncü kişi tarafından kullanıldığının objektif açıdan tespit edilmesi durumunda kullanıcının ayrıca belirtildiği bir tedbir kararı alınması gereklidir. Telefonun kim tarafından kullanıldığının objektif şekilde belirlenememesi durumunun ise tesadüfi delillerin yukarıda açıklanan genel esasları ile çözümlenmesi lazımdır.³⁰³

³⁰⁰ **KAYMAZ:** s.516; **ŞEN:** s.110.

³⁰¹ **KARAKAYA:** s.1513.

³⁰² **ŞEN:** s.111.

³⁰³ **KARAKAYA:** s.1514., **AİHM** , *Kruslin v. Fransa* davasında, kaldığı otelde tedbir uygulanan bir telefonu kullanan ve bu konuşmadan elde edilen delil ile yargılanıp hapse mahkum edilen bir kişinin özel ve aile hayatına

H. Soruşturma Yapılması İzne Bağlı Olan Kişiler Bakımından Tesadüfi Delillerin Değerlendirilmesi

İletişimin denetlenmesi tedbiri sırasında hakkında soruşturma yürütülmesi ve kamu davası açılması için soruşturma izni verilmesi şartı aranan kişiler hakkında tesadüfen delil elde edildiğinde suç, kanunda sayılan ve bağlantısız başka bir suça ilişkin ise bu delil ileri sürülerek soruşturma izni verilebilir. İlgili makamın izin vermemesi durumunda delil imha edilmelidir. Bir defada ulaşılan bu tesadüfi delilden sonra ayrı ve yeni bir soruşturma başlatılıncaya kadar tedbir sırasında bu kişi ve suç ile ilgili yeni delillere rastlanması halinde bu delillerin ayrıca başlatılan soruşturma veya kovuşturmada kullanılmaması lazımdır.³⁰⁴

İ. Tanıklıktan Çekinme Hakkı Olanlar Bakımından Elde Edilen Tesadüfi Deliller

Tanıklıktan çekinme hakkı olan kişiyle yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında şüpheli ve sanık hakkında tedbire konu suçla alakalı bir delil elde edilmesi durumunda bu delil, maddenin açık hükmü uyarınca hiçbir şekilde kullanılamaz. Tedbir esnasında tanıklıktan çekinme hakkı olan kişinin kendisinin suç işlediğine dair bir bilgi edinilmesi durumunda ise birden fazla ihtimal ortaya çıkmaktadır. Tanıklıktan çekinme hakkı olan kişinin tedbir konusu suça iştirak ettiğinin, tedbir öncesinde saptanmış olması halinde ilgili delil yargılamada zaten kullanılır, tesadüfi delilin varlığından söz edilemez. Ancak tanıklıktan çekinme hakkı olan kişinin tedbir konusu suça iştirak ettiğinin tedbir sırasında anlaşılması halinde ise iştirak ilişkisine dair tek delil iletişimin denetlenmesi tedbiri olacağından bu delilin kanuna aykırı olduğu ve değerlendirilemeyeceği doktrinde isabetli şekilde savunulmaktadır.³⁰⁵ Bu durumda ilgili delil derhal Cumhuriyet savcısına bildirilir ve imha edilir. Aksi yönde, elde edilen delille soruşturma başlatılması ve tanıklıktan çekinme hakkı olan kişi hakkında ayrıca iletişimin

saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Bkz. *Kruslin v. Fransa*, No: 11801/85, 24 Nisan 1990, http://www.hrcr.org/safrica/privacy/kruslin_france.html.

³⁰⁴ CENTEL - ZAFER: s.614, KARAKAYA: s.1515.

³⁰⁵ KARAKAYA: s.1517.

denetlenmesi tedbiri uygulanması gerektiğini savunan yazarlar da bulunmaktadır.³⁰⁶

Tanıklıktan çekinme hakkı olan kişinin tedbire konu suçtan başka bir suç işlediğine dair delil elde edilmesi halinde ise suçun, katalog içi veya dışı olduğuna bakılmaksızın, delil Cumhuriyet savcısına bildirilir ve huzurunda imha edilir.

Üçüncü kişilerin işlediği suçlara dair, tanıklıktan çekinme hakkı olan kişiyle yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında ulaşılan delilin ise önceki başlıkta belirtilenler kapsamında tesadüfi delillerin genel esaslarına göre değerlendirilmesi gereklidir.

VI. TAZMİNAT

Koruma tedbirleri nedeniyle tazminata ilişkin hükümler, CMK madde 141 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu hükümler ile hakkında haksız şekilde koruma tedbiri uygulanan kişilere, maddi ve manevi her türlü zararlarını Devletten isteyebilme imkânı sağlanmıştır. CMK m.142'de³⁰⁷ tazminat isteminin koşulları düzenlenmiştir.

³⁰⁶ **ÖZTÜRK - TEZCAN - ERDEM - SIRMA GEZER - SAYGILAR - ÖZAYDIN - ERDEN TÜRÜNCÜ - TOK:** s. 546., **ÜNVER - HAKERİ:** Ceza Muhakemesi Hukuku, s.472. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 7.maddesinin 4. fıkrasının son cümlesinde yazan ve iptal edilen hüküm şöyledir: *"Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 135'inci maddesinde belirtilen yasal şartlar varsa, suç işleme şüphesi altındaki tanıklıktan çekinme hakkı olan şahıslar hakkında da hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Savcısının kararıyla bu tedbire başvurulabilir."*

³⁰⁷ (1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.

(2) İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır. (Ek cümleler:2/3/2024-7499/13 md.) Ancak, 141 inci maddenin birinci fıkrasının (e), (f) ve (l) bentleri kapsamındaki istemler bakımından 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Bu fıkra uyarınca 6384 sayılı Kanun kapsamında olmasına rağmen ağır ceza mahkemesine yapılan istemler, Komisyona gönderilir. Ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren ve girmeyen istemler birlikte yapılmış ise ağır ceza mahkemesi görev alanına girmeyen istemleri ayırmak suretiyle Komisyona gönderir. Bu hâllerde ağır ceza mahkemesine yapılan istem tarihi esas alınır.

(3) Tazminat isteminde bulunan kişinin dilekçesine, açık kimlik ve adresini, zarara uğradığı işlemin ve zararın nitelik ve niceliğini kaydetmesi ve bunların belgelerini eklemesi gereklidir.

(4) Dilekçesindeki bilgi ve belgelerin yetersizliği durumunda mahkeme, eksikliğin bir ay içinde giderilmesini, aksi hâlde istemin reddedileceğini ilgiliye duyurur. Süresinde eksikliği tamamlanmayan dilekçe, mahkemece, itiraz yolu açık olmak üzere reddolunur.

(5) Mahkeme, dosyayı inceledikten sonra yeterliliğini belirlediği dilekçe ve eki belgelerin bir örneğini Devlet Hazinesinin kendi yargı çevresindeki temsilcisine tebliğ ederek, varsa beyan ve itirazlarını iki hafta içinde yazılı olarak bildirmesini ister.[51]

CMK m.143'te³⁰⁸ tazminatın geri alınması ve CMK m.144'te³⁰⁹ ise tazminat isteyemeyecek kişiler düzenlenmiştir.

CMK m.141'in ilk halinde; yalnızca yakalama, gözaltına alma, tutuklama, arama ve elkoyma tedbirlerine ilişkin tazminat hakkı doğurabilecek durumlar sıralanmıştır. Bu haliyle CMK m. 141'in; iletişimin denetlenmesi, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve teknik araçlarla izleme tedbirlerine ilişkin bir hüküm içermemesi, doktrinde temel hak ve

(6) İstem ve ispat belgelerinin değerlendirilmesinde ve tazminat hukukunun genel prensiplerine göre verilecek tazminat miktarının saptanmasında mahkeme gerekli gördüğü her türlü araştırmayı yapmaya veya hâkimlerinden birine yaptırmaya yetkilidir.

(7) (Değişik: 25/5/2005 - 5353/20 md.) Mahkeme, kararını duruşmalı olarak verir. İstemde bulunan ile Hazine temsilcisi, açıklamalı çağrı kâğıdı tebliğine rağmen gelmezlerse, yokluklarında karar verilebilir.

(8) Karara karşı, istemde bulunan, Cumhuriyet savcısı veya Hazine temsilcisi, istinaf yoluna başvurabilir; inceleme öncelikle ve ivedilikle yapılır. (Ek cümleler: 2/3/2024-7499/13 md.) Karar yerinde görülmezse bölge adliye mahkemesince işin esası hakkında karar verilir. Bölge adliye mahkemelerince bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir.

(9) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/144 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/139 md.) Tazminat davaları nedeniyle Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince hesaplanan nisbî avukatlık ücreti ödenir. Ancak, ödenecek miktar Tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu ücretten az, ağır ceza mahkemelerinde takip edilen davalar için belirlenen maktu ücretten fazla olamaz.

(10) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/144 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/139 md.) Tazminata ilişkin mahkeme kararları, kesinleşmeden ve idari başvuru süreci tamamlanmadan icra takibine konulamaz. Kesinleşen mahkeme kararında hükmedilen tazminat ile vekâlet ücreti, davacı veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirimin yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde ödenir. Bu süre içinde ödeme yapılmaması halinde, karar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur."

³⁰⁸ "(1) Kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararı sonradan kaldırılarak, hakkında kamu davası açılan ve mahkûm edilenlerle, yargılamanın aleyhte yenilenmesiyle beraat kararı kaldırılıp mahkûm edilenlere ödenmiş tazminatların mahkûmiyet süresine ilişkin kısmı, Cumhuriyet savcısının yazılı istemi ile aynı mahkemeden alınacak kararla kamu alacaklarının tahsiline ilişkin mevzuat hükümleri uygulanarak geri alınır. Bu karara itiraz edilebilir.

(2) (Mülga: 18/6/2014 - 6545/103 md.)

(3) İftira konusunu oluşturan suç veya yalan tanıklık nedeniyle gözaltına alınma ve tutuklama halinde; Devlet, iftira eden veya yalan tanıklıkta bulunan kişiye de rücu eder."

³⁰⁹ "(1) Kanuna uygun olarak yakalanan, adli kontrol altına alınan veya tutuklanan kişilerden aşağıda belirtilenler tazminat isteyemezler:[52]

a) (Mülga: 11/4/2013-6459/18 md.)

b) Tazminata hak kazanmadığı hâlde, sonradan yürürlüğe giren ve lehte düzenlemeler getiren kanun gereği, durumları tazminat istemeye uygun hâle dönişenler.

c) Genel veya özel af, şikâyetten vazgeçme, uzlaşma gibi nedenlerle hakkında kovuşturmaya yer olmadığına veya davanın düşmesine karar verilen veya kamu davası geçici olarak durdurulan veya kamu davası ertelenen veya düşürülenler.

d) Kusur yeteneğinin bulunmaması nedeniyle hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilenler.

e) Adli makamlar huzurunda gerçek dışı beyanla suç işlediğini veya suça katıldığını bildirerek gözaltına alınmasına, adli kontrol altına alınmasına veya tutuklanmasına neden olanlar."

özgürlüklerin korunması bağlamında önemli bir eksiklik olarak görülmüş ve eleştirilmiştir.³¹⁰

2014 yılında yapılan Kanun değişikliği ile 141. maddeye 3. fıkra eklenmiştir: “*Birinci fıkra yazan hâller dışında, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir.*” (CMK m.141/3)

Bu değişiklik sonrasında Yargıtay Ceza Dairelerinin uygulaması, 1.fıkra sayılmayan ancak tazminat hakkı doğurabilecek durumların, CMK m.141/3 kapsamında incelenmesi yönünde olmuştur.³¹¹ Bu noktada Yargıtay, CMK m.141/1 kapsamındaki tazminat taleplerinde kusur araştırması yapılmaksızın karar verildiğini, 1. fıkra sayılan haller dışında tazminata hükmedilebilmesi için ise CMK m.141/3 gereği hâkim veya Cumhuriyet savcısının tedbirin uygulanmasında kusurunun bulunup bulunmadığının ayrıca araştırılması gerektiğini içtihat etmiştir.³¹²

³¹⁰ **TURHAN:** s.307-308.

³¹¹ “Tazminat talebinin dayanağı olan ... Anadolu 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 2014/155 Esas – 2015/359 Karar sayılı ceza dosyası kapsamında, davacının silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 15.12.2009 tarihinde 1 gün gözaltında kaldığı, 09.09.2009 – 09.03.2009 tarihleri arasında 6 ay süre ile telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi tedbir uygulandığı yapılan yargılama sonunda beraatine hükmedildiği, beraat hükmünün 19.11.2015 tarihinde kesinleştiği, gözaltı tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan 5271 sayılı CMK’nın 142. maddesinde öngörülen süre içinde yetkili ve görevli mahkemeye davanın açıldığı ve kanunda öngörülen yasal şartların oluştuğu anlaşılmakla; Davacının hukuka aykırı deliler üretilerek yargılandığı, gözaltına alındığı, bilgisayarına el konulduğu ve uzun süre iletişimin denetlenmesi tedbiri uygulandığı gerekçeleri ile 1.000 TL maddi 70.000 TL manevi tazminatın 18.07.2009 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile ödenmesi talebine ilişkin söz konusu davada, yerel mahkemece maddi tazminat talebinin reddine, 3.000 TL manevi tazminatın 18.07.2009 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile davalıdan alınarak davacıya ödenmesine hükmedilmesinde bir isabetsizlik görülmemiştir.” (Yargıtay 12. CD 2021/1223 E. 2022/6130 K. 03.10.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, erişim tarihi: 01.04.2026)

³¹² “Davacının kullanımında olduğu belirtilen telefon hattı hakkında ilgili soruşturma kapsamında iletişimin tespiti tedbirinin uygulanıp uygulanmadığı, uygulanmış ise tedbir evraklarının aslı veya onaylı örneklerinin dosya arasına alınarak tedbir tarihinde yürürlükte bulunan 5271 sayılı CMK’nın 135. maddesinde düzenlenen şartları taşıyıp taşımadığı ve davacı tarafın dava dilekçesinde ileri sürdüğü iddialar 5271 sayılı CMK’nın 141/3. maddesinde düzenlenen hakimler ve Cumhuriyet savcılarının eylemlerinden ötürü tazminat istemine ilişkin olup, tazminata konu edilen eylemlerle ilgili olarak hakimler ve Cumhuriyet savcıları hakkında adli veya idari soruşturma yapıp yapılmadığı, yapılmış ise akıbetinin ne olduğu Hakimler ve Savcılar Kurulundan sorulup, açıklığa kavuşturularak, sonucuna göre karar verilmesi gerektiği gözetilmeden eksik inceleme ile davacının talebinin CMK’nın 141. maddesinde sayılan sınırlı sebeplerden olmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmesi, Gerekçeli karar başlığında, dava türü olarak, “Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat” yerine, “İletişimin Denetlenmesi Nedeni ile Tazminat” ibaresine yer verilmesi, Kanuna aykırı olup, davacı vekilinin temyiz itirazları

Ancak bu içtihatlardan sonra 2023 yılında Yargıtay CGK tarafından, CMK m.141/1’de tazminat kapsamındaki durumların tahdidi olarak sayıldığına, sonradan eklenen CMK m.141/3’ün hükmünün genişletici nitelikte yorumlanmaması gerektiğine hükmedilmiştir.³¹³

bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükmün bu sebepten dolayı 5320 sayılı Kanunun 8. maddesi uyarınca halen uygulanmakta olan 1412 sayılı CMUK’un 321. maddesi gereğince isteme aykırı olarak BOZULMASINA, 21.03.2022 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.” (Yargıtay 12. CD. 2020/11069 E. 2022/2122 K. 21.03.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, erişim tarihi: 01.04.2026)

³¹³ Karara konu olayda konutu terk etmemek şeklindeki adli kontrol kapsamında tazminat istemi üzerine temyiz incelemesi yapılmış olmakla birlikte bu karar, CMK m.141/3 düzenlemesinin iletişimin denetlenmesi tedbirini bakımından tazminat hakkını doğurabilecek şekilde yorumlanması sebebiyle önem arz etmektedir:

“Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat istenebilecek hâller ise aynı Kanun’un 141. maddesinin 1. fıkrasında; yakalama, tutuklama, arama ve elkoyma olarak tahdidi bir şekilde sayılmıştır.

Tazminat konusunun Kanun’da “Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat” başlığı altında düzenlenmesine rağmen tüm koruma tedbirlerine hukuka aykırı bir biçimde başvurulmasından kaynaklanabilecek maddi ve manevi zararların giderilmesi kapsama dâhil edilmemiş; iletişimin denetlenmesi, gizli soruşturmacı, teknik araçlarla izleme, beden muayenesi, vücuttan örnek alınması gibi ağır hak ihlaline sebebiyet veren tedbirler de bu kapsamın dışında tutulmuştur.

Yine adli kontrol tedbirine hukuka aykırı olarak başvurulması veya makul süreyi aşacak kadar uzun bir süre bu tedbirin uygulanmasına devam edilmesi hâllerinde de tazminat istenebileceğine yönelik açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

18.06.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun’un 70. maddesi ile CMK’nın 141. maddesine; “Birinci fıkra yazan hâller dışında, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir.” şeklindeki üçüncü fıkra eklenmiştir.

Her ne kadar doktrinde bazı yazarlarca bu fıkranın 141. maddenin 1. fıkrasında sayılan hâlleri genişletmek için getirildiğine ilişkin görüşler ileri sürülmüş ise de hükmün kendisi ile birlikte gerekçesinde de tazminat nedenleri sınırlı bir şekilde sayılmıştır. Ayrıca üçüncü fıkraya ilişkin hiçbir açıklama da yapılmamıştır. Hükmün gerekçesinde ise “Yukarıda (1) ilâ (6) numaralı benlerde belirtilen hâllerde, usulsüz işlemlere muhatap olmuş veya bu gibi hâllerle karşılaşmış bulunan kişi, uğradığı her türlü maddi ve manevi zararlarını Devlettten dava etmek, isteyebilmek hakkına sahip olacaktır. (7) ve (8) numaralı benlerde ise manevi zararlarını istemek ve dava etmek hakkını kullanabilecektir.” hususuna yer verilmek suretiyle 141. madde kapsamında tazminat davalarının Devlet aleyhine açılması gerektiği belirtilerek yalnızca usule ilişkin bir açıklama yapılmıştır. Bu fıkra ile getirilen düzenleme sınırlı olarak sayılan tazminat hâllerini genişletmeye yönelik olmayıp sayılan koruma tedbirlerine ilişkin açılacak tazminat davalarında sorumluluğun açıkça devlete ait olduğunun belirtilmesinden ibarettir. Nitekim 4. fıkradaki; “Devlet, ödediği tazminattan dolayı görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanan hâkimler ve Cumhuriyet savcılarını bir yıl içinde rücu eder.” şeklindeki düzenleme de bu tespiti destekler mahiyettedir.

Nitekim Adalet Komisyonu Raporu’nda da, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davalarının ancak Devlet aleyhine açılabileceği hususuna açıklık getirmek amacıyla üçüncü fıkra hükmünün eklendiği belirtilmiştir. Bu nedenle kanun koyucunun CMK’nın 141. maddesinde sayılan tazminat nedenlerinin genişletilmesi yönünde bir iradesi bulunmadığı kabul edilmelidir.

Ayrıca kanun koyucu hükmün sınırını genişletmek istediğinde somut düzenlemeler getirmekte ve bu niyetini açıkça ortaya koymaktadır. Kanun koyucunun bu konudaki niyetini açıkça gösteren adımlarına bakıldığında, CMK’nın 141. maddesine 3. fıkranın eklenme tarihi olan 18.06.2014’ten önce 11.04.2013 tarihli ve 6459 sayılı Kanun’un 17. maddesi ile 1. fıkraya yakalama veya tutuklama işlemine karşı kanunda öngörülen başvuru imkânlarından yararlandırılmayanlara ilişkin tazminat hâli eklendiği görülmektedir. Bu bakımdan kanun koyucu 141. maddedeki koruma tedbirlerinin kapsamını genişletmek istediğinde bu iradesini somut ve açık bir şekilde düzenlemek suretiyle ortaya koyduğu anlaşılmaktadır.” (Yargıtay CGK, 2018/81 E. 2023/159 K. 15.03.2023 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, erişim tarihi: 01.04.2026)

Yargıtay CGK tarafından verilen bu karar sonrasında 2024 yılında CMK m.141/1 maddesine “*Konutunu terk etmemek veya uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla hastaneye yatmak dâhil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek şeklindeki adli kontrol yükümlülükleri uygulandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen, kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.*” hükmü eklenmiştir. Bu değişiklik ile, doktrinde tartışmalara konu olan haksız şekilde uygulanan adli kontrol tedbirleri nedeniyle tazminat istenip istenemeyeceği hususu açıklığa kavuşturulmuş, adli kontrol tedbiri bakımından tazminat yolu öngörülmüştür.

Ancak henüz “iletişimin denetlenmesi, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve teknik araçlarla izleme” tedbirleri hakkında ayrıca bir tazminat düzenlemesi yapılmamıştır. Bu durum, temel hak ve özgürlüklerin korunması yönündeki Devletin negatif yükümlülüğü kapsamında önemli bir eksikliktir.³¹⁴ Kanaatimizce en kısa sürede bu yönde kanuni bir düzenleme yapılması gerekmektedir. Bir düzenleme yapılıncaya kadar ise CMK m.141/3 hükmünün kendi içerisinde kesin ifadeler de barındırmaması sebebiyle bu hükme dayanılarak, iletişimin denetlenmesi tedbirine ilişkin tazminat istemlerinin karara bağlanmasının ve hukuka aykırılık bulunduğu durumda tazminata hükmedilmesinin mümkün olduğu kanaatindeyiz.

İletişimin denetlenmesi tedbirinin hukuka aykırı şekilde uygulanmasından kaynaklanan zararların tazminine ilişkin kanunda ayrıca bir düzenleme bulunmaması, doktrinde eleştirilmekte ve tazminatın bütün koruma tedbirleri ile ilgili olarak kabul edilmesinin önemli bir gereklilik olduğu savunulmaktadır.³¹⁵

³¹⁴ **YARGUN, Uğur:** Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, 2023, s. 141.

³¹⁵ **GÖKTÜRK, Neslihan:** Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat (CMK m. 141–144) - Ceza Hukuku Monografileri, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2024, s.123-124; **ÜNVER - HAKERİ:** Ceza Muhakemesi Hukuku, s.476.

İletişimin denetlenmesi tedbirine ilişkin, CMK'nın 141/3 hükmünde düzenlenen tazminat davasının etkili bir hukuk yolu olmadığı yönündeki şikâyetler sıklıkla AYM'ye yapılmaktadır.³¹⁶ Anayasa'nın 12. maddesi gereğince; “herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.” Bunun yanında Anayasa'nın 5. maddesinde, bireylerin haklarının korunması için gerekli şartların hazırlanması devletin temel amaç ve görevlerinden biri olarak sayılmaktadır. Bu düzenlemeler ışığında devlet, bireylerin özel hayata saygı haklarına ve haberleşme hürriyetlerine müdahale etmeme ve üçüncü kişilerin temel haklarının ihlalden sorumludur.³¹⁷ Söz konusu sorumluluğun yerine getirilmesi ise ancak bireylere etkili bir başvuru yolu tanınması ile mümkündür.³¹⁸

AYM, CMK m. 141/3 hükmünün her somut olayın özelliğine göre değerlendirilmesi gerektiğini belirterek, “bir zararın meydana geldiği konusunda savunulabilir iddiaların ileri sürülmesi durumunda yargı makamlarının söz konusu temel hakların korunmasını sağlayan etkili başvuru yolunun bulunup bulunmadığını incelemesi gerektiğine” hükmetmiştir.³¹⁹

³¹⁶ Hasan Ali Kızılırmak Başvurusu, 2018/24038, 10/5/2022, Eyup Işık Başvurusu, B. No: 2018/26715, 19/10/2021, Meltem Ayvalı Başvurusu, B. No: 2018/35367, 26/5/2022.

³¹⁷ Ali Çığır Başvurusu, B. No: 2015/19298, 8/5/2019, § 32; Erol Kumcu Başvurusu, B. No: 2015/18988, 9/5/2019, § 32; U.B. Başvurusu, B. No: 2015/3175, 10/10/2019, § 33; Murat Haliç Başvurusu, B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 42; İlhan Gökhan Başvurusu, B. No: 2017/27957, 9/9/2020, § 42.

³¹⁸ Murat Haliç Başvurusu, B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 43; İlhan Gökhan Başvurusu, B. No: 2017/27957, 9/9/2020 § 43, Anayasa Mahkemesi'ne göre etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanır. (Y.T. Başvurusu [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; Murat Haliç Başvurusu, § 44; İlhan Gökhan Başvurusu, § 44)

³¹⁹ “1. Başvuru, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi neticesinde elde edilen kayıtların imha edilmediği ve alenileştirildiği ileri sürülerek açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetiyle bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

...

57. Başvurucunun şikâyet ettiği hususun hangi nedenlerle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmesi gerektiği hususunda somut ve ikna edici gerekçeler ileri sürüldüğü görülmektedir. Ancak derece mahkemelerince bu hususların değerlendirilmediği ve savunulabilir nitelikteki iddialara dayanan davanın neden söz konusu düzenlemenin kapsamında kabul edilmediği hususunda açıklamalarda bulunulmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca başvurucu ile aynı soruşturma kapsamında hakkında iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınmasına ilişkin tedbirler uygulanan ve başvurucuyla birlikte hakkında takipsizlik verilen diğer kişiler tarafından açılan tazminat davalarında (bkz. § 24) farklı yönde kararlar verildiğine ilişkin başvurucu tarafından ileri sürülen iddialar hakkında da herhangi bir gerekçenin oluşturulmadığı görülmektedir.

İletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanmasında görevli kimselerin kusurlu davranışları ise, TCK madde 132 ve 137/1-a ile yaptırım altına alınmıştır.³²⁰ Ayrıca tedbire karar veren ve tedbiri uygulayanlar bakımından görevin kötüye kullanılması suçunun gündeme gelmesi de mümkündür. Tedbir ile ilgili gizlilik kuralına uyulmaması ise TCK madde 285'te düzenlenmiştir.³²¹ Kanunun hazırlık çalışmaları sırasında, “*tedbirin sona ermesinden sonra da tedbire muhatap olan kişinin tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesini talep edebileceğine*” ilişkin bir hüküm önerilmişti. Bu sayede uygulanan koruma tedbirinin hukuka uygun olup olmadığı değerlendirilebilecek ve hukuka aykırı olması durumunda tazminat

58. Başvurucunun içinde bulunduğu koşulların ve iddialarının 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında olmadığı yönünde verilen kararın bu yönüyle ilgili ve yeterli gerekçeler içermediği ve başvurucuya uygun bir telafi şansı sunmaya elverişli olmadığı anlaşılmaktadır. Esasında 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (3) numaralı fıkrasının kapsamı konusunda derece mahkemelerince ortaya konulan bu yaklaşımın temel hakların ihlaline yönelik şikâyetin etkili bir şekilde incelenmesine imkân sağlamadığı değerlendirilmektedir. Neticede somut olayın koşullarında özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyeti bağlamında oluşan zararlarının tazmini konusunda başvurucuya, asgari güvenceleri içerecek şekilde etkili bir hukuk yolu sunulmadığı sonucuna varılmaktadır.” (AYM, Abdullah Arslan Başvurusu, B. No: 2018/22112, 15/12/2020 T., para. 1,57,58, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>, erişim tarihi: 09.05.2026)

³²⁰ “Haberleşmenin gizliliğini ihlal” başlıklı TCK madde 132; “(1) Kişiler arasındaki haberleşmenin gizliliğini ihlal eden kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu gizlilik ihlali haberleşme içeriklerinin kaydı suretiyle gerçekleşirse, verilecek ceza bir kat artırılır. (2) Kişiler arasındaki haberleşme içeriklerini hukuka aykırı olarak ifşa eden kimse, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (3) Kendisiyle yapılan haberleşmelerin içeriğini diğer tarafın rızası olmaksızın hukuka aykırı olarak alenen ifşa eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Ek cümle: 2/7/2012-6352/79 md.) Ifşa edilen bu verilerin basın ve yayın yoluyla yayımlanması halinde de aynı cezaya hükmolunur.”

“Nitelikli haller” başlıklı TCK madde 137; “(1) Yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların; a) Kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle, b) Belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle, İşlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

³²¹ “Gizliliğin ihlali” başlıklı TCK madde 285; “(1) Soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun oluşabilmesi için; a) Soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğinin açıklanması suretiyle, suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkının veya haberleşmenin gizliliğinin ya da özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi, b) Soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğine ilişkin olarak yapılan açıklamanın maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeye elverişli olması, gerekir. (2) Soruşturma evresinde alınan ve soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemlerin gizliliğini ihlal eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. (3) Kanuna göre kapalı yapılması gereken veya kapalı yapılmasına karar verilen duruşmadaki açıklama veya görüntülerin gizliliğini alenen ihlal eden kişi, birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır. Ancak, bu suçun oluşması için, tanığın korunmasına ilişkin olarak alınan gizlilik kararına aykırılık açısından aleniyetin gerçekleşmesi aranmaz. (4) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların kamu görevlisi tarafından görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanılarak işlenmesi halinde, ceza yarısına kadar artırılır. (5) Soruşturma ve kovuşturma evresinde kişilerin suçlu olarak algılanmalarına yol açacak şekilde görüntülerinin yayınlanması halinde, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. (6) Soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin haber verme sınırları aşılmaksızın haber konusu yapılması suç oluşturmaz.”

sorumluluğu gündeme gelebilecek idi. Ancak bu öneri Kanunda yer almamıştır. Bu yönde bir düzenlemenin yapılması da hukuki bir gerekliliktir.

SONUÇ

Demokratik bir hukuk devletinde, suça konu fiile ve faillerine ulaşabilmek amacıyla koruma tedbirleri uygulanır. Ancak bu tedbirlerin uygulanmasında temel hak ve özgürlüklerin göz ardı edilmemesi gereklidir. Önleyici veya adli amaçlı olarak sıklıkla kullanılan tedbirlerden birisi de iletişimin denetlenmesi tedbiridir. Özel hayatının gizliliğine, aile hayatına ve haberleşme özgürlüğüne ağır müdahale teşkil etmesi sebebiyle bu tedbirin titiz ve özenli uygulanması bir zorunluluktur.

İletişimin denetlenmesi tedbiri ile ilgili olarak doktrinsel tartışmaların odağını, tedbirin AİHS ve Anayasa’da düzenlenen güvenceleri karşılayıp karşılamadığı sorusu oluşturmaktadır. Kanunda iletişimin denetlenmesinin “şüpheli ve sanıkla sınırlı tutulması, sadece belirli suçlarla ilgili olarak uygulanabilmesi, uygulanmasında süre sınırlamasının getirilmiş olması, son çare ilkesinin kabul edilmesi, hâkim kararının aranması, verilerin korunması ve bilgilerin kullanılması ile ilgili düzenlemelerin getirilmiş olması, iletişimi denetlenen kişiye tedbirin sonunda bildirim yapılması gerekliliği, tanıklıktan çekinme hakkına sahip olanlar ve müdafiler bakımından iletişimin denetlenmesinin yasak olması gibi hususlar” dikkate alındığında tedbirin düzenlendiği CMK’nın 135 vd. maddeleri, AİHS düzenlemeleri ve AİHM içtihatlarının aradığı güvenceleri büyük oranla karşılamaktadır.

Buna rağmen kanunda ayrıca düzenlenmemiş ve yoruma dayalı olarak uygulanan, yürürlükten kaldırılmış yönetmeliklerle doldurulmaya çalışılan boşluklar bulunmaktadır. Tedbirin uygulanmasının kolaylaştırılması ve olası hak ihlallerinin önüne geçilmesi için kanunda ayrıca düzenleme yapılması gereken konular bulunmaktadır, çalışmanın içerisinde bu durumlar ayrıntılı şekilde incelenmiştir.

İletişimin denetlenmesi koruma tedbirinin düzenleme altına alındığı bölüm "*telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi*" şeklinde başlık altına alınmış iken CMK’nın 135. maddesinin başlığı, "*iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması*"

şeklindedir. Kanaatimizce başlıklar arasında farklılığın bulunması ve maddede düzenleme altına alınan diğer tedbirlere başlıkta değinilmemiş olması doğru değildir. Madde başlığının “*Tedbirin uygulanma yöntemlerine ilişkin usul ve esaslar*” şeklinde düzenlenmesi, maddenin sistematığı ile daha uyumlu ve kapsayıcı nitelikte olacaktır.

Kanun koyucunun iletişimin denetlenmesi tedbiri bakımından diğer koruma tedbirlerinden farklı olarak “kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı” tabirini kullanmış olması, bu tedbirin uygulanması için kuvvetli şüphe derecesine varmayan fakat basit ve makul şüpheden de fazla nitelikli bir şüphenin mevcut olmasını gerektirmektedir. Kuvvetli şüphenin aranması halinde iletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanması oldukça güç hale gelir. Ancak somut olayda şüphenin yoğunluğunu mutlak suretle belirlemek çoğunlukla mümkün değildir. Bu sebeple kanun maddesindeki düzenlemenin “*başlangıç şüphesinden daha yoğun, ancak yeterli ya da kuvvetli şüphe düzeyine ulaşması gerekmeyen, kuvvetli belirtilere, somut olaylara ve bulgulara dayalı bir şüphenin varlığı*” şeklinde değiştirilmesi isabetli olacaktır. İletişimin tespiti tedbirinin, iletişimin içeriğine müdahale niteliği taşıması sebebiyle uygulanabilmesi için basit şüphenin aranmasının yeterli olduğu kanaatindeyiz.

CMK'nın 135/1. maddesi, delil toplamak için uygulanan tedbirlere dair olduğundan, şüpheli veya sanığın yakalanmasına yönelik olan mobil telefonun yerinin tespiti tedbiri bakımından yakalama tedbirine ilişkin şartların aranması gerekli olup yakalama tedbiri için öngörülen şüphenin bulunması yeterlidir. Dolayısıyla CMK'nın 135/1. maddesi kapsamında aranan şartlar bu tedbir bakımından geçerli değildir. Bu durumun ise kanunda açıkça belirtilmemiş olması, uygulamada çelişkiye neden olmaktadır.

İletişimin denetlenmesi tedbirinin internet uygulamaları üzerinde uygulanıp uygulanamayacağı hususu, açıklığa kavuşturulması gereken bir diğer husustur. Tedbire ait kanuni düzenlemede, denetlemeye tabi olacak araç bakımından bir sınırlama yapılmadığından CMK m. 135 vd. hükümlerinin internet uygulamaları üzerinden yapılan iletişim için

uygulanması mümkün olsa da kanunda internet uygulamaları ile yapılan iletişimin denetlenmesinin usul ve esaslarına dair açıklayıcı bir düzenlemeye ihtiyaç olduğu aşikârdır.

Şüpheli veya sanığın yakalanması için muhakeme dışındaki kişilerin kullandığı telefonun yerinin tespiti durumunda tedbir, üçüncü kişilere yönelik olur. Ancak suç şüphesi altında olmayan kişiler hakkında tedbir uygulanamaz. Bu sebeple üçüncü kişiler bakımından koruma tedbirlerinin uygulanamayacağı, dolayısıyla yalnızca şüpheli veya sanık adına kayıtlı ya da bu kişiler tarafından kullanılan telefonun tedbire konu edilebileceği kanaatindeyiz.

Soruşturma evresinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde hâkim onayına tabi olmak üzere Cumhuriyet savcısı tarafından verilen tedbir kararının, hâkim onayı beklenmeksizin uygulanıp uygulanamayacağı hususu da bir diğer tartışmalı konudur. Kanaatimizce bu durumda soruşturmanın akıbetinin tehlikeye düşmemesi adına tedbirin uygulanmaya başlanması gereklidir. Ancak Anayasa’da hâkim onayı için öngörülen kırk sekiz saatin dolmasının ardından halen onay kararının verilmemiş olması halinde tedbirin uygulanmasına derhal son verilmesi gerekir. Hâkim kararı alınması için yeterli zaman geçmesine karşın tedbirin uygulanmasının sürdürülmesi ise hukuka aykırı olup bu durumun bir yaptırımının bulunmaması kanuni eksikliktir.

Mağdurun talebi üzerine onun iletişiminin denetlenmesi, CMK m.135 vd. maddeleri kapsamında olmayıp Yargıtay kararları ile de kabul gördüğü üzere bu durum, Cumhuriyet savcısının genel soruşturma yetkisi kapsamındadır.

İletişimin denetlenmesi tedbiri bakımından önem arz eden bir diğer husus, tanıklıktan çekinme hakkı olan kişilerdir. Tanıklıktan çekinme hakkı bulunan kişilerle şüpheli veya sanığın iletişiminin dinlenmesi fiilen zorunludur. Ancak iletişimin bu kişiler arasında yapıldığının tespiti halinde dinlemenin ve kaydetmenin derhal durdurularak alınan kayıtların derhal yok edilmesi gerekir. Dinlemeyi yapan görevlinin bu hususlarda tanık olarak dinlenemeyeceği kanaatindeyiz. Ancak tanıklıktan çekinme hakkı bulunsa dahi suç işleme veya suça iştirak

şüphesi altında olduğu başka delillerle tespit edilen kimselerin iletişiminin denetlenmesinin hukuka uygun olduğu unutulmamalıdır. Aksi halde bu kişilerin şüpheli veya sanık ile aynı suçu işlemesinin kanun koyucu tarafından korunduğu sonucuna ulaşılır ki bu durum kabul edilemezdir.

Tanıklıktan çekinme hakkı bulunan kimseler bakımından denetim yasağını öngören CMK'nın 135/3. hükmünde bu kişilerin şüpheli veya sanıkla yaptığı iletişimin yalnızca “kayda alınamayacağının” düzenlenmiş olması, diğer denetim şekilleri bakımından herhangi bir yasağın bulunmadığını düşündürmektedir. Maddenin düzenlenme amacı, aile hayatına ve özel hayata saygı hakkının, yaşam hakkı ve savunma hakkının ihlalinin önüne geçmek olup, bu haklara doğrudan müdahale niteliği taşımayan tedbirlerin uygulanması mümkündür. Dolayısıyla iletişimin tespiti, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve mobil telefonun yerinin tespiti tedbirleri bakımından şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinme hakkı bulunan kimselerle olan iletişiminin denetlenmesi mümkündür.

İletişimin denetlenmesi tedbiri bakımından istisnai nitelikte olan müdafinin iletişimi, kanunda açık düzenleme gerektiren bir diğer husustur. Kanun maddesinde “*müdafinin bürosu, konutu ve yerleşim yerindeki telekomünikasyon araçları hakkında*” şeklinde bir belirleme yapılmış olması, müdafinin mobil telefonu bakımından iletişimin denetlenmesi yasağının bulunup bulunmadığı sorusunu akla getirmektedir. CMK madde 136'da yer alan düzenlemeye göre “*müdafinin bürosu, konutu ve yerleşim yerindeki sabit telefonlarla yaptığı iletişim*” dinlenemez, kaydedilemez ve tespit edilemez. Müdafiler, CMK'nın 46. maddesi uyarınca tanıklıktan çekinme hakkına sahiptirler ve CMK madde 135/3 gereği mobil telefonla yaptıkları iletişimin kaydedilmesi de mümkün değildir. Bu belirtilenler dışında kanunda açık bir düzenleme yer almadığından, müdafinin “mobil telefonla yaptığı iletişimin tespiti, mobil telefonunun yerinin tespiti, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi” mümkün görünmektedir. Ancak böyle bir uygulamanın, maddenin düzenlenme amacına hizmet etmediği, savunma hakkı

ile meslek sırrını korumayı amaçlayan maddenin düzenlenme amacıyla da çeliştiği, hatta maddi gerçeğe ulaşılması bakımından anlamsız ve yararsız olduğu kanaatindeyiz.

İletişimin denetlenmesi tedbiri, kanunda yalnızca belirli suçlar bakımından öngörülmüş olup katalog kapsamında bulunmayan bir suç için tedbire başvurulması hukuka aykırıdır. Ceza yargılaması devam ederken söz konusu suçun katalog kapsamına alınması, tedbir ile elde edilen delilleri hukuka uygun hale getirmez. Bu delillerin dosyadan çıkarılması ve imha edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Tedbirin uygulanabilmesi için katalogda yer alan bir suçun en azından teşebbüs aşamasına ulaşması gerektiğinden, katalogda yer alan bir suçun hazırlık aşamasında işlenen fakat katalogda yer almayan suç bakımından bu tedbire başvurulabilmesi ise mümkün değildir.

Bir veya birden fazla suça ilişkin yürütülen soruşturma veya kovuşturmada, elde edilen deliller ile birlikte suç vasfının değişmesi mümkündür. Niteliği değişen suç bakımından telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanması için gereken koşullarının oluşup oluşmadığı hususunun yeniden değerlendirilmesi lazımdır. Değişen suçun katalog suçlardan biri olması durumunda o ana kadar toplanılan delillerin değerlendirilmesi mümkündür. Katalog kapsamında olmaması halinde ise tedbire derhal son verilmelidir.

“Teknik araçlarla izleme (CMK madde 140)” ve “gizli soruşturmacı görevlendirilmesi (CMK madde 139)” tedbirleri bakımından da kanun koyucu tarafından “*başka suretle delil elde etme imkânının bulunmaması*” şartı öngörülmüş olup iletişimin denetlenmesi tedbiri de dâhil olmak üzere bu üç tedbir arasında bir uygulama sırası bulunup bulunmadığı ayrı bir tartışma konusudur. Bu bakımdan her somut olayın kendi içinde değerlendirilmesi ve hâkimin uygulanma imkânına sahip tedbirlerden hangisi daha az kısıtlayıcı ise onun uygulanmasına karar vermesi uygun olur. Maddi gerçeğe ulaşılması bakımından üç tedbirin de birlikte uygulanması gerektiği kanaatine varılırsa hepsinin birlikte uygulanması da mümkün kabul edilmelidir.

İletişimin denetlenmesi tedbirine aynı tür denetim şekli bakımından azami sürenin aşılması kaydıyla birden fazla kez başvurulabilmesi mümkündür. Birbirinden farklı denetim tedbirleri bakımından azami sürenin ayrı ayrı hesaplanması ve tedbirlerin buna göre uygulanması gerekmektedir. Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının iletişimin denetlenmesi tedbirine ilişkin kararının hâkim tarafından onaylanmaması veya kovuşturma evresinde Cumhuriyet savcısının tedbir talebinin mahkemece reddedilmesi, tedbire bir daha başvurulamayacağı anlamına gelmemektedir. Zira bu aşamadan sonra tedbire ilişkin koşulların oluşması halinde tedbir kararı verilmesi mümkündür.

Soruşturma evresinde iletişimin denetlenmesi tedbirinin sona erdirilmesi bakımından Cumhuriyet savcısının tek başına yetkili olup olmadığı hususu kanunda açıkça düzenlenmemiştir. Ancak temel hak ve özgürlüklere ağır müdahale niteliği taşıyan bu tedbirin uygulanması için hâkim kararının varlığı gerekse de sona ermesi için mutlaka hâkim kararının aranmasının, tedbirin son çare olma özelliği ile bağdaşmadığı, dolayısıyla soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının iletişimin denetlenmesi tedbirini re'sen sonlandırabileceği kanaatindeyiz.

İletişimin denetlenmesi tedbirinin uygulanması sonucu elde edilen delillerin imha zamanı bakımından dava zamanaşımı süresi dikkate alınmalı, bu süre dolduktan sonra ilgili kayıtlar derhal imha edilmelidir.

Soruşturma veya kovuşturma ile bağlantısız fakat başka bir suçun işlendiğine dair şüphe barındıran deliller, “tesadüfen elde edilen deliller” dir ve tesadüfi delil, ancak kanunda sayılı suçlara ilişkin ise ilgili soruşturma ve kovuşturmada delil olarak kullanılabilir. Buna karşın katalogda olmayan suçlara ilişkin kayıtların delil olarak kullanılması mümkün değildir. Ancak kanaatimizce katalogda yer almayan bir suça ilişkin elde edilen tesadüfi deliller hukuka aykırı olmakla birlikte şüpheli veya sanık hakkında yeni bir soruşturma için basit şüpheyne esas

oluşturur. Zira ortada şüpheli veya sanık hakkında hukuka uygun şekilde alınmış bir tedbir kararı ve bu yolla elde edilen bir delil mevcuttur.

İletişimin denetlenmesi tedbiri bakımından, şüpheli veya sanığın lehine veya aleyhine olsun fark etmeksizin hukuka aykırı usulde elde edilen her türlü delil, yargılama sonucunda verilen hükme esas teşkil etmemeli ve bu deliller değerlendirme dışı tutulmalıdır.

İletişimin denetlenmesi tedbiri sonucunda elde edilen delillerin değeri ve ispat gücü, tedbir ile ilgili tartışmalı konulardan biridir. Usulüne uygun tedbir kararı üzerine iletişimin denetlenmesine ilişkin yetkili makamlar tarafından elde edilen, üzerinde tahrifat yapılmayan, ekleme veya çıkarma sonucu oluşmayan ve gerçeğe uygun olarak muhafaza edilen her türlü kaydın delil olarak kabul edilmesi gereklidir. Ancak tek başına mahkûmiyete yeter nitelikte olmadığını kabul ettiğimiz bu deliller kanaatimizce belirti delili olarak değerlendirilmelidir. Zira somut olayın özelliklerine uygun düştüğü ölçüde CMK madde 135 kapsamında elde edilen deliller, sanık hakkında mahkûmiyet hükmü kurulması için yeterli değildir ve mutlaka diğer delillerle desteklenmesi gerekmektedir.

İletişimin denetlenmesi sırasında yapılan ikrar, hukuken geçerli bir ikrar olmayıp, şüpheli veya sanığın haberi olmaksızın uygulanan bu tedbir sırasında kişiye kanuni hakları hatırlatılmadan kişinin suçu itiraf etmesinin ikrar olarak kabul edilmesi ve sanığa bu yönde bir ceza verilmesi AİHS ve Anayasa çerçevesinde hukuka aykırıdır.

Ceza yargılamasının sonucunda, iletişimin denetlenmesi tedbirinin haksız şekilde uygulandığının ortaya çıkması durumunda tedbirin muhatabının tazminat isteyebilme hakkı doğar ve bu durum kaçınılmazdır. Fakat şu anda mevcut haliyle CMK m. 141'in; iletişimin denetlenmesi, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve teknik araçlarla izleme tedbirlerine ilişkin bir hüküm içermemesi, temel hak ve özgürlüklerin korunması bağlamında önemli bir

eksiklikler. İletişimin denetlenmesi koruma tedbiri bakımından derhal tazminat düzenlemesi yapılması hukuki bir gerekliliktir.

Bu eksiklikler sebebiyle AİHM nezdinde Türkiye aleyhine ihlal kararlarının devam etmesi kuvvetle muhtemeldir. Bu durumun bir an önce iyileştirilmesi ve olası hak ihlallerinin önüne geçilmesi Türk ceza muhakemesi hukuku açısından bir zorunluluktur. Bu çalışmanın amacı da söz konusu eksikliklere dikkat çekerek insan haklarının ön planda olduğu bir yargı sisteminin benimsenmesine katkı sağlamaktır.

KAYNAKÇA

- AKKAŞ, Hulusi:** “*Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi Koruma Tedbirinin Şartlarında 6526 Sayılı Kanun İle Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi*”, Adalet Akademisi Dergisi, Y1:6, Sayı:21, Nisan 2015.
- ARTUK, Mehmet Emin - GÖKCEN, Ahmet:** Gerekçeli Ceza Kanunları, Adalet Yayınevi, 2025.
- ATAMAN, Ahmet:** Ceza Yargılaması Hukukunda İletişimin Denetlenmesi Tedbiri, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.
- BİRTEK, Fatih:** “*İnternet veya Diğer Ağlar Üzerinden Yapılan İletişimin Uzaktan Erişim, Casus Yazılım veya Çerez Kullanılarak Denetlenip Denetlenemeyeceği Sorunu*”, Hacettepe HFD, S. 16(1) Türk Ceza Kanunu'nun 20. Yılı Özel Sayısı, 2026, s. 64-102.
- CENTEL, Nur - ZAFER, Hamide:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayınları, 21. Baskı, 2022.
- DÖNMEZER, Sulhi - ERMAN, Sahir:** Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C.II, 9. Bası, İstanbul 1986.
- DÜLGER, Murat Volkan:** Ceza Muhakemesi Hukukunda Dışlama Kuralı ve Hukuka Aykırı Delillerin Uzak Etkisi, Seçkin Yayınları, Ankara 2014.
- DÜLGER, Murat Volkan - TAŞKIN, Şaban Cankat:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2023.
- ER, Cüneyd:** Biyometrik Yöntemler ve Özel Hayatın Gizliliği Hakkı, Yetkin Yayınları, Ankara 2007.
- ERDEM, Mustafa Ruhan:** “*5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Hukukunda Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi*”, Hukuki Perspektifler Dergisi, S.3, Nisan 2005, s. 97-107.

- ERDEM, Mustafa Ruhan:** Ceza Muhakemesinde Organize Suçlulukla Mücadelede Gizli Soruşturma Tedbirleri, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2001.
- ERYILMAZ, Mesut Bedri:** “*Suçla Mücadele Politikası Açısından Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu*”, Ceza Hukuku Dergisi, S.1, Eylül 2006.
- FEYZİOĞLU, Metin:** Vicdani Kanaat, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2002.
- FEYZİOĞLU, Metin - TANER, Fahri Gökçen:** Şematik Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2025.
- FRİEDRİCH - SCHROEDER, Christian - VERREL, Torsten:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Çev. Salih Oktar, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.
- GÖKTÜRK, Neslihan:** Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat (CMK m. 141–144) - Ceza Hukuku Monografileri, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2024.
- GÜNHAN, Osman Göktürk - HASOĞLU, Kevser Afra:** “*Çekirdeğe Doğru: Hakkın Özü Bağlamında Mülkiyet Hakkına İlişkin Güncel Bir Değerlendirme*”, TİHEK Akademik Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 10, 2023, 15-41.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki:** “*24 Mayıs 2003 Tarih Ve 25117 Sayılı Resmi Gazetede Yayınlanarak Yürürlüğe Konan “Adli Ve Önleme Aramaları Yönetmeliği Adli Zabıt Ve Aramalar Yönünden Yok Hükmündedir*”, Ankara Barosu Dergisi, S.3,2004, s.13-26.
- HAKERİ, Hakan:** “*Yeni Ceza Muhakemesi Kanununda İletişimin Tespiti, Dinlenmesi ve Kayda Alınması*”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.I, S.1, 2006, s.21-36.
- HARRIS, David - O'BOYLE, Michael - BATES, Ed - BUCKLEY, Carla:** Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hukuku (Çeviri: Mehveş Bingöllü Kılıcı - Ulaş Karan), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, Ağustos 2021.

- İPEK, Ali İhsan - PARLAK, Engin - SEZER, Yasin:** Temmuz 2012 Değişiklikleriyle, Adli Ve Önlem Amaçlı İletişimin Denetlenmesi Gizli Soruşturmacı, Teknik Araçlarla İzleme, Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı, 2012,
- KARAKAYA, M. Süheyl:** “İletişimin Denetlenmesi Tedbiri Esnasında Elde Edilen Tesadüfî Deliller”, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C.21, Özel S., 2019, s. 1491-1525.
- KAYA GÖÇMEN, Özen:** Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ve Ceza Muhakemesi Kanunu Kapsamında Yakalama Ve Gözaltı Koruma Tedbirleri, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2021.
- KAYMAZ, Seydi:** Ceza Muhakemesinde Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Seçkin Yayıncılık, 5.Baskı, 2025.
- KESKİN, Erdoğan:** “Aihm’nin Türkiye Hakkında İfade Hürriyetine İlişkin Verdiği Kararlarda Takdir Marjı”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 69, sy. 3 (Aralık 2020): 1379-1414. <https://doi.org/10.33629/auhfd.848991>.
- KESKİN, Serap:** “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi Bağlamında Avrupa Siber Suç Politikasının Ana İlkeleri”, İHFM, C.LIX, S1-2, 2001, s.155-180.
- KIZILARSLAN, Hakan:** Türk Ceza Ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Tüzel Kişilere Özgü Koruma Ve Güvenlik Tedbirleri, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2020.
- KILKELLY, Ursula:** Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 8. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Müd. İnsan Hakları El Kitapları, Ankara 2007.
- KORKMAZ, Muzaffer:** Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Davaları Ve Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2019.
- KOZAN, Ali - GEDİK, Ömer:** Özel Hayata ve Aile hayatına Saygı Hakkı Rehberi, Anayasa Yargısı Araştırmaları Merkezi, 2023.

KUNTER, Nurullah: Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, Yaylacılık Matbaası, 9. Bası, 1989.

KUNTER, Nurullah - YENİSEY, Feridun - NUHOĞLU, Ayşe: Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayıncılık, 18. Baskı, İstanbul, Ekim 2010.

ÖNOK, Murat: “*Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi Işığında Siber Suçlarla Mücadelede Uluslararası İşbirliği*”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Cilt: 19 Sayı: 2, 1229-1269.

ÖRÜCÜ, Esin: “*1961 Anayasası ve Anayasa Mahkemesine Göre Hakkın Özü Kavramı ve Mülkiyet Hakkının Özü*”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 41(3-4), 1975, s.14-161.

ÖZBEK, Veli Özer: İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Kararları Işığında Polis Hukuku, İnternet Hukuku ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Temel Haklara Müdahaleler ve Hukuka Aykırı Müdahalelere Karşı Korunma Çareleri (Önleyici Tedbirler – Açık ve Gizli Koruma Tedbirleri – Delil Yasakları - Tazminat – Bireysel Başvuru), Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2023.

ÖZBEK, Veli Özer - DOĞAN, Koray - BACAKSIZ, Pınar: Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 16. Baskı, 2023.

ÖZEN, Muharrem: “*5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Hukukunda Gizli Soruşturma Tedbirleri*”, TCK-CMK-Kabahatler Kanunu ve İlgili Yönetmeliklerin Uygulamalarının Değerlendirilmesi Semineri Tebliğleri, 10-11 Şubat 2006, Ankara 2006.

ÖZEN, Mustafa: Ceza Muhakemesi Hukuku Temel Bilgiler, Adalet Yayınevi, 6. Baskı, Ankara 2022.

ÖZTÜRK, Bahri: “*CMUK Reformu ve Delil Yasakları*”. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 4, sy. 1-2 (Haziran 1994): 39-49.

- ÖZTÜRK, Bahri:** “*Ses ve/veya Görüntü Kaydeden Araçlarla Yapılan Tespitlerin Ceza Muhakemesi Hukukundaki Yeri*”, Prof. Dr. Seyfullah Edis’e Armağan, İzmir, 2000, s.219-233.
- ÖZTÜRK, Bahri - ERDEM, M. Ruhan:** Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 12. Baskı, Ankara 2008.
- ÖZTÜRK, Bahri - TEZCAN, Durmuş - ERDEM, Mustafa Ruhan:** Dijital Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2022.
- ÖZTÜRK, Bahri - TEZCAN, Durmuş - ERDEM, Mustafa Ruhan - SİRMA GEZER, Özge - SAYGILAR, Yasemin F. - ALAN, Esra - ÖZAYDIN, Özdem - ERDEN TÜTÜNCÜ, Efser - TOK, Mehmet Can:** Ceza Muhakemesi Hukuku (Nazari Ve Uygulamalı), Seçkin Yayıncılık, 17. Baskı, 2023.
- ÖZTÜRK, Bahri - KAZANCI, Behiye Eker - SOYER GÜLEÇ, Sesim:** Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, 2022.
- SAYDAM, Mehmet:** Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2011.
- SCHROEDER, Friedrich Christian - YENİSEY, Feridun - Peukert, WOLFGANG:** Ceza muhakemesinde "Fair Trial" İlkesi, İstanbul Barosu, 1999.
- SOYASLAN, Doğan:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara, 2020.
- ŞAHBAZ, İbrahim:** “*Ceza Muhakemesinde Mobil Telefon/ Akıllı Telefona Elkoyma Ve Müdahale İmkânları*”, İzmir Barosu Dergisi, Yıl: 87, Sayı:1, Ocak 2022.
- ŞAHİN, Cumhur:** “*Telekomünikasyon Yoluyla İletişimin Denetlenmesi-Yargıtay Kararları Çerçevesinde Bir Değerlendirme*”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yrd. Doç. Dr. İbrahim Ongün’e Armağan, 2007, C. XI, S. 1-2, s. 1095-1112.

- ŞAHİN, Cumhur - GÖKTÜRK, Neslihan:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 14. Baskı, 2023.
- ŞEN, Ersan:** “*Türk Hukuku’nda İletişimin Denetlenmesi Tedbiri*”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Galatasaray Hukuk Fakültesi Yayını No : 43, Sayı: 2008/1, s. 95-137.
- ŞEN, Ersan:** “*İletişimin Denetlenmesi Tedbiri*”, Ceza Hukuku Dergisi, Yıl:2, S.4, 2007, s.97-135.
- TAMÖZ, Mehmet - KOCABEY, Hüseyin:** Türk Hukukunda Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan Önleme ve Adli Amaçlı İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi Teknik Araçlarla İzleme, Yaklaşım Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2009.
- TANER, Fahri Gökçen:** Ceza Muhakemesi Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Çelişme ve Silahların Eşitliği, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2021.
- TOROSLU, Nevzat - FEYZİOĞLU, Metin:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Savaş Yayınevi, 22. Baskı, 2023.
- TOSUN, Öztekin:** “*Ceza Muhakemesinde Koruma Tedbiri Olarak Gizli Dinleme*”, İHFM, C.41, 1976, s.531-542.
- TURGUTALP, Mehmet Ali:** “*Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan iletişimin Denetlenmesi (5271 Sy. CMK’nın 135. Maddesi)*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2011.
- TURHAN, Faruk:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Asil Yayın Dağıtım, 1. Baskı, 2006.
- TURİNAY, Faruk Yasin:** “Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirlerinin Sınıflandırılması” Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 70 (2) 2021, s.475-541.
- ÜNVER, Yener - HAKERİ, Hakan:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet Yayınevi, 18. Baskı, Ankara 2021.

- ÜNVER, Yener - HAKERİ, Hakan:** “Sorularla Ceza Muhakemesi Hukuku”, Türkiye Barolar Birliği Yayını, Ankara 2006, S. 104, Şen Matbaa, s.172. (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://medya.barobirlik.org.tr/tbbkitap-lari/TBBBooks/sorularla_cmk.pdf)
- YARGUN, Uğur:** Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, 2023.
- YAYLA, Mehmet:** Ceza Muhakemesi Hukukunda İspat ve Şüphe, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2021.
- YENİSEY, Feridun:** Hazırlık Soruşturması ve Polis, Beta Yayınları, İstanbul 1987.
- YENİSEY, Feridun - ALTUNÇ, Sinan:** “İletişimin Denetlenmesi Hakkında”, Sulhi Dönmezer Armağanı, Türk Ceza Hukuku Derneği ve Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Yayını, C.II, Ankara 2008, S.1295-1319.
- YENİSEY, Feridun - NUHOĞLU, Ayşe:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 11. Baskı, 2023.
- YENİSEY, Feridun - NUHOĞLU, Ayşe:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 13. Baskı, 2025.
- YETİŞTİRİCİ, Volkan:** “Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbiri Olarak Tutuklama”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Kamu Hukuku Programı Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2013.
- YURTCAN, Erdener:** Ceza Yargılaması Hukuku, Seçkin Yayınları, 16. Bası, Ankara 2019.

Anonim Eserler

Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunun 17.2.2010 tarih ve 2010/3 sayılı, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının 2006 - 2007 ve 2008 Yılları Faaliyet ve

İşlemlerinin Denetlenmesine İlişkin Raporu, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.memurlar.net/common/news/documents/163059/ddk35.pdf

United States v. McKeever, Court: District Court, S.D. New York, Date filed: 1958-11-17, <https://www.cetient.com/case/united-states-v-mckeever-1409636>, Erişim Tarihi:11.09.2025

İnternet Siteleri

<https://www.adalet.org>

<https://www.anayasa.gov.tr>

<https://hudoc.echr.coe.int>

<https://kazanci.com.tr>

<https://www.lexpera.com.tr>

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>

<https://www.tbmm.gov.tr>

<https://www.yargitay.gov.tr>

ÖZET

Bu çalışmanın konusu Türk ceza muhakemesi hukukunda uygulanan koruma tedbirlerinden, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi tedbirine ilişkin yapılan hukuki bir incelemedir. Teknolojik alandaki gelişmelerin suç işlenmesinde kullanımının yaygınlaşması, son dönemde yeni tedbirlerin alınmasını gerektirmiştir. Temel hak ve özgürlüklere ağır müdahale niteliği taşıyan bu tedbirin, kanunda düzenlenmiş esaslara göre uygulanması hukuka uygun olduğunun tek başına bir göstergesi değildir. Tedbire ilişkin Kanunda düzenlenen ve uygulanan usul ile esasların, şüpheli veya sanığın ve üçüncü kişilerin sahip olduğu temel hak ve özgürlükler bakımından hakkın özüne dokunmayacak şekilde olması önem arz etmektedir. Ancak kanuni düzenlemedeki mevcut eksiklikler, uygulamada hak ihlallerine yol açmakta ve AİHM nezdinde Türkiye aleyhine kararlar verilmesine neden olmaktadır. Bu çalışmada, kanuni düzenlemedeki eksikliklere ve uygulamadaki duruma ilişkin kapsamlı bir inceleme yapılarak olası hak ihlallerinin önüne geçilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: telekomünikasyon, iletişim, iletişimin denetlenmesi, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, hakkın özü

ABSTRACT

This study examines, from a legal perspective, the protective measures applied under Turkish criminal procedure law, with particular emphasis on the interception, monitoring, and recording of communications conducted through telecommunications. The increasing use of technological means in the commission of criminal offences has, in recent years, necessitated the introduction of new investigative measures. However, the mere fact that a measure constituting a serious interference with fundamental rights and freedoms is prescribed by law does not, in itself, suffice to render its application lawful. It is essential that the procedural safeguards and substantive conditions governing such measures, as provided for by law and applied in practice, respect the essence of the fundamental rights and freedoms of suspects or accused persons, as well as those of third parties. Nevertheless, existing deficiencies within the statutory framework give rise to violations of rights in practice and have resulted in judgments against Türkiye before the European Court of Human Rights. This study aims to provide a comprehensive analysis of these legislative shortcomings with a view to preventing potential violations of fundamental rights.

Keywords: telecommunications, communication, interception of communications, limitation of fundamental rights and freedoms, essence of the right